Моїм землякам-меленівцям –
нащадкам колишньої поліської шляхти
Васяновичів, Грищенків, Стретовичів-Меленівських –
присвячую
Упорядник

АКТИ
ЖИТОМИРСЬКОГО ГРОДСЬКОГО УРЯДУ:
1590 р., 1635 р.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ПІВНІЧНОУКРАЇНСЬКИЙ ДІАЛЕКТОЛОГІЧНИЙ ЦЕНТР
ІМЕНІ ПРОФЕСОРА М.В. НИКОНЧУКА
ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИЧНИЙ АРХІВ УКРАЇНИ
У М. КИЄВІ

ПАМ'ЯТКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Серія актових документів і грамот

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ПІВНІЧНОУКРАЇНСЬКИЙ ДІАЛЕКТОЛОГІЧНИЙ ЦЕНТР
ІМЕНІ ПРОФЕСОРА М.В. НИКОНЧУКА
ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИЧНИЙ АРХІВ УКРАЇНИ
У М. КИЄВІ

АКТИ ЖИТОМИРСЬКОГО ГРОДСЬКОГО УРЯДУ: 1590 р., 1635 р.

Підготував до видання В.М.МОЙСІЄНКО

Житомир 2004

ББК
УДК 81-112
А

Серію засновано 1961 р.

До видання увійшли справи актової книги Житомирського гродського уряду за 1590 та 1635 роки. Це важливі документи для вивчення історії української мови кінця XVI початку XVII ст. Вони дають бгатий і різноманітний матеріал для характеристики суспільних правових відносин і побуту передовсім поліщуків. Разом з особливостями ділової мови відображено і розмовну лексику, зафіксовану в польових записах протоколів опитування свідків та учасників межувань. До тексту додаються передмова, покажчики слів і словоформ, іменний та географічний.

Для науковців-лінгвістів, етимологів, істориків, юристів.

Підготував до видання В.М. МОЙСІЄНКО

Відповідальний редактор
член-кореспондент НАН України,
доктор філологічних наук В.В. НІМЧУК

Опрацювання текстів пам'яток та архівної літератури здійснено за підтримки Американської Ради Наукових Товариств

Затверджено до друку вченими радами:
Інституту української мови НАН України;
Житомирського державного університету
імені Івана Франка

А----------Без оголош.

© В.М. Мойсієнко, підготування тексту, вступна стаття, покажчики

Акти Житомирського уряду кінця XVI початку XVII ст. – важливе джерело вивчення тогочасної української літературно-писемної мови

Черговий том академічного видання „Пам’ятки української мови” – “Акти Житомирського гродського уряду: 1590 р., 1635 р.” є продовженням серії, започаткованої 1961 року. Житомирські актові книги, що зберігаються у ЦДІАУ м. Києва, вже видавались або повністю, або частково окремими виданнями[1] і у збірниках[2].

Документи із пропонованої книги (фонд 11, опис 1, справа 2) ще не публікувалися. У конволюті на 180 аркушах містяться справи за п’ятнадцять років:

1590 – 35	справ	(аркуші 2 зв.	– 25 зв.);
1601 – 8	справ	(аркуші 26	– 35 зв.);
1602 – 120	справ	(аркуші 32	– 107 зв.);
1612 – 7	справ	(аркуші 108	– 113 зв.);
1613 – 46	справ	(аркуші 114	– 157 зв.);

Верх 158 аркуша обірвано, тому неможливо встановити, за який рік подається єдина справа.

1621 – 10	справ	(аркуші 159 зв.,	– 173 зв.);
1623 – 1	справа;		
1627 – 12	справ	(аркуші 175	– 185 зв.);
1629 – 59	справ	(аркуші 186	– 232 зв.);
1635 – 68	справ	(аркуші 233	– 320 зв.);
1636 – 5	справ	(аркуші 321	– 327 зв.);
1638 – 19	справ	(аркуші 328	– 345 зв.);
1642 – 9	справ	(аркуші 346	– 355 зв.);
1644 – 1	справа	до звороту 359 аркуша.	

Книга у задовільному стані, переважна більшість справ читабельні, написані староукраїнською, лише деякі – польською мовою. Папір конволюту жовтий, біля кутиків досить затертий, з різними водяними знаками, більшість із яких, на жаль, через перебивання чорнила з аркуша на аркуш встановити практично неможливо. За різні роки ми скопіювали лише такі філіграні:

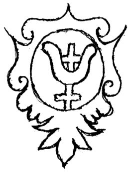
1) філіграні на непагінованих аркушах; 2) на аркушах, де записані справи за 1601 рік; 3) за 1590; 4) за 1635; 5) за 1622.

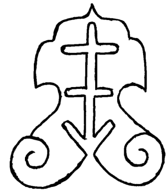
(1)

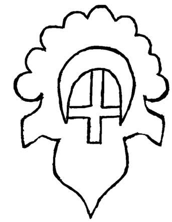
[1] Актова книга Житомирського міського уряду кінця XVI ст. Підгот. до вид. М.К. Бойчук. – К., 1965; Актова книга Житомирського гродського уряду 1611 року. Підгот. до вид. А.М. Матвієнко, В.М. Мойсієнко. – Житомир, 2002.

[2] Ділова мова Волині і Наддніпрянщини XVII ст.: Зб. актових док. Підгот. до вид. В.В. Німчук, В.М. Русанівський, К.С. Симонова та ін. – К., 1981; Актова книга

2

3

4

5

Для публікації вибрано документи за 1590 та 1635 роки, які збережені найкраще.

Привертає до себе увагу те, що справи за 1590 рік охоплюють майже всі місяці, але лише по кілька документів за місяць.

Скорописи житомирських книг уже описувалися раніше[3]. Почерки пропонованих документів якихось специфічних особливостей не становлять. У цілому, за визначенням І.М. Каманіна, скорописи житомирських актових книг, які не повторюють жодну із відомих на той час скрописних українських шкіл, можна назвати житомирськими[4]. На сторінках 46, 55, 68, 83-89, 98, 134, 151, 188 подаємо факсиміле зразків скорописів за різні роки.

Усі 35 справ 1590 року написані одним виразним, розбірливим почерком. Писар намагався вести документи акуратно. Назви місяців виписані напівуставом, початок кожної справи виділено. Не використовує писар розділових знаків. Звернемо увагу на те, що літерна варіативність, так поширена в скорописах (тих же житомирських книг) XVII століття, майже відсутня. Дві графеми використовує писар для передавання лише ***г, о, у*** та ***а***. Не виділяється при написанні велика і мала літера. Нема в кінці сторінок звичних для XVII століття знесених під нижній рядок останніх слів – кустод. Не використовує також писар різних графем для передавання дієзного/недієзного ***е***. У справах зафіксовано лише одну графему є. Цією ж літерою передається і двозвук [йе]. Іноді розрізнює писар м’якість/твердість приголосного за допомогою ***ь*** та ***ъ*** *пульгачьныхъ* 6, але таке розрізнення непослідовне *конъ* 6. Звичайно, ***ь*** вживається позиційно обмежено, переважно в кінці слів: *тридьцать* 6, *дєсєть* 16 зв.

Справи 1635 року у досліджуваному конволюті представлено за два перші місяці – січень та лютий. Написані різними почерками, досить часто недбало і неакуратно, серед яких трапляються цілком оригінальні з погляду орфографії документи (справа № 42 на звороті 278 аркуша). Вживають писарі як великі, так і малі літери на позначення звуків [***п, с, т, к, в, а***], звичайно ж,

---

Житомирського гродського уряду 1605 року. Підгот. до вид. В.В. Німчук, В.М. Мойсієнко // Волинь-Житомирщина. – №2. – 1998. – С.75-110.

[3] *Бойчук М.К.* Актові книги на Україні // Актова книга Житомирського міського уряду кінця XVI ст. Підгот. до вид. М.К. Бойчук. – К., 1965. – С. 14-24; *Мойсієнко В.М.* Актова книга Житомирського гродського уряду 1611 року // Актова книга Житомирського гродського уряду 1611 року. Підгот. до вид. А.М. Матвієнко, В.М. Мойсієнко. – Житомир, 2002. С. – 6-7. Його ж. Спостереження над мовою судової справи 1635 року // Волинь-Житомирщина. – № 7. – 2001. – С. 21-25.

[4] *Каманин И.М.* Палеографическій изборникъ. Матеріалы по исторіи южно-русскаго письма въ XV-XVIII в.в. – К., 1899. – С. 16.

спорадично, нерідко всередині слова. Звук [ф] передається переважно буквою ѳ (фіта), хоч іноді трапляється написання графеми *ф*. Виразною орфографічною особливістю справ за 1635 рік є використання двох графем **ε** та **є** для відображення твердості/м'якості попереднього приголосного. Буквою **ε** також передано двозвук [йе]. Відзначимо, що цього "орфографічного правила" по-різному дотримувалися писарі. У жодній справі не витримано до кінця послідовне етимологічне вживання цих графем. У деяких документах спостерігаємо тенденцію до розрізнення при вживанні **ε** та **є** (див. факсиміле 314 аркуша), в інших – спорадичне написання, з частим поплутуванням (факсиміле 242 аркуша). Все ж деякі закономірності вживання згаданих літер у ряді документів можна виділити. Буква **ε** вживається для передавання двозвука [йе], тобто, на початку слова *εшъсчє* 270*, після голосного *быεно* 241 зв. *наε*[з]*дъ* 247, очевидно, при роздільній вимові [з]*дороѵε* 242 зв., хоч не виключено, що роздільна вимова все частіше поступалася подовженню *ѡказанъεмъ* 300, а також, можливо, для позначення недієзного [**е**]: *па*[н] *Самюε*[л] 239 зв., *з ымε*[н] 241 зв., *я, □рεдъ* 302. Літера **є**, очевидно, частіше вживається для передавання м'якості попереднього приголосного: *ѵсєε* 247, *до сєла Мух□εдоѵъ* 276, *праѵо*[и] *нозє за*[д]*н□*[и] 290. Проте у більшості випадків написання цих літер абсолютно спорадичне: *εжджεнε* 255 зв., *тεпє*[р] 243, *субмисыε*[и] 244, *на тεлє* 253, *вεрεчи*[м] 'ті, які вірять' 303, *εнεрала ѵоєѵо*[д]*стѵа Киє*[v]*ско*[го] *шляхє*[т]*ного* 304. Така ж непослідовність при написанні графем ***и*** та ***ы***: *кобыли* 251, *жытомиръскимъ* 264. Відзначимо також, що в справах за 1635 рік переважає написання літери ***ѵ*** для позначення звука [в]. У скорописі книги за 1590 рік ця графема відсутня.

Взагалі слід відзначити, що на час написання справ як за 1590, так і за 1635 роки житомирські (і не тільки житомирські) писарі ще не мали у своєму арсеналі засобів передавання м'якості приголосних звуків після занепаду зредукованих. Цю функцію у більшості випадків традиційно виконували графеми для позначення голосних ***а*** – ***я***, ***е*** – ***є***, ***ы*** - ***и***, ***у*** – ***ю***, а також ***ѣ*** та все рідше ***ѧ***. Перед ***о*** м'якість, переважно, не передавалася: *то*[т]*ки* 1, *нинє*[ш]*но*[го] 240, *попалоного* 267, *сєла Рубло*[v]*ки* 277, *ѡбыватєловъ* 286 зв., *на праѵо*[й] *нозє за*[д]*н□*[й] 290 або ж це здійснювалося за допомогою букви ***ю*** *ѵо ѵъсюмъ* 292 зв., *до ковалювъ* 315. Поодинокі випадки написання типу *новоколіонѣя* 278 зв., які варто трактувати впливом польської орфографії. Всередині слова буква, що позначала м'який приголосний, як правило, виносилася над рядок *νє* [л]*νονє* 303. Відзначимо як явище поодиноке в тодішньому скорописі передавання скорочення слова (замість титла) за допомогою горизонтально виставлених в середині слова двох крапок, що зафіксовано кілька разів лише в одній справі (№ 47) – *п¨нъ*.

Обидві пам'ятки характеризуються виразними північноукраїнськими фонетичними особливостями. Для характеристики рефлексів давнього *ě ми

---

* Тут і надалі справи, записані на аркушах 1-24 – із книги за 1590 рік; на аркушах 237 - 320 – за 1635 рік.

проаналізували підряд понад двісті випадків уживання із обох книг (111 із актової книги (далі АК) 1590 року і 94 – 1635). Абсолютно домінує в обох книгах написання **ε**. Спочатку подаємо приклади із АК 1590, а потім – 1635 років. У наголошеній позиції: *доεзду* 1, *собε* 1, *Сапεга* 1, *мε*н*ски*и 1 зв., *наεхало* 1 зв., *сεна* 2, *намε*с*ника* 2, *вεдаε*т 2, *повεту* 3, *удεлалъ* 3 зв., *на мεсто* 3 зв., *мнε* 3 зв., *прεсныε* 3 зв., *завεсы* 3 зв., *бεлы*й 4, *чоловεка* 4, *горε*л*чаны*х 4, *засεяноε* 4, *сдεлал* 4, *мεрокъ* 4 зв., *в головε* 5, *на руцε* 5, *насε*н*ε* 11, *удεла*л 16 зв., *лεвоε* 21 зв. - всього 77 написань; *двунεдε*л*но*го 237 зв., *в мεстε* 237 зв., *собε* 238 зв., *оповεдилъ* 239, *εздилъ* 240, *хотεлъ* 240 зв., *свεдчилъ* 241, *смεлъ* 241, *свεта* 242, *νεры* 242, *νε дворε* 242, *поεдуть* 242, *мε*с*цε* 245, *на тεлε* 253 - всього 66 написань. У ненаголошеній позиції: *ма*т*цε* 1, *εзжоны* 1, *мεсчаны* 1 зв., *стрεлεε*т 2, *з мεшка* 2, *мεстεчка* 2, *сεножати* 2 зв., *пасεки* 3 зв., *стрε*л*бу* 3 зв., *лεпε*и 4, *цεлины* 4, *роздεливъши* 4, *видεломъ* 5, *оповεдаючи* 5 зв., *гнεды*и 6 - всього 20 написань; *тεпεрε*ш*них* 238 зв., *по датε* 238 зв., *нинε*ш*ного* 240, *тεлε*с*ного* 240 зв., *в дорозε* 241 зв., *стрεля*т 241 зв., *забεгаючи* 241 зв., *νыεдутъ* 242, *νидεлъ* 242, *з стрε*л*бою* 259 зв. – всього 17 написань. Літери ***и*** та *ѣ* відповідно до *ě в аналізованих документах писарі використовували вкрай рідко. Під наголосом: *минскому* 1 зв., *вси* 3 зв., *сокиру* 5, в*сихъ* 9 - всього 10 випадків, однак із них 5 фіксацій у слові *всіх* та його формах; *νси* 238 зв., *нε νидаε*т 240 зв., *дνистε* 241, *доνидавъши* 241 зв., *засиνами* 245 зв., *слидъ* 250, *хлиба* 259 – всього 8 написань. У ненаголошеній – *нихто* 4 зв., можливо, *божεи* 5 зв., *зε*м*ли Киε*в*скои* 21 зв. та *стрыляли* 242. Ще менше житомирські писарі вживали ѣ: *дѣдичомъ* 1*, мнѣ* 2 зв., *нутрѣныε* 3 зв., *всѣмъ* 11 зв. (всього в АК 1590 – 18 фіксацій).У перших справах АК 1635 року, звідки бралися приклади, літера ѣ взагалі відсутня. Лише інші писарі у подальших записах іноді цю графему використовують: *собѣ* 278, *мѣды* 314 зв., *дѣтεхъ* 315 (всього – 35 вживань, причому 27 припадає на дві справи № 42 - 13 і № 64 - 14). Відзначимо лише кілька фіксацій з так званим "новим ятем" в АК 1590 року: *мѣду* 3 зв., *сѣмъ* 10; в АК 1635 и золотε, *срѣбрε* 314 зв. В одній із справ з графемою ѣ записано й антропонім *Зѣнька* 16 зв. (gen. sing).

Незважаючи на таке графічне відбиття давнього *ě, навряд чи однозначно можна стверджувати, що в мовленнєвому середовищі писарів звук, який розвинувся на місці *ě, звучав як [е]. Хоч дані північноукраїнських пам'яток і не дають скільки-небудь прозорої картини артикулювання цих звуків, все ж на підставі сучасних діалектних записів не можна погодитися із припущенням про однакове чи подібне звучання рефлексів *ě та *е в XVI-XVII ст., незалежно від наголосу, як це відображено у пам'ятках. Матеріали з північних пам'яток попереднього періоду, зокрема XIV-XV ст., у тому числі й із Житомира, красномовно засвідчують відносно стійку тенденцію до

розмежування писарями акцентованого і неакцентованого рефлекса *ě: під наголосом переважно ѣ, у ненаголошеній позиції - ε[5].

Чому писарі досліджуваних актових книг так уперто ігнорували цю норму? Чи відбулися такі разючі зміни в артикулюванні наведених континуантів у мовленні поліщуків у напрямку до зближення цих звуків? Вочевидь, ні. Монофтонгізація поліських дифтонгів, ймовірно, вже мала місце (*i̯é* у напрямку до *ê*), але попри це навіть зараз у говірках середнього Полісся ці звуки різні: [*д΄êд - де*|*док*]. І все ж чи не найголовнішою причиною таких написань варто вважати школу, писарську школу урядових канцелярій. Коли у XIV-XV ст. писарі записували грамоти ще без чітко вироблених правописних норм, то в XVI-XVII ст. ведення актових книг у підкоморських, земських, гродських судах вимагало певного стандарту. Правописний узус, зрозуміло, не міг охопити всі розмовні поліські риси, які лягли в основу літературно-писемної мови великокняжої канцелярії. Орфографічна норма повинна була об'єднувати, а не виділяти (виокремлювати) писемних людей. Однією із таких об'єднавчих правописних рис стало написання ε відповідно до *ě у всіх позиціях. Таке написання жителям півночі України та півдня Білорусі було близьким і зрозумілим: поліщукові безсумнівно легше і закономірніше засвоїти, що звуки [*е*], [*ê*] навіть [*i̯é*] відповідають графемі ε, а не ѣ, за якою до того ж все наполегливіше з українського півдня закріплювалася геть інакша артикуляція – [*і*]. Малоймовірно, щоб в ε на місці *ě відбивався іншомовний фонетичний вплив (білоруський чи польський)[6].

Послідовно у досліджуваних пам'ятках відбито одну з найхарактерніших рис поліського вокалізму – написання ***ε*** на місці *ę у ненаголошеній позиції: *дεвε*^{т}*сото*^{го} 1, *свεтомихалскиε* 1 зв., *пεтиста копами* 2, *стоεчи* 2, *дεсε*^{т} 2, *ѡ*^{б}*тε*^{ж}*ливε* 2 зв., *хотεчи* 4, *дεсεтεро* 5, *тисεча* 5 зв., ^{з}*вεза*^{в}*ши* 10 зв, *свεтои* 10 зв., *тεга*^{л}*ся* 14, *кнεжати* 238, *тисεча* 238, *ѡбоvεза*^{л} 240, *vидεчи* 241 зв., *уходεчи* 241 зв., *нε ѡ*^{г}*лεдаючи* сє 242 зв., *ѡ*^{д}*ходεчи* 244, *сvεсчεника* 249 зв., *vзεли* 250, *чεлε*^{д} 252 зв., *знεли* 253, *рεдъно* 295, *почεли* 297, *вεрεчи*^{м} 303. Під наголосом, звичайно, фіксації ε одиничні: *за пε*^{т} *гроши*^{и} 10 зв., *присєгою* 240 зв. Рідко трапляється ***ε*** в ненаголошеній позиції і відповідно до давнього **'а** *поε*^{с} 2, *дε*^{р}*жεли* 2, *дε*^{р}*жεчи* 2 зв., та в запозиченнях на місці **а** *гεнвара* 237 зв., *сєнтєбра* 239, *урεдъ* 302. Іноді писар АК 1590 року вживає **е<'а** у прізвищі *Жεславъско*^{го} 6.

---

[5] *Kuraszkiewicz W.* Gramoty halicko-wolyńskie XIV-XV wieku. Byzantinoslawica, IV, 1932. - С. 45-46.

[6] *Німчук В.В. Яковенко Н.М.* Підкоморські книги Правобережної України кінця XVI – першої половини XVII ст. // Книга Київського підкоморського суду (1584 – 1644). – К., 1991. – С. 38.

На основі фіксацій рефлексів давніх *ě, *ę та, до певної міри, *е у найуживаніших словах можна простежити, як орфографія (грамотність) писаря залежала від існуючого на час постання пам'ятки літературно-писемного узусу та впливів інших лінгвосистем за досить короткий (від 1590 до 1635 рр. для вироблення нової писемної норми) час. Так, слово *собε* в усіх аналізованих справах фіксується тільки з ***ε*** і лише кілька раз із ѣ. Випадків з ***и*** не зафіксовано. Разом з тим у слові *сіно* і похідних спостерігаємо зовсім інакшу картину: із 21 фіксації в АК 1590 - написань з ***ε*** 20, з ***и*** – 1, з ѣ немає; із 39 в АК 1635 – 4 з ***ε***, 35 з ***и***, з ѣ нема. У слові *дід* і похідних в АК 1590 на 9 фіксацій тільки один раз вжито ѣ, решта з ***ε***; в АК 1635 – на 32 випадки з ***ε*** 10, з ѣ 3, решта з ***и***. Зауважимо при цьому, що в АК 1590 не трапляється прізвище *Дідівський* та назва села *Дідковичі*, які в АК 1635, за кількома винятками, пишуться через ***и***. У цих словах зовсім відсутні польські рефлекси, на зразок *сяно*, *дяд (дзяд)*. Слова *літо* та *літа* (роки) із 11 фіксацій в обох книгах пишуться з ***ε***, єдиний випадок з ***и***, а також з ***а*** *лято* за 1635 рік. Лексема ж *місто* в АК 1590 тільки з ***ε***; в АК 1635 - 9 фіксацій з ***є***, 2 з ***и*** і 9 з ***а*** *място*. У написанні слів *їзда*, *їхати* та похідних абсолютно превалює тодішній поліський орфографічний узус ***ε*** - 65 із 71 фіксації в обох книгах. Лише в АК 1635 – 6 написань з ***я*** *яхало*^{м} і под. Написання цих слів з ***и*** в пам'ятці не засвідчені. Натомість утворення від *свід-свідчив*, *свідчачи, свідомий* тощо послідовно утримують поліський рефлекс ***ε*** - 15 із 17 фіксацій. По одній фіксації з ***и*** та ***я*** в АК 1635. Цікаво, що явна польська словотвірна позичка *свεдоцтво* написана також з ***ε***. Форма займенника *мої* (nom. pl.) в АК 1590 - 3 з ***и***, 3 з ***ε***; в АК 1635 - 4 з ***и***, лише 1 з ***ε***. Взагалі, говорячи про рефлекси *ě, фіксовані в аналізованих справах, слід звернути увагу на те, що в АК 1590 триграфемне (***ε, ѣ, и***) відбиття на письмі становило швидше виняток, ніж правило. Як уже зазначалося вище, абсолютно домінує ***ε***. Зовсім інакша картина постає у письмі житомирських писарів за неповних півстоліття – у 1635 році. Найперше, відзначимо, що справи за цей рік вело кілька писарів. Так, справа № 42 різко виділяється з-поміж інших як орфографією, так і мовними особливостями. У ній із 15 фіксацій відповідників *ě жодного випадку написання ***ε*** під наголосом, і лише в двох словах не під наголосом: *сεножати* та *лεси* маємо ***ε***. Буква ѣ 4 рази вжита під наголосом і стільки ж у ненаголошеній позиції, 5 разів у ненаголошеній позиції вжито ***и***. Переважно з ѣ записано іншомовні слова: *манεѳεстацѣй*, *манѣѳεстоva*^{v}*ся*, *колiонѣя* 278 зв. За цей рік трапляються різні справи різних писарів, які досить переконливо демонструють нестабільність тогочасної писемної норми. У справі № 56 на 34 фіксації жодного випадку написання ***и***; у № 60 із 67 вживань: 48 - ***ε***, 18 – ***и*** (єдина фіксація ***и*** в ненаголошеній позиції), 1 - ***я***; у № 49 із 73 вживань: 12 - ***ε***, 1 - ѣ, решта – ***и*** (двічі в ненаголошеній позиції). У справі № 49 значний відсоток уживання ***и*** дають кілька слів *ми*^{р}*ка*, *дви*, *горилки*, які вживаються в тексті при перераховуванні нанесених збитків близько 50 разів. Такі хитання норми

можуть свідчити лише про одне: вплив південноукраїнської орфографії неухильно зростав і позначався на роботі канцелярії, яка ще 45 років тому надійно трималася поліського правописного узусу (думку про те, що писарі могли бути як з півдня, так і півночі Житомирщини, звичайно, можна прийняти за гіпотетичну, однак в такім випадку треба буде визнати факт якогось обмеження для набору писарів до Житомирського уряду в XVI ст. із півдня і надавання явної переваги писарям, уродженцям Овруча, Олевська, Народич...).

Із рефлексів *е у новозакритому складі звернемо увагу на написання числівників *шість*, *сім*, *вісім*. Так, в АК 1590 слова *шість*, *сім* послідовно пишуться тільки з ***ɛ***; в АК 1635 при панівних також формах із ***ɛ*** - 5 фіксацій (у двох справах) *шистъ* і 1 *симъ*. Числівник *вісім* (і похідні) писарі обох книг переважно пишуть без кореневих голосних *ѡсмъ*, але в АК 1635 у складених числівниках з першим компонентом *вісім* зафіксовано 9 випадків написання з кореневим ***и*** *ѡси*^{м}*на*^{д}*цатого* і под.

Серед відповідників *ę в ненаголошеній позиції відзначимо переважання ***я*** в слові *тисяча* в АК 1590 – 18 написань проти 6 з ***ɛ***; в АК 1635 написань з ***я*** не зафіксовано. Цікаво, що числівник *дев'ять* вже в обох книгах писарі пишуть переважно з ***ɛ***, тільки двічі в АК 1590 маємо форму з ***я***.

Із наведеного статистичного матеріалу висновуємо про три тенденції в тогочасній літературно-писемній мові на поліській лінгвальній основі: устабільнення давніх фонетичних норм (*ę>е та *ě>е в ненаголошеній позиції), розхитування раніше стійких норм (рефлекси *ě, *е) та вплив польської фонетики, починаючи з середини першої половини XVII ст.

З інших фонетичних особливостей відзначимо абсолютне переважання етимологічних ***о*** та ***е*** у новозакритих складах: *ко*^{л}*ко*^{ст} 3 зв., *клу*^{б}*ко*^{в} 10, *во*^{в}*торо*^{к} 16, *ко*^{п} *сто* 19 зв., *рокъ* 244 зв., *моцъю* 245 зв., *спо*^{л}*ного* 247, *пчо*^{л} *и зъбожъ* 250, *сɛла Рубло*^{v}*ки* 277, *сɛмъ* 7 зв., *камɛ*^{н}*ми* 10. Коли літера ***и*** відповідно до етимологічного ***е*** у словах *ши*^{с}*тъ* 292, *ѡсимъ* 293 зв. та похідних іноді фіксується, то на місці ***о*** маємо лише декілька не зовсім певних випадків: *заби*^{и}*ства* 15 зв., *будучи ѡ*^{т} *зби*^{и}*цоvъ по*^{с}*трɛлɛны*^{й} 296, *ѡпɛкуноvъ и дози*^{р}*цоvъ* 302, хоч не виключаємо у наведених прикладах польський вплив. На місці давнього ***е** зафіксовано ***и*** в займенниковій формі ***v*** *ни*^{и} 269 зв. Нерідко дослідники житомирських пам'яток відзначали вживання ***у*** на місці ***о*** як у переднаголошеному, так і наголошеному складах. Досить часто трапляється таке написання й у досліджуваних нами книгах: *пу*^{л}*копы* 16 зв. – с. Фороща[7] (тепер неідентифіковане), *куро*^{в} 19 зв. - незрозуміло, про який н.п. йдеться (1590); *ку*^{л}*куна*^{ст} 242 - Пряжево Житомирського району, *Кучорova* 250, - Кочерів Брусиловського району, *хату пу ѡному* 292 зв. - Голодки (тепер Мирославка Бердичівського району), Райки Бердичівського району; *тулъко* 267 зв. -

[7]Тут і надалі у прикладах, які вимагають лінгвогеографічного коментування, вказуємо населений пункт, де записано справу або який згадується у справі.

Велідники Овруцького району, *vузъного* 290, *кунъ єго* 290, *на праvо*^{й} *нозє за*^{д}*н*□^{й} 290 зв. - Дідковичі Коростенського району, *ку*^{р} 292, *vузъ новы*^{й} 292 зв. *на*^{й}*гуръши*^{й} 295, *буты* 292 зв., *кунъ*^{v} *брынъдзы* 292 зв., *кушу*^{л}*, на ту*^{м} 296 зв. - Райки, *гу*^{р}*шие* 310 - Малий Щеніїв, *купъ* 312 зв. - Чорнобиль, *в нучъ* 319 зв. - Коростишів. При палатальній вимові попереднього приголосного або після голосного писар використовував літеру ***ю*** *при то*^{м} *всю*^{м} 21, *бугаю*^{в} *ѡ*^{с}*мъ* 21 зв., *з сю*^{л} 267 зв., *на нозє пєрє*^{д}*ню*^{й} 290, *до ковалю*^{в} 315 зв. Очевидно, написання ***у (ю)*** на місці ***о*** у новозакритому складі під наголосом може слугувати підтвердженням існування в цей період звуків неоднорідної артикуляції (дифтонгів), у даному випадку *уо̯*. Писар не міг графічно відобразити складності поліської артикуляції. Тому, можливо, при явній дифтонгічній вимові позивачів, вживав ***у***, а в більшості випадків ***о***, згідно з етимологією. Все ж не зайвим буде зауважити, що вживання ***у*** на місці ***о*** як у переднаголошеному складі, так і в новозакритому під наголосом за даними АУМ фіксується не завжди на території (у населених пунктах), які згадуються і в актових книгах[8]. Дифтонг *уо̯* властивий лише північним житомирським говіркам, наприклад, Велідники та Дідковичі. Згадані у пам'ятках населені пункти – Малий Щеніїв, Кочерів, Пряжево – розташовані поза зоною вживання дифтонга *уо̯*. Звичайно прямо екстраполювати дані АУМ другої половини ХХ ст. на такий само ареал п'ятсотлітньої давнини треба обережно. Цілком можливо, що терени поширення *уо̯* були ширші і охоплювали територію значно більшу. Подібна вимова фіксується дослідниками і в пам'ятках з півдня України[9]. Однозначного розв'язання цієї проблеми бути не може. Хоч жива вимова в актових книгах Житомирського гродського уряду була досить відчутною, все ж варто пам'ятати про існуючу на той час уже досить вироблену орфографічну літературно-писемну норму. Зрозуміло, що при характеристиці лінгвальних особливостей справ потрібно враховувати значною мірою суб'єктивний фактор: особа писаря, його вченість, місце народження, умови, за яких писався документ (в Житомирі чи на виїзді, на місці події) тощо. Не зайвим буде зазначити, зважаючи на мовну ситуацію, що склалась на землях Правобережної України (Житомир не виняток), що написання з *у* на зразок *кунъ*^{v} цілком могли розвинутися під впливом тогочасної польщизни східнокресової.

Досить послідовно у пам'ятках відображено ще одну рису – перехід ***е*** в ***о*** після шиплячих, властиву не лише поліським говіркам: *шосты*^{м}*ъ* 1, *єзжоны* 1, *впєрє*^{д}*рєчоного* 6 зв., *ѡвощовы*^{м} 19 зв., *ничого* 241, *шо*^{с}*то*^{м} 246 зв., *Кучоро*^{v} 250, *пчо*^{л} 250, *чотыри* 292, *чо*^{р}*ныє* 292 зв., *пошоvъ* 293 зв., *зшоvъ* 302 прикладів дуже багато.

Із особливостей у підсистемі приголосних відзначимо велярність ***р*** та ***ц***: *пєтнадъцатъ* 7 зв., *в то*^{м} *жє дво*^{р}*цы* 7 зв., *з ла*^{н}*цу*^{ж}*ко*^{м} 10, *товарышами* 10 зв., *подрапаны*^{х} 18 зв., *ноября* 238 зв., *чотыро*^{х} 241, *дє*^{р}*жа*^{v}*цы мє*^{с}*та* 242 зв.,

8 Атлас української мови. Т.1. – К., 1984. – Карти № 58-62.
9 *Слинько І.І.* Історичний синтаксис української мови. – К., 1973. – С.73.

стрыляли 242 зв., *ры*^{м}*ского* 243 зв., *завираючи* 261, *ратова*^{т} 288, *у Грица* 293 зв., *ды*^{с}*цыплина* 295.

На час написання пам'ятки фонемний статус звука [ф] у поліських говірках був досить невиразний. Підтвердження тому – численні переплутування на письмі літер **пх, ѳ, х, хв**: *Юзєпъхоvи* 267 зв., копу кожъдую *рафуючи* 312, *Хvєдороvи* 287 зв., у *Хъѳєдора* 292 зв., ба^{р}зо *зфоралы*^{х} 289 зв., по ^{х}*ѳили* 300. Буква ф писарями обох пам'яток майже не використовується.

Африкати ***дж*** та ***дз*** писар вживає дуже рідко. ***Дж*** спорадично у похідних від їхати: *єжджєнє* 255 зв., *vъєжъджають* 300, та єдина фіксація ***дз*** у слові *брынъдзы* 292 зв. У решті випадків написання відбиває типову поліську вимову з втратою вибухового компонента: *єзжоны* 1, *звоно*^{к} 10, *сужє*^{н}*я* 238, *урожоно*^{го} 239, *нагорожєнємъ* 240, *стvє*^{р}*жаємъ* 252, *стvє*^{р}*жєнья* 267 тощо.

Двояко можна характеризувати написання *в ымє*^{н}*ю* 3 зв., *з Ывано*^{м} 16 зв. – як асимілятивне ствердіння після велярного прийменника, так і відображення живої вимови[10].

Ці та інші риси неодноразово відзначалися дослідниками, при характеристиці писемних пам'яток північноукраїнського ареалу[11].

Наразі звернемо увагу на лінгвальні фонетичні особливості, які фіксуються рідко, але мають виразно народнорозмовну природу. У документах за 1590 рік маємо фіксацію вживання протетичного *г погоранoє* 4 тобто 'пооранoє'. Йдеться про села Котельня та Фороща. На картах Атласу української мови слова з протетичним *г* (*гулиця, гозеро, госінь*,) утворюють ізоглосу, крайня північна межа якої проходить близько Житомира. Лише у слові *горати* протеза фіксується у кількох говірках Коростенщини, Лугинщини, утворюючи периферію, відірвану від центрального ареалу з тією ж таки північною (по Житомиру) межею[12]. Якщо звести дані пам'ятки кінця XVI століття з даними АУМ, то ізоглоси населених пунктів Атласу до десятків кілометрів збігатимуться із згадуваними у пам'ятці містечками Котельня та Фороща. Чи можна стверджувати, враховуючи вищезазначений факт, що у згаданих населених пунктах справді мовці вживали протетичний г? Чи відображає писар живомовну фонетичну рису? За 1590 рік справи записані одним почерком, тобто їх вів один писар. Якби він був носієм говірки, де протеза *г* поширена, то й у документах з інших регіонів подібні написання траплялися б. Їх нема. Ймовірно було б припустити, що писар, записуючи справу з вуст очевидців або уповноважених – носіїв говірки містечок Котельні

---

[10] *Мойсієнко В.М.* Актова книга Житомирського гродського уряду 1611 року. - С. –10.

[11] *Kuraszkiewicz W.* Gramoty halicko-wolyńskie XIV-XV wieku. Byzantinoslawica, IV, 1932. - С. 45-46; *Німчук В.В.* Передмова // Ділова мова Волині і Наддніпрянщини XVII ст. – С.14-17; *Німчук В.В., Яковенко Н.М.* Підкоморські книги Правобережної України кінця XV – першої половини XVII ст. – С.37-40; *Матвієнко А.М.* Передмова // Волинські грамоти XVI ст. К., 1995. – С. 8-12; *Мойсієнко В.М.* Актова книга Житомирського гродського уряду 1611 року – С. – 7-11.

[12] Атлас української мови. Т.1. – К., 1984. – Карти 139-142.

та Форощі, – чув цю особливість і передав її на папері. Однак у Житомирських книгах документи із Котельні трапляються за різні роки досить часто, але протези *г* більше не виявлено. Можливо, писар саме таку вимову почув зі слів возного, який був очевидцем описуваних подій, а потім розповідав побачене перед старостою. Так чи інакше наведений факт треба трактувати як такий, що відбиває розмовну фонетичну рису. У даному випадку говорити про писарську помилку недоречно.

У справі за 1635 рік (аркуш 259 зв.) зафіксованно напис *бораны* ’барани’, який, очевидно, відбиває давню орфографію цього слова (пор. *бораны* у Четьї 1489 року)[13]. Також у слові *приподає*^{т} 17 зв. ширший контекст *рокъ єму приподає*^{т} *становити* навряд чи слід говорити про гіперичне окання, оскільки це єдина фіксація у справах, до того ж випадків акання у досліджуваній пам’ятці не виявлено. Зауважимо, що арел поширення цього явища (пор. *трова, содок*), – нинішні говірки Поприп’яття[14].

Написання початкового **о** на місці **а** в запозичених словах слід пояснювати загальною слов’янською тенденцією до невживання початкового **а**: *о*^{р}*мяко*^{в} *два* 4 зв. Ходорків, *покрывала кєлижовыє ѡ*^{т}*ласу тєлєсного* 10 Трояновець, **ѵ**єликиє *ѡ*^{п}*грєсы*^{и} и мо^{р}ды 292.

У слові ***ѡно***^{р} ’гонор’ 269 (с. Солодирі Володарськ-Волинського району) відсутнє початкове **г**. У пам’ятках XVI-XVII ст. дана лексема фіксується у різних формах, але однозначно з літерою **г**: гоноръ, гонеръ[15]. Не відзначається подібне явище (відпадіння початкового г) у даному н.п. і в АУМ. Можливо є сенс говорити про писарську неточність.

Голои^{т}*ковъ* 292-294 зв. Нині с. Мирославка Бердичівського району Житомирської області. Писар однозначно накреслив після ***о*** букву ***и***. В інших справах із судових установ Житомира коментована назва засвідчена у варіанті Голодки: *...на сєли на Голо*^{д}*ках; ...которoє то сєло Голодки*[16]. Як бачимо, у справі за 1611 рік – інший орфографічний запис цього ж топоніма. Василь Німчук схильний вважати, що назва *Голои*^{т}*ковъ*, можливо, складне утворення *голъ* + *ѣдъ* + демінутивний суфікс *-ко*, де и < ѣ, що пов’язане з особою якогось Голоїдька[17]. Вимова [і] на місці давнього *ě для півдня Житомирщини (у даному випадку Бердичівський район) цілком закономірна. Хутір, ґрунт, де поселився Голоѣ^{д}ко/Голои^{д}ко, називали Голоѣ^{д}ко^{в}/Голои^{д}ко^{в}. Згодом оглушення ***д*** призвело до вимови, яку і відобразив писар у 1635 році.

---

[13] *Карский Е.Ф.* Белорусы. Язык белорусского народа. Вып. первый. Исторический очерк звуков белорусского языка. – М., 1955. – С. 96; *Гринчишин Д.Г.* Четья 1489 року – видатна конфесійна пам’ятка української мови // ЗНТШ. – 1995. – С. 259.

[14] Дыялекталагічны атлас беларускай мовы. – Мінск, 1963. – К.3.

[15] Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. – Випуск 7. – Львів, 2000. – С. 17-18.

[16]Актова книга Житомирського гродського уряду 1611 року – С. 140.

[17]Усне повідомлення.

Принагідно відзначимо, що у житомирських пам’ятках часто фіксуються слова, які зберігають давню фономорфологічну структуру, але нині у мовленні поліщуків, принаймні із середнього Полісся, не використовуються зовсім або трапляються лише спорадично у мові старших носіїв: *ѡ^{т}поведь* /слова, що трапляються у справах часто, не паспортизуємо/, *спо^{л}ны^{х}*, *ро^{з}ныє* 257, *нє могȣ спомєтаты* 265 зв., *рокъ* 274, *ко^{л}ко^{ст}* 3 зв., люди старшого віку використовують у мовленні питально-відносий займенник *колько*; *лаго^{д}ними* 269, лише спорадично трапляється у мовленні людей похилого віку; *на ложъку лєжачого* 316 зв., номен *ложок* практично вийшов з ужитку.

Словозміна іменних частин мови характеризується активним використанням давніх флексій *двєстє во^{з}* 2, *зо ^{в}сими товари^{ш}ми* 2 зв., *пограби^{лъ} я^{р}мякъ фалє^{н}дышовы^{х} два* 6 зв., *у двєрєхъ* 7 зв., *в домо^{х}* 9 зв., *пє^{т}ма камє^{н}ми* 10, *до акътъ за^{м}ку* 17, *по фо^{л}ва^{р}ко^{х}* 19 зв., *и^{з} сы^{н}ми своими* 21 зв., *с пєча^{т}ми* 240, *зъ шляхє^{т}ными паны* 242, *пото^{м}комъ мои^{м}* 244, *ки^{л}ка приятєлъ* 252 зв., *злупє^{н}є рєчи^{й}* 258, *на по^{д}писє^{х}* 260 зв. Разом з тим пам’ятка відображає руйнування давнього відмінювання, використання флексій, не властивих певному колишньому типу основ. Так, в одній із справ зафіксовано рідковживану форму родового відмінка множини іменника *волосьє*: *Волосє^{v} вы^{р}ваны^{х}* 270 зв. Флексія -єв у даному випадку, треба думати, розвинулася за аналогією до давнього типу відмінювання іменників u-основ, який спочатку поширився на іменники jo-основ: *князевъ, дневъ*[18]. Водночас іменник u-основ *син* у родовому відмінку множини у пам’ятці фіксується в формі *сынє^{в} мои^{х}* 8 зв., яку, очевидно, слід пояснити вже зворотнім впливом тих же іменників jo-основ.

Такі ж аналогійні впливи спостерігаємо у написаннях *шє^{ст} тисячи^{и}* 4, *на которы^{х} нивє^{х}* 16, *кони^{и} мои^{х}* 7 зв., *тро^{х} тисєчє^{и} конє^{и}* 19 зв.

Іменник *гусь* на час написання пам’ятки мав лише контекстуальну родову диференціацію. Так, для вказівки на біологічну жіночу стать звичний нині дедемінутивний суфікс -к- не використовувався *Гу^{с} ѡ^{д}ну vзєли* 293 зв. Зауважимо, що лексема *курка* у документах 1635 року також фіксується з чистою основою і зберігає давню парадигму *ши^{с}тъ ку^{р}* 292.

Оригінальні живомовні морфологічні особливості фіксуються значно рідше. *Палє^{ц} сини* 18 зв. - Житомир; *помєнєны vо^{з}ны^{й}* 241 - Городище, *vо^{з}ны* 264 зв. - Житомир, *пє^{р}стєнъ золоты^{й} шафировы* 269 зв. - Ходорків, *сєдъмъна^{с}ты* 273 зв., *пє^{р}ши позо^{в}* 274 зв. - Житомир, *кожъды возъ* 298 - Житомир, *ли^{ст} квито^{v}ны* 260 зв. - Дідковичі. Усічені прикметникові форми чоловічого роду nom. sing. (редукція кінцевого ***й***) – характерна риса поліських говорів. Крайня південна межа поширення цього явища на теренах Житомирщини – говірки Радомишльського - Черняхівського районів. Південніше усічені прикметникові форми зафіксовані у с. Іванівка Житомирського та с. Стрижівка

---

[18] *Жовтобрюх М.А., Волох О.Т.* та ін. Історична граматика української мови. – К., 1980.– С. 140.

Коростишівського районів[19]. Цікаво, що в аналізованій пам’ятці всі фіксації наведених словоформ пов’язані переважно з Житомиром та говірками на південь від нього. Хоч подібні написання трапляються рідко, все ж цілком можливим видається нам припущення про те, що писар відбив народнорозмовну особливість, яка на час написання документа, можливо, мала значно ширший ареал, ніж тепер. Не можна цілковито відкидати тут і впливу польських прикметникових форм (пор. пол. *pomienieny*, *pierwszy*).

Іменникова форма *конє – тєды конє, ѵолы брали* 259 – Ходорків, відображає, очевидно, давню поліську флексія **е**<**ѣ** у ненаголошеній позиції, оскільки тепер фіксоване лише закінчення **і**: *запре'гаї 'кон’і*. Не можна відкидати і польський вплив (пор. пол. acc. pl. gaje, konie)[20].

У ряді справ писар вживає прислівник *стамътулъ* 270 - Солодирі Володарськ-Волинського району, *ста*^{м}*то*^{л} 305 - Житомир. Фіксується це утворення і в інших документах із Житомира *ста*^{м}*то*^{л} *ѡ*^{д}*шє*^{д}*ши*[21]. Прислівники *стамт’іл’, стамтил’* відзначено діалектологами у північних надбузьких говірках[22]. Поширений такий контамінований варіант цього прислівника і в білоруських говірках *стамтуль*[23]. Цікаво, що на середньому Поліссі нині цей прислівник не зафіксовано. Можливо, що на час написання справ актових книг у Житомирі він (прислівник) був відомий жителям Житомирщини? Проте доречніше припустити, що використання його писарями – данина традиції ведення актових книг, у яких досить часто лінгвальні явища (особливо на лексичному рівні) значно виходили за межі ареалу їх поширення.

Особливо привертають увагу в досліджуваних пам’ятках слова для передавання кількості як з погляду словотвору, так і словозміни. На позначення числівників назв першого десятка якихось оригінальних, відмінних від давньоукраїнських, форм у пам’ятці фактично не виявлено. У написанні числівника *двоми по*^{з}*вы* 1 (орудний відмінок), очевидно, слід убачати писарську помилку. Числівник *оба* втратив свою двоїнну парадигму і фіксується з новими аналогійними флексіями *на ѡбєю*^{х} *бока*^{х} 21 зв. У сучасній українській літературній мові вживаються складні числівникові утворення *обидва, обидві* (свою парадигму втратили), що заступили давні *обадва, обѣдвѣ.* У досліджуваній пам’ятці наведені утворення фіксуються часто, причому, зберігаючи давнє відмінювання *ѡбудву сторона*^{м} 10 зв., *ѡбудвумъ* 246 зв., *ли*^{с}*ты ѡба*^{д}*ва* 255, *сторонамъ ѡбу*^{д}*ѵомъ* 257, *сєдєли ѡба*^{д}*ѵа* 261. Подібні назви

---

[19] Атлас української мови. Т.1. – К., 1984. – К. 237.
[20] *Mańczak W.* Polska fonetyka i morfologia historyczna. – Warszawa, 1983. – С. 61.
[21] Ділова мова Волині і Наддніпрянщини XVII ст. – С. 195
[22] *Громик Ю.В.* Прислівники відзайменникового походження у західнополіських говірках української мови. Дис… канд. філол. наук. – Луцьк, 1998. – С.84.
[23] Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча: ў пяці тамах. – Мінск, 1979-1986. – Т.IV. – С.568.

кількості відомі українським пам’яткам і з інших територій[24]. Щодо інших числівників назв першого десятка, то відзначимо характерні середньополіські форми числівника один *ωдєнъ* 301 зв., *єдъно* 267 зв. Квантитатив вісім *ранъ ωси*^{м} 313 як самостійно, так і в складних утвореннях *ωс*^{м}*ъ дєся*^{т} 19 зв. послідовно пишеться без протетичного ***в***. Для номінації кількості від 11 до 19 поряд із трансформованими новими (які в пам’ятці вже домінують) *пє*^{т}*на*^{д}*цаты*^{й} 276*, ωдина*^{д}*цаты*^{й} 277 зв*., ωсимънадъцатъ* 289, успадкованими літературною мовою, зафіксовано і давні утворення *чєтвє*^{р}*тогона*^{д}*ца*^{т} *дня* 1 зв., *второ*^{го}*на*^{д}*ца*^{т} *дня* 21, де відмінюється перша частина. Форми із трансформованою фіналлю давнього *desętь>-сте ***ѵ*** *ли*^{ч}*бє сє*^{д}*мъна*^{с}*тє* 272, *дѵана*^{с}*ты*^{й} 273, *писаниє тыє вси сєдъмъна*^{с}*тє позъѵоѵъ* 274, очевидно, розвинулися під упливом чеських або словацьких, які фіксуються вже у пам’ятках XV-XVI ст.[25]. В аналізованих же пам’ятках подібні числівники, найвірогідніше, розвинулися під упливом польським. Відзначимо, що подібні утворення писар іноді вживає помилково. Так, у справі № 40 за 1635 рік, де йдеться про двадцять один судовий позов, писар вживає числівник *по*^{з}*во*^{в} *... ѵ ли*^{ч}*бє двана*^{с}*тє и єдє*^{н} 275, тобто дванадцять і один, що є звичайною помилкою. У цій же справі фіксуються ряд оригінальних форм для називання кількості *бня дѵана*^{т}*ω*^{с}*мого*. З контексту справи можемо вислідити, що попередній позов був дев’ятнадцятого вересня, а наступний – тридцятого. *Дѵудєстого пє*^{р}*шого дня*, *дѵудє*^{с}*того сємого дня* – очевидно, польське запозичення, пор. старопольське *ode dwudzestu lath*[26]. Такого ж походження в пам’ятці і числівник тридє^{с}ту *подъ ѵиною тридє*^{с}*ту копъ гроши* 269. Поряд вживає писар і числівники типу *дѵадъца*^{т} *трєтєго дня*. В цілому ж на позначення назв десятків використовуються успадковані давньоукраїнські форми: *за грошє*^{й} *сє*^{м} *дєся*^{т} 10, *ωс*^{м}*ъ дєся*^{т} 19 зв., *три*^{д}*цатъ* 256, *дѵадъца*^{т} 275. Числівник *дев’яносто* у пам’ятці не зафіксовано. Ця кількість передається виключно лексемами *дєвє*^{т}*дєсято*^{м} 1, *дєвє*^{т}*дєсято*^{го} 7. Кількість на позначення чотирьох десятків передається по-різному *соро*^{к} 19 зв., *налоѵи*^{ѵ}*шы бочокъ тридъцатъ и дєсятъ и чотыры* 265 зв. Як бачимо, деякі писарі вдавалися до складених конструкцій, які в сумі давали сорок. Назви сотень нерідко зберігають давню парадигму *пєтиста копами* 2, *двистє* 241, *чотыриста* 19 зв., *по пя*^{т}*масты копами* 21, *двємасты копами* 20 зв., *шєстъсотъ* 312, *шє*^{с}*тисо*^{т} *золоты*^{х} 240. *Сто* на час написання пам’ятки відмінювався за зразком *и*-основ *до* ^{с}*ту* (йдеться про велику кількість ран) 316. Числівники *чоты*^{р}*на*^{д}*ца*^{т} *со*^{т} *золоты*^{х} 247 *ѵозоѵъ сина ωдина*^{с}*тє со*^{т} *и ωдина*^{с}*тє* 266 зв. можуть свідчити про те, що писар вдавався до лічби сотнями, коли йшлося про кількість більшу від тисячі. Подібне утворення у староукраїнській грамоті кінця XIV-початку XV ст.

[24] *Лукінова Т.Б.* Числівники в слов’янських мовах. – К., 2000. – С. – 100.
[25] Ibidem. – С. – 282.
[26] Ibidem. – С. 286.

відзначав Л.А. Булаховський[27]. У досліджуваній пам'ятці активно вживано синтаксичні конструкції для позначення сотень з десятками, тисяч із сотнями і одиницями тощо *свишє*^{й} *сто и соро*^{к} 19 зв., *чотыри ста и два*^{д}*ца*^{т} *барано*^{в} 19 зв., *жита ко*^{п} *сто и ѡс*^{м}*ъ дєся*^{т} 19 зв. *на чотыри тисєчи и три*^{д}*цать и ѡсмъ золоты*^{х} 256, *пѹльтрєтя ста ѡ*^{д}*но*^{го} 290. Подібні конструкції були властиві і для номінації десятків та одиниць *три*^{д}*ца*^{т} *и дѵа* 249 зв. Активно в пам'ятці використовувалися збірні числівники. Причому кількісних обмежень у їх творенні, здається, не існувало *куръ три*^{д}*ца*^{т} *и сємєро* 292, *ку*^{р} *пє*^{т}*на*^{д}*цатєро* 292 зв., *ѡѵєцъ дѵа*^{д}*цатєро и шє*^{с}*тєро* 309. Характерні для числівникової системи пам'ятки дробові квантитативи з елементом повъ/полъ: *поѵъпєта золотого* 299 зв., *за ко*^{п} *по*^{л}*шосты* 10, *за ко*^{п} *по*^{л}*чва*^{р}*ты* 10, *копъ полъѡ*^{с}*мы* 292 зв., *грошє*^{й} *по*^{л}*чѵа*^{р}*та золотого* 299, *золоты*^{х} *три*^{д}*цать и пу*^{л}*трєтя* 240, *куплєны*^{й} *за польсєма золотого* 299 зв. Часто писар вдається до вираження невизначеної точно кількості за допомогою утворень із компонентом ко^{л}ко: *ку*^{л}*куна*^{с}*тъ* 242, *ко*^{л}*кона*^{д}*ца*^{т} 2, *лєтъ кильку* 254. У ряді випадків спостерігаємо оригінальну словозміну складних числівникових утворень: *ѵ рокъ бли*^{з}*ко про*^{ш}*лы*^{м} *тисєча шє*^{ст}*со*^{т} *три*^{д}*ца*^{т} *чє*^{т}*ѵє*^{р}*то*^{м} 241 зв., *шєстьсотъ три*^{д}*цатымъ чєтъѵє*^{р}*тымъ* 312, *ѡ*^{д} *року тисєча шєстьсотъ три*^{д}*цатого пяты*^{м} 271.

Дієслівні утворення, зафіксовані в пам'ятці, відображають тенденцію до руйнування давніх форм і становлення нових. Із минулих часів лише зрідка використовує писар форми аориста: *плєни сынє*^{в} *мои*^{х} 8 зв., *положи пє*^{р}*ши позоѵъ* 274 зв., імперфекта *чєкахъ пана* 19, *позадавахъ* 244 зв., перфекта *єха*^{л} *єсми* 9, *ѵидєлъ є*^{с}*ми* 304 зв. Абсолютно домінуючими для вираження минулої дії є дієслівні форми, що витворилися із колишніх активних дієприкметників минулого часу на **-л**. Уживання дієслів минулого часу чоловічого роду з суфіксом ***в***, що розвинувся з **л** – поодиноке *учини*^{т} *нє хотє*^{v} 250, *ѵзялъ и украѵъ сєна* 250 зв., *забуѵъ* 265 зв., *приєхаѵъ* 297. Кілька фіксацій аналітичних форм майбутнього з дієприкметником на **-л**: *нє буду мо*^{г}*лъ спротиѵъляти сє тому* 261, *нє будутъ могъли* 308. Характерною ознакою вживання дієслів у діловій мові цього періоду є форми минулого часу із залишками колишнього дієслова быти в теперішньому часі[28]: *записатъ казалємъ* 291 зв., *на*^{з}*начило*^{м} 247 зв., *ѡ*^{д}*нє*^{с}*ло*^{м} 257 зв., *ѵидєли*^{с}*мы* 260, *приарєштоѵалє*^{м} 298 зв. тощо.

Деякі справи виділяються із решти низкою лінгвальних рис. Так, у справі № 34, де йдеться про текст присяги возного, який складено було в

---

[27] Ibidem. – С. 300.
[28] *Німчук В.В., Яковенко Н.М.* Підкоморські книги Правобережної України кінця XV – першої половини XVII ст. – С. 48; *Мойсієнко В.М.* Актова книга Житомирського гродського уряду 1611 року. - С. 12.

Бутницькому замку, маємо невластиві для ведення житомирських книг послідовні записи інфінітивів на ***-ты*** *захоѵыѵаты*, *сознаѵаты, ѡ^{д}носити*, *ѡ^{д}даѵаты*, *спраѵоѵаты*, закінчення ***-ові*** *ꙋрядоѵи* 265.

Синтаксичні функції прийменникових та безприйменникових конструкцій, характерних ще для писемної мови періоду Київської Русі, переважно відзначимо і в досліджуваній пам'ятці. Зокрема, зафіксовано прийменники з таким керуванням:

на+місцевий: *на врядє* 1, *на пє^{р}вы^{х} роко^{х}* 1 зв., на+знахідний: *на пана Єсифа Нємирича* 1, *на роки тєпєрєшниє* 1, *на поко^{й} права* 3 зв., *кри^{к}нула на пана Вина^{р}ского ратуно^{к}* 18 зв., на+давальний: *на дому служє^{б}ника моєго* 4 зв.;
пєрєдо+орудний: *пєрєдо ^{м}ною* 1, пєрєд+родовий: *пєрє^{д} мєнє* 15 зв.;
ѡ^{т}+родовий: *ѡ^{т} сєбє* 1, *ѡ^{т} панєє* 21 зв.;
о+орудний: *ѡ то^{м}* 1, о+знахідний: *ѡ побудова^{н}є* 1, *проси^{л} ѡ во^{з}ного* 5 зв., *ѡ заставу* 20*, хотєли мєнє и жону з ру^{ч}ни^{ц} по^{с}трєля^{т} и ѡ го^{р}ло приправи^{т}* 21, о+давальний: *ѡ часу нємалого* 1;
о+місцевий: *в ро^{з}дєлє сємо^{м} ѡ заставах* 20 зв.;
в+давальний: *в року нинєшнємъ* 1, *в наєха^{н}ю* 2 зв., *в ымє^{н}ю моємъ Шу^{м}ску* 2 зв., *в боку* 15, *у броду* 16 зв., в+місцевий: *в нєбы^{т}ности* 1 зв., *у и^{з}бє* 1 зв., *у конє^{х}* 2; *писа^{н} у Студєни Водє* 8; в+родовий: *в ноги лєвоє* 21 зв.; в+знахідний: *в єго* 4 зв., *забитого в пє^{р}си* 15;
за+знахідний: *за трєтюю ча^{ст}* 1, за+орудний: *за ѡто^{с}ла^{н}ємъ* 1;
при+місцевий: *при нємъ* 1;
через+знахідний: *чєрє^{з} пана* 1, *чєрє^{з} листъ* 3, *мало нє чєрє^{з} цєлы^{и} рокъ* 17;
прє^{з}+знахідний: *прє^{з} пана* ***Ѵ****ацълаѵа Щє^{р}бинꙋ* 301;
ку+давальний: *ку бра^{н}ю* 1 зв., *ку пожи^{т}ку* 4;
з+родовий: *з ро^{з}су^{д}ку* 1 зв.*, з мєнє* 2, *зє Збаража* 2, *з ымє^{н}я єго та^{м} прилєглого Котє^{л}ни за^{м}кового* 3 зв., з+орудний: *з мєсчаны* 1 зв.*, зо ^{в}сими товари^{ш}ми* 2 зв., *стоєчи зо ^{м}ного за по^{з}во^{м} … и за дєкрєты* 2, *бы^{л} то па^{н} воєводичъ бєрєстє^{и}ски^{и} … мало зо и^{н}шую чєля^{д}* 6;
для+родовий: *для нєприбы^{т}я* 1 зв.;
до+родовий: *до кни^{г}* 1 зв., *до двора* 2*, до приста^{в}ства своєго до Ру^{д}ни* 2 зв., *до сєбє до Слободищъ* 15;
без+родовий: *бє^{з} да^{н}я* 2 зв.;
по^{д}+орудний: *по^{д} часо^{м} сє^{й}му* 3 зв., *по^{д} пєча^{т}ю* 7 зв.;
мєжи+родовий: *мєжи козако^{в}* 4, мєжи+орудний: *мєжи мєщаны тамєшними* 4;
по+давальний: *по учи^{н}ку томъ* 4, по+знахідний: *по чотыри копы* 6, по+місцевий: *по потрєбє* 10 зв., по+орудний: *по пя^{т}масты копами грошє^{й}* 21;
на^{д}+знахідний: *на^{д} звыча^{й} жолънє^{р}ски^{й}* 258 зв.;
по^{д}лє+родовий: *по^{д}лє мєзиного па^{л}ца* 18 зв.

Мультиплікація прийменників, властива синтаксису давньоукраїнської мови[29], притаманна й мові актових книг *пограбили и до приста*^{в}*ства своєго до Ру*^{д}*ни …* 2 зв., *до сєбє до Слободищъ* 15, *с ты*^{м} *жє слугою за*^{м}*ковы*^{м} *з Матысо*^{м} 18 зв., *ѵ подъданого нєбожъчика малъжонъка є*^{и} *на* ^{и}*мє ꙋ Пилипа ѵ Забро*^{д}*ю* 296 зв., *с того чєлядъника на* ^{и}*мє з Ми*^{т}*коѵъского* 299 зв.

Із наведених прикладів бачимо, що переважна більшість уживаних конструкцій із прийменниками успадкована українською мовою та її говорами. Разом з тим семантика деяких із розвитком української мови зазнавала змін.

Досить характерними для мови актових книг є ускладнюючі засоби – відокремлені, однорідні, вставні члени речення. Активно використовують писарі звороти як **дієприкметникові** *зо* ^{в}*сихъ кгру*^{н}*то*^{в}*, до нєго належалыхъ* 6 зв., ^{з} *стрє*^{л}*бью ѡ*^{г}*нистою, во*^{и}*нє належачою* 9 зв., *на вла*^{с}*ны*^{и} *кгру*^{нт} *имє*^{н}*я моє*^{го} *ѡ*^{т}*чи*^{з}*но*^{го} *Кочу*^{р}*ски на полє, прозиваємоє Попо*^{в}*цы* 15 зв., *сына сѵоєго, яко єсчє лєтъ нєдоро*^{с}*лого* 244 зв., так і **дієприслівникові** *Єсифъ Нємиричъ, су*^{д}*я зє*^{м}*ски*^{и} *киє*^{в}*ски*^{и}*, пєрєсла*^{в}*ши слу*^{г} *своихъ, мєнє само*^{го}*, на доброво*^{л}*но*^{и} *дорозє по*^{и}*ма*^{в}*ши, звєза*^{л} *и до Чє*^{р}*нєхова, имє*^{н}*я єго, привє*^{д}*ши до вєза*^{н}*я, и* ^{в} *ла*^{н}*цухъ усади*^{л} *и листы побра*^{в}*ши, поѡ*^{д}*пєчатова*^{в}*ши и*^{х} *чита*^{л} 9 зв., *а порохо*^{в}*ницу з мєнє зрываючи, мало мєнє самого почє*^{п}*кою порохо*^{в}*нєчъною за шию нє* ^{в}*давили* 21 зв., *А поты*^{м} *и са*^{м} *єго м*^{л} *па*^{н} *стра*^{ж}*никъ, ѵышє*^{д}*ши пєрє*^{д} *замокъ на мє*^{с}*то ꙋмы*^{с}*лънє, рацы*^{й} *жа*^{д}*ны*^{х} *нє даючи, и*^{х} *м*^{л} *паноѵъ судоѵыхъ ѡписаны*^{х} *нє допу*^{с}*тилъ и моцно заборони*^{л} 256.

Поширеним явищем в аналізованих пам'ятках є **відокремлені прикладки** *у попа, дє*^{й}*, моєго трояно*^{в}*ского, у Гаца* 10, *пєрєдо* ^{м}*ною, Яно*^{м} *Vити*^{н}*ски*^{м} 243, *маючи*^{м} *на то*^{т} *ча*^{с} *слу*^{ж}*бою при єго м*^{л} *пану Алєкса*^{н}*дру Га*^{н}*ски*^{м}*, дє*^{р}*жа*^{v}*цы мє*^{с}*та Vилъска* 243, *шляхє*^{т}*ны*^{й} *панъ Микола*^{й} *Радє*^{ц}*ки*^{й}*, слуга урожоны*^{х} *и*^{х} *м*^{л} *пано*^{v} *Адама и Єрємияша Тышоvъ* 258 зв., *пана Ко*^{н}*ста*^{н}*того, столъника Києvского, Хрысатоvыча* 275 зв., *С того чєлядъника, на* ^{й}*мє з Ми*^{т}*коѵъского, нагоѵєнъ знєли* 299 зв.

Уточнювальні члени нерідко зафіксовані як із прийменниковими конструкціями: *до помєнєно*^{й} *слободы Кочороѵа, до домоѵъ сѵои*^{х} 250, *з ни*^{х}*, з єго м*^{л} *п̃на Стєфана* 250, *которы*^{й} *ѡ*^{д} *того пострєлꙋ нє доєхаѵъши до домꙋ сѵоєго, до малъжонъки и до дитокъ сѵои*^{х}*, до Житомира* 296, так і без прийменників *котороє было ѵ подъданого нєбожъчика, малъжонъка є*^{й}*, на* ^{й}*мє ꙋ Пилипа* 296 зв.

Однорідні члени взагалі характерні для ділового писма. Численні переліки рухомості/нерухомості, побоїв тощо у справах займають значне місце. Ці переліки, як правило, починаються після слів ***а мєновитє***, ***а мєновитє тоє***^{ст}, ***тоє***^{ст}: *ꙋ того Ми*^{с}*ка Пи*^{с}*кора тыє рєчи, тоєстъ ѡѵъса ми*^{р} *три на пудъѵодꙋ*

---

[29] *Німчук В.В.* Синтаксичні функції прийменників // Історія української мови. Синтаксис. – Київ., 1983.– С.214.

ѵзялъ, а чєтѵєртȣю мирку страѵилъ, масла ѳасокъ дѵи, сыра копа, слонины полътый дѵи, садєлъ дѵи, кур дѵанадцат, гусєй шистъ, ѵєпъроѵъ кормных дѵа ѵзєли 295. Проте нерідко однорідні члени служать засобом нагнітання експресії (переважно негативної) для доказовості свідчень *тыє вси бои и грабєжи так жє и забийства* 15 зв., *паноѵъ судоѵыхъ ѡписаных нє допустилъ и моцно заборонил* 256, *ѡзлупєнє, збытє, зранєнє, ѡкрѵаѵєнє дому* 248, *посєклъ, поранилъ, помордоѵалъ и ѵєчнє покалєчилъ* 285, *збили, змордоѵали, стыранизоѵали* 288, *зранєню и збитю их и лȣпȣ и пошȣръпами рєчий* 289 зв. Часто однорідні члени вводяться в речення за допомогою парних сполучників **так**, … ***яко***: *так у конєх, яко и з быдлє* 2, *маєтност так лєжачую, яко и рухомую* 9, *так поѵодоѵу, яко тєж судоѵи кгродскому* 239 зв., *слышалъ жє прєрєчоный пан Миколай Прєжєvский такъ ѵєдѵорє сѵоимъ, яко и ѵєдѵорє прєрєчоного єго мл п̑на подстаростєго* 242.

Ставлення мовця до висловлюваної думки писарі все частіше намагаються відтворити в пам'ятках староукраїнської писемності[30]. Спорадично використовуються вставні слова та речення і в актових книгах судових установ *а по ѡгородом всєм ѡвощовым капусты, цибули, рєпы, пастєрнака, свєклы, бєз чого и шляхтич ѡбыити нє можєт, то всє ... повырєзовати росказал* 19 зв.; *А тєпєр, дєи, пан Винарскии, як тых рєчєи и жонки моєи, водлугъ прирєчєня доброго цнотливого слова, вєрнути ани сє правнє на врядє мнє усправєдливити нє хочєт* 22; *запису сѵоєго єи даного, нє ѵєдат для якоє причины, нє призналъ* 240; *А за тым, чого Божє ухоѵаи, єсли бы…* 242 зв.; *до Адама Цырулика ѵ ноч, могло быт годинъ три, посєкъли шаблями и ганєбнє поранили* 286 зв.; *ѵидялъ єсми на нєм самом ранȣ на тѵари по праѵой сторонє займуючи носа шкодлиѵȣю, криѵаѵȣю, знат, кун ногою ȣдариv* 290, *А ȣ инъшоє чєляди, тоєстъ Грицькоѵи, ѵзяли ѡпонъчу* 299 зв.; *рана, знат, києм сторчма ȣдарєная* 304 зв.; *Тєды вышъмяноѵаныи протєстуючи, будучи ѡнъ яко чолоѵикъ спокоиныи и никому ничого нє былъ ѵинъныи, кгды приєхал до того мєста напєрѵыи былъ запрошоныи на ѡбєдъ* 315 зв.; Характерною ознакою житомирських (і не тільки) актових книг є вживання слова ***дєи***, рідше – ***дє***, у значені 'мовляв': *служєбникъ пана кнжати повєдил, иж, дєй, єго мл пан Богдан Сапєга* 1 зв., *у попа, дєй, моєго трояновского, у Гаца* 10, *сознал тыми словы, иж, дєй, року тєпєрєшнєго* 15.

Пряма мова у пам'ятках судочинства використовується лише спорадично, як правило, у випадках, коли йдеться про детальний опис подій, пов'язаних із пограбуванням, вбивством тощо: *раны, которыє в/аша/ м/илость/ бачишъ, панє возныи* 4 зв., *єсли бы по правдє, Божє всємогущии, нам помози, а єсли бы нє поправдє, Божє, нам нє поможи в сєи вєк и в будущии* 18, *мой чєлядъникъ, на имє Янъ Митко ѵъский, почал ѡным моѵит, для чого ѵы т□тъ и за чиим росказанъємъ ѵ кгр□нъти пана моєго ѵъєхали, пустошитє и р□баєтє* 299,

[30] Історія української мови. Синтаксис. Відп.ред. Грищенко А.П.– Київ., 1983.– С.98.

пыта^{л} и^{х} способо^{м} приꙗтє^{л}ски^{м}, длꙗ чого бы таки^{и} наєзъдъ, кгѵальтъ и грабєжи по^{д}даны^{м} протє^{с}тȣючи^{м} чинили 309 зв., *моѵєчи то, жє єсли ωко^{р} ѵамъ злє □чинилъ ѵа^{с} наєжъджалъ, забиялъ, палилъ и маєтъность ѵашȣ грабилъ, алє мы єсчє б□дємо г□^{р}шиє, нєха^{и} сє ω^{д} на^{с} ωни тотъ на сєбє пєѵнє сподєѵають* 310.

Відомо, що ще пам’ятки києворуського періоду відбивають вживання мішаних конструкцій (своєрідної контамінації родового приналежності з присвійним прикметником)[31] . Подібні утворення притаманні й документам з Житомира кінця XVI - початку XVII ст. *з ымє^{н}я єго та^{м} прилєглого Котє^{л}ни за^{м}кового* 3 зв., *служєбъникъ пана Васи^{л}євъ Тишинъ Сє^{р}гє^{и}* 4 зв., *викъ пана Васи^{л}я Тишинъ бєлико^{в}ски^{и} Я^{н} Рєкга^{л}ски^{и}* 8, *и нашє^{д}ши по^{д}даны^{х} пана моєго бє^{л}ко^{в}ски^{х} Пєтра Хилимоновича* 8 зв., *умоцованы^{и} єго м^{л} пана воєводичо^{в}* 18, *и сєно ѵ гу^{м}нє єго тыхъ то протє^{с}та^{н}тоѵъ ѵла^{с}ноє ѵидєлъ и ω^{г}лєдалъ* 250 зв., *спротиѵєнє єго м^{л} пана стра^{ж}никоѵо* 256 зв.

Характерною особливістю синтаксису досліджуваних пам’яток є вживання означення не одразу після означуваного слова, а після ще одного додатка (переважно родового приналежності) *узя^{в}ши з уряду слу^{г} замкового* 18 зв., *грошє^{и} з ска^{ш}тулы золоты^{х}* 18 зв.

Іноді трапляються подвійні відмінкові конструкції *Ѡхримоѵа Хилъчєнъкоѵа жита* 249 зв.

У досліджуваних актових книгах зафіксовано всі види зв’язку (сполучниковий, сурядний і підрядний, та безсполучниковий) між частинами складних речень. Наведемо найхарактерніші (найтиповіші) приклади вживання підрядного зв’язку.

Складнопідрядні з підрядними **означальними**: *с того городисча Бє^{р}на^{в}ки и зъ будова^{н}я, которє на нємъ па^{н} ма^{л}жонокъ мо^{и} бы^{л} побудовалъ, такъ тє^{ж} и зо ^{в}сихъ кру^{н}то^{в}, до нєго налєжалыхъ, кгва^{л}товнє бє^{з}пра^{в}нє выби^{л}* 6 зв., *На цє^{р}ковъ, которая в до^{му} моє^{м}, зъ гако^{в}ницъ с по^{л}гаковъ стрєляли* 9 зв., *нашє^{д}ши мо^{ц}но на вла^{с}ную ниву мою, гдє паро^{б}ки мои ωрали* 16 зв., *и чєляди сѵоє^{и}, которы^{х} мєлъ при собє ку^{л}куна^{с}тъ, заби^{т} ро^{с}казалъ* 242 зв., *ѵидялъ на ты^{х} кгрȣнъта^{х} и сєножатя^{х} до ты^{х} має^{т}ности^{й} налєжачи^{х}, гдє сти^{р}ты и стоги стояли по^{д}даны^{х} єго м^{л}* 267 зв., *праѵъдиѵє сознаѵаты тоє, на счо бȣдєтъ посланы^{й}* 265, Досить часто писар для вираження означальних відношень використовує сполучне слово **гдє** *ѵ рȣкȣ лєѵȣю надъ локътємъ ба^{р}зо шкодълиѵє шаблєю рану задали, гдє нє ѵѣмъ, єсли єю ѵладънути* 299 зв., ***Ѵ****идєлємъ тєжъ на шляхєтъно^{м} Янȣ Микоѵъскимъ ранȣ на рȣцє лєѵо^{й} шаблєю тятȣю ба^{р}зо шко^{д}лиѵую на^{д} локътємъ, гдє южъ запєѵнє можєтъ бы^{т} каликою* 300.

Складнопідрядні з підрядними **з’ясувальними** *па^{н} Вина^{р}ски^{и} повєди^{л}, жє ма^{л}жо^{н}ки моєи дома нємає* 19, *ωпоѵєда^{л}, и^{ж} што єго м^{л} па^{н}* 241, *поѵєдили,*

---

[31] Ibidem – С.78.

жє пн҃зы тыє 241, *Я, ѵозный, штом ѵидєлъ и слышалъ, то праѵдиѵою ѡчєѵистою рєляцыєю моєю ку записанъю до книгъ созънаѵаю* 260 зв., *домовлялся пан Сурин, абы тыє подданыє вси ку доводу припущоны были* 17 зв.,

Складнопідрядні з підрядними обставинними **умови**: *И коли, дєи, тєж мєнє выпустил з ланцуха, там жє ми тє узяли слуги єго* 2, *то я учинити по тяжкои нєволи своєи мусєлъ, толко абым был на волю выпущонои, ажє бым знову такового вєзєня нє тєрпєлъ* 17;

часу: *А я в тои хатє мєшкати маю потол, поки ми гроши ѡстаток, то єст коп шєстнадцат, ѡтдадут* 10 зв., *жєбы их пилноѵали, кгды з Житомира додому поєдутъ* 242 зв.,

мети: *и чєлядь сѵою, жєбы нє был бєзпєчным* 241 зв.

Вживають писарі і складні синтаксичні конструкції з кількома підрядними, переважно з послідовною підрядністю *А кгды ужо былъ вєчоръ, посламомъ по пана Винарского, упоминаючи, абы сє на року зложоном с панєю малжонкою своєю управєдливил гроши ѡт пана Сокора и малжонки єго, жєбы узяли, а ланцушок заставныи вєрнули* 20 зв., *И кгды вжо ѡстатнии дєн былъ, домовлялся пан Сурин, абы тыє подданыє вси ку доводу припущоны были, а ѡных, яко нєсталых, так самых прєз сє, яко и прєд умоцованых их, здали* 17 зв., *и чєляди сѵоєи, которых мєлъ при собє кулкунастъ, забит роскazалъ и жєбы их пилноѵали, кгды з Житомира додому поєдутъ* 242 зв., *которыи будучи ѡд пана моєго посланый, кгды пыталъ, для чого такъ кгѵальтоѵънє бєзъпраѵънє поночи сєно бєрȣтъ, зараз мєнє ѡдин з мєжи тоє купы бєз жадного рєспєктȣ з мȣшъкєтȣ постєрєлилъ, ѡд которого разȣ панъ богъ ѵидаєтъ, єсли жиѵ зостанєт* 260 зв., …*и хлопамъ зарȣчилъ подъ ѵиною тридєсту копъ гроши литоѵъскихъ, абы жадєнъ до дому сѵоєго нє ѵажилъ примоѵат и зє ѵси маєтъности тоєи помєнєнои, бы и наимоѵала, абы нє ѵыѵозилъ* 269.

Синтаксичні конструкції з різними видами зв'язку не завжди можна вичленувати, оскільки писарі досить часто механічно нанизували кілька подій в одне повідомлення: *на ѵъси, кгдє бы сє колѵєкъ трафило, с протєстуючим лєѵом чинит и ѡздороѵъє єго, абы єго могли позбаѵат старатсє* 242 зв., *А которыи подданый нє мєлъ чого дат ѵодлугъ росказанья, тєды конє, ѵолы брали и продаѵали и на сѵой пожитокъ ѡборочали, над то з гȣмєн збожа снопами братъ и на сѵой пожитокъ ѡборочат казали* 259, *и хлопамъ зарȣчилъ подъ ѵиною тридєсту копъ гроши литоѵъскихъ, абы жадєнъ до дому сѵоєго нє ѵажилъ приймоѵат и зє ѵси маєтъности тоєй помєнєной бы и наймоѵала, абы нє ѵыѵозилъ* 269.

Лексика пам'ятки дозволяє відтворити досить повний соціальний портрет тогочасного поліського шляхтича, адже у численних скаргах, тестаментах, облятах тощо описуються, іноді з точністю до найдрібнішої речі,

предмети побуту, хатнього начиння, майно рухоме і нерухоме, нерідко за тих чи інших обставин характеризуються риси вдачі людини.

Отже, на основі матеріалу аналізованої пам’ятки робимо висновок про виразну соціальну диференційованість суспільства на Житомирщині в кінці XVI – на початку XVII ст. Завжди послідовно писарі на письмі протиставляють шляхту простим людям. Ніколи імена *людε^{й} тя^{г}лыхъ, робо^{т}ны^{х}* не супроводжуються словами *па^{н}, панича^{н}ка* 8 зв., *фалε^{б}ноε памεти* 10 зв., *чоловεка нεви^{н}но^{го}, шля^{х}тича учътиво^{го}* 17, *зацъны^{й}* 240, *шляхε^{т}ны^{и}* 240, *урожоны^{и}* 241, *людε^{и} стану шлахε^{ц}кого* 242 зв., *маючи при собє шля^{х}ту, людε^{и} добры^{х}* 245 зв., *людє^{и} добры^{х} ѵεры го^{д}ны^{х} шляхє^{т}ны^{х}* 248 зв., *славε^{т}ны^{й}* 265 зв., *по^{д} титуло^{м} я^{с}нєѵє^{л}мо^{ж}но^{го} п҃на єго м^{л}* 276 зв., *ѵє^{л}мо^{ж}ного п҃на єго м^{л} п҃на Анътонияна з Лого^{и}ска Тишкєѵича* 294 зв. Для тогочасного писаря лише шляхтич – *чолоѵикъ споко^{и}ны^{и} праѵомъ и покоε^{м} по^{с}политымъ ѡбъѵароѵаны^{и}* 252 зв. Коли йдеться про значну кількість людей, писар виділяє шляхту від решти: *при бытъности ѵєлю люди^{и}, шля^{х}ты и по^{с}политъстѵа* 302.

Шляхтичі жили в *буды^{н}ка^{х} з дѵоромъ* 314, *ы^{з}ба^{х} сѵε^{т}ли^{ч}ны^{х}* 269, а їхні піддані – *хεбори* 2, *халȣпа^{х}* 259. Взагалі в ряді справ, коли йшлося про розбої, грабежі, шляхтичі-позивачі всіляко намалися підкреслити ницість, недостойність таких учинків із боку іншої шляхти: *слоѵами □счиплиѵыми гонороѵи єго шляхє^{ц}кому шкодячими* 254 зв., *па^{н} Ѳилипо^{v}ски^{и} початъ слоѵъ нє□цтиѵы^{х} почалъ примоѵълять гонороѵи протε^{с}тȣючому шкодячихъ примоѵълялъ* 261 зв., *на ѡно^{р} ε^{и} шляхєцъки^{й} то^{р}гнуѵъшися слоѵы нє□цъстиѵыми добрε^{й} славε дотъклиѵыми лъжила сромотила* 269, *пε^{р}ѵє^{й} слоѵами до^{т}клиѵыми и ȣсчипълиѵыми гонороѵи єго шляхє^{т} скому шкодячи зε^{л}жи^{v}ши* 304. Дуже промовистою в цьому контексті є справа за 13 жовтня 1590 року, де пані *Га^{л}жъка Халε^{ц}кая* в описі завданих князем(!) Дмитром Курцевичем Булигою кривд (пограбування грошей, худоби, збіжжя у великих кількостях) зокрема зазначає: *а по ѡгородо^{м} всε^{м} ѡвощовы^{м} капу^{с}ты, цибули, рεпы, па^{с}тε^{р}нака, свε^{к}лы, бε^{з} чо^{го} и шля^{х}ти^{ч} ѡбы^{и}ти нε можε^{т}, то всε ... повырεзовати ро^{с}каза^{л}* 19 зв.

Намε^{ст}ε 2 зв., типового шляхтича-поліщука, як правило, складалося з *буды^{н}ка з дѵоромъ* 314, *ы^{з}бы сѵε^{т}ли^{ч}нε^{й}* 269, *коморы* 4 зв., *клуни* 10, *загороды* 7 зв., *ста^{и}ни* 6, *клεти* 6, *ѳолъѵа^{р}ку и гумъна* 266 зв., *садзы* 292 зв., *спижа^{р}ни* 314 зв., *пεка^{р}ни* 260, довкруж оточене *кгру^{н}тами, полями, засиѵами ѡзимыми, гаями, запу^{с}тами, сεножа^{т}ми* 245 зв. Досить розмаїтим було шляхетське хатнє начиння: *но^{ж} ци^{с}доловы* 2, *мисы спи^{ж}ныε* 4 зв., *лы^{ж}ки дεрεвεныε, талεрыи дεрεвεныε, вε^{д}ра, сита* 4 зв., *скрыни, покрывала кεлижовыε* 10, *з ко^{н}чира по^{с}тεлъ* 18 зв., *ло^{ж}ни^{к}* 10, *ча^{р}ки сεрεбрεныε* 18 зв., *шкатулы* 247.

У шляхтичів *на ланε^{х}* було *збожε засεяноε, пшεница, жито* 4, *просо* 4, *пъшоно* 4 зв., *ѡвε^{с}* 7, *лεнъ* 15 зв., *грεчиха* 16, *ε^{ч}мε^{н}* 19 зв., *горо^{х}* 292. Зібраний

урожай складали в *в гу[м]на[х],* які, треба думати, у деяких шляхтичів займали значний простір, бо водночас могло зберігатися *жита ко[п] сто и ѡс[м]ъ дєся[т], ѡ[в]са ко[п] триста, пшєницы копъ сє[м]дєся[т], грє[ч]ки пя[т]дєся[т] и двє, проса копъ сто и ѡ[с]мъ дєся[т]* 19 зв. Тут же було місце і для *пашни молочоно[и]* 7. Солому складали *в сты[р]та[х]* 4. На зиму заготовляли *сина ѵ сти[р]тахъ и [v] стога[х]* 266 зв. Продукувався на шляхетських полях і льон та конопля, від обробітку яких мали *симєни конопълєного, лънєного, конопли[й] тє[р]ты[х] ѵ поѵє[с]ма[х], прядиѵа тє[р]того* 298. А по *ѡгородо[м] всє[м] ѡвощовы[м]* садили: *капу[с]ты, цибули, рєпы, па[с]тє[р]нака, свє[к]лы* 19 зв. У коморах вдосталь *солодца, муки, мяса в по[л]тє[х], яєцъ* 4 зв., *сыру в ди[ж]ка[х], кунъ[v] брынъдзы* 292 зв. (іменник, до речі, у словництві української мови 14-17 ст. раніше не зафіксовано), *кга[р]цы[й]* 292 зв. або *ѳасо[к] масъла* 292, *садъла слонины в полътє[х]* 292 зв., у скринях – *пряжи то[н]кои, поло[т]на* 10, *поду[ж]ки* 2, *поло[т]на кужє[л]но[го] то[н]ко[го]* 4 зв., *сукна лого[и]ско[го] поставо[в] ку[л]ко* 6 зв., *пошвы пєри[н]ныє, пошє[в]ки подущаны[є] пя[т]* 10, *рєдъно* 295. Гроші шляхтич тримав *у то[м], дє[и], ва[ч]ку было грошє[и] готовы[х]* 10.

У стайнях *бы[д]ло з волы ко[р]мныє и плуговыє* 3 зв., *волы ѡромыє вєликиє волоскиє* 6 зв., *кони єзъдъныє почътовыє , по[д]є[з]дъки* 6, *жєрєбъцы* 7 різної масті – *гнєды[и]* 6, *сивы[и]* 6, *кары[и]* 7, *рыжи[и]* 10 зв., *бєлы[и] фа[р]бованы[и]* 15, *тисавы[и]* 15 зв., *сєры[и]* 16 зв., *шпакоѵаты[и]* 290, *мрозоѵаты[и]*, *мышаты[и]* 309; у хлівах – *бы[д]ла рогато[го] – коро[в] и ялови[ц]* 19 зв., *коро[в] с тєляты, ѡвєцъ 7, коровъ до[и]ныхъ* 8, *бугаю[в], трєтяко[в] и чє[т]вє[р]тако[в]* 21 зв., *барано[в]* 258 зв. На подвір'ї – гамірно від птиці: *гусє[и], утокъ, ку[р]* 4 зв., *качокъ* 293 зв. У *садзах* тримали *свинє[и] вєлики[х]* 21 зв., *вєпро[в] выбраны[х] дєсєти[н]ны[х], вєпро[в] дво[р]ны[х], свинє[и] ро[с]лы[х], по[д]сви[н]ко[в]* 24 зв., *ѵєпъроѵъ коръмъны[х]* 292 зв., *ѡзимъкоѵъ* 309.

Займалися бортництвом, розводили *пасики досыт зна[ч]но и нє мало улъєвъ зъ пъчолами* 3 зв., зібрані *мєды в кадях* 3 зв. тримали. Однак бджоли були не лише у вуликах, а й у *дєрєвє бо[р]тны[м]* 10 зв., у *пня[х]* 249 зв.

В господарських спорудах зазавичай зберігався різний реманент, транспорт: *сани ѡ[б]шєвны* 4 зв., *хомути* 251, *□зъдєчъки* 253, *по[с]торо[н]ки* 259, *ла[н]цужо[к], жєлєза ко[н]скиє* 10, *во[з] з хомуто[м]* 10 зв., по кілька *сєдєлъ малєваныхъ сафяномъ чи[р]вонымъ критыхъ, сєдєлъ про[с]тыхъ* 6, *сє[д]ло з во[и]локо[м]* 15 зв., *сна[т] плуговая* 16 зв.

Невід'ємною спорудою біля шляхетського обійстя були *ста[в]*, *млынъ*, нерідко *ко[р]чма* з напоями *мєдовыми, горє[л]чаными и пи[в]ными* 4, які зберігалися в *бо[ч]ка[х]* 258 зв. У корчмі можна випити *горилъки кѵа[р]тъ дєсєтъ, мєдȣ присъного кга[р]нєцъ* 292. В річках ловили *сєлє[д]цо[v]* 265.

Одяг шляхтича на кінець XVI – початок XVII століття вирізнявся великою різноманітністю і налічував до кількох десятків одиниць. Із головних уборів відзначимо: *хустъку* 2, *шапъку жє[н]скую ѡ[к]сами[т]ную, куницами пошитую бобро[м] ѡбъложоную, шлыкъ лиси[и] чи[р]воны[и] сукъномъ чо[р]нымъ, шифътухомъ*

критии 4 зв., *шлыки мармуръкоѵыи* 314, *чєпцов муравских єдвабных* 12, *подѵинє з голоѵы* 269 зв., *колпакъ лисий* 293 зв., натільний одяг: *сукня люнская синяя жоноцкая из кашталтиком самитным чорным, кошули тъканныє музскиє и жєнскиє* 4 зв., *сукон нєвистых люнских з оксамитом* 12, *проститъка* 12, *кошулєк калєнских зъ єдвабємъ шитых, кошул жєнских вышиваных єдвабєм колєнских, кошул музких* 12, верхній одяг: *кожух барании* 2, *ормяк каразєєвыи бєлыи, муравскии жарыи з шурами* 4 зв.*, ярмякъ фалєндышовыи* 6, *ярмяк сукна люнского синєго зъ шнурами шолку чирвоного* 12 зв., *жупан люнскии блакитныи, шарыи муравскии* 4 зв., *жупан ѡтєрфиновыи* 12, *жѹпанъ габєный* 299 зв., *кнафиков срєбраных, рантухов колєнских, рантухов фламских, плахот* 12, *капєнячь бурнатныи* 18 зв., *убранє муравскоє*, 12 *лєтъникъ чорный мухаяроѵый з полгомаркомъ* 270, *сєрмяга* 292 зв., *ѡпонъчу габєнѹю* 299 зв., *доломанъ ѡблочистый шипотѹхоѵы* 299 зв., *шаты фалєндышоѵыє розноє масти, футъра лисии, кунь, шлыки мармуръкоѵыи и лисии* 314, просто *убранє полотняноє* 4 зв. Інші речі, пов'язані з одягом *ѡбручов тъканых, пояс срєбраныи, поясок ѡксамитныи зъ закгликами срєбраными*, 12, *рѹкаѵицы* 299 зв.

Із взуття згадано лише *боты новыє сафяновыє* 6 зв., *буты чорныє козлоѵыє* 292 зв.

Нерідко на землях поліського шляхтича (в одній із маєтностей, де стояла церква) проживав священик. Духовних осіб в той час руська (поліська) шляхта дуже шанувала. Підтвердженням цьому може слугувати перелік пограбованого майна у священика Гаца, що проживав на землях Вороничів у містечку Трояновці. *У попа, дєи, моєго трояновского, у Гаца, комору и скрин три ѡтбили, книг цєрковных в тои, дєи, скрини взяли и пограбили тоєсть: быблєю руское, друкованую, куплєную за двє копє грошии, трєтиє книги Єустин за двє копє грошии, катєфизм нєсвєзкии за золотыи полскии, ярмолоцилыи за чотыри копы грошєи, книги Кирила Сирина за полторы копы грошєи, книги Євхарима Сирина за чотыри копы грошєи, книги Єводы за три копы грошєи; при тих жє, дєи, книгах крєст золотии, якии жє был с пєтма камєнми туркосами, другии хрєст мєншии срєбраныи з ланцужком, рызы и стихар колєскии голотогравом* (очевидно, треба золотоглавом) *ѡбложоныи, покрывала кєлижовыє троє ѡтласу тєлєсного, а патрахими и поручє, подбитыє полотном колєнским, кадилница, покрывало вєликоє ѡлтарно, звонок, дєи, ѡлтарныи; з другоє, дєи, скрыни, за которую дал былъ копу грошєи, взяли, дєи, рєвєрєдну чорную ѡтєрфиновую, сукон нєвистых люнских з оксамитом двє, а других сукон бєз ѡксамиту двє: ѡдную ѡтєрфанєвую, а другую мо̕скую, жупан ѡтєрфиновыи, другии жупан муравскии, шапокъ ѡксамитных двє, пояс срєбраныи, поясок ѡксамитныи зъ закгликами срєбраными, кнафиков срєбраных двадцат чотыри, лыжок срєбных двє, пєрстєнков чотыри, которы были с камєнми туркусами; зъ трєтєи скрини, за которую, дєи, был далъ*

золотых два, плахот, дєи, чирвоных взято три, рантухов колєнских пят, рантухов фламских два, проститька чотыри, кошулєк калєнских зъ єдвабємъ шитых ωсмъ, ωбручов тъканых пят, пошвы пєринныє двє а пошєвок подущаных пят, кошул жєнских вышиваных єдвабєм колєнских двє, кошул музких двє, тъканок ωксаминтныхъ шєст, вачок за золотыи, у том, дєи, вачку было грошєи готовых коп ωсмъ, кгрошєи двадцат литовских, шапок чорных подшистых, пряжи тонкои клубков, чєпцов муравских єдвабных три 12.

Шляхтичі, як уже зазначалося вище, жили в постійній загрозі від нападників, таких же само шляхтичів, які просто мали більшу силу. Тому дбали не лише про господарський реманент, а й про зброю, за допомогою якої можна свої маєтності захистити. В описах судових справ цього часу – шабля постійний атрибут шляхтича, де б він не був. Крім шабель, шляхтичі нападали один на одного або боронилися, використовуючи *стрєлбу замкувую, шмыкговнины*, *гаковнины*, *пулгаковницы и ручницы, порохи, салєтры, сєрки, зброє панцыри пуплеры* 3 зв., *стрєлби ωгнистыє з дєлы, гаковницами с пулгаки з ручницами з луками и з ынчими розмаитыми бронями воєными* 6, *дєлы вєликиє спижныє, гаковницы, пулгаки вєликиє кросовыє* 6, *порохъ* 6, *гаковницу звучастую* 12, *гамалѢю* 12, *головню* 21*, ωмахъ и кии* 21, *почєпку пороховнєчъную* 21, *штыхъ* 253, *кули* 254 зв., *мушкєты* 260, *пистолєти, санопали* 266, *об□хи* 269 зв.*,* *рогатини, огълобли* 288, *плази* 297, *ощєпы* 316.

Шляхтич, залежно від походження (родовитості), міг бути *подсудком* 8 зв., *ротмистром* 11 зв.*, воєводою, маршалком, старостою* 12 зв., *подстаростим* 1 зв., *писаром, подписком старшымъ* 239, *подстолиєм* 239, *инстыкгатором* 239, *дєлятором* 239, *подскарбим коронным* 240, *судоѵъм зємским* 255, *подъчашим* 302 зв., *намєсникомъ подстаростѵа* 303 зв., *адъминистратором миста* 319, *цєхмистром* 315 зв.

Як правило, заможний шляхтич мав *подданых* – інших, менш сановитих шляхтичів, які в його маєтностях були *служєбниками* 4 зв., *□рядниками* 251, мав він також *бояр сѵоих р□кодаиных* 266, звичайно, людей простих *роботных* 249 зв., *чєляд* 252 зв., *свинаров* 24, які і працювали на свого шляхтича-пана.

Зі змісту судових справ можемо простежити тогочасні товарно-грошові відносини, адже крадене майно, худоба, збіжжя тощо, про які йшлося в документах, оцінювалися. Позивачі *принцыпалом* та *конпринцыпалом* виставляли *шацунки*, на основі яких можемо судити про ціни на Житомирському, Овруцькому, Котеленському тощо ринках. Взагалі розраховувалися *злотом, срєбром, грошми готовыми* 3 зв. , *грошми литовскими* 18, *монєтами личъбы полскои* 243 зв. Хороший виїзний кінь коштував від *ωсмъдєсятъ* 253 *до польтараста золотых полских* 309, гіршого можна було виторгувати і за *сорокъ золотых польских* 299 зв., а *клячу – золотых полских тридцат* 309, віл – *три копы грошєи литовских* 18, або *по золотых польских тридцати* 309*, короѵа – по*

золоты^{х} *дєсєти* 309, шабля звичайна – *золотыхъ пятъ* 253, *шабл□ ωпраѵна□ срєбромъ кошътовала золотыхъ польски*^{х} *п□тъдєс□тъ* 309, *пистолитъ – дѵа*^{д}*цатъ золоты*^{х} 299 зв., *м□шкєтъ – золоты*^{х} *польски*^{х} *дѵа*^{д}*цатъ п□тъ* 309, *р□чъниц□ пташ□ю* купували *за дєсєтъ золоты*^{х} 299 зв., віз сіна – *по золоты*^{х} *по*^{л}*ски*^{х} *три* 260 або *по копє литоѵъско*^{и} 298, *горилъки кѵа*^{р}*тъ дєсєтъ а пиѵа – за дѵа золотыє, ло*^{ж}*никъ по чотыры золотыє*, кошуля – *по пꙋлътора золото*^{го}, плахъта *по дъѵа золотыє, рєдъно за золоты*^{и}, кож□хъ *ωдєѵалъны*^{и} *ноѵы*^{и}, *куплєны*^{и} *за три копы литоѵъски*^{х} 295, або за *пятъ золоты*^{х} 299 зв., жꙋпанъ *габєны*^{и} *куплєны*^{и} *за полъсєма золотого,* шапъка *куплєная за поѵъпєта золотого,* рꙋкаѵицы*, которыє купилъ за золоты*^{и}, ωпонъчу *габєн□ю, куплєн□ю за ωдина*^{д}*цатъ золоты*^{х} 299 зв., копа жита *по золотыхъ дѵа,* пшєницы *по золоты*^{х} *три,* ωѵъса *по золотому,* симєни конопълєного *полъми*^{р}*ки а лънєного полъми*^{р}*ки коштоѵали золоты*^{х} *ωсимъ* 298.

У справах писарі досить часто зі слів возних чи безпосередньо позивачів записували різні описи-характеристики учасників подій, при цьому, не опускаючи найдрібніших деталей. Це дозволяє відтворити до певної міри соціальні відносини як між самою шляхтою, так і з підлеглими. Особливо потерпали шляхтичі і їх піддані від нападів війська кварцяного та польного. Зупинка якоїсь *роты цыса*^{р}*ско*^{и} *кѵа*^{р}*тяно*^{и} 291 зв., чи *коро*^{г}*ви* на постій оберталась для села чи міста справжнім лихом, бо *тыє по*^{с}*ла*^{н}*цы пахоликоѵє жоѵъни*^{р}*скиє* 260, *на*^{д} *зъѵыча*^{и} *жолънє*^{р}*ски*^{и} *кгѵалътоѵънє □тяжълиѵє ѵымусиѵъши всє брали* 258 зв. Так, у селі Райки, маєтності Антоніяна Тишкевича, зупинився *товары*^{ш} *роты я*^{с}*нєвє*^{л}*мо*^{ж}*ного княжати, ро*^{т}*мистра Єрємия Миха*^{и}*ла Корибута,* якийсь *па*^{н} *Дє*^{р}*жко. И* ^{с} *чєля*^{д}*ю сѵоєю ноч□ючи тамъ,* (у місцевого селянина Миська Піскура) *алє и на*^{д} *то на*^{д} *сл□шностъ, надъ праѵо дє ды*^{с}*цыплина на нєкоторы*^{и} *ꙋѳалєно помин□ѵъши а*^{р}*тик□лы ѵоєѵънє* учинив з товаришами грабунок маєтності цього ж *Ми*^{с}*ка Пи*^{с}*кура*, а *самого Пи*^{с}*кура то*^{и} *жє панъ Дє*^{р}*жъко казалъ на коло ѵсадитъ, и м□чоно єго годин□ на тымъ колє* 295.

Іноді один шляхтич збирав цілеспрямовано і свідомо свою челядь для пограбування земель іншого *дє*^{р}*жа*^{в}*цы*. Розмахи приготування і власне самі грабунки вражали. Так, *Єрєго Нємири*^{ч} ^{з}*би*^{v}*ши мєсъсчанъ по*^{д}*даны*^{х} *сѵои*^{х} *л□гинъски*^{х} *и зо ѵъсєє ѵолости сѵоє*^{и} *Л□гинъско*^{и} *до тисєчи и далє*^{и} *с конъми, з ѵозами, а при ни*^{х} *сл□*^{г}*, боя*^{р} *сѵои*^{х} *р□кода*^{и}*ны*^{х} *єм□ до тро*^{х}*сотъ з ро*^{з}*нымъ ωр□*^{ж}*ємъ до ѵо*^{и}*ны налєжачимъ, з шаблями, пи*^{с}*толєтами, санопалами моцъно, кгѵалътомъ на маєтъно*^{ст} *кгр□нъто ѵъ ѵы*^{ш}*мяноѵано*^{го} *протє*^{с}*т□ючого* (пана Станіслава Віляма – В.М.) *на сєножати ѵєлєдъни*^{ц}*ко*^{и}*, бобры*^{ц}*ко*^{и}*, прибы*^{т}*коѵъскє*^{и}*, сорокопє*^{н}*ско*^{и} *зда*^{v}*на до маєтности єго м*^{л} *миста* ***Ѵ****єлє*^{д}*ни*^{к} *налєжачихъ на*^{с}*лаѵъши, ѵозоѵъ сина ωдина*^{с}*тє со*^{т} *и ωдина*^{с}*тє ѵозоѵъ зобрали и*

кгѵальтоѵьнє заграбили и до маєтности п҃на своє[го] до ми[с]та Л8гинъ до ула[с]ного ѳолъѵа[р]ку и гумъна л□гинъского ѡ[д]ѵє[з]ли и ѡ[д]проѵадили. А которого сина забра[т] нє мо[г]ли, тоєсть до тро[х]со[т] ѵозо[v] ѡси[м]дєся[т] и дєѵє[т] ѵозоѵъ, ю[ж] с та[м]то[л]сты[м] забранымъ сино[м] тыє помєнєныє на[с]ланъцы, ѡ[д]єжъджаючи, ѡ[г]нємъ попалили и ѵъниѵє[ч] ѡбє[р]н8ли 266 зв. Тобто, після наїзду Немирича Вілям не дорахувався у своїх маєтностях 1500 возів сіна.

Коли вбивали шляхтича, то після з'ясування обставин убивства і визначення винуватців на похоронах причину загибелі небіжчика нерідко сповіщав возний *Которы[и] то ѵо[з]ны[и] мяноѵаны[и] такоѵымъ жє способомъ ѵышъмяноѵанымъ, яко ѵъ Ѵильск□ голосо[м] вынє[с]лы[м] потрикротъ при згромажєню ѵєлю люди[и] такъ шля[х]ты, яко и по[с]поли[т]стѵа на то[и] ча[с] тамъ б□д□чихъ ра[з] ѵ замък□, а др□ги[и] пєрє[д] замъкомъ, трєти[и] пєрє[д] цє[р]кѵою сѵєтого Спаса а чєтъѵє[р]ты[и] и надъзѵыча[и] при ѵп□щєню ѵ гробъ при ко[с]тєлє ѵилъскимъ ѡбъѵолалъ, и[ж] то[и] нєбожъчикъ Ма[р]тинъ Ю[р]ски[и] сл□га єго м[л] пана Ѵилямоѵъского, єсть зранєны[и] и [с] того зранєнья зшоѵъ с то[го] сѵита прє[з] р□ки пана Вацълаѵа Щє[р]бин8 принъцыпала и сл□гъ єго м[л] пана Ганъского Тимоѳия и Ѵаси[л]я Поплаѵъски[х] помочънико ѵъ до ѵидомости ѵсимъ приѵєдлъ* 302 зв.

Із урядовців, котрі мали безпосередній стосунок до творення судових справ, важлива роль відводилася возним, які підтримували контакт із сторонами, стверджували злочин або порушення, виїжджаючи на місце подій, провадили виконання цивільних вироків та доглядали за порядком під час процесу[32]. Зміст юридичних документів переважно записувався писарями саме з уст возних. Зрозуміло, що возний ніс відповідальність за свої слова не лише перед урядом, а й перед шляхтою. Тому, щоб поступити на цю відповідальну службу, возний мав скласти присягу. В одній із справ за 1635 рік текст такої присяги, яка *такъ сє в собє р8скимъ, польскимъ, нємєцъкимъ язык о[м] має[т]* наводиться *Я, Якоѵъ, присєгаю пан8 бог8 ѵѡ тро[и]цы єдином□ на ты[м], и[ж] б□д□чы ѵо[з]нымъ маємъ ѵиръне спраѵє[д]лиѵє а побо[ж]нє на тымъ □рядє захоѵыѵаты а позѵы спраѵє[д]лиѵость ѡ[д]носити и ѡ[д]даѵаты и тє[ж] праѵъдиѵє сознаѵаты тоє, на счо б□дєтъ посланы[и]. Кгѵалтъ, бо[и], раны ѡглєдиѵъшы, праѵъдиѵє до книгъ □рядоѵыхъ сознаѵаты и ѵси инъшыє спраѵы спраѵоѵаты, што налєжытъ □рядоѵи моєм□ нє за послами, ани за прия[з]ню, ани за боя[з]ню, ѡ[д]но ѵє[д]лє Бога и сѵєтоє спраѵє[д]лиѵости. Такъ ми, Божє, поможи. По которымъ такоѵымъ іорамєнътє я ѵозны[и] стаѵъшы ѡчєѵисто шляхєтъны[и] Томашъ Махляроѵичъ рєляцыю сѵою ѵ тыє сло ѵа сознал ъ, ижъ быломъ на спраѵє и потрєбє шляхєтного Якоѵа Бє[с]коѵъского Собачынъского Гриѵъкоѵъского и сл□халомъ тоє присєги и єсли бы нєспраѵє[д]лиѵє на тымъ єго □рядє нє спраѵоѵалъ сє, тєды языкъ ѵ тылъ голоѵы єго ѵыѵоло[к] по тры кротъ*

---

[32] Енциклопедія українознавства. – Львів, 1993. Т. 1. – С. 300.

наѵхрєстъ голоѵы пропаляло[м] 265 зв. Тескт присяги возного Якова майже дослівно збігається із наведеним у Словнику М.Горбачевського[33].

Лексика пам'ятки, як видно із наведених прикладів, передає живий український (поліський) мовний колорит. Народнорозмовний характер подібних документів підтверджують численні загальновживані слова та вирази, властиві і дотепер мовленню поліщуків: *пани ма*[т]*ка по*[з]*вали того* [ж] *пана* 1, *зо* [в]*си*[м] *на* [в]*сє што*[м] *ѡ*[д]*но са*[м] *дє*[р]*жалъ* 10 зв., *мало нє чрє*[з] *цєлы*[и] *рокъ* 17, *домо*[в]*ля*[л]*ся* 17 зв., *забави*[л]*ся* (тут забарився) 18, *пѣхотою додому пу*[ст]*или* 21, *на знєѵагу* 241 зв., *мало на тымъ маючи* 241 зв., *дєнъ коратали* 254, *кгды ку ѵєчороѵи* □*жє сє* *скланяло* 254, *чигаючи* 254, *нє ѵытримаѵъши такоѵом*□ *ст*□*с*□ *и пот*□*зє* 254 зв., *за приня*[т]*ємъ нашимъ* □*рядоѵы*[м] □*ѵє*[с] *слоѵо ѡ*[т] *слоѵо с початъку а*[ж] *до конъца є*[ст] □*писанъ* 261, 265 зв., *зъ лю*[д]*ми ѵ лєтєхъ подєшлыми ѵ посєдєнъю были* 288, □*слышаѵъши таки*[и] *гала*[с] 288 зв., *ѵзєли и мєжи сєбє подєлили* 289, *п*□*стопасомъ пусти*[л] 290, *алє што дєнъ* 294 зв., *з бытъностю и прито*[м]*ностю* 295, *жє по* [х]*ѳили* (тут – 'за деякий час') 300, *якъ скоро до здороѵъ*□ *липъшого пришолъ* 311, *монєты в кишєни в доломанє ѵыняли* 316, *з дида с прадида* 314 зв.

Досить часто для позначення фізичної кончини або передсмертного стану писар вдається до евфемізації, уникаючи слова **смерть** [с] *то*[го] *сѵєта згладилъ* 242, *лєчъ жє па*[н] *бо*[г] *час*□ *єсчє на то*[т] *ча*[с] *до згинє*[н]*я ма*[р]*ного нє на*[з]*начилъ* 254 зв., *лє*[д]*ѵо жиѵа на то*[и] *ча*[с] *з д*□*шєю ѡ*[с]*тала* 269 зв., *ѡдъ ты*[х] *ранъ панѹ Богу д*□*ха сѵоєго ѡ*[д]*да*[т] *муся*[л] 286 зв., *ма*[л]*жонъка сѵижо зошлого* 295. Вульгаризм **здохнути** міг уживатися лише стосовно худоби: *коня штыхомъ пробиѵъ, ѡ*[т] *чого здо*[х]*н*□*тъ мусєлъ* 253.

На час написання пам'яток ще активно функціонували лексеми, від яких у подальшому українською мовою успадковані лише їхні деривати: *слидо*[м] *и торє*[м] *є*[з]*дилъ* 267 зв. (пор. „торувати"), *шкатула* (пор. „шкатулка") 247, *колъ ѵозоѵы*[х] (пор. „коліс") 293 зв., *при ѵоротахъ и форътяхъ* (пор. „хвіртка") 319.

Багато використовують писарі запозичень. Найбільше потрапляло їх із польської мови. Зважаючи на фактичну двомовність (із XVII століття) ведення актових книг – руською і польською, нерідко в документах спостерігаємо взаємовпливи обох мов[34]. В аналізованій пам'ятці можна

---

[33] *Горбачевский Н.И.* Словарь древняго актоваго языка сѣверо-западнаго края и Царства польскаго. –Вильна, 1884. – С. 218.

[34] *Чепіга І.П.* Всупереч унії та єзуїтській експансії // Мовознавство. – 1985. – № 4. – С. 38; *Полюга Л.М.* Українська абстрактна лексика XIV- першої половини XVII ст. – К., 1991 – С. 63; *Мойсієнко В.М.* Актові книги гродських та земських урядів Правобережної України періоду Постхмельниччини як приклад українсько-польської міжмовної взаємодії // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. Збірник пам'яті Кирила Галаса. Випуск 6. Ужгород, 2002. – С. 196-199.

простежити значний польський уплив на різних рівнях мовної системи:

- полонізми на фонетичному рівні: *трε*^{х} *кролε*^{в} 1, *срокгости* 6, *напро*^{д} 11, *про*^{д}*ка* 11 зв., *ѡбεца*^{л} 17, *упа*^{д}*лы*^{х} 238, *нε хця*^{л} 240, *моцно* 240 зв., шкоды *попа*^{д}*ло*^{и} 240, *при ѡбронε* 243, *на помо*^{ц} 244, *ѵладзою* 246, *ѡ*^{з}*на*^{й}*милъ* 246, *пεлънитъ* 246, зв., *злоты*^{х} 249 зв., *цалы*^{и} рокъ 244 зв., *но*^{ц}*ны*^{и} 247, *ѡ*^{и}*ца* 249 зв., кобы^{л} дѵε *кгняды*^{х} 251, *ля*^{т} дѵε 252, *моцъ* 252, *я*^{д}*лъ* 252 зв., *запрошоны*^{и} 252 зв., *прияхали* 256, *длꙋгꙋ* позычоно^{го} 256 зв., *ты*^{л}*ко* 257 зв., *ѡ зεкрѵаѵεнε* 258, *мяноѵано*^{го} 268 зв., *ѵядомымъ* 268 зв., *до приязъд□* 269, *до мяста* 271, *Бялε*^{ц}*кому* 277, *муся*^{л} 286 зв., *потъл□къли* 288 зв., *сро*^{д} чола 288 зв., *до ѵыпε*^{л}*нεня* 252 зв., *крѵаѵыε* 253, *свεдε*^{ц}*тѵа* 253, *помо*^{ц}*ю* 287 зв., *лєкгъцє* 288, *ѡ*^{д}*яхало*^{м} 250 зв., *поцтиѵε* 254, на дроѵа до *пεцоѵъ* 259, на ^{с}*ку*^{р}*цε* 254 зв., *ѵидялъ* 267 зв., *чълонъ* 288 зв., *садъло* 292 зв., *слонины* 295, *в цалости* 297, *мя*^{с}*то* того абы 296, *мя*^{р} 296 зв., *стронє* 297, *на здроѵъю* 301, *ѵ обронє* 301, *мрозоѵаты*^{и} 309;

- на морфологічному: *ро*^{с}*каза*^{м} 2, *со*^{з}*нава*^{м} 5 зв., *вεчи*^{с}*ты*^{м} 6, *укри*^{в}*жоны*^{х} 17 зв., на *вла*^{с}*ны*^{м} ѵоεѵо^{д}стѵε 238 зв., *на*^{з}*нача*^{м} 243 зв., *ѡ*^{д}*яхало*^{м} 250 зв., по^{с}таноѵълεно, *ю*^{ж} заразъ 252, *а*^{л}*бо* 252 зв., *зε*^{з}*наѵаючи*^{и} 257, *□стънє* 261, *ѵцалє* 267 зв., *любъ* ѵ дорозε 242 зв., *чили* домы^{с}лу 252, *на*^{д} *то* 259, *ѡдинастε* 266 зв., *тεнъ ча*^{с} 268 зв., *тридє*^{с}*ту* копъ гроши 269, *сε*^{д}*мъна*^{с}*тε* 272, *дѵана*^{с}*ты*^{и} 273, *по*^{д}*столинε*^{и} *киεѵъскε*^{и} 274, ѵ *тамо*^{ш}*ни*^{м} 277, *чъѵа*^{р}*ты*^{и} 272 зв., на конѣ εго *шпакоѵаты*^{м} *прє*^{з} приятεля 291 зв., ѵ кгродє *Житомирскимъ* 301 зв., *ма*^{м} 305;

- на лексичному: *мно*^{з}*ство* 3 зв., *зра*^{д}*цу* 4, *злочи*^{н}*цу* 17, *побо*^{р}*цу* 240, *дε*^{р}*жа*^{ѵ}*цы* 242 зв., сѵои^{х} *по*^{х}*ѵалокъ* 243, *нєбє*^{з}*пєчє*^{н}*стѵу* 243, по *члонъкахъ* руки 253, *змарлого* 271, *съхоралыхъ* 287 зв., *матъка* 314 зв.; *малъжонокъ, малъжо*^{н}*ка, ма*^{л}*жε*^{н}*ство* (протягом усіх справ), *вмоцованыε* 1, *вε*^{л}*мо*^{ж}*но*^{го} 1, *штоко*^{л}*вεкъ* 3 зв., *вшεлякиε* 4, *лεпε*^{и} 4, *прεпо*^{м}*нεвъши* 6, *упа*^{т}*ри*^{в}*ши* 6, *ро*^{з}*маитыми* 6, *бронями* 6, *ко*^{л}*вε*^{к} 9, *ѡчεви*^{с}*то* 1, зъ *ε*^{д}*вабεмъ* 10, *ѡ*^{з}*на*^{и}*муε* 11 зв., *вобε*^{ц} 11 зв., *а*^{л}*бо* 12, *привлащи*^{л} 24 зв., *цо*^{р}*ку* 239 зв., людε^{й} *зацъны*^{х} 240, *понεѵажъ* 240 зв., *ѡ*^{ѵ}*шεмъ* 241 зв., *устаѵи*^{ч}*нε* 243, *зѵа*^{с}*ни*^{ѵ}*ши сє* 243, *ѵε*^{н}*цъ* 243, *зупε*^{л}*нε* 243 зв., *□моцоѵанымъ* 251 зв., *зє*^{з}*ѵаляль* 252, *з ялъмужъною* 253, *прεпомънεѵъши* 253, *ѡра*^{з} 254 зв., *ѡбли*^{ч}*нε* 254 зв., *ѵтро*^{д} 256, *ѡѵъшємъ* 268 зв., *ницъ* нε ^{д}баючи 271 зв., *ѵє ѵъсти* Пилипоѵича^{х} 286 зв., *на заютръ* 287 зв., *ѵши*^{т}*ко* 289, *ѡхєнъдожъстѵа* 289 зв*ѡбли*^{ч}*нє* 295 зв., *приѵлащила* 297 зв., *по*^{с}*политъстѵо* 302, *мяноѵаны*^{и} 302 зв., *ѵε*^{д}*лу*^{г} 307 зв.

Досить часто (особливо у XVII ст.) писарі при записах справ вживали цілі фрази, вирази з польської мови. Природа їх появи в українських канцеляріях зрозуміла – це штампи, властиві тодішньому діловодству, які нерідко й польські писарі запозичували з чеського взірця: *уцтивого шляхтица* 7, ***ѵ****є*^{с}*поль с помененою малъжонькою* 241 зв., ***ѵ*** *мо*^{ц} *пра*^{ѵ}*ди****ѵ****ого созънаня* 250 *моцъ зупєльную* 251 зв., *моцъ з□польн□ю* 257 зв., *при ѵєлю и ѡбєцъно*^{с}*ти людє*^{и} *зацъны*^{х} 243, *ба*^{р}*зо зфоралы*^{х} 289 зв., *праѵомъ и покоємъ по*^{с}*политымъ* 252 зв., *ма*^{л}*жонька с****ѵ****ижо зо*^{ш}*лого прє*^{з} *забо*^{и}*цо****ѵ*** *забитого пана Тимофєя* 295, ***ѵ*** *кгродє Житомирскимъ* 301 зв., *ѡ*^{и}*ца* и ма^{т}ку 287 зв., *при бытъно*^{с}*ти* ***ѵ****єлю люди*^{и} *шля*^{х}*ты и по*^{с}*политъст****ѵ****а* 302.

Виділені полонізми за мовними рівнями, можливо, не завжди чітко диференційовані. Зрештою, вже відзначали лінгвісти, що іноді чітко вирізнити запозичення фонетичні від лексичних непросто. Польський мовознавець Юзеф Косць, студіюючи український вплив на мову текстів міських книг Східної Люблінщини XVII-XVIII ст., відзначав, що „сумнівну групу становлять запозичення фонетичні, оскільки не можна тут виключати і запозичень лексичних *czeresznia*, *wyterebić*[35]. Не стверджуємо однозначно відносно запозичень, наприклад, *на помо*^{ц}, *пєлънить, поцти****ѵ****є, ѡбєца*^{л} тощо, що вони позначені лише упливом польської фонетики, і ми. Однак сумнівів не може бути відносно наведених ілюстрацій, що вони в цілому є полонізмами. Слова, про однозначну належність яких до тієї чи іншої мовної системи неодноразово застерігали дослідники *або, аби, библия, вадить, вежа, вельможний, вечерять, господиня, громада, добре, дуже, еднако, жадать, жалковать, жито, жниво, жупан, заховать, звада, звычайно, казать, лагодить, надѣя, нехай, олтар, пильно, рачить, сподеваться, стократ, трохи, чи* тощо[36], ми не виділяли, бо цілком поділяємо думку мовознавця Левка Полюги про те, що зараховувати такі та інші слова до запозичень, виходячи лише з того, що аналогічні утворення можуть зустрічатися в сусідніх близькоспоріднених слов'янських мовах, зокрема в польській, і не враховуючи можливості одночасного виникнення таких дериватів у кожній із цих мов незалежно,

[35] *Kość Józef.* Z historii polsko-ukraińskich związków językowych we wschodniej Lubelszczyźnie // Dzieje Lubelszczyzny. – t. 4. – Lublin, 1992. – С. 104.
[36] *Житецький П.* Нарис літературної історії української мови // П.Г. Житецький. Вибрані праці. Філологія. – К., 1987. – С.51-55; *Іван Огієнко.* Українська Житомирська Євангелія 1571 року. – Благодійне видавництво "Українська автокефальна церква", 1922. – С.23; *Huckowska Halina*. Wpływ języka polskiego na rozwój ukraińskiej leksyki religijnej // Z badań nad polsko-ukraińskimi powiazaniami językowymi. Pod. red. D.Buczki, M.Łesiowa. – Lublin, 2003. – С. 66.

мабуть буде не зовсім виправдано[37]. Виокремлені слова та вирази дозволяють констатувати взаємопроникнення елементів обох мов. Досить часто в очевидних польських виразах маємо українську фонетику: *ма^{л}жонька сѵижо зо^{ш}лого пре^{з} забо^{и}цоѵ забитого пана Тимофєя* 295. У лексемі *свижо* и<ѣ (пор. пол. *świeży*). Те ж саме спостерігаємо й у слові *сведе^{ц}тva* 253 (пор. ст.пол. *świadectwo, świadestwo*, активно вживане у пам'ятках польського письменства періоду Złotego Okresu[38]) – у корені характерний поліський рефлекс ε<ѣ. Натомість логічно буде пояснити впливом тодішньої польської східно-кресової орфографії написання житомирським писарем іменників *межобо^{и}цоѵъ* 264 зв., з дрꙋгимъ *колєкго* мои^{м} 287, де носові часто поплутувалися або не передавалися взагалі[39].

Наведені запозичення засвідчують той факт, що особливо інтенсивно полонізми починають проникати у практику ведення актових книг українськими писарями з XVII ст. Основний масив прикладів взято із АК 1635 року. За 1590 рік їх незрівнянно менше, на що красномовно вказують сторінки до ілюстрацій. Поява полонізмів в українських текстах справ XVII ст. (особливо його другої половини) підживлювалася все частішими польськомовними записами. Українська шляхта вже в другій половині XVI ст. різні майнові записи, а заодно і підписи під ними, провадила польською мовою. Так у 1578 році *Стєфа^{н} Корыбутови^{ч}, кн҃жа на Новомъ Збаражу, дєдичъ на Мєжирєчю и Молодє^{ч}нє, воєвода тро^{ц}ки^{и}, дє^{р}жа^{в}ца сомили^{с}ки^{и}, жо^{с}лє^{н}ски^{и} и до^{р}сун^{с}ски^{и}* заповіт своїй дружині *кн҃^{ж}нє На^{з}тазєи Миха^{и}ловнє Мєтисла^{в}ско^{и}* складає по-польськи *и на то^{м} да^{л} ма^{л}жо^{н}цє моє^{и} мило^{и} єє мл҃^{с}ти кнѧ^{ж}нє На^{с}тазии Миха^{и}ловнє Мєтисла^{в}ско^{и} сє^{с} мо^{и} ли^{ст} по^{д} моєю пєча^{т}ю и с по^{д}писомъ руки моєє вло^{ст}ноє, пи^{с}момъ по^{л}скимъ*, однак представники крем'янецького уряду *А^{н}тони^{и} Ялови^{ч}к^{и}, су^{д}я, а Сави^{н} Ялови^{ч}ки^{и}, по^{д}судокъ*, лист той відповідно до діючого тоді статуту Великого князівства Литовського веліли записати мовою державною, тобто руською. *А та^{к} я, того листу ѡглєда^{в}ши, и єго пєрє^{д} собою каза^{в}ши вычитати, тоє ѡповєда^{н}є, ѡчєвистоє вызна^{н}є и то^{т} листъ, п҃нє^{и} ма^{л}жо^{н}цє єго даны^{и}, слово в слово в книги кгро^{д}скиє записати казалъ.*

---

[37] *Полюга Л.М.* Українська абстрактна лексика XIV- першої половини XVII ст. – К., 1991 – С. 179

[38] *Rospond St.* Studia nad jązykiem polskim w XVI wieku. – Wrocław, 1949. – C. 510.

[39] *Kurzowa Z.* Najważniejsze charakterystyczne rysy języka polskiego w WKL w XVII w. // Munera linguistica Ladislao Kuraszkiewicz dedikata. Wrocław-Warszawa-Kraków, 1993. – C. 204.

Випис (копію) цього перекладеного листа видали на прохання княжни Анастасії вже також руською мовою, що і засвідчили *Збара*^{ж}*ски*^{и}*, воєвода бра*^{с}*ла*^{в}*ски*^{и}*, староста крємѧнє*^{ц}*ки*^{и}*, рукою вло*^{ст}*ною, А*^{н}*дрє*^{и} *Жири*^{ц}*ки*^{и}*, писа*^{р}[40]. У подальшому польськомовні заповіти вже не перекладалися. Так, всі справи актових кних Овруцького гродського уряду за 1678-80 роки (староста Миколай Сапіга) вже записані польською мовою, щоправда початки і кінцівки – українською[41]. Дивуватися цьому не випадає, адже в тому ж таки Овруцькому старостві перші поляки стали старостувати уже від 1616 року (Павел Рудзький). Відтоді, принаймні до Хмельниччини, представників руської (української) шляхти в уряді Овруча не було - Анджей Гурський, Самуель Лащ[42]. Сімнадцяте століття внесло докорінні зміни в практику діловодства. Хоча правові відмінності формально зберігалися, і навіть продовжували звучати вимоги щодо окремої серії актових книг, практична необхідність в них паралельно з занепадом руської мови щодалі зменшувалася[43]. Систематизуючи волинські судові акти, які збереглися, Н.Яковенко уклала таблицю, де у відсотковому вираженні розглядається процес зменшення руських записів у місцевих замкових і земських книгах протягом 1600 – 1648 рр. Найвиразнішим він був у Луцьку, де за 10 років (з 1611 по 1620) 91% записів зроблено руською мовою, в той час як з 1641 по 1648 рр. цей відсоток знизився до 43,5%[44]. Подібна ситуація з веденням актових книг і в канцеляріях інших міст Правобережної України. Наприклад, у Житомирському гродському суді україномовні справи відносно послідовно фіксуються до середини XVII ст. З другої половини – рідко, а у XVIII ст. за роки 1707, 1714-1722, 1724-1740, 1753-1755 їх вже нема[45].

Інші запозичення, переважно латинізми, потрапили до АК через посередництво польської мови: *в лимитацию* (limitatio) ’відтермінування

---

[40] Актова книга Крем’янецького гродського суду. Фонд 22, опис 1, справа 2, арк. 44. Зберігається в ЦДІАУ м. Києві.

[41] Актова книга Овруцького гродського уряду. Фонд 15, опис 1, справа 1. Зберігається в ЦДІАУ м. Києва.

[42] *Litwin H.* Napływ szlachty polskiej na Ukrainę, 1569-1648. – Warszawa, 2000. – С. 135-136.

[43] *Грімстед Кеннеді*. Руська серія Коронної метрики // Руська (Волинська) метрика. – К., 2002. – С. 66.

[44] *Яковенко Н.Н.* Оязыковом составе гродских и земских книг Правобережной Украины на протяжении XVII века // Историографические и источниковедческие проблемы отечественной истории. – Днепропетровск, 1983. – С. 64-72.

[45] Актова книга Житомирського гродського уряду. Фонд 11, опис 1, справи 16, 19, 24, 43. Зберігається в ЦДІАУ м. Києва.

суду’[46] 11 зв., *заарестовали* (arrestare) 20 зв., *колекго* (collega) 28, *ко*^{н}*стытуцыи* (constitutio) ’устрій’ 237 зв., *инъте*^{р}*поноѵаны*^{х} (interpono) ’вживати, залучати’ 237 зв., *рεенътоѵи* (regens) ’володар’ тоε *ко*^{н}*цεляри* (cancelaria) 237 зв., *апεляцы*^{и} (appelatio) ’перенесення судової справи із нижчої до вищої інстанції суду’ прε^{з} *плεнипотε*^{н}*то* (pleni potens) ’довірений’ ... *инъте*^{р}*поноѵаны*^{х} 238, *на мамрамε*^{х} (membrana) ’пергаментна хартія’ 238, *до попа*^{р}*тя апεляцы*^{и} 238, а прε^{з} *фаталию* (fatalia) ’термін, визначений законом, під час якого дозволялось в судовому порядку домагатися свого права’ и прε^{з} *шкрыпъцыю* (skriptum) ’лист’ 238, *фεроѵа*^{л} (ferre) ’здійснювати’ 238 зв., на *ко*^{н}*сε*^{р}*ѵаты* (conservata) ’важлива судова справа’ *и*^{н}*тε*^{р}*поноѵаныхъ* 238 зв., прє^{з} *инъстыкгатора* (instigator) ’посадова особа, що наглядала за правосуддям’ 239, *манифε*^{с}*тацыю* (manifestatio) ’публічна заява особи до порушника пред судом’ 240 зв., *и*^{н}*фо*^{р}*мацыεю* 240 зв., *афεкътацыε* (affectatio) ’неприродність, перебільшення’ 240 зв., *атε*^{с}*тацыю* (attestatio) ’письмове засвідчення’ 240 зв., замы^{с}лъ сѵо^{и} и *ра*^{н}*ко*^{р} (rankor) ’гнів’... *до εфεкъту* (effectus) ’дія’ 242, за *рεкѵизыцыεю* (requistio) ’примусове вилучення’ 242, нє *рє*^{с}*пєктуючи* (respectus) ’повага’ 242, *дεкляруючи* (declaracio) ’заява’ 243, ѵла^{с}но^{го} *форуму* (forum) ’судове місце, де розглядаються позови’... праѵа и *юри*^{з}*дыцыε*^{и} (jurisdictio) ’суд, якому судяться люди особливих станів’ 243, до *пробацыε*^{и} (probacio) ’схвалення’ 244, *εкъзε*^{м}*птами* (exemptum) ’документ про звільнення від обов’язків’ 244, *на те*^{р}*мине* (terminus) 244, *субмитуε сє* (submittere) ’приймати умову’ 244 зв. *и*^{н}*те*^{н}*тованыхъ* (intentio) ’намір’ 244 зв., ѵ рεа^{л}ную *посєсыю* (possessio) ’нерухомість, власність’ 246, *анътєцєсоромъ* (antecessor) ’попередник’ 246, *сукъцεсора* (successor) ’спадкоємець’ 246, *и*^{н}*тромисые*^{и} (intromissio) ’введення у володіння’ 246, прє^{з} *актора* (actor) ’той, хто починає справу’ 246 зв., *шкатула* (scatula) 247, *ѡбъдукуцыя* (obductio) ’судово-медичний розтин’ 247 зв., *ма*^{н}*датъ* (mandatum) ’виклик на суд’ 248 зв., *пε*^{р}*ѡблятамъ* (oblatio) ’добровільна пропозиція’ пол. oblata ’будь-яка приватна справа, що записується до актової книги’ 248 зв., *реквировалом*ъ (requirere) ’відшукувати’ 250, *палятинатус* (palatinatus) ’воєводство, кероване воєводою 251, ѵ *рεмиса*^{х} (remissio) ’відтермінування судової справи’ 251 зв., *коѡпεраторoѵи*

---

[46] Семантика запозичень подається за виданнями: Тимченко Є. Матеріали до Словника писемної та книжної української мови XV-XVIII ст. У двох книгах. Підгот. до вид. В.Німчук, Г.Лиса. – Київ - Нью-Йорк, 2002; Булыка А.М. Даунія запазычанні беларускай мовы. – Мінск, 1972; *Горбачевский Н.И.* Словарь древняго актоваго языка сѣверо-западнаго края и Царства польскаго. –Вильна, 1884.

(cooperator) ’співробітник’, *ко^{м}при^{н}цыпало^{м}* (principalis) ’співпризвідця судової справи’ и ѵла^{с}нымъ *адъѵрє^{н}томъ* (adhaerent) ’помічник’ 252, *субъститува^{т}* (substitutio) ’пункт у духовному заповіті’ 252, *ко^{м}посицые* (compositio) ’договір про мир’ 252, ωѳероѵалъ и *салъѵамъ…* (salvus) ’неушкоджений, непорушний’ в актових книгах з пол. salva ’те, що вилучене’ 253 зв., *триȣнъѳоѵали* (triumphus) 253, спраѵы ω^{д}праѵоѵа^{т} *конътроѵε^{р}тоѵатъ* (controversia) ’зустрічний судовий позов’ *апєляцы^{и} и^{н}тε^{р}поноѵа^{т}* 257 зв., потѵε^{р}дили *аѵътεнътыкȣ* (authenticus) ’достовірний’ 265, конътракътомъ (contractus) ’договір’ 271, *имъпедыменъты* (impedimentum) ’перешкода’ 271 зв., волную *мεлиωрацыю* (melioratio) ’поліпшення’ тоε^{и} протє^{с}тацыи 297 зв.; дысцыплина (disciplina) 295, *диспоновати* (disponere) ’розпоряджатись’ 307,

з нім. *ка^{н}сле^{р}* (Kanzler) 1 зв., *башту* (bastei) ’вежа’ 257, *кнафико^{в}* (Knoufel) ’ґудзик’ 10, *мо^{р}деръство* (Mord) ’вбивство’ 316, *пу^{л}гаки* (Halbhaken) ’різновид мушкета’ 6, *фале^{н}дышовы^{х}* (feinlündisch) ’вид сукна’ 6 зв., *у фа^{с}кахъ* (Fass) ’скриня’ 3 зв., *фа^{р}бы* (Farbe) 4, *фортахъ* (Pforte) ’хвіртка’ 258, *футъра* (Futter) 314, *швакгер* (Schwager) 264, *шпикги* (с.в.н. spehaer) ’шпіон’ 252 зв., *до шпиталя* (с.в.н. spital) 253;

з англ. *каразеевы^{и}* (kersey) через нім. karsai ’вид сукна’ 2,

з тюрк. *габеную* (haba < aba) ст. пол. habiany ’грубе біле сукно’, *з ко^{н}чира* (chandžăr) через чеськ. končiř ’меч з вузьким клином’ 18 зв.;

з фр. *з му^{ш}кету* (mousquet) 260, *пи^{с}толетами* (pistolet) 266;

з гр. *стыранизовали* (τυραννος) через лат. tirannus 288 зв., *шафировы* (σαπφειρος) ’сапфір’ 269 зв.

з чеськ. *на капъту^{р}* (kaptour) 309.

Для пам’яток діловодства XVII ст. характерним явищем є вживання макаронізованої мови[47]. Така тенденція досить виразно засвідчена і в досліджуваній АК 1635 року: ѵорочаю и ωнъкасую и у *мамърако* ѵъниѵεчъ ωборочаю 243 зв., до ѵсихъ *εнεралитεръ* (generaliter) ’взагалі’ спра^{v} 245, ѵыѵєдєня *скрутεниумъ* (scrutinium) ’допит’ сѵоεго 247, мεжи спраѵами *палятинату^{с}* (palatinus) ’царський, імператорський’, в актових книгах ’воєводство, юрисдикція воєводи’ яко тε^{ж} *ωѳицы^{и}εтъ конъсє^{р}ѵаторȣмъ* такъ ѵ рεмиса^{х}, яко тε^{ж} *εкзарε^{с}то* и^{з} даня року *εнεралитε^{р}* на ѵшєляки^{м} пу^{н}ктє стопъню и тє^{р}минε заѵи^{с}лы^{х} 251 зв., ωѵо згола *инъεнεрε εтъ и^{н}εпεцие* такоѵȣю моцъ то тому жъ пану Ѵронимоѵи Пру^{х}ни^{ц}кому, брату

[47] Гумецька Л.Л. Питання стандартизації слов’янських писемно-літературних мов стародавньої доби (Доповіді радянської делегації на VI Міжнародному з’їзді славістів). – К., 1968. - С.8.

сѵоεмȣ рожономȣ и плєнипотєнцыю *инпрємисис* даε, якобы ωн самъ *рєкокгносцєнсъ* (recognoscere) 'визнавати' *инпєрсона* такъ ȣ сȣдъ, яко и на ȣгодε и диѵисиях (divissio) 'поділ майна між спадкоємцями на основі заповіту' стаѵалъ 252, жолъниромъ *итεрȣмȣ атъкѵε итεрȣмъ* (iterum atque iterum) 'ще і ще, багаторазово' *солєнитεр* сѵєдчилъ 259, *инъкгєнєрε* (in-genero) 'наділяти від народження' брано 271 зв., над праѵо дєдисны *плина тєлитари* ȣхѵалєно 292, божε ȣхоѵаи, *ѵиωлєнътия* (violentia) 'схильність до насильства, жорстокість' якая *инъширбεкъ* такъ на здроѵъю, яко и на добрымъ мєню 301 тощо.

Визначальною особливістю стилю ділових документів були певні кліше-штампи, які нерідко зберігали не лише лексику, але й синтаксис мови донора. Таких стандартних мовних зворотів у пам'ятках XVI-XVII ст. (не лише із Житомира) можна виділити багато. Витоки цих кліше сягають чеського та латинсько-польського діловодства ще в період XIV-XV ст. з характерними трьома основними частинами: протоколом, текстом та есхатолом[48]. З часом структура документа, безперечно зберігаючи певний зв'язок із документом-донором чеського чи латино-польського зразка, до певної міри "націоналізовувалась". Далі наводимо характерні початки, кінцівки та штампи із текстової частини аналізованих житомирських актових книг, порівнюючи їх відповідно з писаними приблизно в один час луцькими (ЦДІАУ м. Києва. Фонд 25, опис 1, справа 3 – за 1561 рік), володимирськими (Волинські грамоти XVI ст. – К., 1995) та крем'янецькими (ЦДІАУ м. Києва. Фонд 22, опис 1, справа 2 – за 1578 рік). До наведених тут штампів подаємо у квадратних дужках відомі нам відповідники із хронологічно раніших чеських та латино-польських зразків.

Житомирські справи починалися переважно так: *Писала и присылала до мεнε Сεбεстияна Кавεцкого, подстаростεго житомиръского*, 3 зв.; *Пришεдши до врядузамку гдрьского Житомирского до мεнε, Сεбεстияна Кавεцкого* 16; *Ставши ωчεвисто на врядε εго кр мл в замку Житомирском пεрεдо мною*… [Comparentes personaliter coram judicio nobilis…][49] 17; *На ѵрядє кгродскомъ ѵ замку εго кр мл Житомирскомъ пεрεдо мною Яномъ Ѵитинъскимъ, подъстаростимъ житомирскимъ, станоѵъши ωчєѵисто*

[48] *J. Macůrek.* K dějinám česko-ukrajinských a česko-rumunských vztanů 2. pol. 14. a 1. Pol. 15 století // Slovanské historické studie. III. – Praha, 1960. – С. 159-165.
[49] *Горбачевский Н.И.* Словарь древняго актоваго языка Сѣверо-Западнаго края и Царства польского. – Вильна, 1874. – С. 26.

251[50]. Володимирські – *Я, Алекса(н)дро Федорови(ч) Збара(з)ски(и), вы(з)наваю /ѡ(з)на(и)мую/, /и я(в)но чиню/ си(м) мои(м) листо(м)* [Notum facimus, guibus expedit universis, presentibus et futuris …] (Macůrek, 149); *Во (и)мε бо(ж)ε /свεтоε живонача(л)ноε и нεраздεлимоε тро(и)цы/ ста(н) сѧ ами(н)* [In nomine domini amen …] (Macůrek, 146); *Во (и)мя ѡ(т)ца, и сына, и свто(г)[о] дха, свтыя живонача(л)ныя и нεраздεлимая тро(и)ца, ами(н).* Крем'янецькі - *В роко(х) судовы(х) зεмъски(х) крεмѧнε(ц)кихъ, которыε вε(д)лε поря(д)ку статутового судитисѧ почали; Што позыва(л) по(з)вы зε(м)скими повεту Крεмѧнε(ц)кого пεрε(д) на(с); Пришε(д)ши и постанови(в)шисѧ пεрε(д) нами; Ста(в)ши пεрε(д) нами; Ста(в)ши ѡчεвисто на роко(х) судовы(х) зεмъски(х) крεмѧнε(ц)кихъ пεрε(д) нами; Писала и присылала до на(с).* Луцькі - *Запис с кни(г) замку гдр(с)кого лу(ц)кого…*; *Казано записаты; Писа(л) и присыла(л) до мεнε … по(д)старо(с)тεго лу(ц)кого.*

Закінчувалися житомирські переважно так: *Которая жалоба и ѡповεда^{н}ε пана Григо^{р}я Кочу^{р}ско^{го}, такъ тε^{ж} и ѡчεви^{с}тоε со^{з}на^{н}ε во^{з}но^{го} до кни^{г} за^{м}ку гдр̃ъско^{го} Житоми^{р}ского ε^{ст} записано* 16; *А такъ просилъ помєнєны^{и} протє^{с}туючи^{и}, абы εго протє^{с}тацыя, яко и ѵозны^{и} ѡ сѵою рεляцыю, ижъ бы до книгъ нинεшънихъ приняты и записаны были* 253 зв.; *Што ѡтрымали* 253 зв.; *абы то ѵсє для памєти до кни^{г} принято и записано было* 250 зв.; *аби тая и^{х} рεляция до ѵεдомо^{с}ти □рядоѵо^{и} принята и до кни^{г} записана была* 256 зв.; *Я, ѵо^{з}ны^{и}, што^{м} ѵидεлъ и слышалъ, то праѵдиѵою ѡчєѵи^{с}тою рεляцыεю моεю ку записанъю до книгъ созънаѵаю* 260 зв.; *приня^{т}εмъ нашимъ □рядоѵы^{м} □ѵε^{с} froм слоѵо ѡ^{т} слоѵо спочатъку а^{ж} до конъца ε^{ст} □писанъ* 261; *протε^{с}т□ючи^{и} тεпε^{р} до кни^{г} подаε и записуε актъ на подане ши^{р}шоε протε^{с}тацыε* 261 зв. Володимирські – *И и(х) мло(ст)и на моε чоло(м) би(т)ε /на про(з)бу/ то учинили и пεчати сво(и) приложили к сεму моεму листу; И проси(л) ε(с)ми и(х) мл(ст)и вышε(и) писаны(х) пано(в) ѡ приложε(н)ε пεчатε(и); А на (т)вε(р)до(ст) и свою пεча(т) εсми приложи(л)* [In cuius rei testimonium sigillum nostrum est appensum …] (Macůrek, 147); *При то(м) были и того добрε свεдоми* [Presentibus his validis viris …] (Macůrek, 149) *и пεчати свои за про(з)бою моεю…* Крем'янецькі - *а при томъ были и того добрε свεдоми и(х) мло(ст) пнвε а приятεли ... при ѡчεви(с)то(и) про(с)бε моε(и) вчинили и пεчати свои приложити рачили ку тому моεму доброво(л)нεму тεстамε(н)ту. А та(к) мы, того тε(с)тамε(н)ту ѡглεда(в)ши и достаточно εго выслуха(в)ши, то(т) тεстамε(н)т ѡ(т) ма(л)жо(н)ки εго εму даны(и) слово у слово в книги зεмъскиε записати казали; Што казали ε(с)мо до кни(г) зεмъски(х)*

---

[50] Пор. ще початки у Житомирських книгах за 1605, 1649-1650 рр. у виданні Ділова мова Волині і Наддніпрянщини XVII ст. Підгот. до вид. В.Німчук. В.Русанівський та ін. - К., 1981. – С. 12.

кремѧне(ц)кихъ записати; А та(к) мы выпису врѧду кгро(д)ского кремѧне(ц)кого и реєстру с тремѧ печа(т)ми, чере(з) пна ... намъ показованого, ѡгледа(в)ши пере(д) собою вычитати каза(в)ши, слово в слово до книгъ земъски(х) то уписати єсмо велели; што єстъ длѧ памети до кни(г) земъскихъ записано. Луцькі – *яко єсмо то до кни(г) замъковы(х) записа(ти) каза(ли); А та(к) я тоє ѡповеда(н)е и вижово созна(н)е до кни(г) за(м)ковы(х) записа(ти) каза(л); И проси(л) ... за то, абы то было записано. А та(к) то вижово созна(н)е и тєстаме(нт) слово ѡ(т) слова до кни(г) за(м)ковы(х) записа(ти) казалъ* [tak yako by tuto slowo od slowa wepsany byly][51].

Поряд із певними усталеними виразами в протоколі та есхатолі, багато стандартних зворотів вживали писарі і безпосередньо в змісті самих документів: *на року завито*^{м}, 1 зв., *три ча*^{с}*ти то*^{го} *села Ѵысокого с по*^{д}*даны*^{ми} *на тыхъ ча*^{с}*тя*^{х} *и и*^{х} *поѵи*^{н}*но*^{с}*тями, данями, пода*^{т}*ками, роботами, по*^{д}*ѵодами, кгру*^{н}*тами, полями, засиѵами ѡзимыми, гаями, запу*^{с}*тами, сєножа*^{т}*ми до ты*^{х} *ча*^{с}*ти належачими стаѵами, млынами ѡѵо згола зо* ^{ѵ}*сими пожи*^{т}*ками* 246 [s plným panstvím, se všemi užitki, se všemi rybnikí, s řekami, s potoky, s lukami, s lesy, s horami, s pastvami, což k tomu všemi užitky] (Macůrek, 162) та [damus, donamus … cum utilitatibus, proventibus, pratis, agris, silvis, gais, rubetis, paludibus …] (Macůrek, 146), *смєлъ и ѵажилъ сє* 250 зв., *нємало имєны и позѵы єму лєпє*^{и} *знаємы*^{х} 250 зв., *на сѵо*^{и} *пожитокъ ѵо*^{д}*лу*^{г} *ѵоли и уподобанъя сѵоєго ѡбє*^{р}*нулъ и приѵласчилъ* 250 зв., *ѡ*^{д}*проѵадили и на* ^{с}*ѵо*^{и} *пожитокъ ѡбє*^{р}*нули* 259 зв., *такоѵымъ сѵои*^{м} *нєпри*^{с}*то*^{и}*ны*^{м} *злодє*^{и}*скимъ по*^{с}*тупъкомъ* 250 зв., *ѵ ѵины праѵныє* 250 зв., *ѡ которыє шкоды и ѵины пра*^{ѵ}*ныє* 250 зв., *ра*^{з} *и по*^{ѵ}*торє сѵ*^{д}*чилъ и протє*^{с}*тоѵалъ и ѡфєруючи такоѵыє шкоды сѵои праѵнє доходи*^{т} 250 зв., *а на доѵо*^{д} *того…* 250 зв., *которы*^{и} *ѵ мо*^{ц} *пра*^{ѵ}*диѵого со*^{з}*наня сѵоєго я*^{ѵ}*нє, я*^{с}*нє и доброѵолънє со*^{з}*налъ* [libere ac expresse recognovit] (Горбачевский, 57) *ѵ тыє слоѵа, и*^{ж} *року…* 250 зв., *маючи при собє шля*^{х}*ту людє*^{и} *добры*^{х} *шляхє*^{т}*ны*^{х} 250 зв., *маючи ѡни при собє сторону шля*^{х}*ту, людє*^{и} *добры*^{х} *ѵєры го*^{д}*ны*^{х} 255 зв. , *будучи урядоѵнє приданы*^{и} 250 зв., *здороѵы*^{и} *будучи на тєлє и на* [illegible]*мы*^{с}*лє* 251 зв. [Gsucz zdrawi na tiele y rozumie] (Трофимович, 62), […sana mente pariter et corpore existens…] (Горбачевский, 3) *на ѵшєляки*^{м} *пу*^{н}*ктє стопъню и тє*^{р}*минє заѵи*^{с}*лы*^{х} *припадала* 251 зв., *праѵє з жалємъ ѵєлики*^{м} *и плачємъ* 252, *нє ѵидатъ є*^{с}*ли с чиєго ро*^{с}*казаня чили тєжо з домы*^{с}*лу сѵоє*^{го} 252, *нє* [illegible]^{с}*таѵаючи ѵо* ^{з}*лыхъ замы*^{с}*лахъ и прє*^{д}*сєѵзя*^{т}*и сѵоє*^{м} *протиѵъко протє*^{с}*туючому* 252 зв., *яко чолоѵикъ споко*^{и}*ны*^{и} *праѵомъ и покоє*^{м} *по*^{с}*политымъ ѡбъѵароѵаны*^{и} 252 зв.,

---

[51] *Трофимович К.К., Андел В.П., Моторний В.А.* Мовні особливості неопублікованої чеської грамоти XVI ст. // Питання слов’янського мовознавства. Книга 9. - Львів, 1963. – С.62.

прєпомънєѵъши боя^{з}ни божє^{и}, срокго^{с}ти праѵа по^{с}политого и ѵинъ и нимъ… 253, *такъ собє самому яко и ко^{ж}дому з ни^{х} ѡсобъно* 253 зв., *ѵ моцъ пра^{ѵ}диѵого со^{з}наня сѵоє*^{го} 253 зв., *слоѵами □счиплиѵыми гонороѵи его шляхє^{и}кому шкодячими* 254 зв., *я^{ѵ}нє, я^{с}нє и доброѵольнє для записаня до кни^{г} нинєшьни^{х} кгро^{д}ски^{х} житоми^{р}скихъ со^{з}нали тыми слоѵы* 255 зв., *Што и^{ж} такъ было, а нє иначє^{и}* 256 зв., *учинили рокъ заѵиты^{и} сторонамъ ѡбу^{д}ѵомъ* 257 (Й.Мацурек у своїй статті юридичний термін *Училили есмы межи ими завитыи рок…* із староукраїнської грамоти за 1401 рік вважає прямим запозиченням з чеських грамот. Див. Macůrek, 173), *яѵнє, □стънє и доброѵо^{л}нє со^{з}налъ* 257, *ѡ^{н} собє имє кладє*^{т} 257 зв., *ѡ^{т} зошлого слаѵъноє памєти его м^{л} пана* 257 зв., *ѡ чо^{м} ѵсє^{м} ширє^{и} мєноѵитє и по до^{с}та^{т}ку тыє ѵси по^{з}ѵы ѵ собє ѡбмо^{ѵ}ляю*^{т} 258, *за ^{ѵ}ла^{с}ны^{м} по^{з}ѵолєнє^{м} ѵолєю и ро^{с}казанє^{м} прєрєчоного его м^{л} пана* 258 зв., *ѵзєли и на ^{с}ѵо^{и} пожитокъ ѡбє^{р}н□ли* 259, *з ор□жъємъ р□чъным до ѵо^{и}ны належачимъ* 259 зв., *прєпо^{м}нєѵъши праѵа по^{с}полито^{го}, нє захоѵ□ючи сє ѵо^{д}лугъ арътик□лоѵъ ѵоєнъны^{х} а нє рє^{с}пєкътуючи на праѵа, которыми добра зє^{м}скиє шляхє^{и}киє су^{т} ѡбъѵароѵаныє* 259 зв., *є^{с}ли жиѵъ будєтъ* 260, *станоѵши □ кни^{г} нинє^{ш}ни^{х} кгро^{д}ски^{х} житоми^{р}ски^{х} ѵ тыє слоѵа сознал* 260, *ѡ^{д} которого раз□ панъ богъ ѵидаєтъ, є^{с}ли жи^{ѵ} зо^{с}танє*^{т} 260 зв., *кѵитую и ѵольнымъ чиню заѵираючи собє дорог□ самом□ и пото^{м}комъ сѵоимъ* 261, *почалъ слоѵъ нє□цтиѵы^{х} почалъ примоѵълять гонороѵи протє^{с}т□ючому шкодячихъ* 261 зв., *которыхъ имєна и про^{з}ѵи^{с}ка тому ^{ж} пану Ѵалєнътом□ Ѵо^{с}коѵъскому су^{т} ѵєдомыє* 264, *ѵиръне спраѵє^{д}лиѵє а побо^{ж}нє* 265, *єщє мало на тымъ маючи* 265 зв., *ѡ^{г}нємъ попалили и ѵънивє^{ч} ѡбє^{р}н□ли* 266 зв., *нє б□д□чи никому ни ѵъ чимъ ѵинъна праѵомъ и покоємъ посполитымъ ѡбѵароѵана* 269, *слоѵы нє□цъстиѵыми добрє^{и} слаѵє дотъклиѵыми лъжила, сромотила такъ, яко сє є^{и} само^{и} подобало* 269, *и мало єщє на ты^{м} маючи* 269 зв., *на ^{з}лы^{и} и нєпри^{с}то^{и}ны^{и} □чино*^{к} 269 зв., *ѡкр□тънє а нєлюто^{с}тиѵє злє а нєпри^{с}то^{и}нє* 269 зв., *лє^{д}ѵо жиѵа на то^{и} ча^{с} з д□шєю ѡ^{с}тала* 269 зв., *Писаниє тыє вси сєдъмъна^{с}тє позъѵоѵъ ко^{ж}ды^{и} зособна по ка^{ж}дого зособна* 274, *ѡ^{д}нє^{с}лъ и то^{и} позоѵъ ѵ ѵорота дѵо^{р}ныє ѵо^{т}кну^{л} и ѵря^{д}никоѵи тамошънєму ѡпоѵєда*^{л} 276.

Тут до численних виразів-штампів наведено лише кілька відповідників із латинської та чеської мов, але і вони переконливо демонструють, що структура староукраїнського ділового документа значною мірою формувалась за чеським та латино-польським зразком. Цілком погоджуючись із твердженням Л.Гумецької, що “структура середньовічного українського акта і його мова виявляє разючу подібність

до лексики й фразеології старочеської грамоти”[52], все ж відзначимо, принаймні для житомирських актових книг, від XVII ст. посилення впливу польського діловодства[53], що вочевидь відбилось не лише на лексиці, але й на фонетиці та граматиці записів справ в українських канцеляріях.

Аналізовані вище латинські запозичення, макаронізми, кліше-штампи були невід’ємною характерною рисою ведення актових книг. Зародившись у діловодстві країн середньовічної Західної Європи, ці стандартні мовні звороти, досить часто без суттєвих змін, пройшли і слов’янський шлях - від канцелярій чеських через польські до українських і білоруських[54]. Особливо наплив таких запозичень та макаронізмів посилився в українських канцеляріях з XVII ст.

Справи АК Житомирського гродського уряду публікуються за „Правилами видання пам’яток, писаних українською мовою та церковнослов’янською української редакції”, піготованих В.В. Німчуком (Київ, 1995). Особливістю є збереження надрядкових літер без дужок, що значно полегшує читання документів. Членування тексту на слова, а також уживання великої літери та розділових знаків здійснено на основі правил сучасного правопису.

У словопокажчику представлені всі фіксовані в текстах обох книг слова та їхні форми. Всі словоформи паспортизованого слова подаються в одному рядку. Кожне нове слово пишеться з нового рядка. У випадках, де слово може трактуватися неоднозначно, наводиться до нього контекст або подається коментар. Всі слова розміщені за алфавітом. Для полегшення пошуку слів враховано сучасний орфографічний запис слова. При необхідності вказуються морфологічні категорії словоформ.

Віктор Мойсієнко.

---

[52] *Гумецька Л.Л.* З історичної стилістики української мови // Слово і труд. – К., 1976. – С. 92.

[53] *Горбачевский Н.И.* Словарь древняго актоваго языка сѣверо-западнаго края и Царства польскаго. –Вильна, 1884. – С. II.

[54]*Огієнко І.* Українська літературна мова 16 ст. і український Крехівський Апостол. – Варшава, 1930. – С. 122-123; *Гумецька Л.Л.* Чи впливала старочеська мова на мову українських грамот XIV-XV ст? // Мовознавство. – 1967. - № 4. – С. 92-94.

СПРАВИ АКТОВОЇ КНИГИ ЖИТОМИРСЬКОГО ГРОДСЬКОГО УРЯДУ 1590 РОКУ

1 // Рокъ *ч* м҃ц: гєнваря

№ 1. Тогож м҃ца гєнвара ωсмого дн҃я.

На врядє гр҃дискомъ замъку Житомєрского пєрєдо мною, Сєбєстианом Кавєцким, подстаростим житомєрским, дѣдичомъ єго мл пна Шимона Дєниска Малєєскаго, старосты житомєрского, хто вєдал пан Янъ Витунскии а пан Янъ Vиганьвскии сами ωт сєбє и имєнємъ малжонок своих на єго м҃лстъ пана Єсиѳа Нємирича судю зємского києвского ω том, иж дє єсмо были позвал пр...[*] Яна єго мл тры позвы зємскими києвскими на роки тєпєрєшниє трєх кролєвъ свята рымского припалыє в року нинєшнємъ тисяча пятсот дєвєтдєсятого ωным позвомъ до бранья пн҃зєи за трєтюю част имєнъя Норинска и Жоровєц;

другим позвом ω близкост Норинска и Жоровєцъ на казанє права;
трєтимъ позвомъ ω побудованє двора на кгрунтє нашом Норинском;
чєтвєртым ω ωтнятє бобровых гонъ;
пятыи ω крывд цєрковныє;
шостымъ ω шкоды и наклады;
а сємыи ω побранє збожя пана Ѡкгановского.

То тєж пак повєдамы вас, панє подстарости, имєнєм матки своєє пнии Богушовоє Дєшковскоє хоружиноє браславскоє, яко умоцованыє, иж дєи пни матка наша позвала того ж пана Яна Ѡксака двоми позвы на тыє роки ωдным (…)[**] и рєчи рухомыє тотки своєє тыєи Полонєи хрищоновны; другим ω заданє пани матцє нашои, якобы мєла возного на справє єго бит, листы и рєчи при нємъ коштовныє побрат, в чом панє матцє нашои трудност задал и сам пан Ѡксак в тому стал а ω шкоды и ω славєнє єи мл҃сти привєлъ, а иж мы нє можємо справєдливости собє ω часу нємалого суду зємского Києвского довєсти панє прибыванємъ на роки звыклыє суди зємского, которыи и тєпєр такжє наши роки трикролскиє нє примылъ и наших справ тых, которыє за ωтосланємъ суду єго кр мл дворному на суд зємскии Києвскии нє судил, так тєж иннших справ,

---

[*] Очевидно, *проти(в)*.

[**] Тут і надалі через через фізичне пошкодження аркуша слово нечитабельне.

припалы^х велици бы^т ємъ єго нє є^ст сужоны. В чо^м мы маючи справє^д ливости за нє сужє^н ємъ в чо^м шкодуємъ собє чєрє^з пана су^д ю нємалую суму пнзє^и и просим, пановє вы^ш мєнєные, абы тоє ѡповєда^н є и^ж до кни^г за^м ковы^х записано было. Што є^ст записано.

№ 2. Того^ж мца ѡ^с мого дня

Постанови^в ши сє ѡчєви^с то на врядє в за^м ку гдрско^м // Житоми^р ско^м пєрєдо ^м ною, Сєбєстияно^м Кавє^ц ки^м, по^д старо^с ти^м житомє^р скимъ служебни^к вє^л мо^ж но^го пана княжати пана своєго повєди^л, и^ж 1 зв.
дє^и єго м^л па^н Богда^н Сапєга, воєвода мє^н ски^и, а єго мсти па^н Лє^в Сапєга ка^н слє^р Вєлика^го Князиства Лито^в ско^го, староста слони^м ски^и ма^р ковуски^и и мидє^л ски^и на тыє роки зє^м скиє, которыє мєли быти сужоны в року тєпє^р идучо^м тисяча пя^т со^т дєвє^т дєсято^м на три крали в Житомиру по^з ва^л бы^л єго м^л княжати пана моєго позвы к^р єго м^л зє^м скими киє^в скими ку бра^н ю пнзє^и шєстисо^т копъ грошєи литовъски^х за имє^н є Вєлє^д ники, мєнєно^и якобы мє^л єго млти пану воєводє ми^н скому добры^м слово^м на пє^р вы^х роко^х миха^и ловски^х в року про^ш ломъ тисяча пя^т со^т ѡ^с мъдєся^т дєвятого тыє гроши взяти, што єсми гото^в бы^л ро^з праву к єго м^л приняти и пнзи з ро^з су^д ку врядового взяти а^ж роки свєтомихалскиє для нєприбы^т я єго м^л пана су^д и зє^м ского єзжоны нє были тєпєрєшниє роки трикро^л скиє в року дєвє^т дєсято^м та^к жє за нєприбы^т ємъ єго м^с лти пана су^д и зє^м ско^го нє дошли, на которыє, прибы^в ши єго м^л, бы^л гото^в слухати дєкрєту и^х м^с пано^в судє^и и гроши взяти, ни^ж ли и^х м^л пановє Сапєговє на тыє роки трикро^л ныє, яко на року завито^м, яко сам и нєс (…) и на ко^го до суду з моцю нє присылали за ни^м дє^и єго м^л княза па^н мо^и нє мало шкодуєтъ и проси^л то^и слуга княжати Збара^з ко^го, абы тая пи^л но^ст єго м^с лти была до книгъ замъку гдрско^го Житомє^р скаго записана. И то є^ст записано.

№ 3. Того^ж мца єі дня

Писа^л и присыла^л, до вряду за^м ку єго к^р м^л Житомє^р ского до мєнє, Сєбєстияна Кавє^ц кого, по^д старостєго житомє^р ско^го, (…) па^н Алєкса^н дро Ворони^ч, жалуючи и ѡповєдаючи ѡ то^м,

што ж, дεи, року тεпεр идучого тисяча пятсот дεвεтдεсятого м҃ца гεнваря чεтвεртогонадцат дня Юзεфъ Якосовскии (…) кодεНскии з мεсчаны корεцскими в нεбытности п҃на своεго εго м҃слти пана Фридриха Тишкεвича Логоиского, воεводича бεрεстεиского на в Кодни зо (…) сот возов наεхало моцно кгвалтом на дом мои и жоны моεε там жε, дεи, ωскочивши дом мои збылεм нεприятεлъски (…) яко одны татарε побиравши, дεи, чεляд мою и у
2 избε заваливъши сторожу (…) // Тут жε понεдалεку дому моεго якобы з стрεлεεт з луку сεна двεстε воз кгвалтовнε побрали пограбили и до Кодни, мεстεчка εго м҃лти, ωтвεзли и ωтпроводили. И ходили, дεи, по хεбори моεи волы, коровы, яловицы мабовали и чорною ступою ωтповεдали. И просил εго м҃л п҃нъ Алεксандро Вороничъ, абы тоε ωповεданε εго м҃лсти до книг замковых житомирских было записано. Што εст записано.

№ 4. Тогож м҃ца к҃ з҃ дн҃я.

Писал и присылал до враду εг кр мл замку Житомεрского до мεнε, Сεбεстияна Кавεцъкого, подстаростεго житомирского, Григории Чижεвичь, возныи воεводства Киεвского, ωбтεжливε жалуючи и ωповεдаючина на εго м҃л кн҃за Матуша зε збаража Вороницкого, намεсника воεводства киεвского, тыми словы,

иж дεи εго м҃л нε маючи до мεнε жаднои потрεбы и стоεчи зо мною за позвом кн҃жати εго м҃лти воεводы киεвского пана нашого мл҃стивого надворнымъ и за дεкрεты кн҃жати εго мл҃сти и за листы комисарскими кн҃жати εго мл҃сти на панов комисаров выдаными и за листом заручным кн҃жати εго мл҃сти выданым под пεтиста копами грошεи ω нεбεзпεчност здоровя поданыи чεрεз возного так тεж и за листы упоминалными ωт εго м҃л кн҃жати выдаными, εго мл кн҃зь Вороницкии, насл авши на на дом мои властныи слугъ своих, Андрεя Кубского а приятεля (…) жонки своεи ниякого Заборовского и других слуг своих, Марка Барановского, Миколая Кухара, Стася машталεра, Васка, тεж машталεра а Бεлского, тεжа машталεра и Стася Возницу а Яна Возницу а инших εго млсть сам мεнεи* вεдаεт имεна и прозвища и было чоловεка дεсεт або дванадцат, которыε мнε поимавши избывши измордовавши и до εго мл҃ти кн҃жати Вороницкого ωтвεли, до двора кн҃жати εго мл҃сти у Киεвε, гдε εго м҃ст кн҃зь Вороницкии

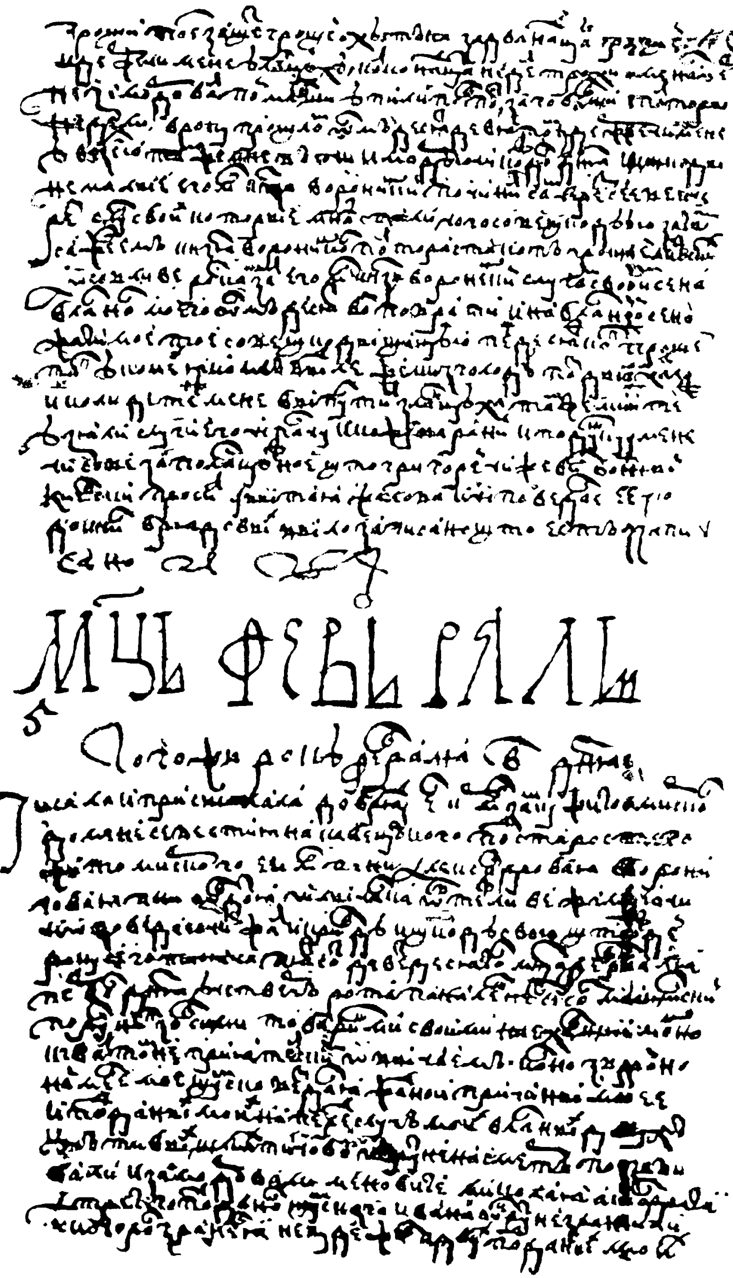
* Очевидно, трεба *лεпεи*.

на то^{т} ча^{с} мєшка^{л}, то па^{к} гдє дє мєнє до кн҃зя Ворони^{ц}ко^{го} привєли, тогды
заразо^{м} кн҃зь Ворони^{ц}ки^{и} мєнє каза^{л} (…) посади^{т} за шию (…) бобра^{в}ши(!)
и наго^{го} до сєбє каза^{л} и^{з} мєнє на то^{т} жє ча^{с} каза^{л} (…) собра^{т}. Взяли з мєнє
напє^{р}вє^{и} я^{р}мя^{к} каразєєвы^{и} бєлы^{и}, и шаблю, и поє^{с} з мєшка (…) в мєшку
было грошє^{и} готовы^{х} три золоты^{х} чє^{р}лєны^{х}, а монєты два^{д}ца^{т} грошє^{и} но^{ж}
ци^{с}доловы куплєны^{и} за чєтыри // гроши, тоє^{ст} за шє^{ст} грошє^{и}, хустъка за 2 зв.
двана^{д}ца^{т} грошє^{и}. И дє^{р}жєли мєнє у ла^{н}цуху<,> ко^{л}кона^{д}ца^{т} нєдє^{л}, трохи
мє на ^{с}мє^{рт} нє замо^{р}дова^{л}, по^{и}ма^{в}ши у Пилипо^{в} по^{ст}, заговє^{в}ши по^{л}торы
нєдєли в року прошло^{м} ѡ^{с}мъдєся^{т} дєвято^{м} и дє^{р}жєчи мєнє у вєзє^{н}ю та^{м} жє
мнє бъючи и мо^{р}дуючи, ко^{ж}до^{го} дн҃я и шкоды нємалыє єго м҃^{л} п҃нъ
Ворони^{ц}ки^{и} почини^{л} са^{м} чєрє^{з} сєбє и чєрє^{з} слу^{г} свои^{х}, которыє мнѣ стали.
Чого собє шкодую за ты^{м} сажє^{н}ємъ кн҃зя Ворони^{ц}ко^{го} по^{л}тораста копъ
грошє^{и} лито^{в}ски^{х}. А ѡсобливє ро^{с}каза^{л} єго м^{л} кн҃зь Воронє^{ц}ки^{и} слуга^{м}
свои^{м} сєна вла^{с}но^{го} моєго ѡ^{с}мъдєся^{т} во^{з} побрати и на вла^{с}но^{и} сєножати
моє^{и} собє шкоды шацую пє^{т}дєся^{т} ко^{п} грошє^{и}, та^{к} у конє^{х} яко и въ бы^{д}лє,
жє ми з голоду по^{з}дыхали. И коли дє^{и} тє^{ж} мєнє выпу^{с}ти^{л} з ла^{н}цуха, та^{м} жє
ми тє узяли слуги єго ѡпа^{н}чу и кожу^{х} барани^{и}, и поду^{ш}ку мєнє чи собє за
пола^{н}цу^{ж}ноє. Што Григорє^{и} Чижєви^{ч}, во^{з}ны^{и} киє^{в}ски^{и}, проси^{л}, абы тая
жалоба и ѡповєда^{н}є єго до кни^{г} врядовы^{х} было записано. Што єстъ
записано.

М҃ць фєвьряль

№ 5. Року 1590 фє^{в}раля 2 дня.

Писала и присылала до вря^{д}у є^{є} м҃^{ст} за^{м}ку Житоми^{р}ско^{го} до мєнє, Сєбєстияна Кавєцького, по^{д}старостєго житоми^{р}ского, єи м҃^{ст} пани Алєкса^{н}дровая Вороничовая п҃ни Ѡ^{в}до^{т}я Ѡлыча^{н}ка ѡ^{б}тє^{ж}ливє жалуючи и ѡповєдаючи жа^{л} и кри^{в}ду, и шкоду свою. Што дє^{и} року сєго тисяча пя^{т}со^{т} дєвє^{т}дєсято^{го} м҃ца фє^{в}раля пє^{р}во^{го} д҃ня в чєтвє^{р}гъ рота пана Лє^{ш}нє^{в}ско^{го} (…) пору^{ч}ни^{к} зо ^{в}сими товари^{ш}ми своими наєха^{в}ши мо^{ц}но кгва^{л}то^{м} нєприятє^{л}ски^{м} ѡбычаємъ ко^{н}но збро^{и}но на ^{и}мє^{н}є моє Шумско бєз да^{н}я жа^{д}нои причины моєє и по^{д}даны^{х} мои^{х}, напєрє^{д} слугъ мои^{х} вла^{с}ны^{х} двухъ учътивы^{х} шля^{х}тичо^{в} ѡ^{к}ру^{т}нє насмє^{р}ть позабивали и замо^{р}довали мєновитє: Миколая а Ко^{н}драта а трєтєго по^{д}дано^{го} шу^{м}ского Ивана
ѡ^{к}ру^{т}нє зранили ѡ^{т} которо^{го} зранє^{н}я нє будє^{т} жи^{в}, дву^{х} по^{д}даны^{х} мои^{х} // 3
шу^{м}ски^{х} Ждана а Гарасима повєза^{в}ши, з собою повєли. Та^{м} жє

Аркуш 2 (зворот) із справи за 1590 р.

на (…) в наєха^{н}ю кгва^{л}то^{в}но^{м} в ымє^{н}ю моємъ Шу^{м}ску у по^{д}даны^{х} мои^{х}, ижє воло^{в} сє^{м}дєся^{т}, (…) пє^{т}дєся^{т}, а ^{в}сякую має^{т}но^{ст} рухомую побрали и пограбили и до приста^{в}ства своєго до Ру^{д}ни вє^{з}ли и провадили. И просила єи, абы тая жалоба и ѡповєда^{н}є єи до кни^{г} врядовы^{х} было записано. Што є^{ст} записано.

№6. Того жь м҃ца сємого дня.

Постанови^{в}ши сє на врядє за^{м}ку єго м҃^{ст} Житоми^{р}ско^{м} пєрєдо ^{м}ною, Сєбєстияномъ Кавє^{ц}кимъ, по^{д}старости^{м} житоми^{р}ски^{м}, во^{з}ны^{и} воєво^{д}ства Києвъско^{го} шляхє^{т}ны^{и} Жда^{н} Счєниєвъск^{и} ѡчєви^{с}то при квитє своємъ ку записова^{н}ю до кни^{г} за^{м}ку єго кр. м҃^{ти} Житоми^{р}ского тыми словы вы^{з}нал,

и^{ж} я, Ждан Счєниєвъски^{и}, во^{з}ны^{и} г҃да^{р}ски^{и} повєту Киє^{в}ского со^{з}наваю ты^{м} мои^{м} квито^{м} г҃да^{р}ски^{м} житоми^{р}ски^{м}, и^{ж} будучи мнє приданы^{м} ѡ^{т} єго мл҃^{ст}и кн҃жати Ѡстро^{з}ского, воєводы киє^{в}ско^{го} (…) Алєкса^{н}дра Ворону, яко нєпослу^{ш}но^{го} уря^{д}у и права посполито^{го} чєрє^{з} листъ єго к смє^{р}ти, которы^{и} ли^{ст} бы^{л} принєсєнъ до єго м҃^{с}ти кн҃зя воєводы киє^{в}ско^{го}, а други^{и} ли^{ст} до пано^{в} шля^{х}ты повєту Киє^{в}ско^{го} (…) Алє^{кс}а^{н}дра Ворону, с которы^{х} листо^{в} списа^{в}ши копи^{и} з листо^{в} єго м҃^{ст} напроти^{в}ко Воронє до воро^{т} двора г҃дарыского приби^{л}, а другую копию до воро^{т} цє^{р}ко^{в}ны^{х} приби^{л} и того пана Алє^{к}са^{н}дра Ворону за зє^{м}ли и паства єго и м҃^{ст}вы^{и} (…) бы єго пєрєховыва^{л} або ^{з} ни^{м} товари^{с}тво мє^{л} во^{д}лу^{г} статуту будє^{т} кара^{н} на со^{и}мику Житоми^{р}ско^{м}, которого выволяя во^{з}ны^{и} г҃да^{р}ъски^{и} тоє со^{з}на^{н}є моє до кни^{г} кгро^{д}ски^{х} житоми^{р}ски^{х} далє^{м} с по^{д}писо^{м} руки моєє.

Писа^{н} в Житомиру сємо^{го} дня ѳє^{в}раля, року тисяча пя^{т}со^{т} дєвє^{т}дєся^{т}. Жда^{н} Щєниє^{в}ски^{и}, во^{з}ны^{и}, рука вла^{с}ная. И проси^{л} пану Гиго^{р} Соко^{р} абы тоє ѡчєви^{с}тоє со^{з}на^{н}є во^{з}но^{го} при квитє єго учинєноє в книги за^{м}ковыє житоми^{р}скиє записано было. Што є^{ст} записано.

// №7. Того^{ж} м҃ца д҃і҃ дня. 3 зв.

Писала и присылала до мєнє Сєбєстияна Кавє^{ц}ко^{го}, по^{д}старостє^{го} житомиръско^{го}, зємя^{н}ка гда^{р}ъская зє^{м}ли Киє^{в}скоє врожоная пани Васи^{л}євая Козаро^{в}ская пана Якнє^{ш}ка Волъского жалуючи и ѡповєдаючи

ω томъ, што ^{ж} дε году тεпε^{р} идучого дεвε^{т}дεсято^{го} м҃ца фε^{в}раля дεвятого
дня в нεбы^{т}ности моε^{и} в ымε^{н}ю моε^{м} лεжачо^{м} в зε^{м}ли Киε^{в}ско^{и} за^{м}ку и
мεстε Форощи, нε ^{д}баючи на поко^{и} права посполитого и по^{д} часо^{м} сε^{и}му
тεпεрεшнεго коро^{н}ного во^{л}но^{го} Ва^{р}ша^{в}ского в року тεпε^{р} идучо^{м}
дεвε^{т}дεсято^{м} за ки^{м} вси справы судо^{в} вшεляки^{х} устава^{т} звыкли и на^{д}
звыклости по^{д}ступъки пра^{в}ныε способи^{в}шися собε мно^{з}ство людε^{и}
ро^{з}но^{го} народу ω ко^{л}ко^{ст} козако^{в} низовы^{х} и ты^{х}, которыε дε^{и} в ^{и}мε^{н}ю
моεмъ Форощи приста^{в}ство собε мεли и ни ^{в} чо^{м} и^{х} та^{м} нε выстεрεгано,
да^{в}ши дε^{и} и^{м} впεрε^{д} пε^{в}ную заплату εго м^{ст} па^{н} Я^{н}ко Кутовичъ, хоружи^{и}
киε^{в}ски^{и}, з сыно^{м} свои^{м} Сεмεно^{м}, маючи тε собε помо^{ч}нико^{в} до^{ч}ку свою
Я^{н}ковую Вε^{р}бова^{н}ную Ма^{р}ю Бутовичо^{в}ну, которую дε^{и} ω^{н} в до^{м}и в своε^{м}
пεрεховываε^{т} и^{з} лю^{д}ми εму тε^{ж} дε^{и} на помо^{ч} даными ω^{т} кн҃зя Кирика
Ружи^{н}ского з ымε^{н}я εго та^{м} прилεглого Котε^{л}ни за^{м}кового, а впεрε^{д} тε^{ж}
порозумε^{в}шися, дε^{и}, з уря^{д}нико^{м} мои^{м} форощε^{н}ски^{м} Крыштофо^{м}
Ва^{р}дεнъски^{м}, которы^{и} дε в то^{м} зраду удεлалъ насла^{в}ши дε^{и} мо^{ц}но
кгва^{л}томъ на то^{т} замокъ, мεсто, до^{м} а споко^{и}ноε мεшка^{н}ε моε то^{ε}
помεнεно^{го} сына своεго Сεмεна с тыми всими помо^{ч}никами своими
нε^{з}мε^{р}ныε, дε^{и}, мнε шкоды и грабεжи та^{м} за тымъ таковы^{м} насла^{н}εмъ
кгва^{л}товны^{м} εго чεрεз то^{го} сына сво^{го} Сεмεна подεла^{л} а забра^{в}ши и
заграби^{в}ши, дε^{и}, та^{м} кгва^{л}то^{в}нε впεрε^{д} вся маε^{т}но^{ст}, добра моε злото,
срεбро, гроши готовыε до до^{му} своεго Брусилова тоε, дε^{и}, всε
ω^{т}провади^{в}ши а ку пожи^{т}ку своεму ωбε^{р}нувъши всε спряты домовыε,
штоко^{л}вεкъ дε ω^{д}но рε^{ч}ю рухомою на^{з}вано и помεнεно быти можεтъ:
кони, бы^{д}ла з волы ко^{р}мныε и плуговыε зъ жεлизы и снастя^{ми} плуговыми,
пасεки досыт зна^{ч}но и нε мало улъεвъ зъ пъчолами узяли ко^{л}косо^{т} мεды
прε^{с}ныε в кадях, стрε^{л}бу за^{м}кувую, шмыкго^{в}ницы, гако^{в}ницы,
пу^{л}гако^{в}ницы и ру^{ч}ницы, порохи, салεтры, сε^{р}ки, ωловъ, зброε, па^{н}цыри,
пу^{п}лεры, шишаки, начи^{н}ε пу^{ш}карскоε и кова^{л}скоε, ко^{т}лы пивныε и
горεл^{ч}аныε, цε^{н} мѣду, за^{м}ки нутрѣныε ω^{з}до^{б}ныε, завεсы, шкла в трагня^{х}
на ωболоны до за^{м}ку накуплεныε, гво^{з}дъε кго^{н}товоε у фа^{с}ка^{х} и балясы ку
4 ωхо^{н}до^{з}ству за^{м}ку покуплεныε // столы ждаровыε, из^{д}εли фа^{р}бы ро^{з}ноε,
спижу за^{м}ковую, солодца, муки, пшεницы, жита, ма^{с}ла, сыру, мяса в
по^{л}тε^{х} и ^{з}божя в гу^{м}нε, в сты^{р}та^{х} зложоныε, и вымε^{л}ки з млына, та^{к} жε
начи^{н}я вшεлякиε домовыε и браво^{р}ныε то, дε^{и}, всε кгвалъто^{в}нε тоε^{ж} та^{м}
забра^{в}ши и заграби^{в}ши в ро^{в}ны^{и} далъ звычаεмъ добычи в зεмли поча^{и}ско^{и}
мεжи козако^{в} низовы^{х} и ты^{х} вси^{х} помо^{ч}нико^{в} свои^{х} трати^{л} и давати дε^{и}
сынови своεму вεлεны а тодε всε мεжи козако^{в} разделивъши, маючи дε^{и}

при собє того зрадцу врядника моєго тамошнєго долги розныє вєдлє рєистру въ которыє при нєм были нємало грошєи готовых мєжи мєщаны тамєшними собє дєи всим учинил мнє шкоды, яко двє тисячи копъ, а по таковом, дєи, то вжє квалтовном выграблєню и зобраню маєтности, добръ дому спокоиного мєшканя моєго и по учинку том своєм (...)* убєгъши замокъ и мєста маючы, дєи, єщє собє ку помогу способлєного на то кнзя Матуша Зъбаража** Вороны, подвоєводєго києвского, з нєяким возным києвским и з особами пєвными при нєм будучими, которых всих имєна ωн самъ лєпєи вєдаєт ких знаєтъ назавтрєє мца фєвраля ωдинадцатого дня там жє до Форощи звєдши єго имєнє, дєи, с того замку и мєста злагодє зъ кгрунътов тамошних форощєнских трєхсот и пєтнадцати чоловєка робочих кгвалтовнє и бєзправнє спокоиного дєржаня и уживаня моєго ωтнявши и выгнал и выбилъ, а ку пожитку своєму, дєи, тоє всє собє ωбєрнул: ставы, спутныє арєнды з млынов (…), корчомъ мєдовых горєлчаных и пивных на сєбє зобрал збожє на ланєх моих засєяноє, роли на зябли и цєлины на проса погораноє ку уживаню своєму, поωтнимавши, собє привєрнулъ, а тым, дєи, таковым выбитємъ своим с того всєго, яко сє єстъ впєрєд помєнило сдєлалъ, дєи, шкодъ, яко шєст тисячии коп грошєи литовских и хотєчи, дєи, ωна в том врядУ поступити взявши вєдомост от приятєлєи своих ω таковом кгвалътє зараз послала там ку ωбвожєню и ωказаню таковаго то кгвалъту возного києвского Крыштофа Дроздєцъкого зъ шляхтою, людми добрыми нижли дєи их там до Форощи нє толко на ...занє и видєнє правноє всєго того допустити, алє, дєи, єщє всюды по дорогах здалєка коло мєста сторожу засадили и разлажили, иж жадным способом там єхати // нє допустили и людєи, дєи, тамошних никуды з мєста нє 4 зв
отъпускаючи моцно заборонилъ, абы ниякоє вєдомости ω таковом кгвалтовъном бєзправном и фортєлъном учинку в єго нихто нє възялъ, якож и тот возныи здє на врядє тымы ж словы, вышєи рєчоными а нє иначєи ку записуваню до книг вызнанє своє на писмє под пєчатю своєю подавши удєлал.

И просила пани Козарєвская, абы тоє ωповєданє єи и сознанє возно[го] до книг гдаръских житомирских записано было. Што єстъ записано.

---

* Тут закреслене слово.

** Тут на письмі не відбито асиміляцію *зъ Збаража*.

Мць апрɛль

№ 8. Того^{ж} мца ѳ҃ дня.

Писа^{л} и присыла^{л} до вря^{д}у ґдръ^{с}кого за^{м}ку Житоми^{р}ско^{го} до мɛнɛ, Сɛбɛстияна Кавɛцко^{го}, по^{д}старостɛго житоми^{р}ско^{го}, ɛго м^{ст} па^{н} Василя^{и} Тиша Быко^{в}ски^{и}, жалуючи и ѡповɛдаючи ѡ то^{м}, и^{ж}, дɛ^{и}, в року тɛпɛ^{р} идучо^{м} тисяча пя^{т}со^{т} дɛвɛ^{т}дɛсято^{м} мца апрɛля трɛтɛго дня па^{н} Алɛкса^{н}дро Тиша Быко^{в}ски^{и}, бра^{т} мо^{и} ста^{р}ши^{и}, са^{м} ѡсобою своɛю и слугами и по^{д}даными своими ходо^{р}ко^{в}скими, нашо^{д}ши мо^{ц}но кгва^{л}то^{м} в мɛстɛ Ходо^{р}ковɛ в части моɛ^{и} на до^{му} служɛ^{б}ника моɛго Сɛ^{р}гɛя Матфɛɛвича самого того служɛ^{б}ника, дɛ^{и}, моɛго заби^{л}, зрани^{л} и моɛ^{т}но^{ст}*, дɛ^{и}, то^{го} служɛ^{б}ника моɛго вышɛ^{л} помɛнɛно^{го} всю з дому забра^{в}ши и пограби^{в}ши в до^{м} сво^{и} ходо^{р}ко^{в}ски^{и} ѡ^{д}вɛ^{з}, ѡ^{т}провадилъ тоɛ^{ст} мɛновитɛ взя^{л} и пограбилъ: коня шɛ^{р}стю з сива плɛ^{с}ниво^{го}, за которо^{го} ѡ^{д}да^{л} был ко^{п} чотыри грошɛ^{и} литовски^{х}, хомути з набɛ^{д}ръками и сани ѡ^{б}шɛвны, за котор^{и} хому^{т} и сани о^{д}да^{л} бы^{л} по^{л}копы грошɛ^{и} лито^{в}ски^{х}, скриню бɛлую вɛликую, у которо^{и} скрини было грошɛ^{и} готовы^{х} ко^{п} два^{д}ца^{т} лито^{в}ски^{х}, о^{р}мяко^{в} два оди^{н} каразɛɛвы^{и} бɛлы^{и}, а други^{и} мура^{в}ски^{и} жары^{и} з шурами ш^{л}оковыми**, за которы^{и} ѡ^{т}да^{л} копу грошɛ^{и} лито^{в}ски^{х}, жупано^{в} два, ѡдин лю^{н}ски^{и} блаки^{т}ны^{и}, а други^{и} шары^{и} мура^{в}ски^{и}, за которыɛ жупаны ѡ^{т}да^{л} копъ чотыри грошɛ^{и} литовскихъ; су^{к}ню лю^{н}скую синюю жоно^{ц}кую и^{з} кашта^{л}тико^{м} сами^{т}ным чо^{р}ным, за которую дɛ^{и} су^{к}ню ѡ^{т}да^{л} копъ чотыри
5 грошɛ^{и} лито^{в}ски^{х}; (...) жɛ^{н}скую бɛлиную мухаяром чо^{р}ны^{м} // крытую, за которую дɛ^{и} ѡнъ далъ копъ чотыри грошɛ^{и} лито^{в}скихъ; шапъку жɛ^{н}скую ѡ^{к}сами^{т}ную, куницами пошитую бобро^{м} ѡбъложоную, за которую шапъку ѡ^{н} далъ копъ полъторы грошɛ^{и} литовскихъ; шлыкъ лиси^{и} чи^{р}воны^{и} сукъномъ чо^{р}нымъ шифътухомъ криты^{и}, за которы^{и} ѡ^{н} да^{л} копъ двɛ грошɛ^{и} лито^{в}ски^{х}; поло^{т}на кужɛ^{л}но^{го} то^{н}ко^{го} локо^{т} три^{д}ца^{т}, кошу^{л} тъка^{н}них му^{з}ски^{х} чотыри, за которыɛ ѡ^{н} далъ за ка^{ж}дую по двана^{д}ца^{т} грошɛ^{и} лито^{в}ски^{х}; жɛ^{н}ски^{х} тъка^{н}нихъ чотыри, за которыɛ дɛ^{и} ѡ^{н} далъ по золотому польскому; убра^{н}я поло^{т}няны^{х} тъка^{н}ны^{х}ъ трои, за которыɛ ѡ^{н} да^{л} шɛ^{ст}на^{д}ца^{т} грошɛ^{и} лито^{в}ски^{х}; а с коморы, дɛ^{и}, ɛго взялъ и пограбилъ солонɛны по^{л}тɛ^{и} два, са^{л} двɛ, жɛлɛза плуговыɛ, за которыɛ ѡ^{н} далъ по^{л}копы грошɛ^{и} лито^{в}ски^{х}, сокиру за которую ѡ^{н} да^{л} двана^{д}ца^{т} гроши^{и} лито^{в}ски^{х} сɛ^{р}мягъ чо^{р}ны^{х} три за которыɛ ѡ^{н} да^{л} бы^{л} по^{л}копы грошɛ^{и}

---

* Очевидно, описка трɛба *маɛ^{т}но^{ст}*.

** Очевидно, *шнурами шо^{л}ковыми*.

литовских, мису спижную турєцкую, за которую ѡн далъ грошєи двадцат чотырє; жита мєрокъ три, ржаноє мєрокъ двє, пъшона мєрку, проса мєрок двє, гусєи сємєро, утокъ чєтвєро, кур дєсєтєро, яєцъ копъ чотыри; мис дєрєвєных шєст, ложокъ дєрєвєных, тузинъ, талєрыи дєрєвєных шєст вєдєр двє, сит двє. То всє тоє, дєи, єго млсть пан Алєкъсанъдєръ, брат мои, моцно квалтом починилъ побралъ и пограбилъ. И просил пан Василєи Тиша Быковъскии ѡ возного на ѡказованє того квалтовного збитя зранєня слуги єго млсти и починєня квалту и пограблєня маєтности. Ям єго млсти на то возного придалъ повєту Києвъског шляхєтного Ждана Щєниєвского, которыи возныи тамъ бывши и ѡглєдавши тут пєрєдо мною ѡчєвистє при квитє своємъ учинилъ сознанє и квитъ под пичатю своєю до книг замку гд҃рского Житомирского в тыє слова далъ. Я, Ждан Щєниєвскии, возныи зємли Києвскоє, сознавам тымъ моимъ квитомъ ку записованю до книг замку гд҃рьског̄о Житомирского, иж в року тєпєр идучомъ тисяча пятсот дєвєтдєсятом м҃ца апрєля дєвятог дн҃я будучи мнє во имєнъю єго млсти пана Василя Тиши Быковъского в дому Бєликовцахъ ѡповєдалъ и ѡказовалъ мнє на собє раны рубаныє и битыє служєбникъ єго млсти пана Василя Тиши Сєргєи Матвєєвичъ, у которого видєломъ рану в головє школливую тятую, а на руцє и на хрибтє єго видєломъ ран силных крывавых битых три. И мєнил быти тот служєбъникъ пана // Василєвъ 5 зв.
Тишинъ Сєргєи Матвєєвич пєрєдо мною вознымъ, иж то раны, которыє в[аша] м[илость] бачишъ, панє возныи, року тєпєръ идучого тисєча пятъсотъ дєвєтдєсятого м҃ца апрєля трєтєго дн҃я пан Алєкъсандєр Тиша Быковъскии, брат пана моєго, самъ ѡсобою своєю и слугами и поддаными своими ходорковъскими в мєстє Ходорковє нашєдши моцно на дом мои, мєнє, дєи, самого збылъ и зранилъ и маєтност мою всю, которуюм у сєбє мєлъ з дому моєго побралъ и пограбилъ и в домъ свои ходорковскии ѡтвєз, которая маєтност и жалоба вся на ѡповєданю врядовомъ мєновитє ѡписана и доложона єст. А так я, возныи, штомъ видєлъ и слышалъ, на том далъ сєс мои квитъ под моєю пєчатю и подписомъ руки моєє власноє пану Василю Тиши. Писанъ у Бєликовцахъ. Ждан Щєниєвски, рука власная. И просил єго млсть пан Василєи Тиша Быковскии, абы тоє ѡповєданє єго млсти такъ тєж и квит возного сознаня до книг замку гдръског Житомирского было записано. Што єстъ записано.

№ 9. Того ж мц҃а двадцат трєтєго дн҃я.

Писала и присылала до вряду замку гдр҃ъского Житомєрского до мєнє, Сєбєстияна Кавєцъкого, подстаростєго житомирского, єи млсть кгн҃я Кириковая Ружинская кгн҃я Ядвикга Фронцъковъна ѡалсєвъского ѡбтєжливє жалуючи и ѡповєдаючи ѡ томъ,

што ж, дєи, року сєго идучого тисяча пятсот дєвєтдєсятого м˜ца апрєля двадцатого дн҃я єго мл пан Фридрих Тишкєвич Логоиски, воєводичъ бєрєстєиски прєпомнєвъши, дєи, боязни божєи и срокгости права посполитого а на тот час єщє по сєимом напо лнившисє воли своєє в нєбытности на тот час єго мл҃сти пана малжонка моєго самого, которого, дєи, выправили пановє шляхта зємли Києвскоє на сєимъ валныи тєпєрєшнии Варшавски послом, то пан, дєи, єго млсть пан воєводич упатривши собє час и способивши сє з многими слугами и поддаными своими, мєсчаны
6 слободисцъкими бєрдичовскими кодєнскими и иными многими // поддаными и помочниками своими так тєжъ упросивъши собє и способивъши люду ѡт кн҃зя Януша Жєславъского двєстє конєи на помоч собє которого дєи люду было усєго с тисєчу конных и пєшихъ з розными стрєлбами ѡгнистыми з дєлы гаковницами с пулгаки з ручницами з луками и з ынчими розмаитыми бронями воєными наславъши, дєи, моцно кгвалтомъ на власноє городи□є єго мл҃сти пана малжонка моєго, Бєрнавку, над рєчкою Гуєвкою*, лєжачою у воєводствє Києвскомъ и на вси кгрунты, до того городисча налєжачиє, которє дєи то городи□є єго мл пан малжонокъ мои кн҃зь Кирикъ Ружинъски у єго мл҃сти пана старосты житомєрского пана Шимона Дєниска Матфєєвского правомъ вєчистым купил урядовнє подано и завєдєно маючи в спокоином дєржаню и уживаню был то пан дєи єго мл҃сть пан воєводичъ бєрєстєиски урядника єго мл҃сти пана малжонка моєго Алєкъсандра мало зо инншую чєляд, которая там была, за ноч городисча чєрєз тых слугъ подданых и помочников своих кгвалтовнє выбил и выгналъ а на тот, дєи, час взялъ и пограбил, напєрвєи дєлъ вєликих спижных двє, которыє были куплєны по шєстдєсят копъ грошєи литовских, гаковницъ двадцат куплєных за шєстдєсят копъ грошєи литовских, пулгаков вєликих кросовых двадцат, куплєных за сорок копъ грошєи литовъских, пороху куплєного за копъ, дванадцат, пороховниц гаковничных и пулъгачьныхъ сорокъ, куплєныхъ за чотыри копы грошєи;

---

* Очевидно, йдеться про річку *Гуйву*.

в стаини дεи взяли и пограбили конεи εздъныхъ почътовыхъ два ωдинъ шεръсти гнεдыи звεзда в чолε, дано было за нεго тридьцать копъ грошии литовъскихъ, другии конъ шεрстю сивыи, дано было за нεго грошεи литовъскихъ копъ сорокъ, подεздъковъ дεсεтъ кожъдыи з нихъ коштовалъ по чотыри копы грошεи литовских, сεдεлъ малεваныхъ двε, сафяномъ чирвонымъ критыхъ, коштовали по три копы грошεи литовскихъ, сεдεлъ простыхъ ωсмъ кождоε коштовало по копε грошεи // взято воловъ 6 зв.
ωромыхъ вεликихъ волоских двадцатъ, каждыи з нихъ куплεнъ былъ по три копы грошεи; ωт клεти, дεи, εго мл҃стъ замок ωтбивъши побрали и пограбилъ ярмякъ фалεндышовых два ωдинъ чиръвоныи зъ шнурами, которыи, дεи, коштовалъ копъ сεмъ грошεи литовскихъ; другии ярмякъ фалεндышу бурнатного зъ шнурами коштовалъ ωсмъ копъ грошεи литовъских; а готовых грошεи монεты литовъскоε копъ двεстε взяли, шлыковъ чирвоныхъ лисихъ пятъ, куплεно было кождого з нихъ по три золотыхъ польскихъ, ботовъ новых сафяновых пар двε, куплεны были каждыε по пулкопы грошεи литовских, шабεлъ простыхъ дванадцать кождая коштовала по пултори копы грошεи литовских сукна логоиского поставов шεстъ, каждыи постав куплεныи по двадцати копъ грошεи литовских. То, дεи, всε тыε слуги и поданыε впεрεдрεчоного пана Фридриха Тишкεвича Логоиского, воεводича бεрεстεиского, за власным εго розказанεмъ моцно кгвалтовнε побравши и пограбивши до имεня мεста εго Слободи□ъ звεзли ωтогнали и ωтпровадили и тым кгвалтовнымъ насланεмъ своимъ εго млстъ пан Фридрих Тишкεвичъ Логоиски, воεводич бεрεстεиски, пана малжонка моεго зъ вεчистого дεржаня спокоиного уживаня с того городисча Бεрнавки и зъ будованя, которε на нεмъ пан малжонокъ мои был побудовалъ, такъ тεж и зо всихъ крунтов, до нεго налεжалыхъ, кгвалтовε бεзправнε выбил и зо всимъ в дεржанъε и вживанε своε взял. И просила εи млстъ кн҃я Кириковая Ружинская, абы тоε ωповεданε εи мл҃сти до книгъ было записано. Што я записати казалъ.

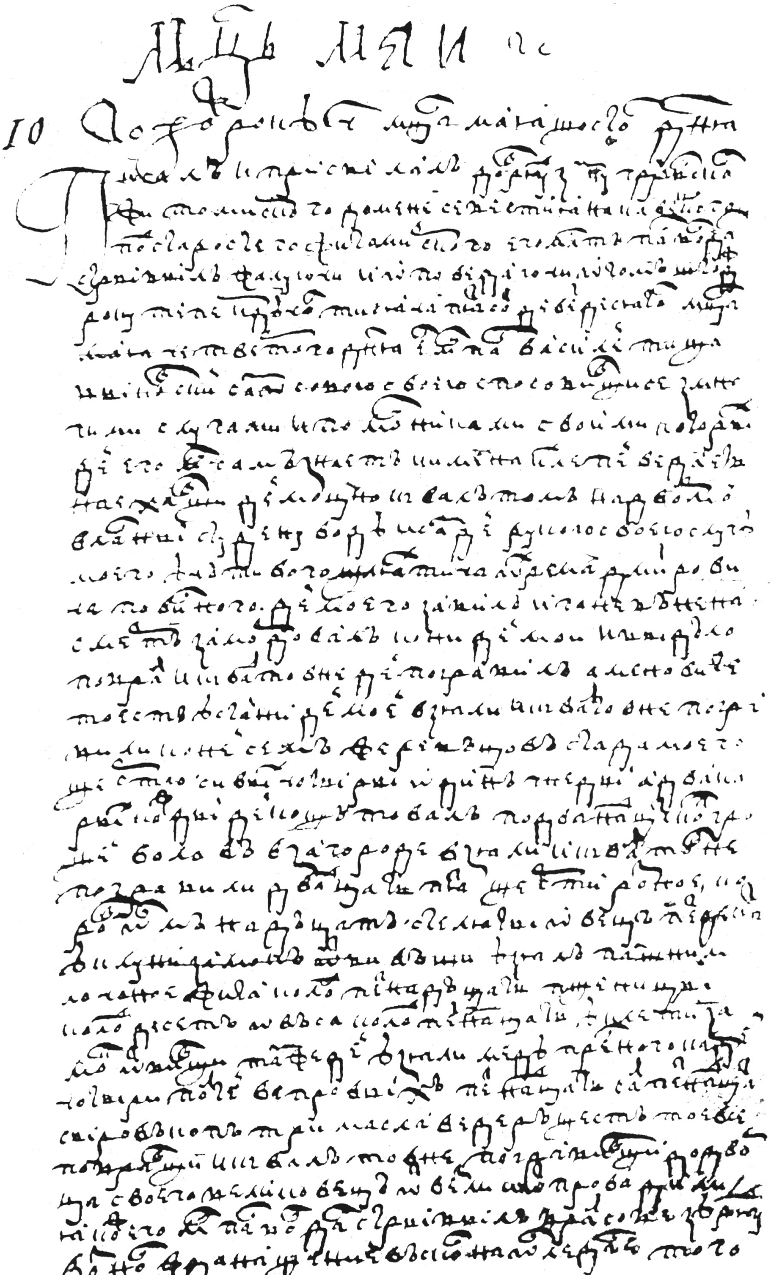
// М҃цъ маи 7

10. Тогож року ч҃ м҃ца мая шостого д҃ня

Писал и присылалъ до вряду замку гд҃рского Житомирского до мεнε Сεбεстияна Кавεцкого, подстаростεго житомирского εго мл҃тъ пан Богдан Стрыбылъ жалуючи и ωповεдаючи ω томъ,

што иж дεи року тεпεр идучого тисяча пятсот дεвεтдεсятого м҃ца мая четвεртого дня εго мл пан Василεи Тиша-Быковски сам ѡсобою своεю способившисε з многими слугами и помочниками своими, которых дεи εго мл самъ знаεтъ, и имεна их лεпεи вεдаεть, наεхавши, дεи, моцно кгвалътомъ на двор мои власныи Студεну Воду и сам, дεи, рукою своεю слугу моεго учътивого шляхтича Ѡхрεма Днитровича, повинного, дεи, моεго, забылъ и ганεбънε насмεртъ замордовалъ. Кони дεи мои и быдло побрал и кгвалтовнε, дεи, пограбилъ а мεновитε тоεстъ: у стаини, дεи, моεи взяли и кгвалтовнε пограбили конεи сεмъ жεрεбъцовъ стада моεго шεрстю сивых чотыры, ѡдинъ гнεдыи, а два карых кождыи дεи кошътовалъ по двана дцат коп грошεи; воловъ в загородε взяли и кгвалтовнε пограбили двадцать пят, шεрсти розноε, коров ѡсмънадъцатъ с тεляты, ѡвεцъ пεтдεсят; у клуни замокъ ѡтбивши узялъ пашни молочоноε, жита колод пεтнадъцать, пшεницы колод дεсεтъ, ѡвъса колод пεтнадцать; у клεти замок ѡтбивши там жε, дεи, узяли мεду прεсного кадεи чотыри, полтεи вεпровыхъ пεтнадцать, сал пεтнадцат, сыровъ копъ три, масла вεдεръ шεстъ. Тоε всε побравши и кгвалътовнε пограбивши до дворца своεго Бεликовεцъ ѡтвεзли и ѡтпровадили, яко ж εго мл пан Богдан Стрыбылъ
7 зв. брал собε з уряду вознопо Ждана Щεниεвъског на ѡгледанε того // кгвалтовъного наεзъду забитя и замордованя слуги своεго ѡхърεма Дмитровича кгвалтовного побраня и пограблεня маεтности, котороε собε мεнилъ быти ѡть εго млсти пана Васился Тиши-Быковъского, которыи возныи тамъ бывъши и того всεго ѡглεдавъши почавъши на върядε пεрεдо мъною ку записованю до книгъ замъку господаръского Житомиръского ѡчεвисто вызналъ и тоε вызнанъε своε на писмε под пεчатъю своεю и с подъписомъ руки власноε в тыε слова подалъ.

Я, Жданъ Щεниεвъски, возныи воεводъства киεвского сознавамъ на том квитε моεмъ, ижь будучи мнε приданым з уряду замъку господаръского Житомиръского на справы пану Богъдану Стрыбылю в року тεпεрεшнεмъ ѡповεдалъ и ѡбъводилъ мною возънымъ пан Богъданъ Стрыбылъ кгвалътовъноε наεханъε на дворъ свои Студεну Воду заморъдованъε слуги своεго уцтивого шляхтица Ѡхърεма Дмитровича и побранъε маεтъности своεε имεни быти ѡтъ пана Василъя Тиши-Быковъского, иж, дεи, ѡнъ самъ ѡсобою своεю з многими слугами и помочъниками своими которыхъ самъ лεпεи знаεть и имεна ихъ вεдаεть моцно кгвалътом наεхалъ на дворъ мои и самъ дεи рукою

Аркуш 7 із справи за 1590 р.

8 своєю ωного Ѡхърєма Дмитровича заморъдовалъ и видєлъ є^{с}ми // на забытомъ раны крывавыє на головє на пєрсяхъ и всюды ганєбънє збыто тамъ жє єсли видєлъ у двєрєхъ сєнъныхъ рубано шаблями знатъ ка^{ж}но жывано, у клєти видєлъ єсми знакъ о^{т}биты^{и} и двєри рубано, и маєтъность, дє^{и}, мою панъ Василє^{и} Тиша побралъ кгва^{л}товнє пограбилъ. Мєновитє: в ста^{и}ни, дє^{и}, моє^{и} кони^{и} моихъ єзъдныхъ жєрєбъцовъ сємъ стада моєго шє^{р}стю сивыхъ чотыри, пяты^{и} гнєд^{и}, а карыхъ два ко^{ж}ды^{и} з ни^{х}, дє^{и}, коштовалъ по дванадъцать копъ грошє^{и} литовъскихъ; зъ загороды в то^{м} жє, дє^{и}, дво^{р}цы моємъ взялъ и кгвалъто^{в}нє пограбилъ панъ Василє^{и} Тиша воловъ двадъцать пятъ розъноє шєръсти, коровъ ω^{с}мънадъцать с тєляты, ωвє^{ц} пятъдєсятъ у клуни, пашни молочоноє колодъ сорокъ: то єстъ жита колодъ пєтнадъцатъ, а въ клєти, дє^{и}, замокъ ω^{т}бы^{в}ши кгвалътовнє, дє^{и}, взялъ и пограбилъ мєду прєсного кадє^{и} чотыри, по^{в}тє^{и} вєпровыхъ пєтьнадъцатъ, салъ пєтънадъцатъ, сыровъ копъ три, масла вєдєръ шєстъ. Тоє, дє^{и}, всє панъ Василє^{и} Тиша кгвалътовнє побравъши и пограбивъши до дворца своєго бєликовского ωтьвєзли и ω^{т}провадили. Што, дє^{и}, тоє усє ширє^{и} по доста^{т}ку на врядє житомиръскомъ ωповєдано а при мнє во^{з}номъ на тотъ ча^{с} при то^{и} всє^{и}
8 зв. справє были стороною людє // добрыє панъ Сєбастиянъ Вєрьбо^{в}ски^{и} а Ѡлєхно Угорєнъски^{и}. И на томъ я, во^{з}ны^{и}, далъ сєсь мо^{и} квить подъ моєю пєча^{т}ю и с подъписомъ руки власноє. Писа^{н} у Студєни Водє. Жданъ Щєниє^{в}ски^{и}, возны^{и}, рука власная. И просилъ па^{н} Богданъ Стрыбылъ, абы тоє ωповєданъє єго м҃лти такъ и тєжь и возного сознанъє было до книгъ гдр҇скихъ житомиръски^{х} записано. Што я записати казалъ .

№ 11. Того^{ж} м҃ца а ωди^{н}на^{д}цато^{го} дн҃я.

Приє^{з}дилъ до вряду за^{м}ку гдр҇ско^{г} Житоми^{р}ского до мєнє Сєбєстияна Кавє^{ц}кого, по^{д}старостєго житоми^{р}ского, вря^{д}никъ пана Васи^{л}я Тишинъ бєлико^{в}ски^{и} Я^{н} Рєкга^{л}ски^{и}, жалуючи и ωповєдаючи ω томъ,

и^{ж} дє^{и} в року тєпє^{р} идучо^{м} тисяча пя^{т}со^{т} дєвє^{т}дєсятого м҃ца мая дєвятого дн҃я па^{н} Бо^{г}да^{н} Иванови^{ч} Стрыбылъ са^{м} и ^{з} слугами и по^{д}даными ло^{в}ко^{в}скими наєхавъши моцно кгвалътомъ на ^{в}ла^{с}ны^{и} кгрунътъ пана моєго бєлико^{в}ски^{и} нєподалєку руды Жаръки и нашєдъши тамъ на то^{м} кгру^{н}тє по^{д}даны^{х} пана моєго бєлико^{в}ски^{х} Пєтра Хилимоновича а Потапа

Ивановича пасучи быдло своє самыхъ позъбывалъ и поморъдовалъ и быдло побралъ и пограбил и до мєнъя своєго Ловъкова ѡтогналъ. Тоєст в Пєтра Хилимоновича взялъ и погърабилъ воловъ шєстъ, коровъ доиныхъ ѡсмъ шєръсти розъноє, а у Потапа Ивановича взялъ и пограбилъ воловъ пятъ, коровъ шєстъ доиныхъ шєръсти розъноє, якожь, дєи, ѡдного поданого пана моєго Пєтра Хилимоновича на том кгрунтє пана моєг // 9
бєликовскомъ ѡкрутнє збитого покинулъ, которыи нє вєдат єсли жив будєт, а того другого поданог пана моєго бєликовского Потапа Ивановича с тымъ быдлом всим вышєи помєнєным взявши з собою до имєня своєго Ловкова и нє вєдати гдє єго подєл. Також тот урядникъ пана Василя Тышинъ бєлковски Ярєкгалски* брал возного повєту києвского шляхєтного Ждана Щєниєвского до имєня пана своєго бєлковского на ѡгледанє збытого пана своєго бєликовского, которыи возныи там был и того збытого поданого пана Тишина ѡглєдавши пришєдши пєрєдо мною ѡчєвистоє сознанъє своє учинил и квит сознаня соєго под пєчатю своєю и с подписомъ руки своєє ку записованю до книг замку гдрского Житомирского дал. Которыи квит так сєс в собє маєтъ. Я, Жданъ Щєниєвскии, возныи повєту києвского, сознавам тым моим квитом ку записованю до книг замку гдрского Житомирского, иж будучи нє в ыимєню єго млсти пана Василя Тишином Бєликовца ѡповєдал и ѡказовал мнє врядникъ пана Тишин бєлковски Ян Рєкгалски збитого поданого пана своєго бєлковъского // Пєтра 9 зв.
Хилимєновича, которогом я видєлъ, маючи при собє сторону людєи добрых двух шляхтичов усєго збытого и ѡпухлого и на… жє киими бить и мєнил то врядник пана Тиши бєлковски пєрєдо мною и стороною, иж, дєи, в року тєпєр идучом тисяча пятсот дєвєтдєсятого мца мая дєсятого дня пан Богдан Стрыбыл сам и з слугами и подаными своими наєхавши моцно на власныи кгрунт пана моєго Бєлковски нєподалєку руды Жарки, и нашєдши поданых пана моєго бєлковских Пєтра Хилимоновича пасучи быдло своє на томъ кгрунтє самых позбиял и помордовалъ и быдла ихъ нємало побрал и пограбил и до имєня своєго Ловкова ѡтогналъ тєко**, дєи, ѡдного поданого пана моєго того Пєтра збытого на том кгрунътє пана моєго бєлковског покинул а того другого поданого пана моєго бєлковского ж Потапа Ивановича с тым быдломъ всим взявши зъ собою до имєня своєго Ловкова нє вєдат, гдє єго подєл, што ширєи и мєновитє вся жалоба в оповєданю их

---

* Тут Ян Регальський.

** Тут також.

ωписана и доложона. А та[к] я, во[з]ны[и], што[м] слышалъ и видε[л], то всε на сε[м] квитε своε[м] подоста[т]ку выписа[в]ши по[д] пεча[т]ю своεю и с по[д]писо[м] руки своεε вря[д]нику пана Васи[л]я Тишиному бε[л]ко[в]ско[м] Яну Рεкга[л]ско[м] да[л].
Писа[н] у Бεлико[в]ца[х].

10 // №12. Того[ж] м҃ца 20 д҃ня.

Писала и присылала яко до (**…**) вря[д]у до мεнε Сεбастияна Кавεцъко[го], по[д]старо[с]тεго житоми[р]ского, зεмя[н]ка г҃дрьская зε[м]ли Киε[в]скоε пани Гарасимовая Станиславовичовая Суриновая панича[н]ка Я[р]моля[н]ска, ωповεдаючи и пла[ч]ливε жалуючи,

и[ж], дε[и], ма[л]жоно[к] мо[и] панъ Гарасимъ Станиславови[ч] Сури[н] примучи[л] и принεволи[л] мεнε кгва[л]то[м] вεлики[м], яко нεвεсту хорую а плεни сε[и]ча[с] сынε[в] мои[х] та[к] жε [ж] в сε[м] краю приятε[л] нε маючую а бε[з]плεмεную абы[м] Богуфало[м] па[в]шεго по[д]су[д]ко[м] зε[м]ски[м] киε[в]ски[м], пано[м] Якубо[м] Та[в]щεю, пано[м] Григорε[м] Покалε[в]ски[м], пано[м] По[д]бε[л]ски[м], пано[м] Васи[л]εмъ Мо[р]кошкою пεрε[д] во[з]ными зε[м]ли киε[в]скими пано[м] Сεмεно[м] Мачу[л]ски[м], пано[м] Пεтро[м] Нε[в]мири[ц]кимъ дεла при[з]наваючи тε в нε[м] жε якобы ничо[го] нε мεло зостати маε[т]ности пε[р]шого ма[л]жо[н]ка моεго пана Ивана Ма[р]кεвича Кра[с]нодво[р]ского та[к] тε[ж] и маε[т]ности моεε вла[с]ноε, яко бы я мεла та[к] маε[т]но[ст] пε[р]шого ма[л]жо[н]ка моεго пана Ивана Ма[р]кεвича Кра[с]нодво[р]ского и мою маε[т]но[ст] вла[с]ную за живота моε[го] ро[з]шаровати и сына[м] мои[м], Яну и Тимофεю, на потрεбы и[х] выдати якобы[х], дε[и], εму и ли[ст] заста[в]ны[и] нада[л] чи якобы позычεны[и] на сεло Годо[м]лъскоε Ляховичи на пя[т]дεся[т] ко[п] грошεи лито[в]ски[х] пε[в]ною датою утварεны[и] дала; якобы, дε[и], я мεла у εго мл[с]ти пана Сурина, ма[л]жо[н]ка моεго, позычити и [в] то[и]
10 зв. сумε п҃нзε[и] пя[т]дεся[т] копъ грошε[и] лито[в]ски[х] сεло Годото[м]лъскоε, // бо, дε[и], з ла[с]ки божεε ис вси[х] грошε[и] с по[т]рεбу маю то[л]ко, дε[и], всю маε[т]но[ст] та[к] лεжачу[ю], яко и рухомую нεбо[ж]чика ма[л]жо[н]ка моεго пана Ивана Ма[р]кεвича и мою всю маε[т]но[ст] та[к] лεжачую, яко и рухомую гдε [ж] ко[л]вε[к] маючую сыно[в] мои[х] Яну а Тимофεю ωста[т]нεю волεю моεю алε в тя[ж]кости тεпεрεшнε[и] хоробε моε[и] ω[д]казую и вε[ч]нε по животε моε[м] ω[д]даю, которою, дε[и], всю а εго маε[т]но[ст] та[к] лεжачую, яко и рухомую нεбожчика ма[л]жо[н]ка моεго пε[р]шого пана Ивана Ма[р]ковича и мою вла[с]ную маε[т]но[ст] сыновε мои, Я[н] а Тимофε[и], ω[д] ма[л]жо[н]ка моε[го] пана Гарасима Станиславовича Сурина взяти и побрати маю[т]. А ты[м], дε[и], тεстамε[н]томъ, которы[и] ω[д] мεнε с примушε[н]я а [с] побоεвъ, с погро[з]ко[в] понεво[л]нε даны[и] и листо[м] на Ляховичу по [с]мε[р]ти моε[и] ма[л]жоно[к] мо[и] па[н] Гараси[м] Сури[н] о[д]

сыно^{в} мои^{х}, Яна а Тимофєя считатися и боронитися у права нє має^{т} и мочи нє будє^{т} вє^{ч}ны^{ми} часы. Бо я, дє^{и}, си^{м} ωповєда^{н}є^{м} и жалобою моєю то^{т} тєстамєнт им… на Ляховичи уморяю и ^{в} нивє^{ч} ωборочаю вє^{ч}ны^{м} часо^{м}. Котороє ωповєда^{н}є и жалоба п҃нєє Гарасимовоє панєє Га^{н}ны Я^{р}моля^{н}ки до кни^{г} за^{м}ковы^{х} ω^{в}ру^{ц}ки^{х} є^{ст} записано. С которы^{х} и сє^{с} выпи^{с} з моєю пєча^{т}ю и с по^{д}писо^{м} руки писа^{р}скоє на то є^{ст} выданъ. Писа^{н} ув О^{в}ручо^{м}. У то^{м} выпису пєча^{т} по^{д}старостєго ω^{в}ру^{ц}ко^{г} пана Рафала Виго^{в}ско^{г} и по^{д}пи^{с} руки писа^{р}скоє ωповєда^{н}є и жалоба та^{к} и то^{т} выпи^{с} ω^{в}ру^{ц}ки^{и} панєє Гарасимовоє Суриновоє панєє Га^{н}ны Я^{р}моля^{н}ки до кни^{г} за^{м}ковы^{х} житоми^{р}ски^{х} є^{ст} записано.

№ 13. Мць июль того^{ж} року г҃ дн҃я.

Пришє^{д}ши пєрє^{д} мєнє Сєбєстияна Кавє^{ц}ко^{го}, по^{д}старо^{с}тєго житоми^{р}ского, ω^{б}тє^{ж}ливє и пла^{ч}ливє жаловалъ па^{н} Ярошъ Чєнови^{ц}ки^{и} во^{и}ска запоро^{з}ско^{го},

и^{ж}, дє^{и}, єха^{л} єсми потрєбою своєю чєрє^{з} имє^{н}иє єго мл^{с}ти пана Єсифа Нємирича, су^{д}и зє^{м}ско^{го} киє^{в}ско^{го}, Чє^{р}нєхо^{в} то та^{к} дє^{и} (…) Єсифъ Нємиричъ, су^{д}я зє^{м}ски^{и} киє^{в}ски^{и}, пєрєсла^{в}ши слу^{г} своихъ, // мєнє само^{го}, 11
на доброво^{л}но^{и} дорозє по^{и}ма^{в}ши, звєзали и до Чє^{р}нєхова имє^{н}я єго привє^{д}ши до вєза^{н}я,и ^{в} ла^{н}цухъ усади^{л} и листы побра^{в}ши, поω^{д}пєчатова^{в}ши и^{х} чита^{л}. Ѡ то проси^{л} па^{н} Ярошъ Чєнови^{ц}ки^{и}, абы тоє ωповєда^{н}є є^{го} у книги житоми^{р}скиє записано было. Што я записати казалъ.

№ 14. Того ^{ж} м҃ца шє^{ст}на^{д}цато^{го} д҃ня.

Писала и присылала до ^{в}ря^{д}у за^{м}ку єго кр м^{л} Житоми^{р}ско^{го} до мєнє Сєбєстияна Кавє^{ц}ко^{го}, по^{д}старостєго житоми^{р}ского, зємя^{н}ка зє^{м}ли Киє^{в}скоє єи м^{л} пани Алє^{к}са^{н}дровая Воронивая пани Ѡ^{в}до^{т}я Ѡлыча^{н}ка ω^{б}тє^{ж}ливє жалуючи и ωповєдаючи, што ^{ж}, дє^{и}, сєго д҃ня року тисяча пя^{т}со^{т} дєвє^{т}дєсято^{го} м҃ца июля шо^{с}то^{го}на^{д}ца^{ть} вє^{л}мо^{ж}ны^{и} єго м^{л} кн҃зь Яну^{ш} Збара^{з}ски^{и}, гє^{т}ма^{н} по^{л}ны^{и}, на^{с}ла^{в}ши мо^{ц}но кгва^{л}то^{м} служєбника своєго въ голова^{х} пана Томаша Бєлєцъкого, ро^{т}мистра, с товариша^{ми} и с помо^{ч}никами, учини^{в}ши єго при^{н}ципало^{м} або поводо^{м}, а ω^{н}, дє^{и}, помо^{ч}нико^{в} свои^{х} са^{м} лєпє^{и} знає^{т} имєна и про^{з}ви^{с}ка и^{х} вєдає^{т}, с которыми, дє^{и}, напо^{л}ни^{в}шися ва... своє^{и} дн҃я впєрє^{д} рєчєно^{го} июля шє^{ст}на^{д}цато^{го} в року нинє^{ш}нємъ тисяча пя^{т}со^{т} дєвє^{т}дєсято^{м} з нємалы^{м}, дє^{и}, ω^{р}шако^{м}

людеи εздных и пεших з добытыми розными бронями и з стрεлбью ωгнистою, воинε належачою, рутившисε, дεи, моцно кгвалтом на маεтност мою, мεстεчко моε Трояновъцы чεрез Ѡстрогъ кгвалтовнε вломивши сε въ ворота мεстцъкиε выбили в домох мεстцъких двεри, ωкна повыбивали. На цεрковъ, которая в дому моεм, зъ гаковницъ с полгаковъ стрεляли, на домъ, дεи, божии и дом мои ωкрывавили подданых, дεи, моих Рεдка Ивановича а Фεдора Дмитровича на смεрть ωкрутнε забили и замордовали. Маεтности, дεи, всих подданых моих трояновских з домов, клεтεи двεри и замки у комор (**…**), поωтлупавши, побрали, полупили, а мεновитε то εст: напεрвεи, дεи,
11 зв. уломившися //Ляховичи зо всимъ на всε εму заставила, тεды, дεи, пεрεд вашεю мл тую панε подстарости ωбтяжливε и плачлавε жалую и
12 ωповεдаю, иж, дεи, тот тεстамεнтъ* // кгвалтовнε у в Острог и в браму мεстцкую взяли и пограбили гаковницу одну с кросом, куплεную, дεи, за пят копъ грошεи литовских, а другую гаковницу звучастую, куплεную за три копы грошεи литовских, пулгаков с колами три, куплεныε за пятдεсят грошεи, у попа, дεи, моεго трояновского, у Гаца, комору и скрин три ωтбили, за ωдну скриню дал, дεи, был ωн самъ сто грошεи литовских, книг цεрковных в тои, дεи, скрини взяли и пограбили (**…**) мεры, тоεсть: быблεю рускую, друкованую, куплεную за двε копε гроши, трεтиε книги εустин за двε копε гроши, катεфизм нεсвεзки за золоты полски, ярмолоцилы за чотыри копы грошεи, книги Кирила Сирина за полторы копы грошεи, книги Εвхарима Сирина за чотыри копы грошεи, книги Εводы за три копы грошεи три тих жε, дεи, книгах крεст золоти, яки жε был с пεтма камεнми туркосами**,** други хрεст мεнши срεбраны з ланцужком за чотыри, дεи, копы грошεи куплεни, звεзду Клεжку (…) срεбраноε за ωсмъ копъ грошεи, рызы и стихар колεски голотогравом** ωбложоны за копъ ωсмъ, покрывала кεлижовыε троε ωтласу тεлεсного, а патрахими и поручε, подбитыε полотном колεнским за двε копε грошεи, кадилница мос**…**азовая за золоты полки, покрывало вεликоε ωлтарноε за три, дεи, копы грошεи, звонок, дεи, ωлтарны за ползолотого полского; з другоε, дεи, скрыни, за которую дал былъ копу грошεи, взяли, дεи, рεвεрεдну чорную ωтεрфиновую за коп полшосты, сукон нεвистых люнских з оксамитом двε за копъ дεсят, а други сукон бεз ωксамиту двε: ωдную ωтεрфанεвую, а

---

* Тут далі з нової сторінки помилково записана справа № 12.

** Очевидно, треба золотоглавом.

другую лю^{н}скую[***], за ко^{п} шє^{ст}, жупа^{н} ωтє^{р}финовы^{и} за копъ чєтыри,
другии жупа^{н} мура^{в}ски^{и} за ко^{п} по^{л}торы, шапокъ ω^{к}сами^{т}ны^{х} двє за копъ
по^{л}трєти, поя^{с} срє^{б}раны^{и} за копъ чотыри, поя^{с}ок ω^{к}сами^{т}ны^{и} зъ
закгликами срєбраными за копъ по^{л}торы, кнафико^{в} срєбраны^{х} два^{д}ца^{т}
чотыри за копъ по^{л}чва^{р}ты, лыжо^{к} срєбны^{х} двє за копъ по^{л}трєти,
пє^{р}стє^{н}ко^{в} чотыри, которы бы^{ли} с камє^{н}ми ту^{р}кусами, а два зъ
шмаракгами за копъ ω^{с}мъ; зъ с трєтє^{и} скрини, за которую, дє^{и}, бы^{л} // далъ 12 зв.
золоты^{х} два, плахо^{т}, дє^{и}, чи^{р}воны^{х} взято три, которыє коштовали двє копє
грошє^{и} лито^{в}ски^{х}, ра^{н}тухо^{в} колє^{н}ски^{х} пя^{т} коштовали, дє^{и}, грошє^{и} копъ
двє, ра^{н}тухо^{в} фла^{м}ски^{х} два коштовали, дє^{и}, копъ чотыри, проститъка
чотыри коштовали, дє^{и}, копъ по^{л}трєти, кошулє^{к} калє$^{?}$ски^{х} зъ є^{д}вабємъ
шиты^{х} ω^{с}мъ коштовали, дє^{и}, копъ чотыри, ωбручо^{в} тъканы^{х} пя^{т} за копъ
три, пошвы пєри^{н}ныє двє а пошєво^{к} подущаны^{х} пя^{т} за копъ по^{л}торы,
кошу^{л} жє^{н}ски^{х} вышиваны^{х} є^{д}вабє^{м} колє$^{?}$ски^{х} двє, кошу^{л} му^{з}ки^{х} двє за
пу^{л}торы копы грошє^{и}, тъкано^{к} ω^{к}сами^{т}ныхъ шє^{ст} за копу грошє^{и}, вачо^{к} за
золоты^{и}, у то^{м}, дє^{и}, ва^{ч}ку было грошє^{и} готовы^{х} ко^{п} ω^{с}мъ, кгрошє^{и} два^{д}ца^{т}
лито^{в}ски^{х}, шапо^{к} чо^{р}ны^{х} по^{д}шисты^{х} за грошє^{и} сорок, пряжи то^{н}кои
клу^{б}ко^{в} сѣмъ за грошє^{и} сє^{м}дєся^{т}, чє^{п}цо^{в} мура^{в}ски^{х} є^{д}вабны^{х} три за
по^{л}трєти копы грошє^{и}; у по^{д}даного моєго, дє^{и}, у Го^{р}дєя взяли и
пограбили, конє^{и} двоє за ко^{п} двє, вола ω^{д}но^{го} за копъ по^{л}трєти, сє^{д}ло за
грошє^{и} пя^{т}дєся^{т}, са^{л} двє за копу гроши^{и}, кошу^{л} му^{з}ки^{х} чотыри за копу
грошє^{и}, по^{д}вєсъ чотыри за по^{л}копы грошє^{и}, сокє^{р} три, которыє, дє^{и},
коштовали по^{л}копы грошє^{и}, поло^{т}на локо^{т} за копъ двє, у Ивана Ру^{д}ника
взяли сала за по^{л}копы грошє^{и}, сокєру за двана^{д}ца^{т} грошє^{и}, ша^{п}ку за ω^{с}мъ
грошє^{и}, убра^{н}є мура^{в}скоє за гроши^{и} соро^{к}; у по^{д}дано^{го} моєго Сємєна
взяли и пограбили воло^{в} чотыри за дєвя^{т} ко^{п} грошє^{и}, ялови^{ц} двє за ко^{п}
три; у по^{д}даного моєго Нєпи^{и}воды взяли и пограбили вола за копъ двє и
грошє^{и} три^{д}цать пя^{т}, ло^{ж}ни^{к} за по^{л}копы грошє^{и}, ша^{п}ку ω^{к}сами^{т}ную за
копу грошє^{и}, ша^{п}ку лисы по^{д}шитую за по^{л}копы грошє^{и}, а ^{в} Павлика узяли
поло^{т}на локо^{т} соро^{к} за по^{л}торы копы грошє^{и}, ра^{н}тухо^{в} локо^{т} два^{д}ца^{т}, шлы^{к}
лиси^{и} за по^{л}торы копы грошє^{и}, кошу^{л} нєвєсти^{х} три є^{д}вабємъ шиты^{х} за
по^{л}торы копы грошє^{и}, кошу^{л} му^{ж}ски^{х} чотыри за копу гроши^{и}; у Коцика
взяли вола за по^{л}трєти копы грошє^{и}, сє^{д}ло за копу гроши^{и}, сокє^{р} двє за
грошє^{и} два^{д}ца^{т} чотыри, са^{л} двє за копу грошє^{и}, кожу^{х} за копу грошє^{и}, // 13
сє^{р}мягу за по^{л}торы копы грошє^{и}, ра^{н}тухо^{в} два за гроши^{и} сорокъ, кошу^{л}

[***] Незрозуміла винісна графема.

жоноцких єдвабєм шитых чотыри за полторы копы грошєи; у Яцка коня за коп пят, вола за полтрєти копы грошєи; у Фалца волов чотыри за копъ дєвят, кожух за грошии сорок, жєлєза конскиє за грошии дванадцат, подви? чотыри за полкопы грошєи; у Палчика, волов чотыри, за дєсят копъ грошии; у Чука коня и клячу за копъ шєст, подви чотыри за полкопы грошєи; у Фєдора вола за копъ три, ложник за полкопы грошєи, полотна локот на локот двадцат два за грошєи сорок чотыри, сєрмягу за полкопы грошєи; у Ивана Сидорєняти волов чотыры за копъ дєвєт, ярмяк монски за полчварты копы грошєи. И просила пани Алєксандровая Воронина, абы тая жалоба и ѡповєданє єи было до книгъ записано. Што єст заисано.

Мцъ авгѹстъ

№15. Того ж рокѹ 17 дня.

Присылал до врядy замку гдриского Житомирского до мєнє, Сєбєстияна Кавєцъкого, подтаростєго житомирского, будучого ѡт єго мл пана Сємєна Дєниска Матфєєвнюго, старосты житомирского, єго мл пан Станислав Ясликовъски служєбника своєго Карпа Журбинского жалуючи и ѡповєдаючи,

иж, дєи, дня вчорашнєго єхал подданыи пана моєго з ымєня єго Староєлєцъ на име Сєргєи тут до мєста єго кр мл Житомира по потрєбє своєи мимо дворєц єго мл пана Богдана Стрыбыля Студєну Воду то пан, дєи, за власым росказанємъ єго млсти пана Стрыбыля самого слуги єго два на име Станислав а другии Иван Романчєнко, пєрєнявши того подданого пана моєго староєлєцкого Сєргєя на дорозє напротивко дворца пана Стрыбылєва єго самого поимавши и звєзавши, коня єго шєрстю рыжого, за
13 зв. которого далъ пят копъ грошєи литовских, рушниц двє по копє // грошии литовских куплєныє, гамалѣя ѡдна, а в малоѣи? были кули, губка, крємєн, єжакгва, пороховницъ двє ис порохом по пєтнадцати грошии куплєныє, зъ нєго самого ярмяк зняли сукна люнского синєго зъ шнурами шолку чирвоного куплєныи за чотыри копы грошєи литовских, воз з хомутом коштовалъ полкопы грошєи литовских, сокир по дєсєти грошєи куплєных, поєс з ножами, куплєныи за пєт грошии. То дєи всє ѡттул подданого пана моєго Сєргєя, звєзаного на добровольнои дорозє, побравши и пограбивши и то всє до дворца пана Стрыбылєва Студєны Воды ѡтвєзли и ѡтпровадили, а того, дєи, подданого пана моєго розвєзавши пустили. И просил тот слуга пана Яликовского имєнєм пана своєго, абы тая жалоба и ѡповєданє єго до книгъ было записано. Што я записати казалъ.

№ 16. Того^{ж} м҃ца и 18 дн҃я.

Постанови^{в}ши сє на ^{в}рядє в за^{м}ку гдр҃ско^{м} житоми^{р}ском пєрєдо ^{м}ною, Сєбєстияно^{м} Кавєцъки^{м} по^{д}старости^{м} житоми^{р}ски^{м} Ива^{н} Боро^{в}ко ѡчєвисто ку записова^{н}ю до кни^{г} тыми словы вы^{з}на^{л} пода^{л}, дє^{и}, єсли ѡ^{т}чи^{з}ну свою на Псищовє за пє^{в}ную суму пн҃зє^{и} за два^{д}ца^{т} ко^{п} грошє^{и} лито^{в}ски^{х} пану Яну Коры^{ц}кому а пану Яну Нєдопырєвичу то є^{ст} будова^{н}є своє зо ^{в}си^{м} на ^{в}сє з нивами зъ ѡгородами то^{л}ко на ѡ^{д}но^{м} ѡгородє насє^{н}є ро^{к} тєпєрє^{ш}ни^{и} пожи^{т}ки собє заставую и зо ^{в}сєю ѡгорожєю прода^{л} є^{с}ми с пасєкою а ^{в} пасєцє бъчо^{л} улъяни^{ц} сємєро з дєрєво^{м} бо^{р}тны^{м} и ^{з} ста^{в}ко^{м} и зо ^{в}си^{м} ты^{м}, яко, дє^{и}, єсми тоє самъ на сєбє дє^{р}жа^{л} и ^{в}жива^{л} и^{з} синожа^{т}ми, и^{з} сєно^{м} покошоны^{м}, нє зоставуючи ничо^{го} са^{м} на сєбє и пото^{м}ки свои. А с то^{го} пановє слу^{ж}бу за^{м}ковую служити пови^{н}ни буду^{т} з ы^{н}шими бояри, товарышами моими. Тому ^{ж} я^{к} я служи^{л} и ^{в}жє мнє дали напро^{д} па^{н} Я^{н} Коры^{ц}ки^{и} а па^{н} Я^{н} Нєдопырєвичъ грошє^{и} готови^{х} лито^{в}скоє ли^{ч}бы ко^{п} чотыри, а ѡ^{с}тато^{к} тои сумы пн҃зє^{и} маю^{т} ми // ѡ^{т}дати в року сє^{м} тєпєрє^{ш}нє^{м} 14
дєвє^{т}дєсято^{м} на дє^{н} свєтои покровы, а я в то^{и} хатє мєшкати маю пото^{л}, поки ми гроши ѡстато^{к}, то є^{ст} ко^{п} шє^{ст}на^{д}ца^{т}, ѡ^{т}даду^{т}. є^{д}нако^{ж}, ужє єсли тоє, што^{м} са^{м} дє^{р}жа^{л}, пану Яну Кори^{ц}ко^{му} а пану Яну Нєдопырєвичу зо ^{в}си^{м} на ^{в}сє, што^{м} ѡ^{д}но са^{м} дє^{р}жалъ и ^{в}живалъ по^{с}тупи^{л} то^{л}ко на то^{м}, дє^{и}, є^{с}мо собє постановили, гдє бы мнє пановє, впєро^{д} рєчоныє, ты^{х} шє^{ст}на^{д}цати копъ на то^{т} ча^{с} на святую покрову нє ѡ^{т}дали, тогды до то^{го} усєго ничого мєти нє маю^{т} и мочи нє буду^{т}, якъ до тоє ѡ^{т}чи^{з}ны моєє, та^{к} и^{ж} и до ты^{х} чотыро^{х} ко^{п} грошє^{и} заданы^{х} упоминати сє нє мало. А при то^{м} были и того добрє вєдоми людє добрыє па^{н} Матыс Трыко^{в}ски^{и} а кри^{з}у боярє є^{го} к^{р} м^{л} житоми^{р}скиє. И просили вышєрєчоныє пановє, абы и^{х} купля тая до кни^{г} и со^{з}на^{н}є Боро^{в}ково записано было. Што є^{ст} записано.

№17. Того ^{ж} м҃ца.

Жигимо^{н} трєти^{и} бо^{ж}ю м^{л} кро^{л} по^{л}ски^{и}, вєлики^{и} кн҃зь лит҃<.>, ру^{с}ки^{и}, пру^{с}ки^{и}, мазовє^{ц}ки^{и}, жолю^{т}иски^{и}, ифля^{н}ски^{и}, королє^{в}ства швє^{ц}ко^{го} вла^{с}ны^{и} дєди^{ч} и при^{ш}лы^{и} коро^{л} ѡ^{з}на^{и}мує ты^{м} наши^{м} листо^{м} всѣмъ вобє^{ц} и ка^{ж}до^{му} зосо^{б}на кому ко^{л}вє^{к} то вєдати налєжа^{т}, кгды ^{ж} на^{м} дана справа имєнє^{м} шляхє^{т}но^{го} Алєкса^{н}дра Воронича, зємєнина зє^{м}ли Киє^{в}скоє, и^{ж} што

служε^{б}ни^{к} вε^{л}мо^{ж}но^{го} Костε^{н}тина кн҃жати Ѡ^{с}тро^{з}ско^{го}, воεводы киε^{в}ско^{го}, ма^{р}ша^{л}ка зε^{м}ли Волы^{н}скоε, старосты володимε^{р}ского, Григорε^{и} Соко^{р}, ω^{б}вини^{в}ши того Воронича бε^{з}ви^{н}нε ω забы^{т}ε сына своεго Ивана Сокора ω то з ни^{м} року про^{ш}лого тисяча пя^{т}со^{т} ω^{с}мъдεся^{т} шо^{с}того м҃ца июня ω^{с}могона^{д}ца^{т} дня на ро^{ч}ко^{х} кгро^{д}ски^{х} киε^{в}скихъ тεга^{л}ся выводо^{в} Вороничовы^{х} пра^{в}ны^{х} слуха^{л} и дεкрε^{т} в справε за ωто^{с}ла^{н}εмъ то^{го} суду кгро^{д}ско^{го} киε^{в}ско^{го} до суду короля мл^{с}ти Стεфана фалεбноε памεти про^{д}ка нашо^{го} доброво^{л}нε приня^{л} и тую справу свою в лимитацию впусти^{л}. А пото^{м} таковог поступъку пра^{в}но^{го} ω^{с}тупи^{в}ши мнε ^{ж}дучи в нε^{м} повы* голо^{в}нои лимитацыи и дε^{к}рεту королε^{в}ско^{го} знову ω того ^{ж}, дε^{и}, сына своε^{го} Ивана Сокора прεрεчоно^{го} Алεкса^{н}дра Воронича, якоε^{го} того
14 зв. // дана справа у того ^{ж} суду кгро^{д}ско^{го} Киε^{в}ско^{го} на пε^{р}ши^{и} декърεтъ ωбудву сторонамъ даны^{и} и доброво^{л}нε ω^{т} ни^{х} приняты^{и} нεслушнε и нεспра^{в}нε маючи ва҃нъ проти^{в} εму за нε^{с}тало^{го} зда^{л} и право пεрεвε^{л} и на жε^{л} живо^{т} εго упоро^{м} свои^{м} до вывола^{н}я приправилъ, на котороε вывола^{н}ε Алε^{к}са^{н}дро Ворона по^{д}нεсε^{н}ε на со^{и}мε та^{к} ро^{к} нεмъ у на^{с} собε ωдε^{р}жа^{в}ши з стороною проти^{в}ною ро^{с}правитися гото^{в} бы^{л} и ^{в} правε стоя^{л}, ни^{ж}ли для ва^{ж}ны^{х} по^{т}рεбъ<,> и припа^{д}ко^{в} Рεчи По^{с}политоε и лимитацы^{и} наши^{х} тая справа чεрε^{з} на^{с} ω^{т}сужона нε εстъ. А ^{в} то^{м} часε тоε по^{д}нεсε^{н}ε нашε вы^{ш}ло, за чи^{м} прошоно на^{с} ω да^{л}шоε по^{м}кнε^{н}ε то^{го} по^{д}нεсε^{н}я мы, видεчи тую справу быти (...) слу^{ш}ную<,> на причину пано^{в} ра^{д} наши^{х} приставаючи праву по^{с}политому, абы мо^{г} по^{д} ты^{м} часо^{м} Алε^{к}са^{н}дро Ворони^{ч} ω(**?**)лы пεрεво^{д} права и ω инныε вси справы и кри^{в}ды свои чини^{т} вε^{д}ля права по^{с}полито^{го} поступовати а нεви^{н}но^{ст} свою в то^{м} показати а^{л}бо ся стороною поро^{в}няти по^{д}нεсε^{н}ε то^{го} вывола^{н}я далε^{л}** по^{д}лу^{г} права до шεсти мεсεцε^{и} по^{м}кнули εсмо и помыка^{н}ε^{м} ты^{м} мεсто^{м} наши^{м}, по^{д} которы^{м} часо^{м} ω^{т}вε^{з}, дε^{и}, маε^{т} быти бε^{з}пεчо^{н} здоро^{в}я своεго у ко^{ж}до^{го} суду становитися и во^{л}но вшεлякиε справы свои ω^{т}правовати то ^{в}си^{м} вобε^{ц} и ко^{ж}до^{му} зособна ку вεдомо^{с}ти приводεчи, ро^{с}казуεмы, абы ^{ж} тε εго при то^{м} кглε^{и}тε нашо^{м} заховали и ωному допу^{с}тили на ко^{ж}до^{м} мε^{ст}ца та^{к} пεрε^{д} нами и судо^{м} наши^{м}, яко и пεрε^{д} вшεляки^{м} врядо^{м} и вε^{з}дε быти и ^{в}шεлякиε рεчи, справы свои во^{л}но и бε^{з}пε^{ч}но ω^{т}правовати до часу на^{з}начоного ωному ку пεрεказε и затру^{д}ε^{н}ю ничого собε нε бεручи а ωсобливε старо^{с}та^{м} судовы^{м} (…) намε^{с}нико^{м} ро^{с}казуεмы, жεбы то^{т} ли^{ст}

---

* Тут пляма на аркуші.

** Очевидно, треба далε^{й}.

нашъ на ^{в}шєляки^{х} мє^{ст}ца^{х} звы^{к}лы^{х} пу^{б}ликовати и ѡ^{б}вола^{т} дали. А нам свєдє^{ц}тво тоє рєчи пєча^{т} наша коро^{н}ная до того листу є^{ст} прити^{с}нєна. Писа^{н} въ Ва^{р}шавє дня сємо^{го} м҃ца а^{в}҃ста року божого тисяча пя^{т}сотъ дєвє^{т}дєсятого кролєва^{н}я нашєго трєтєго. Albertѹs Baranowskij biskyp przemysky фалє^{б}но^{го} в Хры^{с}тусє ѡ^{т}ца пана Во^{и}тєха Барано^{в}ско^{го}, би^{с}купа прємы^{с}лъского (…) <,>
Lawrenty Pieszoczinskij.

№18 // Того^{ж} м҃ца 20 дн҃я. 15

На ^{в}рядє гд҃рьско^{м} Житоми^{р}ско^{м} пєрєдо ^{м}ною, Сєбєстияно^{м} Кавє^{ц}ки^{м}, по^{д}старо^{с}ти^{м} житоми^{р}ски^{м}, ста^{в}ши ѡчєвисто во^{з}ны^{и} воєво^{д}ства Киє^{в}ского Да^{х}но Бутримо^{в}ски^{и} ку записа^{н}ю до кни^{г} за^{м}ковы^{х} житоми^{р}ски^{х} со^{з}на^{л} тыми словы, и^{ж}, дє^{и}, року тєпєрєшнєго тисяча пя^{т}со^{т} дєвє^{т}дєсятого мца а^{в}густа ѡ^{с}мна^{д}цато^{г} дн҃я за прида^{н}ємъ врядовы^{м} бы^{л} єсми на справє и потрєбє вря^{д}ника кн҃жати єго м^{с}ти пана воєводы волы^{н}ско^{го} пятє^{ц}ко^{го} пана Во^{и}тєха Бєхо^{в}ско^{го} и по^{д}даны^{х} кн҃жости єго мл^{с}ти пятє^{ц}ки^{х} в Пя^{т}ку и маючи при собє шля^{х}ту, людє^{и} до^{б}ры^{х} пана Яна Па^{в}ло^{в}ско^{го} а пана Стани^{с}лава Року^{с}кого за ѡказа^{н}ємъ пана Яна Бєхо^{в}ско^{го} видє^{л} є^{с}ми слугу пана Бєхо^{в}ско^{го} Сємєна Бялокгро^{д}ско^{го} в ногу правую з ру^{ч}ницы шко^{д}лвє по^{с}трєлєно^{го}, коня пана Бєхо^{в}ско^{го} бєло^{го} фа^{р}бовано^{го} з ру^{ч}ницы забито^{го}, которы^{и}, дє^{и}, ко^{ш}това^{л} золоты^{х} по^{л}ски^{х} сто. А за ѡказа^{н}ємъ мєща^{н}ки пяти^{ц}коє Фєдоровоє Ма^{с}ловоє видє^{л} є^{с}ми мужа єє Фєдора Ма^{с}ла, забитого в пє^{р}си з ру^{ч}ницы по^{с}трєлєно^{го}, при которо^{м}, дє^{и}, тє^{ж} мєщанє слободи^{ц}киє кгды єго по^{с}трєлєно^{го} до сєбє до Слободищъ были взяли и та^{м}, дє^{и}, чєрє^{з} два дни живо^{го} у сєбє ховали, а пото^{м}, дє^{и}, ту^{т} на поли вжє умє^{р}лого ѡто^{с}лали. Взя^{л} готовы^{х} грошє^{и} копъ двє, пу^{л}га^{к}, порохо^{в}ница и гамалѣю, што, дє^{и}, коштовало копу грошє^{и} лито^{в}скую; а у Куца видє^{л}, дє^{и}, єсми тє^{ж} коня вороно^{го} з дєла забито^{го}, которы^{и}, дє^{и}, коштова^{л} копъ ѡ^{с}мъ грошє^{и} лито^{в}ски^{х}; а у Ва^{с}ка Дєлємєша видє^{л} єсми коня вороно^{го} з ру^{ч}ницы в ногу лєвую шко^{д}ливє по^{с}трєлєно^{го}; а у Юрє^{ш}ка видє^{л}, дє^{и}, єсми рану в боку з ру^{ч}ницы по^{с}трєлєную, у которо^{го}, дє^{и}, тє^{ж} сє^{р}мягу за пу^{л}копы грошє^{и} лито^{в}ски^{х}; а у Якима видє^{л}, дє^{и}, єсми рану в ногу лєвую з ру^{ч}ницы по^{с}трєлєную, у которого, дє^{и}, тє^{ж} погра^{б}лєно клячу з сє^{д}ло^{м}, што ко^{ш}товало копъ чотыри грошє^{и} лито^{в}ски^{х}; а у Брама*, дє^{и}, взято во^{з}, хому^{т} и пу^{л}га^{к}, што ко^{ш}товало пу^{л}торы копы грошє^{и} лито^{в}ски^{х}; а у Я^{ц}ка, дє^{и},

* Очевидно, у Абрама.

взято и пограблεно пу^{л}га^{к}, которы^{и} коштова^{л} соро^{к} и ω^{с}мъ грошε^{и}
лито^{в}ски^{х}; а у Ва^{с}ка Слεсара ω^{т}нято и пограблεно шаблю, которая
коштовала золоты^{х} по^{л}ски^{х} три; у И^{л}яша, со^{т}ника, взято и пограблεно
15 зв. коня вороно^{го} // зъ сε^{д}ло^{м}, зъ ε^{р}мяко^{м} лю^{н}ски^{м} блаки^{т}ны^{м} и ѡ^{л}стро^{м}
пу^{л}га^{ч}ны^{м}, што всε коштовало копъ дεсε^{т}; а у Романа, дε^{и}, ѡ^{т}нято и
пограблεно сε^{д}ло з во^{и}локо^{м}, сε^{р}мягу, што ко^{ш}товало пу^{л}торы; а у Я^{н}ка
коня тисавого з ру^{ч}ницы пострεлεно^{го} видε^{л} εсми, которы^{и} ко^{ш}това^{л} ко^{п}
три грошε^{и} лито^{в}ски^{х}. И повεда^{л} пεрεдо ^{м}ною, во^{з}ны^{м} и шля^{х}тою,
помεнεны^{и} па^{н} Бεхо^{в}ски^{и}, та^{к}жε и мεщанε пятε^{ц}скиε, и^{ж}, дε^{и}, тыε вси бои
и грабεжи та^{к}жε и заби^{и}ства сталисε и^{м} ω^{т} пана Фры^{д}риха Тышкεвича
Лого^{и}ского, воεводича бεрεстε^{и}ского и мεща^{н} εго слободищъски^{х} на
вла^{с}но^{м} кгру^{н}тε кнжати εго мл^{с}ти п҃на воεводы водлы^{н}ско^{го} со^{с}но^{в}ско^{го}
на^{д} рεкою Вεликою Пятою по^{д} Слободищами року тεпεрε^{ш}нε^{го} тисяча
пя^{т}со^{т} дεвε^{т}дεсято^{го}, м҃ца а^{в}густа пε^{т}на^{д}цато^{го} дня. И тому повεдεли ми,
и^{ж}, дε^{и}, ω^{д}но^{го} мεсчанина пятε^{ц}ко^{го} Па^{ш}ка в то^{т} жε ча^{с} слободищанε
по^{с}трεлεного по^{х}ватили и до сεго часу нε вεдати, гдε εго подεли. А та^{к} я
тоε ωчεви^{с}тоε со^{з}на^{н}ε во^{з}но^{го} до кни^{г} записати εсми каза^{л}.

№19. Того ^{ж} року а҃ ч҃ε дн҃я 20.

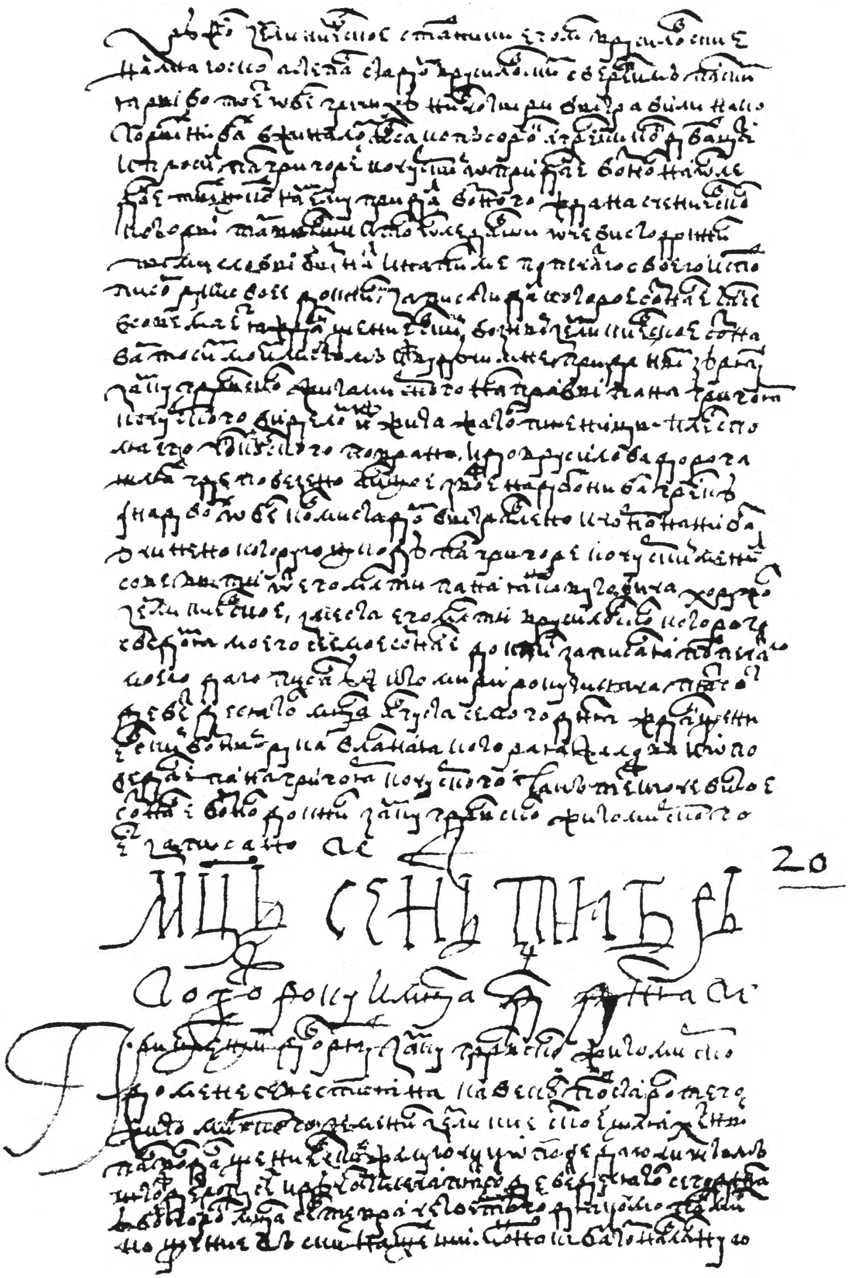
Пришε^{д}ши до ^{в}ря^{д}у гдр҃ьско^{го} за^{м}ку Житоми^{р}ско^{го} пεрε^{д} мεнε,
Матεя Стры^{и}ко^{в}ско^{го}, на то^{т} ча^{с} по^{д}старостεго житоми^{р}ского, зεмεни^{н}
гдрьски^{и} зε^{м}ли Киε^{в}скоε па^{н} Григорε^{и} Кочу^{р}ски^{и} жалова^{л} и ѡповεда^{л}, и^{ж},
дε^{и}, року тεпε^{р} идучо^{го} тисяча пя^{т}со^{т} дεвε^{т}дεсято^{го}, м҃ца а^{в}густа, второ^{го}
дн҃я ε^{г} м^{л} па^{н} Я^{ц}ко Дми^{т}рови^{ч} Бутови^{ч}, хорунжи^{и} зε^{м}ли Киε^{в}скоε, на^{с}ла^{в}ши
мо^{ц}но кгва^{л}томъ вря^{д}ника своεго брусило^{в}ско^{го} на ^{и}мε Ма^{т}яша, во^{и}та
Бориса, слу^{г}, мεща^{н} и по^{д}даны^{х} свои^{х} брусило^{в}ски^{х} на ^{и}мя Ивана Дъяка,
Яроша, Бориса Ста^{д}ника, Ми^{ш}ка Дво^{р}ника, А^{в}ра^{м}ца и и^{н}ши^{х} моло^{д}цо^{в}
свои^{х} дво^{р}ны^{х} и по^{д}даны^{х}, которы^{х} имεна и на^{з}ви^{с}ка εго м^{л} са^{м} лεпε^{и}
вεдаε^{т}, на вла^{с}ны^{и} кгру^{нт} имε^{н}я моε^{го} ω^{т}чи^{з}но^{го} Кочу^{р}ски на полε,
прозиваεмоε Попо^{в}цы, збо^{ж}я жато^{го} жита копъ два^{д}ца^{т}, пшεницы ко^{п}
два^{д}ца^{т} три и ^{л}ну копъ двε побрати и до имε^{н}я своε^{го} Брусилова привε^{з}ти
и припровадити казал. Того ^{ж} року тисяча пя^{т}со^{т} дεвε^{т}дεсято^{го} м҃ца
16 а^{в}густа чεтвε^{р}то^{г} дн҃я за ^{в}ла^{с}ны^{м} ро^{с}каза^{н}εмъ εго м^{л} пана Я^{ц}ка Бутовича //
хоружо^{го} зε^{м}ли Киε^{в}скоε ста^{д}ники εго м^{л} брусило^{в}скиε на ^{и}мя Юско а
Стεпа^{н} стадо^{м} брусило^{в}ски^{м} свεрε^{п}имъ па^{н}ски^{м} ярыво, тоε^{ст} ωвε^{с}, грεчиху,
ни^{в} чотыри вытравили, на которы^{х} нива^{х} вжинало^{м} ω^{в}са копъ сорокъ а

грєчки коп двадцат. И просил пан Григорєи Кочурскии ω приданє возного на ωгледанє тых шкод. Ям єму придал возного Ждана Щєниєвского, которыи там бывши и того ωгледавши, ωчєвисто до книг тыми словы вызнал и на писмє под пєчатю своєю и с подписом руки своєє до книг записати дал. Котороє созна́нє так сє в собє маєт. Я, Ждан Щєниєвскии, возныи зємли Києвскоє, сознавам то сим моим листомъ, иж будучи мнє приданым з уряду замку гдр҃ського Житомирского на справы пана Григорья Кочурского видєлом, иж жита жатого, пшєницы и лєн с поля єго попковского побрано и до Брусилова дорога шлях, гдє повєзєно. А иншоє збожє: на двох нивах грєчку, а на двох ωвєс конми стадом вытравлєно и чорно на нивах учинєно. Которую шкоду пан Григорєи Кочурскии мєнил собє быти ωт єго млсти пана Яцка Бутовича, хоружого зємли Києвскоє, з мєста єго млсти Брусиловского, которого свєдомья моєго сєє моє сознанє до книг записанья под пєчатю моєю даю. Писан у Житомири року тисяча пятсот дєвєтдєсятого м҃ца августа сємого дн҃я. Ждан Щєниєвскии, возныи, рука власная. Которая жалоба и ωповєданє пана Григорья Кочурского, такъ тєж и ωчєвистоє сознанє возного до книг замку гдр҃ського Житомирского єст записано.

М҃цъ сєнътябръ

№ 20. Тогож року и м҃ца д҃ дн҃я

Пришєдши до вряду замку гдр҃ського Житомирского до мєнє, Сєбєстияна Кавєцкого, подстаростєго житомирского, зємєнин зємли Києвскоє шляхєтныи пан Богдан Щєниєвскии жалуючи и ωповєдаючи ω томъ, што ж, дєи, року сєго идучого тисєча пятсот дєвєтдєсятого сєго дн҃я у вовторок м҃ца сєнтєбра чєтвєртого дядко мои пан Михно Щєниєвьскии, нашєдши моцно кгвалтом на власную // ниву мою, гдє паробки мои ωрали 16 зв.
на власном кгрунтє нашом сполном, Щєниєвском у броду з сынами з Ываном а Власком и с поддаными и инными многими помочниками своими, которых, дєи, ωн сам знаєт имєна и назвиска их вєдаєтъ з розмаитыми бронями там жє, дєи, паробков моих Томаса, Сємєна а Зѣнька, которыє на тои нивє моєи ωрали, их побили, помордовали сєрмяг з них три познимали, каждая куплєна по пулкопы грошєи, снат плуговую порубали, волов дєсєть доморошлых и жєлѣза плуговыє, куплєныє за полкопы грошєи, сокиру у плуга, куплєна за дєсят грошєи, кгвалтовнє побрали и пограбили, там жє,

Аркуш 16 із справи за 1590 р.

дє^{и}, я на то^{т} ча^{с} са^{м} выєха^{л} з житом двома возы тоє роли сєяти, то па^{к}, дє^{и}, и^{з} хомутами, и^{з} жито^{м} силою мо^{ц}но побрали и пограбили, а мєновитє тоє^{ст}: коня гнєдо^{го}, куплєного за шє^{ст} копъ грошє^{и}, кобылу сєрую, куплєную за чотыри копы грошєи и жита на ко^{ж}до^{м} возє по ^{д}вє мє^{р}ки житоми^{р}ски^{х}. Тоє, дє^{и}, усє кгва^{л}товнє а бє^{з}правнє побра^{в}ши и пограби^{в}ши, па^{н} Ми^{с}ко Щєниє^{в}ски^{и} до до^{му} своєго в Щєниєвє ωдогна^{л} и ω^{т}провади^{л}, яко ^{ж}, дє^{и}, єсми ужи^{в}ши во^{з}но^{го}, шляхє^{т}но^{го} Ждана Щєниє^{в}ско^{го} кгва^{лт} зби^{т}є и зранє^{н}є паро^{б}ковъ свои^{х} и поруба^{н}є снасти плуговоє во^{з}ны^{м} пєро^{д}рєчоны^{м} ω^{с}вє^{д}ча^{л} и ωказова^{л}. И тыє вси грабєжи ωповєда^{л}, которы^{и} во^{з}ны^{и} то^{го} всє^{го} ω^{г}лєда^{в}ши чєрє^{з} кви^{т} сво^{и} по^{д} пєча^{т}ю своєю и по^{д}писо^{м} руки вла^{с}но^{є} со^{з}на^{н}є своє тыми словы удєла^{л}. Я, Жда^{н} Щєниє^{в}ски^{и}, во^{з}ны^{и} воєво^{д}ства Киє^{в}ско^{го}, будучи мнє за жєда^{н}ємъ пана*

// 21.Того ^{ж} м҃ца 18 дн҃я 17

На ^{в}рядє за^{м}ку гдр҃ско^{м} Житоми^{р}ско^{м} пєрєдо ^{м}ною, Сєбєстияно^{м} Кавє^{ц}кимъ, по^{д}старости^{м} житоми^{р}ски^{м}, ωповєда^{л} шляхє^{т}ны^{и} Валє^{н}ти^{н} Блоцє^{н}ко^{в}ски^{и}, и^{ж} што^{м} ко^{л}вєкъ вчорашнє^{го} дн~я м҃ца сє^{н}тєбра дєвято^{го} в сє^{м} жє року дєвє^{т}дєсято^{го} чини^{л} зє^{з}на^{н}є на ^{в}рядє пєрє^{д} в҃м на п҃на Сєргєя Скрагу, вы^{з}воляючи єго с то^{го} усєго, што мєнє ви^{н}нє до вєзє^{н}я усади^{в}ши мало нє чєрє^{з} цєлы^{и} рокъ увєзє^{н}ю ωкъру^{т}но^{м}, яко ω^{д}но^{го} злочи^{н}цу дє^{р}жалъ нєви^{н}нє чоловєка нєви^{н}но^{го} шля^{х}тича учътиво^{го} бє^{з} жа^{д}но^{и} причины, про то што^{л} ко^{л}вє^{к} ту^{т} на врядє пєрє^{д} в м со^{з}нава^{л} пану Скразє ино^{м} што зо^{з}нати мусє^{л}, яко вязє^{н}, бо ми тоє па^{н} Скрага скоро былъ єго во^{л}ны^{м} учини^{л} за тоє вєзє^{н}є своє, што мєнє нєви^{н}нє увєзє^{н}ю ω^{к}ру^{т}но^{м} дє^{р}жалъ и на врядє бы^{м} то в Житомиру вы^{з}на^{л} во^{л}ны^{м} з вєзє^{н}я учинити ωбєца^{л} и мєнє на волю выпу^{с}тить и ^{з}ранє^{н}я своєго збы^{т}я и ^{з}мо^{р}дова^{н}я абы^{м} ω^{д}ступилъ и того сє усєго нє упомина^{л} по^{д} закладо^{м} тисячи золоты^{х}, ино то я учинити по тя^{ж}ко^{и} нєволи своє^{и} мусєлъ, то^{л}ко абы^{м} бы^{л} на волю выпущоны^{и}, ажє бы^{м} знову такового вєзє^{н}я нє тє^{р}пєлъ. Яко ^{ж} я собє с пано^{м} Скрагою цєлоє право ωтоє всє ωставую и ω тоє вєзє^{н}є своє ωзє^{л} живо^{т} ω ^{з}би^{т}є и ^{з}ранє^{н}є мовити хочу. И проси^{л} шляхє^{т}ны^{и} Валє^{н}ти^{н} Блоцє^{н}ко^{в}ски^{и}, абы тоє ωповєда^{н}є єго до акътъ за^{м}ку Житоми^{р}ско^{го} записано было. Яко жє^{м} я записати каза^{л}. Што є^{ст} записано.

*Справа незакінчена.

№22. Тогож м҃ца 19 дн҃я.

Ставши ωчεвисто на врядε εго кр мл в замку Житомирском пεрεдо мною, Матыεм Стрыиковскимъ, будучомъ на тот час на мεстцу ωт εго млсти пана Шимона Дεниска Матфεεвъского, старосты житомирского, а пεрεдо мною Яном Станиεвским, писаром замку кр εго мл Житомирского умоцованыи вεлможного εго мл пана Фридриха Тишкεвича Логоиского, воεводича бεрεстεиского пан Василεи Сурин ωповεдал то, иж, дεи, панε
17 зв. врядε маючи // мнѣ науку и росказанε а ωсобливыи позов ωт вεлможного εго мл пана Станислава Жолкεвского, гεтмана полного коронного, по εго мл пана Михаила Станиславского, ротмистра кр εго мл по пана поручника и по вси товарыши роты εго ω побранε стации нεзмεрноε и ω починεнε нεзнанных крывдъ подданым εго мл пана воεводичовым кодεнским и слободиским и бεрдичовским на рεεстрε мεнованых, за которым позвом рокъ εму приподаεт становити сε тут на врядε кр εго мл в Житомиру ку прислуханю просεчи ωных подданых укривжоных, яко ж напродъ положил позовъ по пана Станиславъского, писаныи ωт εго млсти пана гεтмана полного корунного, которыи читан и правнε довεдεныи был, а потом постановил своих подданых укривжоных, кодεнских, слободиских и бεрдичовских чоловεка двεсти и просил нас, вряду, абыс мы, припустивъши ку доводу ωных подданых присεги слухали. Мы, вряд, заховуючисε в том вεдлε права посполитого росказали εсмо пану Суринови до трεтεго дн҃я пилного на врядε чинити, которыи пεршого другого и трεтεго дн҃я в пятницу м҃ца сεнтεбра двадцат пεрвого пилност чинил. И кгды вжо ωстатнии дεн былъ, домовлялся пан Сурин, абы тыε подданыε вси ку доводу припущоны были, а ωных, яко нεсталых так самых прεз сε, яко и прεд умоцованых их здали. Мы, вряд, видεчи поступок правныи умоцованого εг мл пана воεводича бεрεстεиского ωных всих позвом гεтманским припозваных на пεршом на другом и на трεтεм дн҃ю, яко нεсталых и позву ωт εго мл пана гεтмана нεпослушных в том рεчи припозваном за нεсталых уздали и тых всих подданых припустивши ку доводу достаточнε присяги слухали и в тыε слова вси ωдностаинε в личбу чоловεка двεстε присεгу учинили, иж, дεи, мы, подданыε εго мл пана воεводича бεрεстεиского кодεнскиε слободискиε и бεрдичовскиε будучи барзо укривжоными ωт роты εго мл пана Михаила Станиславского

ро^{т}ми^{с}тра є^{го} к^{р} м^{л} ѡ^{т} пору^{ч}ника єго м^{л} пана Рафала Гумєни^{ц}ко^{го}* и ѡ^{т}
вси^{х} товаришо^{в} и слу^{г} єго м^{л} вла^{с}ны^{х} та^{к} нє ^{в} звы^{к}ло^{м} бранъю стацыи, яко
тє^{ж} и кгва^{л}то^{в}но^{м} бра^{н}ю має^{т}но^{с}тє^{и} наши^{х} в рєєстра^{х} мєновитє
//написаны^{х}, на которы^{х} и по^{д}пи^{с} руки єго м^{л} пана гєтмана коро^{н}ного 18
по^{л}ного є^{ст} по^{д}писано, присягає^{м} Богу во тро^{и}ци єдиному на то^{м}, и^{ж} на^{м}
нє ^{и}начє^{и} ѡ^{д}нотєкъ много шко^{д} починєно и побрано, яко в ты^{х} рєєстра^{х} є^{ст}
мєновитє написано и пєрє^{д} в[ашим] врядо^{м} положоно. є^{с}ли бы по пра^{в}дє,
Божє всємогущи^{и}, на^{м} помози, а єсли бы нє поправдє божє на^{м} нє
поможи в сє^{и} вє^{к} и ^{в} будущи^{и}. По которо^{и} присязє ѡны^{х} по^{д}даны^{х}
умоцованы^{и} єго м^{л} пана воєводичо^{в} па^{н} Василє^{и} Сури^{н} проси^{л}, абы то всє
до кни^{г} за^{м}ку гдрь҃ско^{го} Житоми^{р}ско^{го} записано. Што є^{ст} записано.

№23. Того^{ж} м҃ца 20 дн҃я.

На ^{в}рядє в за^{м}ку гдрь҃ско^{м} Житоми^{р}ско^{м} пєрєдо ^{м}ною Матєємъ Стры^{и}ко^{в}ски^{м} на то^{т} ча^{с} будучи^{м} на мє^{ст}цу пана Сєбєстияна Кавє^{ц}кого, по^{д}старостє^{го} житоми^{р}ского, шляхє^{т}ны^{и} па^{н} Сєбєстия^{н} Сєци^{н}ски^{и} жалова^{л} и ѡповєда^{л}, што^{ж}, дє^{и}, року тисяча пя^{т}со^{т} дєвє^{т}дєсято^{го}, єдучи я на ^{с}лу^{ж}бу жо^{л}нє^{р}скую, застави^{в} єсми мо^{с}ко^{в}ку свою у пана Крыштофа Вина^{р}ско^{го} и у пани ма^{л}жо^{н}ки єго в дому и^{х} в мєстє є^{г} к^{р} м^{л} в Житомири, яко у приятєля своєго и купи^{в}ши воло^{в} три по три копы грошє^{и} лито^{в}ски^{х}, ѡдо^{с}ла^{л} єсми ку то^{и} жє жо^{н}ци до того ^{ж} приятєля своєго пана Вина^{р}ско^{го}. И кгды^{и}, дє^{и}, приєхалъ з слу^{ж}бы жо^{л}нє^{р}скоє, забави^{л}ся єсми слу^{ж}бою у єго м^{л} м^{л} пана Фры^{д}риха Ти^{ш}кєвича Лого^{и}ского, воєводича бєрєстє^{и}ско^{го}, и тую жо^{н}ку мо^{с}ко^{в}ку з вєликою тру^{д}ностю ѡ^{т} пана Вина^{р}ско^{го} ѡды^{и}ска^{л} єсми. Кгды ^{ж}, уводєчи мєнє, словы лаго^{д}ными вє^{р}ну^{т} єє нє хотєлъ а кгды ми єє ѡ^{т}далъ, згоди^{в}ши нєдєлъ ки^{л}ка, при^{с}ла^{в}ши жону свою, па^{н} Вина^{р}ски^{и} по^{д}мови^{в}ши тую мо^{с}ко^{в}ку мою и забравъ має^{т}но^{ст} мою, потає^{м}нє до до^{му} своєго до мєста єго к^{р} м^{л} до Житомира вывє^{з}. А мєновитє взяла пани Вина^{р}ская потає^{м}нє за вла^{с}ною намовою и
ро^{с}каза^{н}є^{м} ма^{л}жо^{н}ка своєго з го^{с}поды моєє Слободисъщъ // зо тою 18 зв.
мо^{с}ко^{в}кою Ѡлєною ря^{д} срєбраны^{и} гуса^{р}ски^{и} зъ га^{л}жба^{н}томъ готовы^{х} грошє^{и} з ска^{ш}тулы золоты^{х} по^{л}ски^{х} сто лыжо^{к} срибны^{х} тузи^{н} ча^{р}ку сєрєбрєную чотыри гри^{в}нє срє^{б}ра з ко^{н}чира по^{с}тєлъ и^{н}шиє рєчи рухомыє побрала по воли своє^{и} внє бы^{т}ности моє^{и} и до до^{му} своєго в Житомири, яко дома^{х} жо^{н}ка своє^{го} п҃на Кры^{ш}тофа Вина^{р}ско^{го} ѡ^{т}провадила. То па^{к},

---

* Після є незрозуміла графема.

дєи, я, приєхавши вслєд до Житомира за ними, ѡбачилом, иж тая московка моя воду нєсєт ѡт рєки. Я прискочивши поималом єє, яко збєга своєго, то пакъ ѡна крикнула на пана Винарского ратунок, а пан Винарскии, випадши з дому, с челядю своєю московку мою власную ѡт мєнє ѡтнял и мєнє, дєи, самого збил и зранил а взял у мєнє на тот час и кгвалтовнє пограбил гака, шаблю ѡправную, капєнячь бурнатныи всєи тои шкоды шацую собє што и пєрвєи чєрєз панюю малжонку его яко на пєтсот золотых. Яко жєм я, узявши з уряду слуг замкового внє достатку возного тот бои крвыи свои ѡказовал а потом с тым жє слугою замковым з Матысом с позволєнємъ врядовым тую жонку свою московку заставши в дому пна Винарского панєи Винарскои самои а потом самому пану Винарскому вє сту копах грошєи приручил до росправы, яко ж тот Матыс будучи приданыи вместо возного ставши ѡчєвисто на врядє тыми словы вызнал. Видєл, дєи, єсми раны на пану Сєбєстиянє Снєцинском за ѡказанємъ его за приданємъ в м на самом горлє ран двє подрапаных кривавых, а на лєвои руцє палєц сини подлє мєзиного палца знат збитыи а потом з росказаня в м врядового ходил єсми в дом до пна Винарского, там жє застал жонку московку Ѡлєну пана Снєцинского
19 при панєи Винарскои, и приручи, дєи, єсми єє панєи Винарскои // в сту копах. А потом, кгды пан Винарскии пришол, ям такжє и пану Винарскому самому тую московку приручил в тых сту копах до росправы. А пан Винарскии и пани малжонка его в туи приручє приняли. И просил пан пан Сєбєстиян Снєцинскии, абы тая жалоба и ѡповєданє его в книги замковыє житомирскиє записано было. Штом записати казал.

№24. Тогож мца кд дня.

Постановивши сє на врядє в замку гдрского Житомирском в нєбытности на тот час пана Сєбєстияна Кавєцкого, подстаростєго житомирского, пєрєдо мною, Яном Станишєвским, писаром замку Житомирского шляхєтныи пан Григорєи Сокор ѡповєданє учинил тыми словы, иж, дєи, пан Крыштофъ Винарскии при бытности его мл пна старосты житомирского зложил ми был рокъ праву малжонцє моєи с панєю малжонкою своєю ѡ ланцушок золотыи, за чотыри нєдєли которыи то рок припал сєгодня мца ѡктєбра кд дня в року нинєшнємъ дєвєтдєсятом. Так я на тот рокъ сам з малжонкою своєю будучи готов ку тому праву чєкахъ пана Винарского. Пан Винарскии сам на тот рок ку учинєню и справєдливости с панєи малжонки своєи нє стал и малжонки своєє нє

станови^{л}, кгды^{м} до нє^{го} по^{с}лалъ пано^{в} приятєлє^{и} свои^{х} и^{х} мл^{с}ти пана Ивана Прєжо^{в}ско^{го}, а пана Ивана Сы^{н}кгура упоминаючи сє справє^{д}ливо^{с}ти во^{д}лу^{г} зложє^{н}я року па^{н} Вина^{р}ски^{и} повєди^{л}, жє ма^{л}жо^{н}ки моєи дома нємає, а я^{м} пану Сокорови року на чотыри нєдєли нє ^{с}клада^{л} и сє^{го} дн҃я нєма с кого справє^{д}ливости чинити бы тє^{ж}. И хотєлъ и проси^{л} па^{н} Соко^{р}, абы то было записано. Што є^{ст} записано.

М҃цъ ѡкътябръ

№25. Того^{ж} року гі дн҃я.

Писала и присылала до ^{в}ряду за^{м}ку гдр҃ьско^{го} житоми^{р}ско^{го} до мєнє Сєбастияна Кавє^{ц}ко^{го}, по^{д}старо^{с}тє^{го} житоми^{р}ско^{го} сама єи м^{л} п҃ни А^{н}дрєєвая Халє^{ц}кая ма^{р}ша^{л}ковая єго к^{р} м^{л} зє^{м}ли Рєчи^{н}скоє пани Га^{л}жъка Фра^{н}ци^{ш}ко^{в}на Хва^{л}цє^{в}ская ѡповєдаючи и ѡ^{б}тє^{ж}ливє жалуючи, // и^{ж}, дє^{и}, 19 зв.
ты^{х} часо^{в} року тисєчя (!) пя^{т}со^{т} дєвє^{т}дєсято^{го} м҃ца сє^{н}тєбра ѡ^{с}мого дн҃я єго м^{л} кн҃зь Дмєтръ Ку^{р}цєви^{ч} Булыга, по^{д}старости^{и} бєлоцє^{р}ковъски^{и}, запо^{м}нє^{в}ши звє^{р}хности єго к^{р} м^{л} гд҃ря нашо^{г} мл^{с}тивого самъ ѡсобою своєю з вєлики^{м} а кгва^{л}то^{в}ны^{м} во^{и}ско^{м} у трохъ тисєчє^{и} конє^{х} є^{з}дны^{х} и пєши^{х}, людє^{и} нємало з стє^{р}бою[*] ру^{ч}ни^{ц}ною з бєлоцє^{р}ковъцы богусла^{в}цы и васи^{л}ко^{в}цы и лю^{д}ми служєбными в нєбы^{т}ности пана А^{н}дрєя Халє^{ц}ко^{го}, ма^{л}жо^{н}ка моє^{го}, наєха^{в}ши вєлико^{ю} мо^{ц}ю а кгва^{л}то^{м} на тоє мєстєчъко моє мнє в сумє пн҃зє^{и} посагово^{и} в ко^{л}ко тисячє^{и} золоты^{х} ѡ^{т} пана ма^{л}жо^{н}ка моєго записаны^{х} и ^{в} то^{м} мєстє^{ч}ку моє^{м} мо^{ц}ю и кгва^{л}товъны^{м} ѡбычає^{м} узяли бы^{д}ла рогато^{го} коро^{в} и ялови^{ц} сто и двє, воло^{в} ѡромы^{х} тры^{д}ца^{т} свишє^{и} сто и соро^{к} ѡвєцъ, чотыри ста и два^{д}ца^{т} барано^{в}, по^{л}тора ста <,> куров, тисєча и пятєро гусє^{и}, двєсти и троє <,> бъчо^{л} в пасєцє убито, двєстє мєду готового в погрєбє взяти ро^{с}каза^{л} кадє^{и} пя^{т} и вєдєрє^{ц} ѡсмъ, жита узя^{л} мєро^{к} соро^{к} бєлоцє^{р}ко^{в}скоє мєры, а гу^{м}на^{х} жита ко^{п} сто и ѡс^{м}ъ дєся^{т}, ѡ^{в}са ко^{п} триста, пшєницы копъ сє^{м}дєся^{т}, грє^{ч}ки пя^{т}дєся^{т} и двє, проса копъ сто и ѡ^{с}мъ дєся^{т}, є^{ч}мєню ко^{п} сто и три^{д}ца^{т}. И тоє усє збо^{ж}є помолоти^{в}ши на тоє во^{и}ско побралъ и пограби^{л}. Сєна возо^{в} взя^{л} триста и пя^{т}дєся^{т}, а по фо^{л}ва^{р}ко^{х} мє^{т}ски^{х}[**] пограби^{т} и побра^{т} ро^{с}каза^{л} сє^{р}по^{в} триста

[*] Тут трєба стрє^{л}бою.

[**] Тут винісне ^{т}, а трєба ^{ст}.

и пя^{т}, ко^{с} двєстє ѡ^{с}мъ, сє^{р}мя^{г} сто ко^{ж}дая по по^{л}копы грошє^{и}, конє^{и} пя^{т}на^{д}цє^{т} узялъ и пограби^{л} ко^{ж}ды^{и} куплє^{н} по шєсти ко^{п} грошє^{и}, кля^{ч} взя^{л} и пограби^{л} дєсє^{т}, куплєныє по чотыри копы грошє^{и} лито^{в}ски^{х} и ины^{х} нємало рєчє^{и} побрано и пограблєно. С которы^{м}, дє^{и}, во^{и}ско^{м} всѣ^{м} ста[*] єго м^{л} кн҃зь Дмитръ Булыга по^{д} мєсто^{м} на стрє^{л}бищє з лука на^{д} рє^{ч}кою Ле?личо^{м} ѡ^{с}мъ днє^{и}, а вмєстє и по фо^{л}ва^{р}ко^{м} тоє бы^{д}ло звы^{ш}мєнованоє, и ^{в}со(**?**) рєчи звы^{ш}мєнованыє бра^{л} и граби^{л} а по ѡгородо^{м} всє^{м} ѡвощовы^{м} капу^{с}ты, цибули, рєпы, па^{с}тє^{р}нака, свє^{к}лы, бє^{з} чо^{го} и шля^{х}ти^{ч} ѡбы^{и}ти нє можє^{т}. То всє покопати, повырєзовати ро^{с}каза^{л}. В которы^{х} ѡгоро^{д}ны^{х} рєча^{х} шкоду ѡсобє двєстє золоты^{х} по^{л}скихъ. // И просила п҃ни А^{н}дрєєвая єи к^{р} м^{л}, абы тоє ѡповєда^{н}є єи м^{л} до кни^{г} за^{м}ку Житоми^{р}ского записано было. Што я записати казаль.

26. Того^{ж} м҃ца кд дн҃я.

На ^{в}рядє в за^{м}ку гдр҃ско^{м} Житоми^{р}ско^{м}, пєрєдо ^{м}ною, Сєбєстияно^{м} Кавє^{ц}кимъ, по^{д}старо^{с}ти^{м} житоми^{р}ски^{м}, и при ^{м}нє на то^{т} ча^{с} будучи^{х} и^{х} мл^{с}ти пану Сємєну Прижо^{в}ско^{му}, пану Ивану Сы^{н}кгуру а пану Ивану Ивану (!) Прєжо^{в}ско^{му} шлєхє^{т}ны^{и} па^{н} Григорє^{и} Соко^{р} жалова^{л} на пана Кры^{ш}тофа Вина^{р}ского ѡ то^{м}, яко, дє^{и}, пє^{р}вє^{и} сєго в сємъ ^{жє} року дєвє^{т}дєсято^{м} мца сє^{н}тєбра два^{д}ца^{т} шосто^{г} дн҃я за жалобою моєю пєрє^{д} єго м^{л} пано^{м} старо^{с}тою житоми^{р}ски^{м} па^{н} Кры^{ш}тофъ Вина^{р}ски^{и} самъ доброво^{л}нє зложи^{л} бы^{л} рокъ праву мнє и ма^{л}жо^{н}цє моє^{и} на панюю ма^{л}жо^{н}ку свою ѡ за^{с}та^{в}ны^{и} ланъцушо^{к} мо^{и} золоты^{и}, которы^{и} єстъ у и^{х} мл^{с}ти в заставє, яко жь и єго м^{л} па^{н} староста утвє^{р}жаючи то^{и} рокъ доброволънє зложоны^{и} и приняты^{и} в сє^{м} жє року впєрє^{д} рєчєно^{м} ѡ^{т} дн~я м҃ца сєнътєбра два^{д}ца^{т} шо^{с}то^{го} за чотыри нєдєли ро^{с}казати то рачи^{л} суди^{т} кгды то^{т} ро^{к} припадає^{т} вшє^{и}[**], дє^{и}, мл^{с}ти, панє по^{д}старости^{и}, пану писару туто^{ш}нє^{му} житомєръскому а пану Ивану Сынъкгуру, што^{м} я то собє усє на ^{в}рядє<,> туто^{ш}нємъ житоми^{р}скомъ<,> записати далъ, а и^{х} рокъ припадаєть сєгодн~я м~ца ѡкътєбра два^{д}ца^{т} чє^{т}вє^{р}того. Прошу, дє^{и}, в҃ м҃ , абы панъ Вина^{р}ски^{и} ку чинє^{н}ю справє^{д}ливо^{с}ти на ^{в}рядє пєрє^{д} в҃шєю мл^{ст}ю самъ стану^{л} и панюю ма^{л}жо^{н}ку свою, яко на року завито^{м}, ѡ заставу поставилъ. А я, дє^{и}, за заставу свою гроши спо^{л}на на ^{в}рядє пєрє^{д} в҃ м҃

---

[*] Петля графеми із верхнього рядка злилась із останньою буквою слова.

[**] Очєвидно, трєба вашєи.

покладаю и заставу ωкупит хочу, якожємъ сєго ж д҃ня нєдавно бєз
бытности в҃ м҃ до п҃на Винарского посылал людєи добрых их млсти пана
Ивана Сынкгура а пана Ивана Прєжвского (!) упоминаючи сє и просєчи,
абы ми водлугъ положєня року доброволного с панєю малжонкою своєю
сєго д҃ня на року припаломъ справєдливол* тут на врядє пєрєд в҃шєю млстю
чинилъ и самъ сє усправєдливалъ, нижли, дєи, пан Винарски до того сє
року нє зналъ повєданю и єго нє складалъ<,> и грошєи, дєи, брати за
заставу так жє заставы ωтдати нє хочєтъ панєи малжонки своєи у сєбє в
дому нє повєдасть. А такъ я, выслухавши жалобы пани Сокоровы и
бачєчи, жє пан Винарски на на року зложоном<,> усправєдливити с
панєю малжонкою своєю нє хочєт и ωжидаючи пана Винарского //. час 20 зв.
нємалыи стравил. А кгды ужо былъ вєчоръ, посполаломъ по пана
Винарского, упоминаючи, абы сє на року зложоном с панєю малжонкою
своєю усправєдливил гроши ωт пана Сокора и малжонки єго, жєбы узяли,
а ланцушок заставныи вєрнули. Пан Винарски ставши на врядє пєрєд
нами на жалобу пана Сокорову тыє слова повєдил, иж я року с паном
Сокором нє маю, єслим сє в чом ωмылил, то вжо прожно, алє и жоны дома
нє маю, а ланцушъка, дєи, я нє брал и грошєи брати нє хочу. А вымовивши
пан Винарски тыє слова, ωд нас ωдышол и болшє нє хотєл, а кгды сє пан
Сокор правнє домовлял и року зложоного выписал с книг довoдил
поступаючи в том водлуг права посполитого статуту уфалєного и артикулов
в нєм ωписаныхъ в роздєлє сємом ω заставах ω том сє достаточнє
намовивши и нарадивши, сказали єсмо, абы пан Винарски, гроши узялши,
пану Сокору заставу ωтдалъ. И послали єсмо знову с тым до пана
Винарского, упоминаючи, абы праву посполитому противєн нє былъ. А
пан Винарски права нє будучи послушныи заставы нє ωтдал и грошєи
брати нє хотєлъ. А пан Сокор, заховуючи сє водлугъ права посполитого
тыє гроши тоєст** копъ грошєи литовских а заставу на врядє в замку при
мнє заставилъ довляючи сє абы был водлугъ артикулъ тринадцатого в
роздєлє самом захована так мы вглянувши в право посполитоє на то сє
добрє розмисливши и уважився послали єсмо з уряду пана Матєя
Стрыйковского а Матыса, слугу замкового, абы Винарскому гумна єго
заарєстовали и запичатовали под зарукою на єго мл пана старосту
житомирского двєма сты копами грошєи литовских чинєчи ωтправу пану

* Очевидно, мало бути ст винісне.

** У тексті пропуск, кількість грошей не вказана.

Сокору а па^{н} Вина^{р}ски^{и} нε ^{д}баючи дεкрεту нашо^{го} и заруки на нε^{и} положоны^{и} в то^{м} сε спротивилъ гу^{м}на арε^{с}това^{т} и пичатова^{т} мо^{ц}но борони^{л} и нε допу^{с}ти^{л}. А та^{к} мы бачεчи таковы^{и} упо^{р} ω^{д}сылаε^{м} то ωбию^{х} сторонъ до εго мл^{с}ти пана нашε^{го} пана старо^{с}ты житоми^{р}ского. И просилъ панъ Григорε^{и} Сокоръ, абы то^{т} дεкрεть нашъ и жалоба εго та^{к} жε ω^{т}по^{р} пана Крыштофа Винаръского в книги за^{м}ковыε житоми^{р}скиε записано было. Штомъ записати казалъ.

М҃цъ ноябръ

21 // №27. Того^{ж} року и м҃ца гі д҃ня.

Пришε^{д}ши до ^{в}ряду гдр҃ско^{го} Житоми^{р}ско^{го} пεрε^{д} мεнε Сεбεстияна Кавε^{ц}кого по^{д}старо^{с}тε^{го} житоми^{р}ско^{го} земени^{н} гдр҃ски^{и} зε^{м}ли Киε^{в}скоε па^{н} Григорε^{и} Кочу^{р}ски^{и} и^{з} ма^{л}жо^{н}кою своεю панεю Ма^{р}εю Сы^{н}кгуро^{в}ною ω^{б}тя^{ж}ливε жалова^{л} и ωповεда^{н}ε тыми словы учини^{л}, и^{ж} з року тεпε^{р} идучо^{го} тисяча пя^{т}со^{т} дεвε^{т}дεсято^{го} м҃ца ноября второ^{го}на^{д}ца^{т} д҃ня пани Ѡ^{к}си^{н}я Сε^{р}гεεвна Є^{р}молиная Нεфεдовича и^{з} сынами своими Филимономъ а Бо^{г}даномъ Є^{р}моличами и^{з} многими помо^{ч}никами своими способи^{в}шися на лю^{д} у мεстε Брусиловε вря^{д}нико^{м} брусило^{в}скимъ Матяшомъ Кочε^{в}скимъ, во^{и}то^{м} Борисо^{м}, Я^{н}ко^{м}, Фεдоро^{м} Сысоεвочо^{м}, Ма^{р}тино^{м}, А^{н}дрε^{и}ко^{м}, Ярошо^{м}. Ква^{с}ко^{м}, Филомъ и и^{н}шими многими помо^{ч}никами своими, которы^{х} имεна и на^{з}ви^{с}ка лεпε^{и} ωна сама вεдаε^{т} и и^{х} знаε^{т}, конε^{и} два^{д}ца^{т} шε^{ст} з ро^{з}ны^{м} ωру^{ж}εмъ во^{и}нε налεжачимъ наεха^{в}ши, дε^{и}, мо^{ц}но кгва^{л}то^{м} на до^{м} мо^{и} шляхε^{т}ски^{и} кочу^{р}ски^{и} и на сεлъцε моε по^{д}лε дому то^{го} моε^{го} будучоε чεрε^{з} ли^{ст} зару^{ч}ны^{и} по пя^{т}масты копами грошε^{и}, которою зарукою ωна сама ω^{б}носила мεнε само^{го} ру^{ч}ницами, голо^{в}нεю ω^{б}махо^{м} бока и хрибε^{т} въвε^{с} збили и ^{з}ранили и жону мою Ма^{р}ю Сы^{н}кчуро^{в}ну та^{к} жε ру^{ч}ницами ωмахомъ и ки^{и}ми в руку и ^{в} плεчε, и ^{в} ногу лεвую збили и змо^{р}довали и ^{з}ранили та^{к} тε^{ж} слугъ и по^{д}даны^{х} мои^{х} Ко^{н}драта Пεтрижε^{н}ка в голову шко^{д}ливε ранили, а друго^{го} Ма^{т}фε^{и}ца в руку ранили и тε^{ж} кони, бы^{д}ло рогатоε, ω^{в}цы, сви^{н}и побрали и пограбили. И при то^{м} всю^{м} εщε, дε^{и}, и мεнε самого и жону мою с поддаными моими з домо^{в} самы^{х} побра^{в}ши заразо^{м} при бы^{д}лε повεли были з собою нε вεдаю гдε и вывε^{д}ши на дорогε ω^{т} дому с по^{л}мили у дуброву в пущи хотεли мεнε и жону з ру^{ч}ни^{ц} пострεля^{т} и ω го^{р}ло приправи^{т}, а^{ж} Матяшъ, вря^{д}ни^{к} брусиловъски^{и}, Я^{н}ко, слуга пана

Бутовичо^{в}, ε^{р}молиную и сыновъ сε та^{к} тε^{ж} и ты^{х} вышε^{и} мεнованы^{х}
брусило^{в}цо^{в} погамовали и ѡ го^{р}ло на^{с} припра^{в}ляти нε вεлεли и лε^{д}вε
мεнε и жону мою душεю пѣхотою додому пу^{ст}или, повεдаючи тыми
словы у бо^{р}здо^{м}, дε^{и}, часε ѡ^{г}нε^{м} и^{з} домо^{м} свои^{м} дымо^{м} по^{и}дεтε. А то дε^{и} в
то^{т} ча^{с} зняли з жоны моεи кожу^{х} лиси^{и} су^{к}но^{м} чо^{р}ны^{м} крыты^{и}, коштова^{л}
двана^{д}ца^{т} ко^{п} грошε^{и}; ша^{п}ку ѡ^{к}сами^{т}ную, куницами по^{д}шитую, за
которую дано двε копε грошε^{и}; а ^{з} мεнε ε^{р}мякъ лу^{н}ски^{и} блаки^{т}ны^{и} з
шнурами шо^{л}ковыми, за которы^{и} дано три копы грошε^{и} лито^{в}ски^{х};
сага^{и}да^{к}, саблю за которую дано три копы грошε^{и}; // ру^{ч}ни^{ц} двε с 21 зв.
порохо^{в}ницами и^{с} порохо^{м}, за которыε дано три копы грошε^{и} лито^{в}ски^{х}, а
порохо^{в}ницу з мεнε зрываючи мало мεнε самого почε^{п}кою
порохо^{в}нεчъною за шию нε ^{в}давили; конε^{и} три ста^{и}ни и взяли в шε^{р}сту
два гнεды^{х} а три вороныε, за которыε дано ко^{п} трина^{д}ца^{т} грошε^{и}; воло^{в}
робочи^{х} шε^{с}на^{д}ца^{т}; бугаю^{в} ѡ^{с}мъ; коро^{в} до^{и}ны^{х} ѡдина^{д}ца^{т}; трεтяко^{в} и
чε^{т}вε^{р}тако^{в} дεсε^{т}; ѡвεцъ пε^{т}дεся^{т}; барано^{в} двана^{д}ца^{т}; свинε^{и} вεлики^{х} дεсε^{т}.
То, дε^{и}, п̃ни Є^{р}молиная и^{з} сы^{н}ми своими вышε^{и} мεнεными побра^{в}ши и
пограби^{в}ши, до дому своεго повεли, погнали и попровадили.

И проси^{л} мεнε, вря^{д}у, па^{н} Григорε^{и} Кочу^{р}ски^{и} ѡ во^{з}но^{го} на
ѡ^{г}лεда^{н}ε ты^{х} ра^{н}. Я εму прида^{л} во^{з}но^{го} зε^{м}ли Киε^{в}скоε шляхε^{т}но^{го} Ждана
Щεниε^{в}ского, которы^{и} ты^{х} ра^{н} ѡ^{г}лεда^{в}ши ѡчεвисто до кни^{г} тыми словы
вы^{з}на^{л} и кви^{т} вы^{з}на^{н}я своεго по^{д} пεча^{т}ю своεю и с по^{д}писо^{м} руки своεε до
книгъ да^{л}, которы^{и} та^{к} сε в собε маε^{т}. Я, Жда^{н} Щεниε^{в}ски^{и}, во^{з}ны^{и} зε^{м}ли
Киε^{в}скои, со^{з}наваю то си^{м} мои^{м} квито^{м}, и^{ж} будучи мнε приданы^{м} з уря^{д}у
за^{м}ку гдрс̃ко^{го} Житоми^{р}ского на ѡ^{г}лεда^{н}ε ра^{н} в пана Григо^{р}я Кочу^{р}ского
и ^{в} ма^{л}жо^{н}ки εго м^{л} панεε Ма^{р}и Сы^{н}кчуро^{в}ноε за ѡказа^{н}ε пана Григо^{р}я
Кочу^{р}ско^{го} видε^{л} εсми на нε^{м} раны битыε с кро^{в}ю синиε на ѡбεю^{х} бока^{х} и
на хри^{б}ту εго битыε киεвыε, а на ма^{л}жо^{н}цε εго εго м^{л} панεε Ма^{р}и
Сы^{н}кгуро^{в}ны на руцε право^{и} на мы^{ш}цε рану ро^{з}битую, на плεчи лεво^{м}
рану крывавую та^{к} жε ро^{з}битую и ^{в} ноги лεвоε у колεна ѡпу^{х}ли синиε с
кро^{в}ю, на служε^{б}нику εго м^{л} Ко^{н}драту Пεтрижε^{н}ку в головε рану
шко^{д}ливε ро^{з}биту, а друго^{го} Ма^{т}фε^{и}ца на руцε лεво^{и} на запя^{ст} рану
рубаную. Котороε би^{т}ε и ^{з}ранε^{н}ε своε, п̃нεε ма^{л}жо^{н}ки, ты^{х} слугъ свои^{х}
панъ Григорε^{и} Кочу^{р}ски^{и} мεни^{л} собε бы^{т} за кгва^{л}то^{в}ны^{м} наεха^{н}ε^{м} на до^{м}
сво^{и} кочу^{р}ски^{и} ѡ^{т} п̃нεε ѡ^{к}си^{н}и Сε^{р}гεε^{в}ны Є^{р}молиноε и ѡ^{т} сыно^{в} εε
Филона, Бо^{г}дана Є^{р}моличо^{в} и помо^{ч}нико^{в} и^{х}. та^{к} тε^{ж} побра^{н}ε конε^{и}, бы^{д}ла
рогатого и нε рогатого и маεтности своεε з дому своεго кочу^{р}ского,

которого видε^{н}я и слышε^{н}я со^{з}на^{н}ε моε то^{ε} по^{д} пεча^{т}ю и с по^{д}писо^{м} руки моεи до кни^{г} записа^{н}я, даю. Писа^{н} в Житомεри року тисяча пя^{т}со^{т} дεвε^{т}дεсято^{м} м҃ца ноябра трина^{д}цато^{го} дня Жда^{н} Щεниε^{в}ски^{и}, во^{з}ны^{и}, рука вла^{с}ная. Которая жалоба и ωповεда^{н}ε пана Григо^{р}я Кочу^{р}ско^{г} и ма^{л}жо^{н}ки εго Ма^{р}и Сы^{н}кгуро^{в}ны до кни^{г} житомε^{р}ски^{х} ε^{ст} записано.

22 №28. // Того^{ж} м҃ца εі дн҃я.

На ^{в}рядε за^{м}ку к^{р} м^{л} Житоми^{р}скомъ пεрεдо ^{м}ною Сεбεстияно^{м} Кавεцъкимъ, по^{д}старости^{м} житоми^{р}ски^{м}, жалова^{л} и ωповεда^{л} па^{н} Сεбεстия^{н} Снεти^{н}ски^{и}, яко, дε^{и}. пε^{р}вε сεго εго м^{л} па^{н} старо^{с}та житоми^{р}ски^{и} ро^{к} праву мнε бы^{л} зложи^{т} рачи^{л} с панε^{м} Кры^{ш}тофо^{м} Вина^{р}скимъ во^{д}лугъ жалобы моεи, яко то ε^{ст} достато^{ч}нε записано и ро^{с}каза^{л} то бы^{л} εго мл^{с}тъ судити с пано^{м} писаромъ и паномъ Сы^{н}кгуро^{м} ино пεрε^{д} ты^{м} роко^{м}, кгды право припадало, па^{н} Вина^{р}ски^{и} мεнε пεрε^{д} лю^{д}ми учътивы^{ми}, то ε^{ст} пεрε^{д} паномъ Матεεмъ Стры^{и}ко^{в}скимъ, пано^{м} Матысо^{м} Зарубою, пано^{м} Фро^{н}цъкомъ Малы^{н}ски^{м} пано^{м} бояры кн҃жати εго мл҃^{с}ти пана воεводы волы^{н}ского и иными лю^{д}ми добрыми, которыε на ^{т}! ча^{с} были, поε^{д}на^{л} и то^{л}ко ми ωди^{н} чака^{н} вε^{р}нулъ, а тую мою жо^{н}ку мо^{с}ко^{в}ку и и^{н}шε рεчи справε^{д}ливε мεлъ повороча^{т}, што бы напру^{д}шε быти могло, а надалε^{и} за ты^{ж}дεнъ прирε^{к} ми бы^{л} добры^{м} цно^{т}ливы^{м} словомъ пεрε^{д} тыми ^{ж} лю^{д}ми до^{б}рыми и то^{м} мнε и ты^{м} людε^{м} учътивымъ на то^{м} року да^{л} и мεнε ты^{м} слово^{м} цно^{т}ливы^{м} убε^{з}пεчи^{в}ши и до си^{х} часовъ ты^{х} рεчε^{и} и жо^{н}ки мо^{с}ко^{в}ки нε вε^{р}ну^{л}, приводεчи мεнε до бо^{л}шεε шкоды и утраты, жε ω^{т} ки^{л}ка нεдεлъ того ждучи с ко^{н}ми и с пахо^{л}ки правити сε муси^{л}. А тεпε^{р}, дε^{и}, па^{н} Вина^{р}ски^{и}, я^{к} ты^{х} рεчε^{и} и жо^{н}ки моε^{и}, во^{д}лугъ прирεчε^{н}я добро^{го} цно^{т}ливо^{го} слова, вε^{р}нути ани сε правнε на врядε мнε усправε^{д}ливити нεхочε^{т}. И проси^{л} панъ Снεти^{н}ски^{и} абы тоε ωповεда^{н}ε εго было до кни^{г} записано. Што ε^{ст} записано.

22 зв. № 29. // Того^{ж} м҃ца кз дн҃я.

Писа^{л} и присыла^{л} до ^{в}ря^{д}у за^{м}ку гдр҃ско^{го} Житоми^{р}ско^{го} до мεнε Сεбεстияна Кавεцъко^{го}, по^{д}старостεго житоми^{р}ско^{го}, зεмεни^{н} зε^{м}ли Киε^{в}скои εго м^{л} па^{н} Ада^{м} Ѡлиза^{р} Во^{л}чъкεвич а жалуючи и ωповεдаючи ω то^{м}, и^{ж}, дε^{и}, дня вчора^{ш}нε^{го} в року тεпε^{р} идучо^{м} тисяча пя^{т}со^{т} дεвε^{т}дεсято^{м} м̃ца ноябра два^{д}ца^{т} шо^{с}того нε^{т} вεдома, што за людε и чии бы по^{д}даныε были, наεха^{в}ши на кгру^{нт} мо^{и} Волосо^{в}ски^{и} сεна вла^{с}но^{го} по^{д}даны^{х} мои^{х} на

том кгрунтє моєм килканадцєт воз набрали, с которых то килканадцати возовъ подданыє мои волосовскиє ωтбили у них и конєи троє з возами из сєном наклдєным и сами, дєи, тыє злочинцы всѣ повтєкали, ω которых сє и до сих часов доведатсє нє могу. И просил єго мл пан Адамъ Ѡлизар, абы тая жалоба и ωповєданє єго в книги замковыи житомирскии записано было. Што єст записано. На што и сєс выпис пну.

М҃цъ дєкабрь

№ 30. Того ж м҃ца дн҃я*.

Постановивши сє ωчєвистє на врядє кгродском Житомирском пєрєдо мною Сєбєстияном Кавєцъкимъ, подстаростим житомирским, возныи воєводъства Києвского шляхєтныи Дахно Бутримовскии сознанє своє усноє ку записаню до книг кгродских житомирскихъ учинил тыми словы, иж будучи мнє взятому ωт служєбника вєлможноє єє млсти п҃нєє Алєкъсандры Тишкєвичовны, воєводянки смолєнскоє Костантиновоє кнєжны Ѡстрозскоє, краичиноє Вєликого Кн҃зьства Литовъского пана Андрєя Лєсъкєвича на подаванє позвов кгродских києвских ω збєги подданых шляхєтного єго млсти п҃на Юря Быстрама, которыє часов розных з ымєнєи єго млсти из сєлъ розных поутєкали. А тоєст мєновитє року ωт нарожєня сына божєго тисяча пятсот дєвєтдєсятого м҃ца ноябра тридцат пєрвого дн҃я, колим приєхал до Котєлни, до єго млсти кн҃зя Кирика Ѡстафъєвича Ружинского и заховуючисє в томъ, водлуг права посполитого и статуту хотєл єсми утъкнут позов у ворота замку єго мл Котєлєнского. А так ми єго мл кн҃зь Ружинскии, нє даючи у ворота утыкат, алє ми сам з рукъ моих позов кгродскии києвскии до рукъ своих пєрєд стороною шляхтою узял писаныи по єго мл самого и по малжонку єго млсти нашого Ядвикгу Фалчєвского так тєж того ж року ωт нарожєня // сына божєго тисяча пятсот 23
дєвєтдєсятого м҃ца ноябра тридцат пєрвого дн҃я приєхалом до Ходоркова з стороною людми добрыми шляхтою и утъкнулом позов кгродскии києвскии у ворота замку Ходорковъского писаныи про самых их млсти панов пана Алєкъсандра и пана Василя Тишичов, рожоных двох братєи и тот позов мєщаном того мєста Ходорковъского ωповєдалом того ж року ωт нарожєня

---

* Графема на позначення дати написана нерозбірливо.

сына божεго тисяча пятсот дεвεтдεсятого м҃ца ноябра тридцатого дн҃я приεхавши ми до Коростышева з стороною людми добрыми шляхтою утнулом позов кгродскии киεвскии у ворота мεстцкиε коростышовскиε, писаныи по самом εго млсти пана Адама Ѡлизаровича, якож тот позов и мεщаномъ коростышовским ωповεдалом, так тεж року тεпεрεшнεго ωт нарожεня сына божεго тисяча пятсот дεвεтдεсятого м҃ца дεкабра ωсмого дн҃я приεхавши з стороною людми добрыми шляхтою до Чεрнεхова утнулом позов кгродскии киεвскиε у ворота мεста Чεрнεховского писаныи по самого εго мл Єсифа Нεмирича, судю зεмского киεвского, и тот позов кгродскии киεвскии мεщаном того мεста Чεрнεховского ωповεдалом. А тыε позвы вси звыш рεчоным и мεновитε помεнεным положилом в жалобε ωдног εго мл пана Юря Быстрама ω подданыε εго млсти што εст ширεи и мεновитε на тых позвεх каждому зъ их млсти ωсобливε наимεнах положоных доложоно, за которыми позвы кгродскими киεвскими зложон рокъ их млстям и сим, которыми ωт εго млсти пана Юря Быстрама на имεна их млсти положилъ на том сознаню моεм мεновитε звышъ помεнεным становитисε у Киεвε на рочки кгродскиε ж в том жε року пришлом припалыε лεта ωт нарожεня сына божεго тисяча пятсот дεвεтдεсят пεрвого м҃ца марца двадцатог дн҃я в замку гдрб҃ском Киεвском, которыε рочки сужоны и ωтправованы быти мают. Котороε то ωчεвистоε сознанε возного Дахна Бутримовъского до книг замковыхъ житомиръскихъ εст записано.

23 зв. // 32*. Тогож м҃ца и 8 дн҃я.

Постановивши сε ωчεвистε на врядε Житомирском пεрεдо мною Сεбεстияном Кавεцким, подстаростимъ житомирскимъ, возныи воεводства Киεвского Дахно Бутримовскии сознанε своε усноε ку записованю до книг кгродских житомирских учинил тыми словы будучи мнε взятом и служεбника вεлможноε εε млсти панεε Алεксандры<,> Тишкεвичовны, воεводянки смолεнскоε Костантиновоε, кнεжны Ѡстрозскоε краичиноε Вεликого Кн҃зьства Литовского ωт пана Анъдрεя Лεскεвича, на подаванε позвов кгродских киεвских ω збεги подданыε εε млсти, которыε часов розных ωт εε млти подтεкали. А то εст року ωт нарожεня сына божεго тисяча пятсот дεвεтдεсятог м҃ца ноябра тридцат пεрвого дн҃я …**

---

* Тут помилка в нумерації справ, далі має йти справа №31.

** Справа під номером №32 точно повторює попередню №30. Тому далі її не наводимо.

33. // Тогож м҃ца зі дн҃я 24

Писал и присылал до вряду его кр мл замку Житомирского до мене Себестияна Кавецъкого, подстаростего житомирского, урожоныи его мл пан Станислав Кголынскии, подданыи воеводства Браславского, ωповедаючи и ωбтежливе жалуючи сам ωд себе и именем малжонъки своее панеи Ѡвдоти Ивановны Яцковского на его мл кн҃зя Миколая Ѡстафъевича Ружинского ω том, што ж, деи, року теперешнего тисяча пятсот деветдесятого м҃ца декабра ωдинадцатого дня его млсть кн҃зь Миколаи Ружинскии черз врядника своего паволоцкого Василя Насецкого и черз мещанъ своихъ паволоцькихъ на имя Ивана Теребовского, воита, Лазора, Грицка, Ѡниска, Юхна, Короля, Щасного, Ивана Растовского, Якова, Грицка, Євхима, Гарасима, Яцка и инших многих слугъ мещан и подданых своих паволоцких, которым имена и насвиска* его мл кн҃зь Ружинскии сам лепъшеи вѣдает и их знаетъ, ω колко десят чоловека погонивъши на добровол‍ноилноп дорозе на кгрунте ег кр мл Мизяковском, на врочищу Вехуринки Соколеи свинаров // наших, которые гнали свини зъ кгрунту нашого Билиловского зъ жолодю до дому нашого Яцковского вепров выбраных десетинных сто, вепров дворных сорок, свинеи рослых тридцат пят а подсвинков двадцать пят. А у подданых наших яцковских у Дмитра Гришченка вепров десет, свинеи двадцат, подсвинков ωдинадцать; у Трохима Карпенъка вепровъ ωсмъ, свинеи сем, подсвинков пят; у Павла Карпенка вепров шест, свинеи пят, подсвинков чотыри. Тые вепри и свини вси ωд мала до велика яко се звыш поменило кн҃зъ Миколаи Ружинскии черз врядника слугъ и мещанов своих звышпомененых безправне погромадил и до имен‍я своего Паволочи припровадил и ку пожитку своему привлащил. Которое ωповедание и жалоба пана подчашого и малжонки его млсти вышеи меноване до книг замку его кр мл Житомирског ест записано. 24 зв.

34. Тогож м҃ца к дн҃я

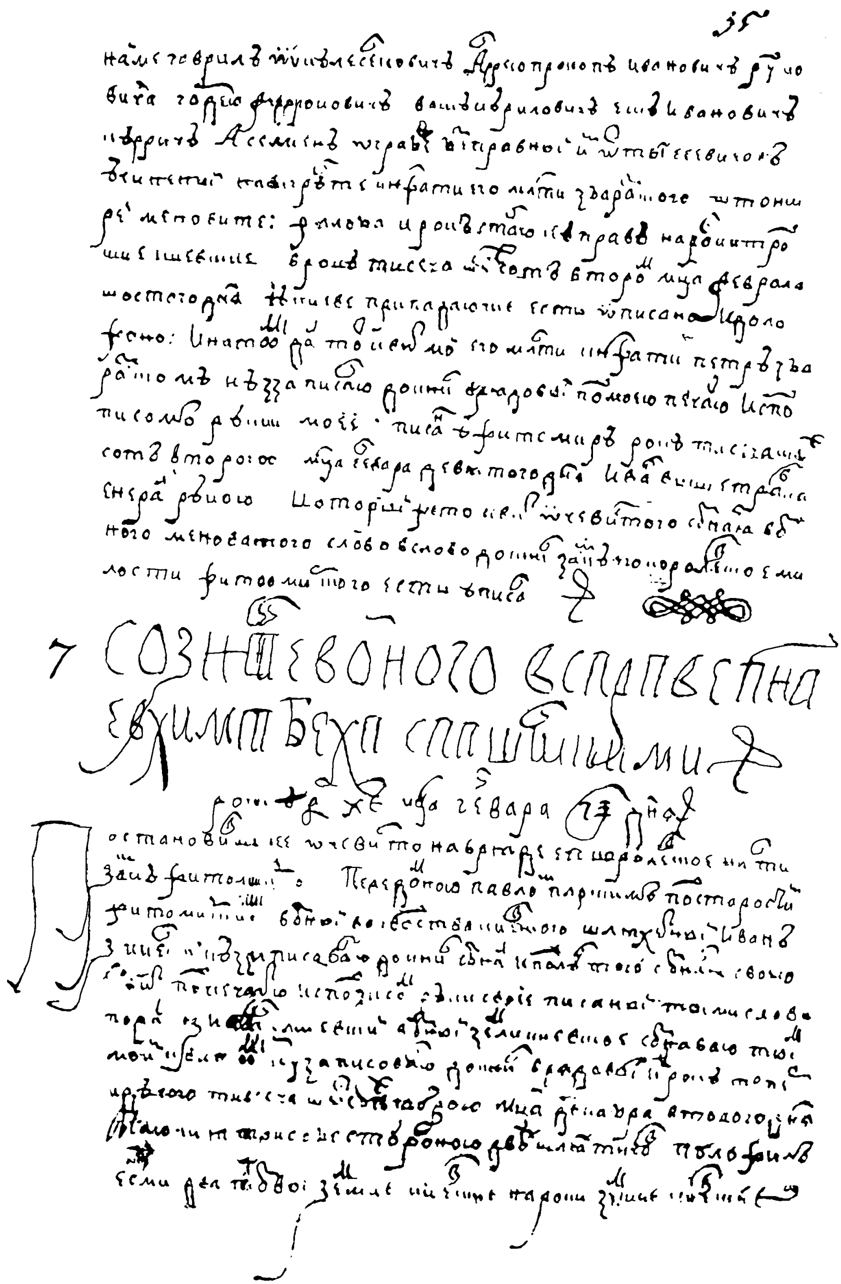
На вряде ег кр мл житомирском передо мною Себестияномъ

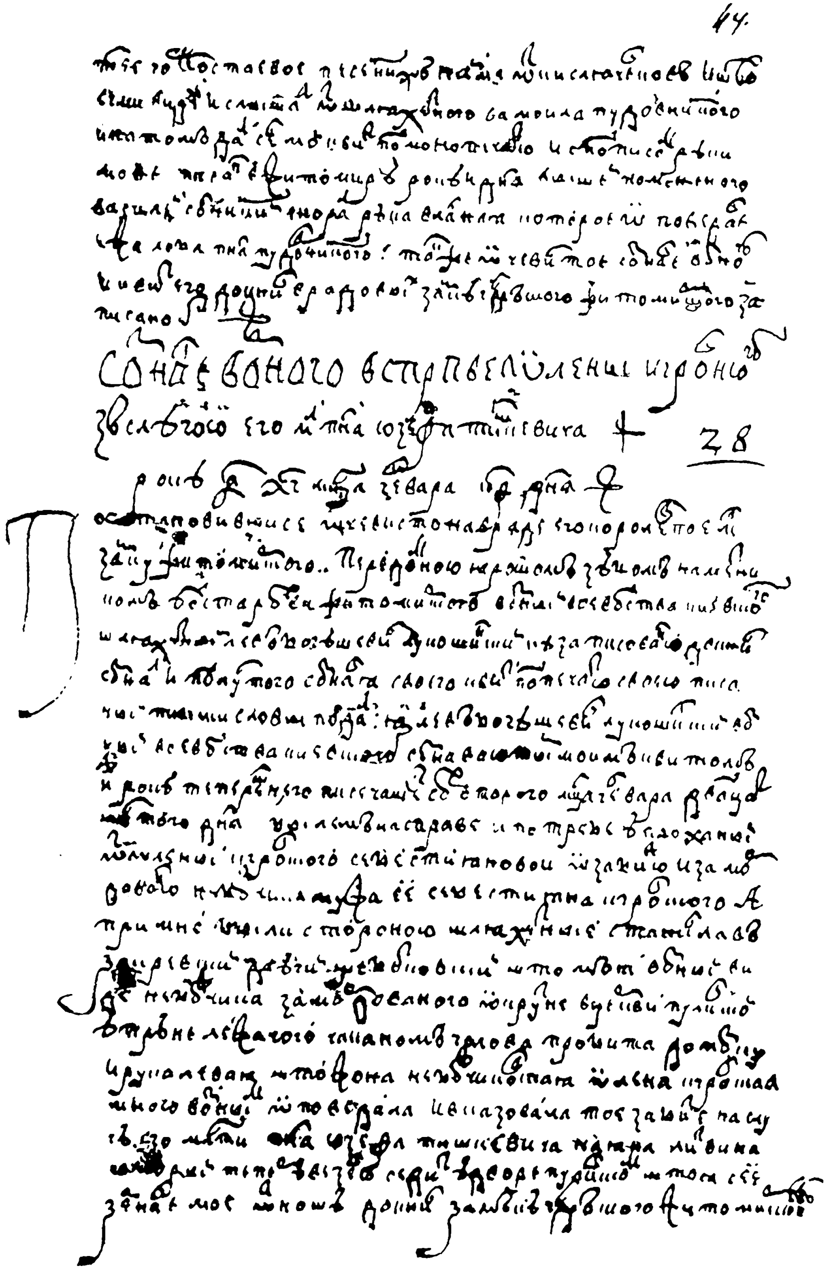
* Помилка писаря, треба назвиска.

Кавεцкимъ, подстаростим житомирским, бояры εго млсти кн҃жати Костεнтина Ѡстрозского, воεводы киεвского волости Звεчолскоε пан Иван Михεл жаловал и ѡповεдал на врядника εго мл п҃на Єронима Горностая Лεщинского на пана Алεксандра Шалεвского ѡ том, што ж, дεи, року тεпεрεшнεго тисяча пятсот дεвεтдεсятого м҃ца ноября сεмого дн҃я, εдучи мнε с Пεрεяславля с послуго! кн҃жати εго млсти пана воεводы киεвского пана моεго млстивого εго млсти пана Єронима Горностая, воεводича бεрεстεиского лεщин! там жε, дεи, подданыε εго млсти пана Горностая Лεщинскиε на имя боярин εго млсти Ждан Пузырковъски поддн҃ы Васко Снит Миколаи а Сεнко пεрεнεмши мεнε на доброволнои дорозε, кром вшεлякоε моεε причины, посεрод сεла в Лεщинε мεнε самого ѡкрутнε збили, зранили и змордовали слугу моεго Якова Тѣсанку, Возницу Кондрата так жε ѡкрутнε збили, зранили а прискочивши, до воза моεго славного замок с ппробоεмъ! ѡторвали и маεтност мою з воза нεмало побрали. Вси тои шкоды шацую собε дεвεтнадцат копъ грошεи литовъских в чεмъ и нεучинεнε справεдливости пана Шилεвского, котор … за листом кн҃жати εго м҃сти мнε знову справεдливо зложил за двε нεдεли. Я кды на тот рок ку праву приεхалъ и просилεмъ пана Малεвъского ѡ учинεнε справεдливости, но ѡн и тот мнε рок зволок и з ни с чим ѡтправил. И просил пан Иван Михεл, абы тоε ѡпавεданε! εго до книг было записано.*

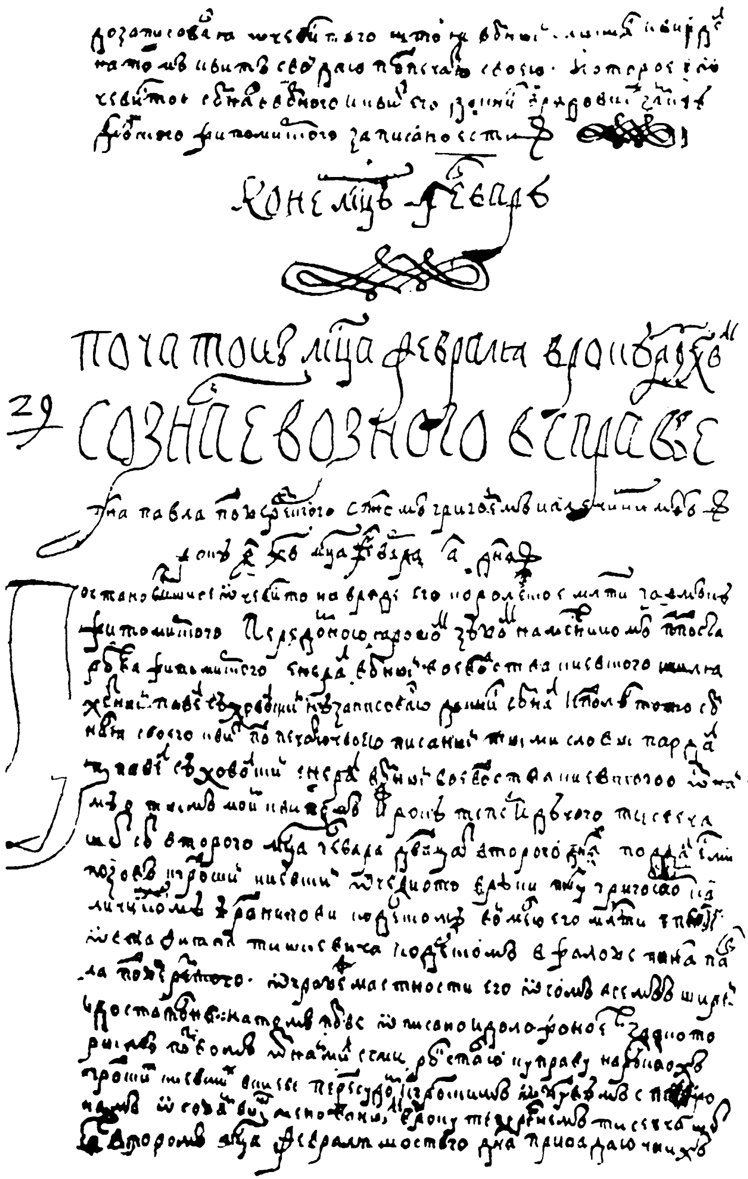
* Остання справа №34, із наявних за цей рік, починається українською, а далі - польською. Нечитабельна.

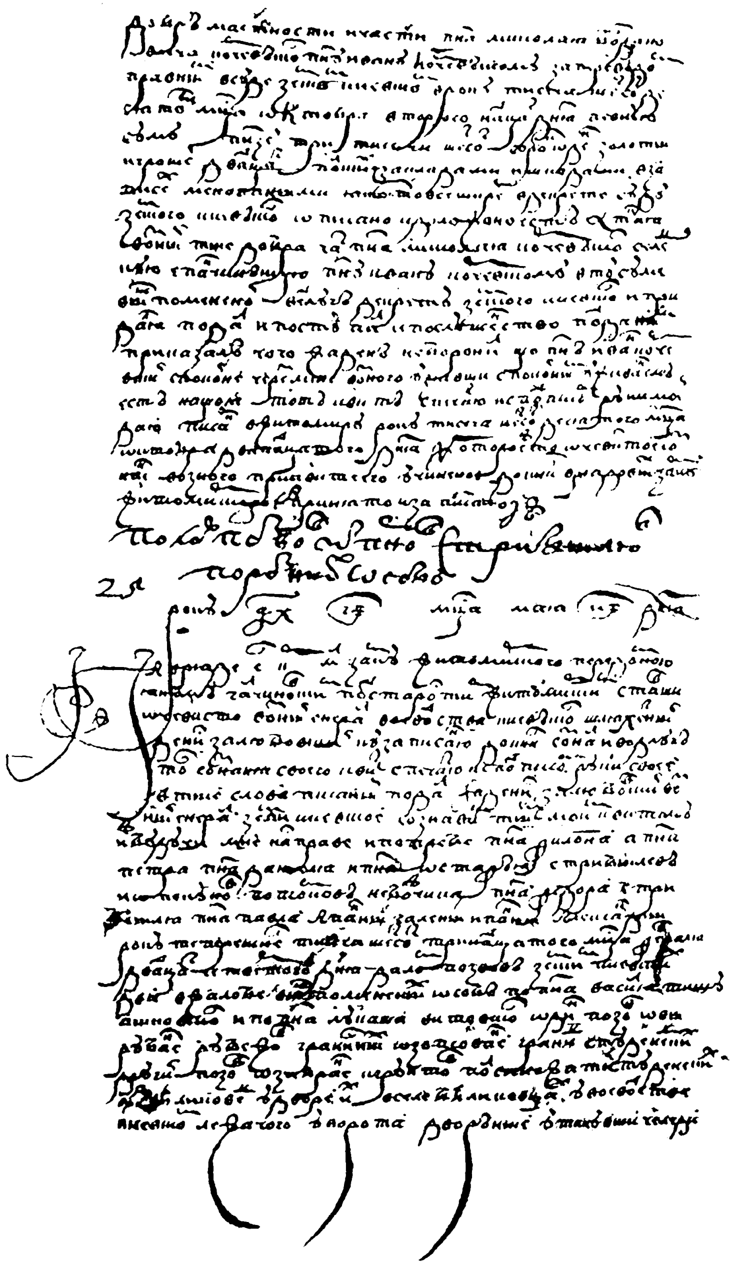
Аркуш 35 із спарви за 1602 р.

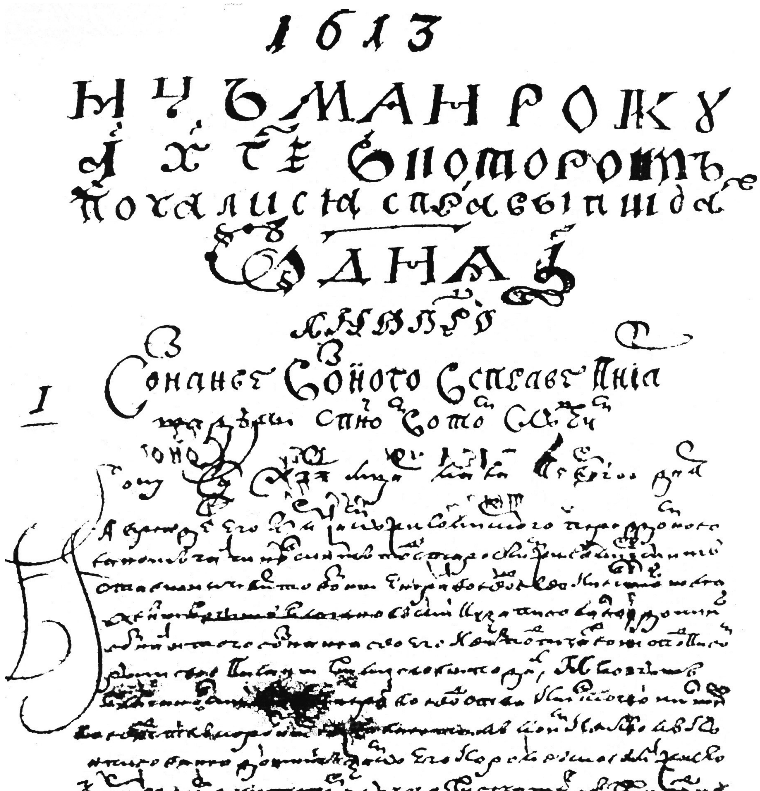
Аркуш 47 із справи за 1602 р.

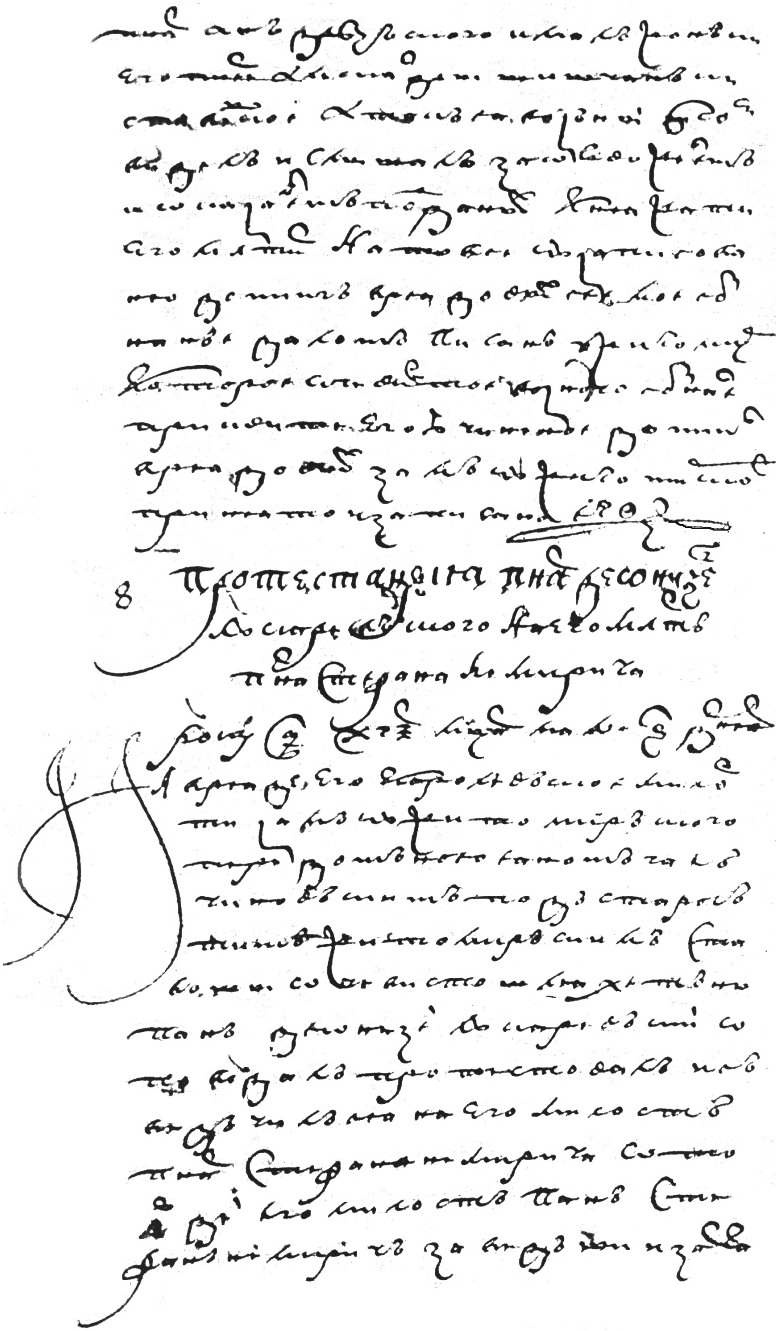
Аркуш 47(зворот) із справи за 1602 р.

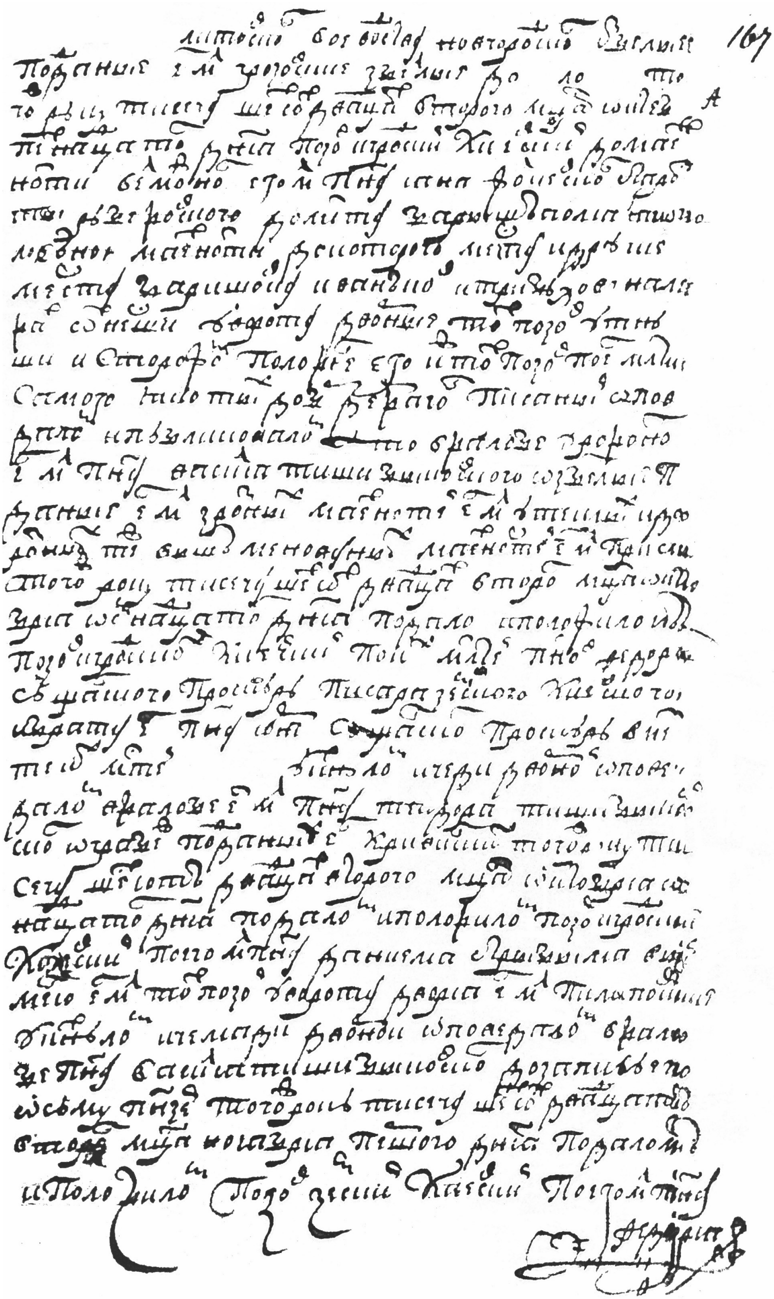
Аркуш 136 із спарви за 1610 р.

Аркуш 114 із справи за 1613 р.

Аркуш 122 із справи за 1613 р.

Аркуш 167 із справи за 1625 р.

СПРАВИ АКТОВОЇ КНИГИ ЖИТОМИРСЬКОГО ГРОДСЬКОГО УРЯДУ 1635 РОКУ

237 зв. // № 4. Положенє позвовъ ω^{д} кнєжати ε^{г} м^{л} Влади^{с}лаѵа Домка Жа^{с}ла^{ѵ}ско^{го} по розныє ωсобы.

Року тисєча шєстъсо^{т} три^{д}ца^{т} пято^{го} м҃ца гєнѵара пятого д҃ня.

На ѵрядє кгро^{д}скы^{м} ѵ за^{м}ку ε^{го} к^{р} м^{л} Житоми^{р}скимъ пєрєдо мъною, Яно^{м} Ѵити^{н}скимъ, по^{д}старо^{с}ти^{м} житоми^{р}скимъ, постанови^{в}ши сє ωчєѵи^{с}то ѵо^{з}ны^{и} єнєра^{л} ѵоєѵо^{д}стѵа киє^{ѵ}ского шляхє^{т}ны^{и} Аѵкгу^{с}ти^{н} Збучи^{н}ски^{и} для записа^{н}я до кни^{г} нинє^{ш}ни^{х} созна^{л} тыми слоѵы,

и^{ж} року нєдаѵно прошло^{г}о тисєча шє^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} чє^{т}вє^{р}того м҃ца ωктобра чоты^{р}на^{д}цато^{г}о д҃ня при ω^{д}правова^{н}ю судо^{в} кгро^{д}ски^{х} Киє^{ѵ}ски^{х}, на которы^{х} сє ѵо^{д}лу^{г} ко^{н}стытуцыи сє^{и}му дѵунєдє^{л}но^{го} спраѵы ска^{р}боѵыє ω^{д}правоѵали по^{з}ѵо^{ѵ} голоѵны^{х} трибуна^{л}ски^{х} на ро^{ч}ка^{х} зє^{м}ски^{х} Киє^{ѵ}ски^{х} писаны^{х} ли^{ст} ѵ мє^{с}тє короля ε^{г} м^{л} Києѵє и^{х} м^{л} пано^{м} судоѵы^{м} кгро^{д}ски^{м} києѵски^{м} ѵ го^{с}пода^{х} и^{х} м^{л} ко^{ж}дому зособна по дѵа ωчєѵи^{с}то ѵ руки поω^{д}даѵа^{л} дѵа ε^{г} м^{л} пану Яноѵи Липлє^{н}скому и по^{д}ѵоєѵодєму дѵа єго м^{л} п҃ну Тєωдороѵи Гумєни^{ц}кому, су^{д}и. А зособна дѵа ε^{г} м^{л} пану Ѵътожоѵи Ры^{л}скому, писароѵи ѵ ка^{н}цєляри кгро^{д}ско^{и} киє^{ѵ}ско^{и} положи^{л} и рєєнътоѵи тоє ко^{н}цєляри ωказа^{л}. Писаныє тыє по^{з}ѵы по и^{х} м^{л} самы^{х} ѵ жалобє я^{с}нєω^{с}ѵєцоно^{го} кнєжати ε^{г} м^{л} Ѵлади^{с}лаѵа Доминика на Ѡ^{с}трогу Жа^{с}ла^{ѵ}ско^{м} мєноѵитє ω^{д}ны по^{з}ѵы до по^{д}нєсєня и ^{с}касоѵа^{н}я дє^{к}рєто^{ѵ} и^{х} м^{л}, яко нєпраѵнє учинєны^{х} на ро^{ч}ка^{х} кгро^{д}ски^{х} киє^{ѵ}ски^{х} ѵ року тисєча шє^{ст}со^{т}
238 три^{д}ца^{т} чє^{т}ѵє^{р}то^{м} // м҃ца гє^{н}ѵара ωдина^{д}цато^{г}о д҃ня судитисє зачаты^{х} и нєдопущє^{н}я ω^{д}ни^{х} апєляцы^{и} прє^{з} плєнипотє^{н}то тєпєрєшнєє стороны поѵодоѵоє а на ω^{н} ча^{с} по^{з}ѵаноє инътє^{р}поноѵаны^{х} а за ты^{м} ω ѵины пра^{ѵ}ныє и ω шкоды зъ тяжє^{н}я походячиє и ку ωдо^{с}лахнъю(!) ты^{х} спра^{ѵ} на ^{ѵ}ла^{с}ноє ѵоєѵо^{д}стѵо Киє^{ѵ}скоє. А другиє позъѵы до попа^{р}тя апєляцы^{и} на ѵла^{с}ноє ѵоєѵо^{д}стѵо Киє^{ѵ}скоє ω^{д} ты^{х} жє дєкрєто^{ѵ} и^{н}тє^{р}поноѵаны^{х}, а то ѵ спраѵа^{х} дѵо^{х} нижє^{и} мєноѵаны^{х} чєрє^{з} урожоно^{го} князя Кирика Маса^{л}ско^{го} помєнєному княжати є^{г} м^{л} Жа^{с}ла^{ѵ}скому и^{н}тєръноѵаны^{х}, того жъ року тисєча шє^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} чє^{т}ѵє^{р}то^{г} м҃ца ноября ω^{с}мого д҃ня по^{з}ѵо^{ѵ} голо^{ѵ}ны^{х} трибуна^{л}ски^{х} на мамрамє^{х} зє^{м}ски^{х} Киє^{ѵ}ски^{х} писаны^{х} дѵа ω^{д}нє^{с} до сєла Ѵо^{ѵ}на^{ч} у ѵоєѵо^{д}стѵє Киє^{ѵ}ско^{м} лєжаго^{го} має^{т}но^{с}ти ѵрожоно^{го} єго м^{л} князя

Кирика Маса^{л}ского, которыε у ѵорота дѵора ε^{г}о уткнуѵши, чεляди дѵо^{р}но^{и} ωпоѵεда^{л}. Писаныε тыε по^{з}ѵы по нε^{го} само^{го}, яко сторону до спра^{v} нижε^{и} мεноѵаны^{х} налεжачую ѵ жалобε того ^{ж} ѵы^{ш}мεноѵано^{го} княжати є^{го} м^{л} Жа^{с}ла^{v}ского; ωди^{н} до при^{с}луха^{н}я сε по^{д}нεсε^{н}я и ^{с}касоѵа^{н}я дεкрεто^{v} суду кгро^{д}ско^{го} Киε^{v}ско^{го} на ѵы^{ш}мεноѵаны^{х} ро^{ч}ка^{х} гε^{н}ѵаровε^{х} учинεны^{х} спра^{v} на ѵла^{с}ноε ѵоεѵо^{д}стѵо Киε^{v}скоε; други^{и} позо^{v} до попа^{р}тя апεляцы^{и} и^{х} ты^{х} жε дεкрεто^{v} суду кгро^{д}ско^{го} Киε^{v}ско^{го} чεрε^{з} плεнипотε^{н}та тεпєрєшнεε стороны поѵодоѵоε. А на ω^{н} ча^{с} по^{з}ѵаноε и^{н}тε^{р}поноѵаны^{х} а то ѵ спраѵа^{х} дѵо^{х} прε^{з} є^{го} м^{л} князя Маса^{л}ско^{го} княжати є^{го} м^{л} Жа^{с}ла^{v}скому пεрε^{д} су^{д} кгро^{д}ски^{и} Киε^{v}ски^{и} прихиляючи сε до да^{v}ного з княжатε^{м} є^{го} м^{л} Ѡ^{с}тро^{v}ским каштεляно^{м} крако^{v}ски^{м} за ты^{х} а прε^{з} фаталию и прε^{з} шкрыпъцыю упа^{д}лы^{х} процεсо^{v} ω збε^{г}лыε по^{д}даныε до мε^{с}та Чу^{д}ноѵа и мε^{с}та Мирополя з маε^{т}но^{с}ти єго м^{л} князя Кирика Маса^{л}ского сεла Ѵо^{v}на^{ч} и^{н}тε^{р}нъпоноѵаны^{х} ѵ которы^{х} то спраѵа^{х} // су^{д} ω^{н} кгро^{д}ски^{и} Киε^{v}ски^{и} мимо 238 зв.
праѵо самую слушно^{ст}, яко тε^{ж} и ωбороны плεнипотε^{н}та тεпεрє^{ш}ниε стороны поѵодоѵоε. А на ω^{н} ча^{с} по^{з}ѵаноε дεкрєта сѵоє^{го} з утяжεнεмъ ѵεлики^{м} фεроѵа^{л} ю^{ж} которы^{х} апεляцы^{и} и^{н}тε^{р}поноѵаны^{х} нεдопу^{с}ти^{v}ши да^{л}шо^{го} по^{с}тупъку сторонε по^{з}ѵано^{и} тεпεрε^{ш}нε^{и} є^{го} м^{л} князεѵи Кирикоѵи Маса^{л}скому на поѵодε нинε^{ш}ни^{м} допусти^{л}. Ѡ чо^{м} тыε ѵси по^{з}ѵы по су^{д} и ^{с}торону ѵыданыε ширε^{и} ѵ собε ω^{б}мо^{v}ляю^{т}. За которыми по^{з}ѵы та^{к} поѵодоѵи и судоѵи кгро^{д}скому Киε^{v}скому, яко и ^{с}торонε князю Маса^{л}скому, гдε идє^{т} до по^{д}нεсє^{н}я и ^{с}касоѵа^{н}я дєкрεто^{v} ω ѵины пра^{v}ныε и ω шкоды з утяжєня походячиε и ωдо^{с}ла^{н}ε ты^{х} спра^{v} на ѵла^{с}ноε ѵоεѵо^{д}стѵо Киε^{v}скоε. Тεды зложилъ и на^{з}начи^{л} ро^{к} сторона^{м} ωты^{м} пεрε^{д} судо^{м} голо^{v}ны^{м} трибуна^{л}ски^{м} Любεлъски^{м} мεжы спраѵами ко^{н}сε^{р}ѵаными ѵоεѵо^{д}стѵа Киε^{v}ско^{го} Ѵолы^{н}ско^{го} и Бра^{с}ла^{v}ско^{го} по датε и положε^{н}ю ты^{х} по^{з}ѵо^{v} напє^{р}ѵε^{и} до су^{ж}ε^{н}я припадаючи^{х} и сужоны^{х}, а гдε за^{с} судε^{ж} попа^{р}тя апεляцы^{и} за ты^{м} зложи^{л} ро^{к} тымъ жє ѵышє^{и} мєноѵаны^{м} сторона^{м} та^{к} поѵодоvи яко и по^{з}ѵа^{м} пєрє^{д} ѵы^{ш}мεноѵаны^{м} судо^{м} трибуна^{л}ски^{м} на ѵла^{с}ны^{м} ѵоεѵо^{д}стѵε Киε^{v}ски^{м}, та^{к} жε по датε и по положε^{н}ю ты^{х} по^{з}ѵо^{v} ѵ пє^{р}ѵє^{и} до сужε^{н}я припадаючо^{м} ку ро^{с}правε пра^{v}но^{и} станоѵити сε того ^{ж} року тисεча шε^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} чε^{т}ѵε^{р}то^{го} мца ноября дεѵε^{т}на^{д}цато^{го} д҃ня позо^{v} голо^{v}ны^{и} трибуна^{л}ски^{и} Любε^{л}ски^{м} на ма^{м}рамε зε^{м}скоε Киε^{v}скоε пи…[*] ω^{д}нε^{с} до маε^{т}но^{с}ти Липля^{н} по урожоно^{го} ε^{го} м^{л} п҃на Яна Липлε^{н}ско^{го},

[*] Тут клякса із чорнила.

подѵоεѵодεго Киεвского, которым у ѵорота дѵора тамошнεго уткнувши
чεляди дѵорнои ωпоѵεдил писаныи тот позов по прεрεчоного εго мл п҃на
подѵоεѵодεго киεвского тогож року тисεча шεстсот тридцат чεтѵεртого м҃ца
ноябра дѵадцат сεмого дн҃я. Такии жε позов голоѵъныи трибуналскии на
239 мамрамε зεмском Киεвском писаныи ωднεсъ // до сεла Дмитроѵич маεтности
зложоного εго мл пана Тεωдора Гумεницкого, судии кгродского Киεвского.
Тогож року м~ца и дн~я такии жε позов головныи трибуналскии ωднεслъ до
мεста εго кр мл Киεѵа, которыи ωчεѵисто ѵ руки ωддал ѵ канцεляри
подпискоѵи старшому канъцεляри Киεвскои шляхεтному пану Иωаноѵи
Стрыѵямскому. Ѵписаныи тои позов по урожоного εго мл п҃на Ѵоитεха
Рылского, писара кгродского киεвского. А то ѵ жалобε кнεжати εго мл
Ѵладиславa Доминика Жаславского до попартя апεляцыи ωд дєкрєтов суду
их на рочках кгродских киεвских сεимом дѵунεдεлным для ωдпраѵоѵания справ
скарбоѵых ѵ року прошлом тисεча шєстсот тридцат чєтѵєртом дня
ωдинадцатого м҃ца сєнтєбра сужоных пεрεд суд головныи трибуналскии на
консεрѵаты интεрпоноѵаныхъ, а за тым до скасоѵания и поднєсєния дєкрєтов
тых, яко нє правнє учинεных и до заплачєния ѵин правных и шкод з утяжєния
походячих ѵ справє прєз инъстыкгатора скарбу коронного и дεляторку
урожоную панюю Крыстину з Логоиска Тишкεѵичовну Константыноѵую
Єлцоѵую подстолиную Киεвскую, яко бы нε ωддане податкy чопоѵого за
рок тисεча шεстсот дѵадцат сємыи з добр мєста Чудноѵа и иншыхъ мεст
ѵолости чудновскоε за тым ω ѵины правныε на помεнεныε рочки кнεжати
εго мл интентоѵано тогож року тисєча шєстсот тридцат чєтвєртого м҃ца ноябра
тридцатого дня позов головныи трибуналскии на мамрамε зεмском киεвскомъ
писаныи ωднєслъ до мєстєчка Турбоѵъки, маεтности урожоноε εε мл панεε
Крыстыны з Логоиска Тишкεѵигоѵны Єлцоѵоε, подстолиноε киεвскоε,
которыи ѵ браму замку тамошнεго уткнувши ѵоротному ωпоѵεдил. Писаныи
тот позов по инстыкгатора скарбоѵого и по εε мл п҃жюю подстолину, яко
дεляторку и сторону до ѵымεнованоε справы приналεжачую ѵ жалобε
239 зв. того кнεжати εго мл на Ѡстрогъ Жаславского, а то до прислухания с попартя //
апєляцыи прεз сторону тєпєрεшнюю поѵодоѵую на ωн час позѵаную пεрεд
суд головныи трибуналскии Любεлскии на консεрѵаты ѵоεѵодстѵъ
Киεвского, Ѵолынского и Браславского интεрпоноѵаноε, а за тым до
поднєсєния и скасоѵания дєкрєтов суду кгродского Киεвского з утяжεнεм ѵ

справѵε ѵышε^{и} мεноѵано^{и} учинεны^{х}. Ѡ чо^{м} тыε ѵси ѵышε^{и} ^{и}мεноѵаны^{ε} по^{з}ѵы ѵо(?)ки^{х} прєрєчоны^{х} справѵ и^{х} по су^{д} и ^{с}торону ѵыданыε ширε^{и} жалобу поѵодоѵъ ѵ собє ω^{б}мо^{v}ляє^{т}. За которыми то по^{з}ѵы и ро^{к} сторона^{м} ωбо^{м} та^{к} поѵодоѵу, яко тє^{ж} судоѵи кгро^{д}скому Кгро^{д}скому(!) Киε^{v}скому и^{н}стыкгатороѵи и дεлято^{р}цε, панε^{и} по^{д}столино^{и} киε^{v}ско^{и}, зложи^{л} рокъ ку праву стати пεрє^{д} судо^{м} голо^{v}ны^{м} трибуна^{л}ски^{м} коро^{н}ны^{м} Любє^{л}ски^{м} мεжи справѵами ко^{н}сє^{р}ѵа^{т}ными ѵоεѵо^{д}стѵъ Киε^{v}ско^{го}, Ѵолы^{н}ско^{го} и Бра^{с}ла^{v}ско^{го} на^{и}пє^{р}ѵє^{и} по датε и по положε^{н}ю ты^{х} по^{з}ѵо^{v} до сужє^{н}я припадаючи^{х} и сужоныхъ. Котороε ^{ж} то ωчεви^{с}тоε ѵо^{з}ного со^{з}на^{н}ε до кни^{г} ε^{ст} принято и записано.

№5. Протεстацыя ω^{д} пана Валε^{н}того Мεтεлъского на п҃на Анъдрия И^{г}натовича Даѵыдоѵыча Ѵыго^{v}ского.

Року тисєча шєстъсотъ тридъцатъ пятого м҃ца гε^{н}ѵара ω^{с}мого д҃ня.

На ѵрядε кгро^{д}скомъ ѵ за^{м}ку ε^{го} к^{р} м^{л} Житоми^{р}скомъ пεрεдо ^{м}ною, Яно^{м} Ѵити^{н}ски^{м}, по^{д}старо^{с}тимъ житоми^{р}скимъ, по^{с}таноѵа^{v}ши сє ωчєѵи^{с}то урожоны^{и} εго м^{л} па^{н} Самюε^{л} Мεтε^{л}ски^{и}, которы^{и} имεнε^{м} ω^{и}ца сѵоεго урожоного пана Ѵалε^{н}того Мεтε^{л}ско^{го}, яко и имεнεмъ сε^{с}тры урожоноε ε^{и} м^{л} па^{н}ны Марины Мεтε^{л}ского ωпоѵεдалъ и протε^{с}тацию заносилъ на урожоно^{го} пана Анъдрεя И^{г}натоѵича Даѵидоѵича Ѵыгоѵъско^{го} ω то я^{ж}(!) ѵы^{ш}мεнованы^{и} па^{н} Ѵыгоѵъски^{и} ѵ року тисєча шє^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} чє^{т}ѵ□є^{р}то^{м} ѵы^{ш}мεнованую урожоную па^{н}ну Марину, цо^{р}ку ѵышъмεноѵано^{го} // пана Ѵалε^{н}то^{го} Мεтε^{л}ско^{го} змоѵи^{v}ши за сєбε ѵ 240
ста^{н} ма^{л}жε^{н}ски^{и} и да^{v}ши ε^{и} ли^{ст} ω^{д} сεбε доброѵо^{л}ны^{и} запи^{с} с пεча^{т}ми, и с по^{д}писами рукъ людε^{и} зацъны^{х} на записанε сумы пєѵноε ѵзяти сє помεнεно^{и} шє^{ст}со^{т} золоты^{х} по^{л}ски^{х} такъ жε и на при^{з}нанε тоε^{и} суми записано^{и} шε^{с}тисо^{т} золоты^{х} по^{л}скихъ, тεды ε^{и} записалъ сє бы^{л} и ωбоѵєзалъ по^{д} закладомъ такоѵоε ^{ж} сумы п҃нзε^{и} шε^{с}тисо^{т} золоты^{х} полъскихъ и нагорожεнεмъ шко^{д} на голоε рεчεнε слоѵа тую суму помεнεную ту^{т} ѵ кгродε Житоми^{р}скимъ ѵ року про^{ш}ломъ тисєча шε^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} чε^{т}ѵε^{р}томъ за нεдε^{л} шε^{ст} самъ ωсобою сѵоεю ωчєѵи^{с}тε стано^{v}ши на ѵрядε мεлъ при^{з}натъ, ни^{ж}ли ѵышъмεноѵаны^{и} εго м^{л} Ѵыго^{v}ски^{и} прεбачи^{v}ши то^{го} ли^{с}ту доброѵо^{л}но^{го} запису сѵоε^{го} та^{к} жε и закладу шкодъ ѵ ни^{м} заложоного тоε^{и} сумы помεнεно^{и} шε^{с}тисотъ золоты^{х} по^{л}ски^{х} та^{к} жε и запису сѵоε^{го} ε^{и} дано^{го}, нε ѵєда^{т} для якоε причины, нε при^{з}налъ и досы^{т}

εму нε учини^{л}. За чи^{м} ѵ закла^{д} такоѵы^{и} жє сумы ро^{v}ны^{и} та^{к}жε и шкоды попа^{д}ло^{и}. Ѡ котороε такоѵоε нεдосы^{т} чинεнε тому записоѵи εго ѵы^{ш}мεноѵаны^{и} протε^{с}туючи^{и} по^{v}торє. И протε^{с}тоѵа^{л}, и проси^{л}, абы тая ε^{го} протε^{с}тацыя до кни^{г} была записана. Што ω^{т}рималъ.

№6. Року тисєча шεстъωтъ тридъцатъ пятого м҃ца гε^{н}ѵара
ω^{с}мого д҃ня.

На ѵрядε кгро^{д}ско^{м} ѵ за^{м}ку ε^{г} к^{р} м^{л} Житоми^{р}скомъ пεрεдо ^{м}ною, Яно^{м} Ѵити^{н}ски^{м}, по^{д}старо^{с}ти^{м} житоми^{р}скимъ, по^{с}таноѵи^{v}ши сє ωчєѵи^{с}то шляхε^{т}ны^{и} па^{н} Ѵо^{и}тε^{х} Ѵро^{н}ски^{и} слуга εго м^{л} п҃на Алєкъса^{н}дра Лясочи^{н}ского, каштεляна камεнεцъко^{го}, ноѵокгро^{д}ско^{го}, улано^{v}ско^{го},
240 зв. старо^{с}ты заносилъ // манифε^{с}тацыю сѵою, и^{ж} ω^{н}, маючи злεцεниε ω^{д} εго м^{л} пана Камεнεцъкого, пана сѵоεго, которы^{и} з ѵоли ε^{го} к^{р} м^{л} и Рεчи По^{с}полито^{и} ѵ посε^{л}стѵε до царя и па^{н}стѵа Мо^{с}ко^{v}ско^{го} εха^{л} стороны поды^{м}ного з Ноѵокгро^{д}ка Сиѵε^{р}ско^{го}, абы εго ω^{д}да^{л}, понεѵажъ по ^{с}пустошεню краю ноѵокгро^{д}ского ω^{д} нεприятεля за нε^{з}εханε^{м} сє пано^{v} ωбыѵатєлεѵъ та^{м} та^{т} поѵεтъ побо^{р}цу сѵоεго на то^{т} ча^{с} нε помεнεны^{м} ма^{ш} ѵпро^{д} до ε^{го} м^{л} п҃на по^{д}ска^{р}бεго коро^{н}ного с поды^{м}ны^{м} помεнεны^{м} εзъди^{л} а кгды εго м^{л} приня^{т} ѵ ска^{р}бε нε ^{х}ця^{л} и до побо^{р}цы по бли^{ж}нεго которого ω^{д}да^{т} ро^{с}казалъ, тεды ω^{н}, идучи за и^{н}фо^{р}мацыεю εго м^{л} п҃на по^{д}ска^{р}бεго εго м^{л} пану Алєкъса^{н}дроѵи Га^{н}скомъ, побо^{р}цы Киε^{v}скомъ ω^{д}даѵа^{л}, которы^{и} з рации собε ѵεдомы^{х} ѵ то^{ж} приня^{т} εго нε хотεлъ. Ѡбаѵяючисε тεды помεнεны^{и} па^{н} Ѵро^{н}ски^{и} абы ѵ тру^{д}но^{ст} якую εго м^{л} пана сѵоε^{го} нε ^{ж}дати а прε^{н}цанε^{н} до задεмътати(?) ε^{го} м^{л} поды^{м}ноε троε понεѵа^{ж} нε ѵидає^{т} гдε бы εго мεлъ ω^{д}дать ту^{т} ѵ кгродε Житоми^{р}скимъ гото^{v}. То будучи и присєгою тєлє^{с}ною ликъѵидоѵа^{т} положи^{л} и абы то да^{л}шо^{го} дεцεзнε^{и}(?) ту^{т} зо^{с}таѵало. Просилъ которо^{го} афεкътацыε я, уря^{д} досы^{т} чинεчи, помεнεноε подымъноε троε з дымо^{в} дѵа^{д}цати трохъ суму золоты^{х} три^{д}цатъ и пу^{л}трεтя ωдобраломъ и тую мою да^{v}ши атε^{с}тацыю, приняломъ манифε^{с}тацыю εго. Што ω^{т}рыма^{л}.

№7. Данε зна^{т} ω выкупнε ω п҃на Прεжε^{v}ского
пану Прεжεѵскому.

Року тисєча шєстъсотъ тридъцатъ пятого м҃ца гε^{н}ѵара ω^{с}мого д҃ня.

На ѵрядε кгродском замку εго кр мл Житомирскомъ пεрεдо мною, Яномъ Ѵитинским, подстаростим житомирскимъ, постаноѵиvши сε ωчεѵисто ѵозный εнεрал ѵоεѵодстѵа Киεvского, Ѵолынского и Браславского шляхεтный Томашъ Домаранский созналъ тыми слоѵы,

иж ωн на жаданε и прозбу εго мл п͠на Иѵана // Прεжεvского и панεи 241
Макгдалεны Заблоцкого Прεжεvскоε, малжонкоѵъ, был урядоvнε ѵεзѵаный ѵ року тεпεрεшним тисεча шεстсот тридцат пятом м͠ца гεнѵара ωсмог дня на справу и потрεбу εг мл там жε д͠ня нинєшного ѵышмεноѵаного был посланый ѵ дом εго мл п͠на Миколая Прεжоvского, брата рожоного, до мεстεчка Городисча, прозываεмого Трибисоv, ѵ замочъку тамъ жε застаvши εго мл пана Миколая Прεжεvского и малжонку εго мл панною Катарину Мεпълεнского* Прεжεvскую урядоvнε ωпоѵεдал, иж што εго мл пан Иѵан Прεжεvский з малжонкою сѵоεю ωстал ѵинєн суму золотых полских дѵистε пεтдεсят на запис сѵой и ѵъ той сумε подручних сѵоих чотырох ѵ Корпилоvцε заѵεдлъ и застаѵил, яко тот запис достаточнε ѵ собε ωпεѵаεт. Тεды ωзнаимилъ и ωпоѵεдалъ их мл пан Миколай Прεжεvский и εй мл пани малжонка εго поѵεдили, жε пн͠зы тыε на час и дεн записε ωзначоный голоѵысмы ωдобратъ им запису кѵитоѵат и с тоεй маεтности нам зостаvной на ωнъ час уступит.

Которое то созънанε сѵоε помεнεны ѵозный просилъ, абы было принято. Што ωтрымал.

№ 8. Протεстацыя ωд εго мл пана Ивана Прεжоvского
на εг мл п͠на Миколая Прεжоvского, брата рожоного.

Року тисεча шεстъсотъ тридъцатъ пятог м͠ца гεнѵара ωсмого д͠ня.

На ѵрядε кгродском ѵ замку εг кр мл Житомирскомь пεрεдо мною, Яном Ѵитинским, подстаростим житомирским, постаноѵиvши сє ωчєѵисто урожоный εго мл пан Иѵан Прεжεvский солεнитεр сє сѵєдъчилъ и ωпоѵεдалъ напротиvко урожоному εго мл пану Миколаεѵи Прεжєvскому, брату сѵоεму рожаному, ω то,

иж помεнεный панъ Миколай Прεжєѵъский, нє ωглεдаючи сε ничого, наш родич, праѵа // посполитого и ѵины ѵ нимъ протиvко 241 зв.
такоѵымъ ѵъ конституцыяхъ и ѵъ статутε заложоныε и ωписаныε ту дεж

* Треба Лепленского.

мило^{ст} братє^{р}скую прирожоную и ω^{ѵ}шємъ на знєѵагу ωного смєлъ и ѵажилъ сє ѵ рокъ бли^{з}ко про^{ш}лы^{м} тисєча шє^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} чє^{т}ѵєръто^{м} м҃ца дєкабра д҃ня дѵа^{д}ца^{т} шо^{с}то^{го}. Мало на тымъ маючи, жє пє^{р}ѵє^{и} з о^{д}поѵєдъю на ^{з}дороѵъє єго и ма^{л}жо^{н}ки єго урожоно^{и} панє^{и} Макгдалєны Заблоцъкого Прєжо^{ѵ}скоє прє^{з} урожоны^{х} пано^{ѵ} Алєкъса^{н}дра Кгє^{д}руця и пана Шимона Прєжо^{ѵ}ско^{го}, брата сѵоєго и протє^{с}туючого рожоно^{го}, и и^{н}ши^{х} ѵєлю людє^{и} по килъку кро^{т} присыла^{л} жє ѵсюды на кудымъ мє^{ст}цу: такъ ѵ дому, ѵ полю, ѵ дорозє а на ω^{с}татокъ и ѵъ ко^{с}тєлє, гдє бы єно колъѵєкъ єго мо^{г}лъ здыба^{т} и ма^{л}жо^{н}ку єго такъ самъ прє^{з} сєбє, яко и и^{н}шиє ωсобы направъныє и чєлядъ сѵою, жєбы нє бы^{л} бє^{з}пє^{ч}ны^{м} здоро^{ѵ}ю, ωбєцуючи єго заби^{т} и замо^{р}доѵа^{т} и^{з} малъжонъкою єго. И то^{т} за^{ѵ}зяты^{и} замы^{с}лъ сѵо^{и} и ра^{н}ко^{р} злы^{и} нєхрє^{с}тя^{н}ски^{и} нєпри^{с}то^{и}ны^{и} до єфєкъту хотєчи привє^{с}ти и выкона^{т} д҃ня ѵыжє^{и} помєнєно^{го} дѵа^{д}ца^{т} шо^{с}то^{го} дєкабра уми^{ст}лънє доѵидаѵъши сє жє протє^{с}туючи^{и} ѵє^{с}полъ с помєнєною малъжонъкою сѵоєю урожоною панєю Макгдалєною Забълоцъкою Прєжєѵъскою для набожє^{н}ства и и^{н}ши^{х} потрєбъ сѵои^{х} до Житомира приєха^{ѵ}ши былъ у урожоного єго м^{л} п҃на Яна Ѵити^{н}ского, по^{д}старо^{с}тє^{го} житоми^{р}ско^{го} и^{з} ма^{л}жо^{н}кого сѵоєю ѵ дому. Та^{м} жє помєнєны^{и} па^{н} Микола^{и} Прєжє^{ѵ}ски^{и} уми^{с}лънє пришє^{д}ши з чєля^{д}ю и помо^{ч}никами сѵоими тудє ^{ж} з урожоными є^{го} м^{л} пано^{м} Шимоно^{м} Прєжє^{ѵ}ски^{м}, братомъ сѵоимъ и протє^{с}туючо^{го} рожонымъ, и паномъ Миколаємъ Быко^{ѵ}скимъ и и^{н}шими єму з ымє^{н} и про^{з}ѵи^{с}къ лєпє^{и} ѵєдомыми и ^{з}наємыми, которы^{х} было ѵ ли^{ч}бє до дѵана^{д}цати члоѵєка и бо^{л}шє^{и} з стрє^{л}бою, яко на яко^{го} нєприятєля, гдє заразо^{м} до протє^{с}туючо^{го} стрєля^{т} казалъ. є^{д}но жє
242 помєнєны^{и} єго м^{л} па^{н} Янъ ^{ѵ}рити^{н}ски^{и}*, по^{д}старо^{с}ти^{и} // житоми^{р}ски^{и}, нє допу^{с}ти^{л} ж то ѵидєчи. Протє^{с}туючи^{и} з дому єго м^{л} пана по^{д}старо^{с}тєго уходєчи далъшо^{го} заѵоду нєбє^{з}пєчє^{н}стѵа здороѵъя сѵоєго пошє^{д}лъ. А по тымъ за^{с} кгды додому сѵоєго до Прєжєѵа ѵє^{с}полъ с помєнєною ма^{л}жо^{н}кою сѵоєю єхалъ, тамъ жє зноѵу помєнєны^{и} па^{н} Микола^{и} Прєжє^{ѵ}ски^{и} с тыми ^{ж} то сѵоими помо^{ч}никами и чєла^{д}ю, за^{с}тупи^{ѵ}ши на дорозє ѵ мє^{с}тє Житомиру ѵ улицы стрєля^{т} до нє^{го} и малъжонъки єго начали. И бы бы^{л} за ла^{с}кою божєю нє уяхалъ, пє^{ѵ}нє бы єго ѵє^{с}полъ и^{з} ма^{л}жо^{н}кою єго забилъ и ^{с} то^{го} сѵєта зглад илъ. За чимъ протє^{с}туючи^{и} забєгаючи нєбє^{з}пєчє^{н}стѵа здоро^{ѵ}я сѵоє^{го} и ма^{л}жо^{н}ки сѵоє^{и}, абы за^{с}

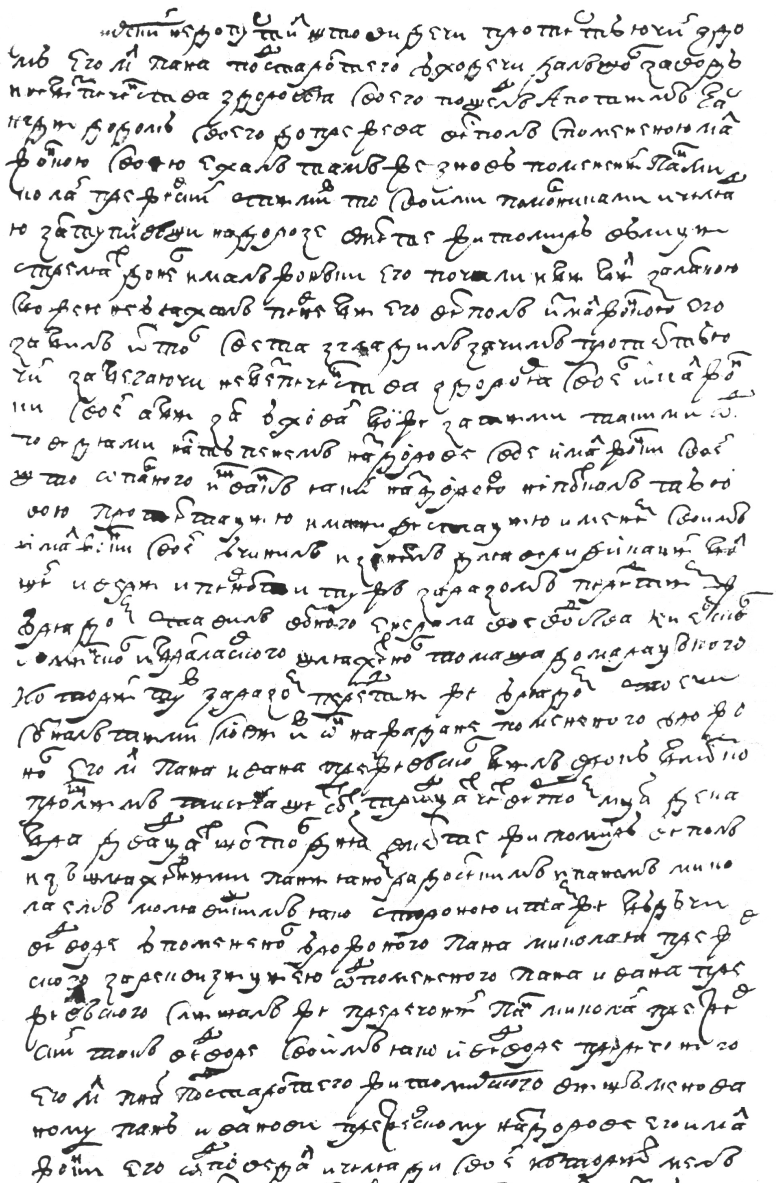
---

* Треба ^{Ѵ}ити^{н}ски^{и}.

ухохоѵал божε за тыми такими ωдпоѵедями наступεнεмъ на здороѵε сѵоε и малжонки сѵоεи што ωпасного иш ѵанкъ(?) якии на здорою нε поткалъ тую сѵою протєстацыю и манифεстацыю имεнєм сѵоимъ и малжонки сѵоεи учинил и занεслъ для ѵεрификацыи болшεи и ѵεры и пεноcти. И тужъ заразомъ пεрєд тым жε урядом стаѵилъ ѵозного εнεрала ѵоεѵодстѵа Киεского, Ѵолынского, и Браславского шляхεтного Томаша Домарацъкого, которыи туж заразом пεрεд ты жε урядом стоεчи созналъ тыми слоѵы, иж ωн на жаданε помεнεного урожоного εго мл пана Иѵана Прεжоѵъского былъ ѵ року близко прошлымъ тысєча шєстсот тридцат чєтѵєртом м҃ца дεкабра дѵадцат шостого дня ѵ мεстε Житомиру ѵεсполъ и зъ шляхεтными паны Яном Радосεскимъ и паномъ Миколаεмъ Моляѵицскимъ, яко стороною, и там жε будучи ѵε дѵорε у помεнεного урожоного пана Миколая Прεжєского за рεкѵизыцыεю ωд помεнεного Иѵана Прεжєского слышалъ, жє прεрεчоныи пан Миколаи Прεжεскии такъ ѵε дѵорε сѵоимъ, яко и ѵε дѵорε прεрєчоного εго мл п҃на подстаростεго житомирского ѵышъмεноѵаному пану Иѵаноѵи Прεжεскому на здороѵε εго и малжонки εго ωдповεдал и чєляди сѵоεи, которых мεлъ при собε кулкунастъ, забит росказалъ и жεбы их пилноѵали кгды // з Житомира додому поεдутъ. И 242 зв.
такъ до самого протεстуючого яко и малжонки εго стрыляли и нεжыѵими их яко ж и стрεлбу зараз готоѵую мεли хотεчи тот учинок ѵыконат. И помεнεному ѵозному, абы тую ωдпоѵεдъ и похѵалку на здороѵε их пану Иѵаноѵи Прεжєѵъскому и малъжонцε εго ωпоѵεдал и до ѵєдомости донεслъ жε ѵшєлякими способами и на шεлякимъ мεсцу ω здороѵε их старатсє будєтъ и з Житомира здороѵы нε ѵыεдутъ. Што так, а нε иначεи помεнεныи ѵозныи из шляхтою што εно ѵидεлъ и слышал быт сознал и просил ω принятε тоεи сѵоεи рεляцыи из протεстацыεю. Што ωтрымалъ.

№9. Протεстацыя ωд пана Вилямовъского на Поплавъскиε.// 243

Року тисεча шεстъсотъ тридцатъ пятого м҃ца гεнъѵара ωсъмого дня.

Аркуш 242 із справи за 1635 р.

На ѵрядε кгро^{д}ско^{м} ѵ за^{м}ку ε^{го} к^{р} м^{л} Житоми^{р}скомъ пεрεдо ^{м}ною, Яно^{м} Ѵити^{н}ски^{м}, по^{д}старо^{с}тимъ житоми^{р}ски^{м}, станоѵъши ѡбли^{ч}нε урожоны^{и} его м^{л} панъ Микола^{и} Ѵилямоѵъски^{и} солєнитε^{р} сѵε^{д}чилъ и протє^{с}тоѵалъ сє напроти^{v}ко шляхє^{т}ны^{м} п҃но^{м} Тимофиεѵи, Якимоѵи Поплаѵъскимъ людε^{м} плохи^{м} м҃нє^{и} ѡсєло^{с}ти маючи^{м} на то^{т} ча^{с} слу^{ж}бою при εго м^{л} пану Алεкъса^{н}дру Га^{н}ски^{м}, дε^{р}жа^{v}цы мє^{с}та Ѵилъска, баѵεчимъ сє ѵ то^{т} способъ и ѡ то, и^{ж} тыε Попла^{v}скиε ничого нε рє^{с}пεктуючи и нε ѡ^{г}лεдаючи сє на праѵо по^{с}политоε и ѵины ѵ нε^{м} ѡ по^{х}ѵалъкахъ на здороѵε людε^{и} стану шлахε^{ц}кого срокго ѡписаныε лε(?)цε собε поѵажаючи зѵа^{с}ни^{v}ши сє, кро^{м} жа^{д}ноε причины проти^{v}ко протε^{с}туючому устаѵи^{ч}нε по^{х}ѵалъки по ро^{з}ныхъ мє^{с}цахъ на ^{з}дороѵъε протєстуючого чиня^{т} и чини^{т} нε пεрε^{с}таютъ, яко ^{ж} потѵεръжаючи ты^{х} сѵои^{х} по^{х}ѵалокъ и дεкляруючи ѡныε ѵыконатъ року тєпєрε^{ш}нє^{го} тисєча шє^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} пятого м҃ца гє^{н}ѵара пє^{т}на^{д}цатого дня ѵ за^{м}ку Ѵи^{л}скимъ публицε и при ѵєлю и ѡбεцъно^{с}ти людε^{и} зацъны^{х} пεрε^{д} его м^{л} пано^{м} Ѵо^{и}тεхо^{м} Залє^{с}ки^{м} его м^{л} пану Алєкъса^{н}дру Га^{н}скимъ, паномъ сѵои^{м} ѵε^{н}цъ тεжъ во^{и}томъ ѵи^{л}ски^{м} Фεдоро^{м} Матысεѵичомъ и ѵεлю мεсчаны^{х} ѵи^{л}ски^{х} тыε то Попла^{v}скиε мεноѵаниε по^{х}ѵалъки публи^{ч}ны на ^{з}дороѵε протє^{с}туючо^{го} учинили, дεкляруючи на ко^{ж}ды^{м} мє^{с}цу любъ ѵ дорозε, ѵ полю, ѵ мε^{с}тε на ѵъси, кгдε бы сє ко^{л}ѵεкъ трафило с протε^{с}туючи^{м} лεѵо^{м} чини^{т} и ѡ ^{з}дороѵъε его абы его мо^{г}ли по^{з}баѵа^{т} стара^{т}сє. Забεгаючи тεды его мεнεны^{и} протє^{с}туючи^{и} такоѵому нєбє^{з}пєчє^{н}стѵу, ѡ^{х}раняючи здороѵε сѵоε ѡ^{д} такоѵого нεбε^{с}пєчє^{н}стѵа абы ѵ ни^{м} мо^{г}лъ цалε зо^{с}таѵа^{т} ѡ^{д} такоѵоε ^{ж} по^{х}ѵа^{л}ки. А за ты^{м}, чого божε ухоѵа^{и}, ε^{с}ли бы сє што такоѵого при ѡбронε здороѵя сѵоε^{го} ѡ^{д} такоѵы^{х} праѵа по^{с}политого ѵиωлε^{н}ци ѡѵъста^{т} мали итεрумъ атъкѵε итεрумъ сѵε^{д}чилъ и протε^{с}тоѵалъ и при то^{и} протε^{с}тацы^{и} ѵо^{з}ного εнεрала шляхє^{т}ного Лаѵрина Ко^{з}ло^{v}ского стаѵилъ. Которы^{и} то ѵо^{з}ны^{и} ту^{ж} пεрεдо ^{м}ною, урядо^{м}, со^{з}налъ, и^{ж} ѡ^{н} року тεпεрεшънεго тисєча шε^{ст}со^{т} три^{д}цатъ пято^{го} м҃ца фεѵраля трина^{д}цато^{го} д҃ня, будучи урядо^{v}нε ѵε^{з}ѵаны^{и} ѡ^{д} его м^{л} п҃на Ѵилямо^{v}ского былъ ѵ мε^{с}тε Ѵи^{л}ску, та^{м} жε бы^{v}ши слыша^{л} ѡ^{д} его м^{л} пана Ѵо^{и}тεха Залє^{с}ко^{го}, та^{к} же ѡ^{д} ѵо^{и}та ѵи^{л}ско^{го} шляхє^{т}но^{го} Фεдора Матысоѵича и и^{н}шы^{х} мεща^{н} ѵи^{л}ски^{х} и паноѵε Тимофε^{и} и Яхи^{м} Попла^{v}скиε, которыε тεпє^{р} слу^{ж}бою сε баѵε^{т} при ε^{го} м^{л} пану Га^{н}ски^{м} такиε по^{х}ѵа^{л}ки, яко ѵышε^{и} ѵ протє^{с}тацы^{и} помєнило на ^{з}дороѵε пана Ѵилямо^{v}ского публицε при ты^{х} ѵы^{ш}мєнованы^{х} ѡсобахъ

учинили и ѵыконат ωныє пєрєд мєноѵаными ωсобами и пєрєд ωчима самого єго мл пана Ганскуго п̃на сѵоєго дєкляроѵали. А так помєнєныи ѵозныи то што слышалъ справєдлиѵє быть сознаvши просил, абы тая єго рєляцыя при тои протєстацыи была принята. Што ωтрымал.

№10. Квитъ ωт пана Станислава Рудъницкого пану
243 зв Павловскому служачии //.

Року тисєча шєстъсотъ тридцатъ пятого м̃ца гєнъѵара дєѵятого дня.

На ѵрядє єго кр мл ѵ замку Житомирском пєрєдо мною, Яном Ѵитинским, подстаростим житомирскимъ, становъши ωчєѵисто урожоныи панъ Станиславъ Рудницкии сѵоим и урожонои панєи Марины Кголаского Рудницкои, малжонки сѵоєи, имєнємъ, за которую ѵарую и записую сє нинєишим записом способомъ нижєи ωзначоным под закладом нижєи мєноѵаным ωдступуючи ωд ѵласного форуму поѵєту праѵа и юриздыцыєи сѵоєи ѵласнои а ѵзглядом сознаня нинєишого запису кѵитоѵого и юриздыцыєи тутоишоє доброѵолнє поддаючи сє яснє, яvнє и доброѵолнє созналъ тыми słоѵы,

иж што єго мл панъ Самуєлъ Паѵъловски ѵ року близко прошлым тисєча шєстсот тридцат чєтѵєртом м̃ца июня шєстого д̃ня, тоєстъ на сѵято трох крулєи, ѵзял и позычил былъ суму пєѵъную тисєчу золотых полских у нас малжонкоѵъ сполнє монєты и личъбы полскои, которую то помєнєную суму мєлъ и поѵинєн былъ зупєлнє и нєроздєлънє нам ωддатъ на час пєvныи, тоєст на такоє ж сѵято трох крулєѵъ, ѵодлуг калєндара рымского ѵ року тєпєрєшним тисєча шєстсот тридцатъ пятомъ припадаючои тут ѵ Житомиру подъ закладомъ такоѵои жє другои сумы ѵышъпомєнєнои под шкодами ѵ записє ѵыражоными на голоє рєчєнє слоѵа, а ѵ нєωдданю тоєи сумы мєлъ и поѵинєн был нам до рєклънои посєсыи податъ и пустит сєло Трубиєvку праѵом застаѵным ωд єи мл панєи Ѵилинскои собє налєжачую и поданую, ω чим запис ωрииналныи ѵ собє ширєи ωбмоvляєт. Которую то суму ѵышпомєнєную, тоєст тисєчу золотых полских, зупєлна я ωдобраѵъши и ωныє ωдличиvши, ωд єго мл п̃на Самуєля Паѵлоѵского с тоєи сумы помєнєнои єго мл кѵитує запис ωриинальныи ѵ кгродє тутєишим Житомирским признаныи єго мл ѵорочаю и ωнъкасую и у марамъко ѵънивєчъ ωборочаю ѵєчными часы нє прєтєнъдуючи собє праѵа жадного

ѵнєсти. А иж на тот час до того кѵиту сознаня малжонка моя, помєнєная за нєспособъностъю здороѵя сѵоεго тут до кгроду станут нε могъла, тεды // я записуε сє и ωбликгуε за помєнєную малжонку моεи до пробацыεи того кѵиту на зєлєныε сѵятки при(..)ко пришлыε римскоε сѵято ѵ року тєпєрєшним тисєча шεстсот тридцатъ пятом буду εε поѵинεн стаѵит тут до книгъ нинεшних кгродских житомирскихъ албо киεѵских так жε тεж любъ до зεмстѵа которого колѵεк гдε захочεт, абы ωна тот запис мои доброѵолныи кѵитоѵыи станоѵши ωчєѵисто пεрєд ωнымъ урядом албо судом признала албо утъѵєрдила а то под закладомъ тисєчи золотыхъ полских а ѵ нєдосыт учинεню тому записоѵи моεму доброѵолному кѵитуε и тоεи субмисыεи моεи ѵолно будεтъ εго мл пану Паѵлоѵскому м̃нє и потоммки моε до суду албо уряду такъ кгродского, яко и зεмского, которого колъѵєкъ так жє и до суду голоѵъного трибуналу Любεлского позѵатъ. Кгды я форумъ собε и потомкомъ моим назначамъ и тамъ, гдε буду позѵаныи ωд εго мл поѵинεн буду и потомкоѵε мои поѵинни будут на пєршимъ тєрминε за пєршимъ позѵомъ, яко на заѵитым року станут заклад тисєчу золотых нє ωдходєчи там жε зараз готоѵыми пнεзми заплатит шкоды на голоε рєчєнε слоѵа и наклады бєз присєги ѵєрнут и тоεи субмисыεи доброѵолнои там жє зараз досит чинил ѵ ωного праѵа, гдε буду позѵаныи, жадных ωборон, которыε бы колѵεкъ з ѵыналязку людского могли бытъ ѵымысленыε нє зажиѵаючи хоробами послугою рєчи посполитои и εкъзεмптами, нε закладаючи сε апεляцыи прозєкѵуцыεи нє чинєчи, ани иж собє на помоц нє бєручи и згола жадных ωборонъ праѵных и нєпраѵъныхъ нє зажиѵаючи. Которыи запис доброѵолнє сознаѵам. Котороε ωчєѵистоε сознанε я, уряд, приняѵъши до книг нинєишиx кгродских житомирскихъ записатъ казаломъ. И εст записано. 244

№11. Плεнипотεнъцыε ωд εи мл панεи Павъловскоε пεвънымъ ωсобомъ.

//Року тисєча шєстъсотъ тридъцатъ пятого м̃ца гєнъѵара дεѵятого дня. 244 зв.

На ѵрядε кгродскомъ ѵ замку εго кр мл Житомирскомъ пεрεдо мною, Яномъ Ѵитинским, подстаростим житомирским, станоѵши ωчєѵисто урожоная εи пани Зофия з Харлεжа Паѵлоѵская с притомъностю малжонка сѵоεго εго мл пна Самуεля Паѵълоѵъского, яко ωпєкуна малжонского, для записаня до книг нинεшних кгродских житомирских имεнεмъ сѵоим и

имɛнɛ^{м} урожоного п҃на Ѵа^{ц}лаѵа Зло^{v}ско^{го}, сына сѵоɛго, яко ɛсчє лɛтъ нєдоро^{с}лого, кую а^{д}гу^{т}ɛритъ курамъ созънала тымы слоѵы будучи здороѵа на тɛлɛ и у мы^{с}лɛ,

и^{ж} я со^{з}наѵа^{м} ты^{м} моимъ доброѵо^{л}ны^{м} умоцоѵаны^{м} ли^{с}то^{м} до ^{v}си^{х} и ѵшɛляки^{х} ɛнɛралитɛръ спра^{v} сѵои^{х} у ѵшɛляки^{х} судоѵъ зɛ^{м}скихъ, кгро^{д}скихъ такъ тутɛ^{и}ши^{х} ѵоɛѵо^{д}стѵа Киɛ^{v}ского, яко и и^{н}ши^{х} коро^{н}ныхъ зɛ^{м}скихъ и кгро^{д}ски^{х}, такъ жɛ тɛ^{ж} и до суду голоѵного трибуналу Любɛ^{л}ского до ^{v}сихъ ак...* такъ прɛ^{з} на^{с} ро^{з}ны^{м} ωсобомъ позадаѵахъ, яко тɛ^{ж} ω^{д} ро^{з}ны^{х} ωсобъ намъ нє и^{н}тє^{н}тоѵаныхъ и на яки^{м} колъѵɛкъ пу^{н}ктɛ и тɛ^{р}минɛ пра^{v}ны^{м} будучи^{х} и заѵи^{с}лы^{х}, и^{ж} са^{м} и ѵ ты^{х} справа^{х} для заба^{v} и^{н}ши^{х} сѵои^{х} стаѵи^{т} нɛ можɛм и моцъ до^{с}татɛ^{ч}ную и урядоѵую злɛцила^{м} и поручила урожоны^{м} пану Пɛтроѵи Па^{v}ло^{v}скому, пану Стани^{с}лаѵоѵи Сто^{ц}кому, ɛго м^{л} пану Паѵлоѵи Ро^{с}цɛ^{ц}кому и пану Миколаɛѵи Заѵи^{н}скому на цалы^{и} рокъ и шɛ^{ст} нɛдɛлъ ѵо^{д}лу^{г} пра^{v}а по^{з}ѵоляючи ѵ ты^{х} сѵои^{х} ѵси^{х} справа^{х} пра^{v}нɛ при^{с}лухи ѵ и^{х} пра^{v}нɛ прилюѵа^{т} ω^{д} нɛпра^{v}ны^{х} апɛлɛѵа^{т}, ѵздаѵа^{т}, ро^{с}писоѵать, присɛгъ слуха^{т} и ^{v}си^{х}, которая потрɛбоѵали, зажиѵа^{т}. Та^{к} ѵси^{м}, яко и ко^{ж}дому зособна на мɛ^{с}цɛ сѵоɛ и^{н}ши^{х} плɛнипотɛ^{н}то^{v} ѵ ты^{х} справа^{х} будɛ^{т} по^{с}тано^{v}лɛны^{и}, яко бы сɛ то при ωчɛѵи^{с}ти^{и} бы^{т}но^{с}ти нашо^{и} ω^{д}праѵоѵало за^{v}дя^{ч}нɛ зы^{с}къ и ^{с} пяту приня^{т}
245 субмитуɛ сє мо^{ц}ю тоɛ^{и} моɛ^{и} плɛнипотє^{н}цыє^{и}. И просила ɛ^{го} м^{л} паня // Па^{v}ло^{v}ская, абы тая ɛ^{и} плɛнипотє^{н}цыя до кни^{г} была принята и записана. Што ω^{т}рымалъ.

№12. Плɛнипотɛ^{н}цыя ω^{д} ɛго м^{л} пана Самуɛля
Павловского пɛвны^{м} ωсобамъ.

Року тисєча шɛстъсотъ тридъцатъ пятого м҃ца гɛнѵара дɛѵятого д҃ня.

На ѵрядɛ кгро^{д}ско^{м} ѵ за^{м}ку ɛго к^{р} м^{л} Житоми^{р}ско^{м} пɛрɛдо мъною, Яно^{м} Витинъскимъ, подъстаро^{с}ти^{м} житоми^{р}скимъ, станоѵъши ωчєѵи^{с}то урожоны^{и} ɛго м^{л} панъ Самоɛлъ Па^{v}ло^{v}ски^{и} для записа^{н}я до кни^{г} нинє^{ш}ни^{х} кгро^{д}ски^{х} житоми^{р}скихъ, будучи здоровы^{и} на тɛлɛ и у мы^{с}лє, зо^{з}налъ тыми слоѵы,

* Тут чорнильна пляма.

иж я созънаѵамъ тым моим доброѵолным умоцоѵаным листомъ до ѵсихъ єнєралитєръ справ сѵоих до ѵъшєляких судоѵъ зємских, кгродских так тутєиших ѵоєѵодстѵа Києѵъского, яко и ѵ инших коронных зємских и кгродских, так жє тєж и до суду голоѵного трибуналу Пєтръкоѵъского, яко и Любєлъского до ѵсих акъцыи так прєз мєнє розным ωсобом позадаѵаных, яко тєж ω других ωсобъ, м̃нє самому интєнтєнтоѵаных и на яким колѵєк пунктє и тєрминє праѵным будучих и заѵислых, иж сам ѵ тых спраѵах для забаѵъ инших сѵоих стаѵат нє могучи моцъ достаточную и урядоѵую злєциломъ и поручилъ урожонымъ єго мл пану Пєтроѵи Паѵлоѵъскому, пану Станиславоѵи Стоцъкому, пану Паѵлоѵи Росцєцъкому и пану Матєєѵи Ѵроницкому на цалыи рок и шєст нєдил ѵодлуг праѵа, позѵаляючи имъ ѵ тых ѵсих спраѵах праѵнє постопоѵат контроѵєртоѵат дєкрєтом сє прислухиѵат праѵнє примоѵат ωд нєпраѵных апєлєѵат, ѵздаѵатъ, росписоѵат, присєг слухатъ и ѵсихъ єнєралитєр инъших ωброн и добродєистѵъ праѵныхъ, которых бы тылко которая спраѵа потрєбоѵала зажиѵат, так ѵсим яко и каждому зособна на мєсцє сѵоє инших плєнипотєнтов постаноѵлят, хто колѵєк прєз плєнипотєнтов тых ѵсих спраѵах будєт постаноѵлнєѵи якобы сє то при ωчєѵисто бытъности моєи ωдпраѵоѵало заѵдячънє // зыскъ и страту принятъ субъмитує сє моцъю 245 зв
тоєи моєи плєнипотєнъцыєи просєчи, абы то было до къниг принято и записано. Што ωтрымалъ.

№13. Посєсыя ωд панов Ѡгиєв пану Жикгмонтови Пєрєсєцкому высокоє служачая.

Року тисєча шєстъсотъ тридъцатъ пятого м҃ца гєнъѵара ωдинадцатого д҃ня.

На ѵрядє кгродском ѵ замку єго кр мл Житомирскомъ пєрєдо мною, Яном Ѵитинским, подстаростимъ житомирским, становши ωчєѵисто ѵозныи єнєрал ѵоєѵодстѵъ Києвского, Ѵолынского и Браславского шляхєтныи Анъдрєи Хорєвскии для записаня до книг нинєшних кгродских житомирскихъ созънал,

иж ωн року прошлого тисєча шєстсот тридцат чєтѵєртого м҃ца мая дѵадцатого д҃ня, будучи урядовнє ѵєзѵаныи ωд урожоных паноѵъ Самуєля, Яна и Паѵъла Тишкєѵичоѵъ Ѡгиєѵъ и маючи при собє шляхту, людєи добрых пана Мартина Шкалского и Андрєя Мокрицкого был ѵ сєлє, назѵаномъ Ѵысокимъ, маєтности их мл панов Нємиричоѵъ дєдичнои ѵ

Ключу Горошъкоѵъским лєжачои, гдє быvши за устнымъ росказанємъ помєнєных паноv Ѡгиєѵъ а ѵодлуг листу доброѵолного ѵлиvкоѵого запису ωд мєноѵаных паноѵъ Ѡгиєѵъ п҃ну Жикгмонтоѵи Пєрєсєцкому и малжонцє єго на суму п҃нзєи пят тисєчєи золотых полских даного и ѵъ помєнєнои сумє праѵомъ ѵлиvкоѵымъ части три ѵ сєлє помєнєным Ѵысоким способомъ застаvным и праѵом таким, якимъ зошлыи ωтєц Ѡгиєѵъ сами ωд зошлого єщє єго мл п҃на Стєфана Нємирича, подкоморєго Києvского, старосты
246 ωѵруцъкого, тримали пусчоную и // цєдоѵаную помєнєным паномъ Пєрєсєцким малжонцє и потомкомъ их моцю того ж запису ѵлиvкоѵого и ѵладзою уряду сѵоєго ѵозноvского тую мєноѵаную три части того сєла Ѵысокого с поддаными на тыхъ частях и их поѵинностями, данями, податками, роботами, подѵодами, кгрунтами, полями, засиѵами ωзимыми, гаями, запустами, сєножатми до тых части налєжачими стаѵами, млынами ωѵо згола зо vсими пожитками, яко ωтым ширєи тот запис так ωрииналныи, яко и vлиvкоѵыи ѵ собє сѵєдчит ѵ моцъ, ѵ дєржєнє, спокоиноє ужиѵанє ѵ рєалную посєсыю помєнєнымъ малжонкомъ подал и поступил и ωных ѵ тыє добра праvнє интромитоѵал. Которои интромисыєи нихто нє боронилъ, а забраѵъши подданыхъ тамошнихъ на тыхъ трохъ частяхъ будучихъ до громады ωным ω ноѵыхъ посєсорахъ панахъ Пєрєсєцкихъ малъжонъкахъ ωзнаимилъ и послушєнстѵо ѵшєлякоє так, яко и инъшимъ анътєцєсоромъ чинили пєлнит приказал. Которыє то подданыє ни v чимъ нє прєчєчи поѵинъност и поданъстѵо пєлънитъ подънєли сє и заразъ на роботу пошъли. А такъ тая єго рєляцыя была до книг принята и записана. Што ωтрымал.

№14. Положєнє позѵу ωд Пєрєсєцкого по пана Адама Корчєвского.

Року тисєча шєстъсотъ тридъцатъ пятого м҃ца гєнъѵара ωдинадъцатого дня.

На ѵрядє кгродском ѵ замку єго кр мл Житомирскомъ пєрєдо мною, Яномъ Ѵитинскимъ, подстаростимъ житомирскимъ, станоvши ωбъличнє ѵозныи єнєрал ѵоєѵодстѵа Києvского шляхєтныи Анъдрєи Хорєvскии для записаня до книг нинєшних кгродских житомиръских созъналъ,

иж ωн року тєпєрєшънєго тисєча шєстсот тридцат пятого м҃ца гєнѵара пятого д҃ня позоѵъ зємскии Києvскии аутєнтычныи ωтнєслъ до мєстєчка Городъка маєтности пана Адама Коръчєvского, которыи ωднєсши,

ωддалъ εго ωчєѵисто ѵ руки пану Адамоѵи Коръчєѵъскому. Писаныи тот позоv помєнєного пана // Адама Корчєѵъского, яко потомка зошлого Иѵана 246 зв.
Коръчєvского и сукъцεсора добръ ѵ справε до запису ωдлуг дѵох тысєчєи золотых прєз зошлого ωица εго Иѵана Коръчεѵъского зъ зошъломъ тεжъ пану Анъдрεεѵи Пεрεсεцкому на запис зосталоѵичныи ωд урожоных пана Костантого, Жикгмунта Пεрεсεцких сыноѵъ зошлого пана пана Анъдрεя и Пεрεсεцкого с пεршою малъжонкою зошлою Ѡръжулεю Ракоѵъскою спложоныхъ, яко ωпεкуноѵъ и сукъцεсороѵъ добръ прирожоныхъ такъ жε и ωд Стεфана, Яна тεжъ сыноѵъ и Катарыны, цорки тεжъ зошлого Анъдрεя Пεрεсεцъкого, потомкоv с которою малжонъкою панεю Зофиεю Парысоvною спложоных, яко лεтъ нε маючих, которыε прихиляючи сє до готоѵого постyпку прєз ωица ихъ зошлого на зошлымъ Иѵанε Корчєѵъскомъ праѵъного ωтриманыε одступиѵъши баницыεи на рочках прошълыхъ ѵ року тεж тисєча шєстсот тридцат трεтємъ прεзъ ωпєкуноѵъ ихъ на трыбуналε ωтриманого и εи пубъликациεи на рочкахъ прошълыхъ ѵ року тεж тисєча шєстсот тридцат трεтєм прєз актора ѵлиvкоѵого публикоѵаного позѵали, яко ω тым ширεи тотъ позоѵъ рεчъ и жалобу сѵою сѵ□єдчит. За которымъ то позѵом рок сторонам ωбудѵумъ позѵанои и поѵодоѵои ку праѵу до прислуханя сє ѵины баницыи и εи публикацыεи на трыбуналε коронным Любεлским ѵ Любълинε мεжи спраѵы консєрѵатъныε ѵоεѵодстѵъ Киεvского, Ѵолынского и Браславского ѵ року тεпεрεшним тисєча шєстсот тридцатъ пятого и тисєча шєстсот тридцат шостом до сужεня принадлыхъ на тот час, кгды тая спраѵа з рεεстру судоѵого порядкомъ инших справъ приѵолана будєт. Зложил и назначилъ и просилъ помєнεныи ѵозныи, абы тая εго рεляцыя была до книг нинєшнихъ принята и записана. Што ωтрымалъ.

№15. Положεнε позвовъ ωд паноv Заѵацкихъ по паноv
Пашковъскиε малжонки.

Року тисєча шεстъсотъ тридъцатъ пятого м҃ца гεнъѵара тринадъцатого д҃ня.

На ѵрядε кгродском ѵ замку εго кр мл Житомирскомъ пεрεдо мною,
Яном Ѵитинским, подъстаростимъ житомиръскимъ, // стаѵъши ωчєѵисто 247
ѵозныи εнεралъ ѵоεѵодстѵа Киεvского шляхεтныи Миколаи Скочинскии ку записаню до книг кгродских житомирскихъ созъналъ тыми слоѵы, иж року

нεдаvно прошлого тисєча шєстъсот тридцатъ чєтѵεртого м҃ца ωктобра
тридцат пєрѵого д҃ня позѵовъ кродских києvских аѵътεнтычних три до
маεтности сεла Рεкоvщины назѵаноε Липлεнщины ωднεслъ и у дѵорε
тамошнεм ѵзяѵъши ѵεдомост ω приεздε п҃на Пашкоѵъского ωд подъданыхъ
и ωд чεляди εго, которыи з обозу с паном сѵоим εго мл п҃ном старостою
ωѵруцъкимъ приεхалъ при бытности εго у ѵорота дѵорныε утъкнулъ и
чεляди дѵорнои ω том положεню ωпоѵεдалъ и публикоѵалъ<,> писаныε
тоεст дѵа позѵы по урожоных панεε Богдану Миткоѵичоѵну
Кришътофоѵую Стєцъкую пєршого малжонстѵа, а тεпєрεшънюю панию
Бартломєεѵую Пашкоvскую и пана Бартломεя Пашъкоvского, ωпεкуна εε
малжεнского яко принцыпалоѵъ, так жε и по п҃на Самоεля Пашкоѵъского,
яко компринцыпала и помочника учинку их сполного и иншим помочником
их им жє самым добрε знаεмых ѵ жалобε урожоного пана Яна Заѵадского
пєршии позоv ω тои кгѵалтоvныи ноцныи наεздъ на дом п͠на Заѵадского,
знищєнε дому и злупεнε, збытε самого и ранεнε εго и ωкръѵаѵєнє дому εго
шляхєтского так жє ку дєспєктоѵанε малжонки εго ѵзятε з шкатулою спраѵъ
розных и vзятε запису з тоεю ж шкатулою на чотырнадцат сот золотых
польских ωд зошлого п҃на Кришътофа Стєцъкого поѵодоѵи даного и
служачого и зо vсим поступком праvным ѵ тои спраѵε ω тот долъгъ зошлого
ѵзятого злупεнε скрын ѵзятε[*] ѵсєε маεтности εго ѵ сεлє Фосни будучого
чєрεзь ѵышърεчоных ωсобъ ѵ року нεдаѵно прошлом тисεча шєстсот
тридъцать чєтѵєртомъ м͠ца марца шостого д҃ня попєлнεныи истамεи(?) такъ
жє и самого поѵода ѵыѵолокши чєрєз ѵышпомєнєных ωсобъ з дому εго
мεжи кони на смєртъ ωсужоного на страчєнε ѵзятого за тым и ω ѵины
праvныε други позоѵъ до прислуханя ѵыѵεдεня скрутεниумъ сѵоεго,
247 зв. которую на рочкахъ готоv поѵодъ протиvко ѵышпомεнєныхъ ωсобъ //
ѵыѵεсти ѵ тои жє спраѵε ω тот ноцныи кгѵалтоvныи наεздъ ѵышмεноѵаныи ω
чомъ протєстацыя жалобы εго такъ жє и ωбъдукуцыя ѵозного позоѵъ ѵ
тои спраѵε голоvнои ширєи ѵ собε ωбъмоvляют<,> а трεтии позоv по
урожоных ѵышмєноѵаных панию Бартъломεεѵую Пашкоѵъскую и по пана
Бартъломєя Пашъкоvского, малжонкоѵъ, ѵ жалобε того ж п͠на Заѵадского:
а то ω похѵалки на здороѵε εго, которыε ѵышрεчоныε ωсобы по наεзъдε на
домъ εго нє устаючи ѵ сѵоих злых умислах, хотєчи εго и до конца

* Починаючи з цього слова писар використовує інше, темніше чорнило, можливо, на сажевій основі..

стараючи сє розмаитыми способами з сѵєта згладити, ωдпоѵεди абы нε позыѵал, чинят<,> ω чомъ протεстацыε и тот позоѵ ω тыε похѵалки по позѵаных ѵыданых ширєи ѵ собε ωбъмоѵляют, за которыми то позѵы зложиломъ былъ рокъ ωбом сторонам станоѵити сє ѵ замку εго кр мл Києѵском на мєстцу зѵыклом судоѵом пεрєд судом кгродским на рочках кгродских киεѵских, которыε ѵ року нεдаѵно прошломъ тисєча шєстсот тридцат чєтѵεртомъ м҃ца дεкабра тринадцатого д҃ня мεли до сужεня припасти назначилом, которыи то ѵозныи ѵышъмεноѵаныи тут жє стоячи призналъ жє рεляцыεи ѵышмεноѵаноε для злого здороѵя сѵоεго даѵнєи призънати нє моглъ тот же ѵозныи εнεралъ ѵышрεчоныи будучи добрε ѵεдом ωд поѵода жє рочки ѵышмεноѵаныε дεкаброѵыε для ѵыистъя листоѵъ сєимоѵых и для сєимику ѵ Житомεру пεрєд сєимом ѵалным припадаючого на дєн чотырнадцатого м҃ца дεкабра сужоны быти могутъ созъналъ ѵ тыε слоѵа, иж ωн року ѵышнаписаного м҃ца ноября дѵадцат дεѵятого д҃ня позѵоѵ кгродских киεѵских аѵтєнтычных ωсоблиѵых поѵторε три до маєтности того ж сεла Рεкоѵсчины, назѵаноε Липлєнсчины, ωднεслъ и у дѵорε тамошнεмъ у ворота дѵорныε утъкнулъ и чεляди дѵорнои ωпоѵедал писаныε // тыε 248 позѵы слоѵо ѵ слоѵо яко сε ѵышпомεнило по тых же ѵышмεноѵаныхъ ωсобъ ωд того ж ѵышмεноѵаного п҃на Заѵадского. А то ω тот же ноцныи кгѵалтоѵъныи наεздъ на домъ, знищенε дому ω злупεнε, збытε, зранεнε, ωкрѵаѵєнε дому εго и удεспεктоѵанε малжонки εго до скрутεниумъ и ω похѵалъки за тым, и ω вины праѵныε, ω чомъ ѵся рεчъ на тыхъ позѵахъ ширεи и достаточнεи εст ωписана и доложона. За которыми то позъвы зложиломъ рокъ ωбомъ сторонамъ станоѵити сє ѵ замку εго кр мл Киεѵскомъ на мєстцу зѵыклом судоѵом пεрєд судом кгродским на рочках кгродских киεѵских, которыε ѵ року тεпєрεшънεм тисєча шєстсот тридцат пятом м҃ца фεѵраля сεмого д҃ня до сужεня припадаючих назначилом<,> которыи то ѵозныи тут жε стоячи на ѵрядε созналъ, жε по наεздε на дом поѵода чєрєз ѵышъмεноѵаных ѵсобъ и по зачатъю ω то того процεсу, юж то шєстыε рочки для розных причин ѵ том ѵоεѵодстѵε сужоны быти нε могут. Тот жε ѵозныи, Миколаи Скочинскии, созналъ тыми слоѵы, иж ωнъ року тεпєрεшънεго тисєча шєстсот тридцат пятого м҃ца гєнѵара ѵторого д҃ня на сємыε рочки позоѵоѵ кгродских киεѵских аѵътεнтичних ωсоблиѵых три до маєтности того ж сεла Рεкоѵщины, назѵаноε Липлєнсчины, ωднεслъ и у дѵорε тамошънεм у ворота дѵорныε утъкнулъ и чєлєди дѵорнои ω том

положе^{н}ю ωпоѵεдалъ. Писаныε тыε по^{з}ѵы ω тую ^{ж} рεчъ слоѵо ѵ слоѵо, яко сє ѵышъпомєнило по ты^{х} жє ѵышъмεноѵаныхъ п҃нюю Пашъкоѵъскую и по п҃на Па^{ш}коѵъского, яко ωпєкуна ма^{л}жо^{н}ско^{го}, при^{н}цыпало^{v} и по п҃на Самоεля Пашъко^{v}ско^{го} ω^{д} того ^{ж} ѵы^{ш}мεноѵано^{го} пана Заѵа^{д}ско^{го} за ты^{м} є ω ѵины праѵъныε, ω чо^{м} ширє^{и} ѵся рεчъ на ты^{х} по^{з}ѵа^{х} ѵо ^{v}сє^{м} до^{с}тато^{ч}нε ε^{ст} ωписана и доложона, за которыми по^{з}ѵы зложи^{л} ро^{к} ωбо^{м} сторона^{м} станоѵити сє ѵ за^{м}ку ε^{го} к^{р} м^{л} Киє^{v}ско^{м} на мє^{с}цу зѵыкло^{м} судоѵомъ пєрє^{д} судо^{м} кгро^{д}ски^{м} на ро^{ч}ка^{х} кгро^{д}ски^{х} киεѵъски^{х},
248 зв. которыε ѵ року тєпєрєшънємъ тисєча шє^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} пятомъ м҃ца // мца априля чє^{т}ѵє^{р}то^{го} д҃ня до сужε^{н}я припадаючи^{х} на^{з}начиломъ. И просилъ помεнεны^{и} ѵо^{з}ны^{и}, абы тоε его ωчєѵи^{с}тоε со^{з}нанε до кни^{г} житоми^{р}скихъ было принято и записано. Што ωтрымалъ.

№16. Рεляцыя возного положεня манъдату сε^{и}моѵого ω^{д} его м^{л} п҃на Василя Комара по п҃на Кры^{ш}тофа Ко^{з}ло^{v}ско^{го}.

Року тисєча шєстъсотъ тридъцатъ пятого м҃ца гєнъѵара пєтънадъцато^{г} д҃ня.

На ѵрядε кгро^{д}ско^{м} ѵ за^{м}ку ε^{го} к^{р} м^{л} Житоми^{р}ско^{м} пεрεдо ^{м}ною, Яномъ Ѵити^{н}скимъ, подъстъро^{с}тимъ житоми^{р}ски^{м}, стано^{v}ши ωбъли^{ч}нε шляхє^{т}ны^{и} Иѵанъ За^{р}ѵани^{ц}ки^{и}, ѵо^{з}ны^{и} εнεралъ ѵоεѵо^{д}стѵъ Киε^{v}ско^{го}, Ѵолы^{н}ско^{го} и Бра^{с}ла^{v}ско^{го} для ѵписа^{н}я до кни^{г} нинє^{ш}ни^{х} кгро^{д}ски^{х} житоми^{р}ски^{х} я^{v}нє, я^{с}нε и доброѵ^{л}нε со^{з}на^{л} ѵ тыε слоѵа,

и^{ж} ω^{н} року нєда^{v}но прошъло^{го} тисєча шє^{ст}со^{т} тридца^{т} чє^{т}ѵє^{р}то^{го} м҃ца дεкабра дѵа^{д}ца^{т} ѵторого д҃ня маючи при собε шля^{х}ту людє^{и} добры^{х} ѵεры го^{д}ны^{х} шляхε^{т}ны^{х} пана Стєфана Крє^{ч}ко^{v}ского а пана Εрεго Кго^{с}ли^{ц}кого та^{м} жє с помєнєною шля^{х}тою ма^{н}да^{т} ω^{д} его к^{р} м^{л} с пєча^{т}ю мнє^{и}шε^{и} канъцεляри^{и} коро^{н}но^{и} ѵыданы^{и} до мε^{с}та его к^{р} м^{л} Ѵи^{н}ницы до дѵору урожоного его м^{л} пана Кришътофа Ко^{з}лоѵъского тамъ ѵ Ѵи^{н}ницы будучого принє^{с}ши ωны^{и} ѵ руки самому его м^{л} пану Кришътофоѵи Козлоѵъскому, ѵ сѵє^{т}лицы є^{го} за^{с}та^{v}ши ω^{д} ру…* писаны^{и} то^{т} ма^{н}датъ по помєнєно^{го} пана Ко^{з}лоѵъского ѵ жалобε и^{н}стикгатора коро^{н}ного и его дεлятора урожоного его м^{л} п҃на Ѵасиля Комара а то до ^{с}касоѵаня и

* Тут дірка від прошивання книги.

ѵы^{к}азаня протε^{с}тацы^{и} ѵ кгродε Ѵи^{н}ни^{ц}кимъ року тисєча шє^{ст}со^{т} дѵа^{д}цатого якобы ω на^{с}ланε на до^{м} εго и прεхоѵа^{н}ε ѵ пасεцы сѵоє^{и} ωпри^{ш}ко^{v} учинεны^{и} того жъ року // мца и д҃ня с тоεю ^{ж} ѵы^{ш}мεноѵаною 249
шля^{х}тою та^{к} жє ма^{н}да^{т} ω^{д} εго к^{р} м^{л} по^{д} пєча^{т}ю ка^{н}цεляри^{и} мнє^{и}шо^{и} ѵыданы^{и} та^{м} жε до того дѵора принє^{с}ши ѵ руки урожоно^{и} ε^{и} м^{л} панε^{и} Анънε с Чє^{т}ѵє^{р}тъни Пи^{р}шого Якубоѵо^{и} Страдо^{v}ско^{и}, а тєпєръ ѵторого ма^{л}жє^{н}стѵа Кри^{ш}тофоѵо^{и} Козълоѵъско^{и} ѵ сѵє^{т}лицы :εε: за^{с}таѵъши ω^{д}дало^{м} ε^{и} м^{л} ѵ руки писаны^{и} то^{т} ма^{н}да^{т} по помεнεную ε^{и} м^{л} панию Козъло^{v}скую и ма^{л}жо^{н}ка ε^{и} м^{л} яко ωпєкуна ѵ жалобε ты^{х} жє поѵодоѵъ такъ жє до ѵымазаня и ^{с}касоѵа^{н}я протε^{с}тацы^{и} и ε^{и} апробацыε^{и} ѵ року тисєча шє^{ст}со^{т} ω^{с}мъна^{д}цато^{м} якобы ω якоε мужобо^{и}стѵо мужа ε^{и} пє^{р}шого ѵ кгродε Ѵи^{н}ни^{ц}кимъ починεны^{х} того ^{ж} року м҃ца и д҃ня таки^{и} жε ма^{н}да^{т} ѵ жалобε ты^{х} жє поѵодо^{v} ѵ дѵорε того ^{ж} пана Козълоѵъского ѵо^{з}ному ѵоεѵо^{д}стѵа Бра^{с}ла^{v}ского шляхє^{т}ному Стани^{с}лаѵоѵи Каѵєцъкому ѵε сѵє^{т}лицы εго за^{с}таѵъши с тоεю шля^{х}тою ѵышъмєноѵаною ѵ руки εму ω^{д}да^{л} ѵыданы^{и} то^{т} ма^{н}датъ по то^{го} ѵо^{з}ного до ѵымазаня и ^{с}касоѵаня тє^{с}тамє^{н}ту нεробо^{т}ного Панъка прε^{з} того то ѵо^{з}ного пε^{р}ωблятамъ дня дѵа^{д}ца^{т} ω^{с}мо^{го} ωктобра ѵ року тисєча шє^{ст}со^{т} дѵа^{д}цато^{м} подано^{го}, ω чи^{м} тыε ма^{н}даты ширε^{и} ѵ собє маю^{т}. За которыми то ма^{н}датами рокъ сторона^{м} ωбу^{д}ѵомъ такъ поѵодомъ, яко и позѵанымъ до ро^{с}праѵы праѵъно^{и} на сε^{и}мє бли^{з}ко пришлымъ ѵ Ѵа^{р}шаѵε ω^{с}та^{т}нεго д҃ня януари ѵ року тєпєрєшънимъ тисєча шє^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} пято^{м} припадаючи^{м} на^{з}начилъ. И просилъ помєнєны^{и} ѵо^{з}ны^{и}, абы тая εго рєляцыя принята и записана была. Што ωтрымалъ.

№17. Протεстацыя ω^{д} εго м^{л} п҃на Нεгрεбε^{ц}кого и попа и по^{д}даны^{х} Забло^{ц}ки^{х} на ѵо^{и}та и мεсчаны Кочуроѵъскиε.

Року тисєча шє^{ст}со^{т} тридцатъ пятого м҃ца гεнъѵара
пєтънадъцатого дня. // 249 зв.

На ѵрядε кгро^{д}скомъ ѵ за^{м}ку εго к^{р} м^{л} Житоми^{р}скомъ пєрεдо ^{м}ною, Яномъ Ѵити^{н}ски^{м}, по^{д}старо^{с}тимъ житоми^{р}ски^{м}, стано^{v}ши ωбъли^{ч}нε шляхє^{т}ны^{и} панъ Адамъ Тѵа^{р}коѵъски^{и} имεнεмъ урожоно^{го} εго м^{л} пана Яна з Нєгрєбъки Нєгрєбєцъкого, пана сѵоεго та^{к} жє и имєнεмъ ѵєлεбъного ѵъ Хры^{с}тусє ω^{и}ца Тεωфила Къташушънєѵича, сѵєсчєника забилоцъкого, и шляхє^{т}но^{го} пана Филона Кулεѵича яко тεжъ имєнємъ робо^{т}ны^{х} Гри^{ц}ка и Анъдрεя Бугаε^{v}, Ѡхрима Хилъчє^{н}ка, Коръния Дъяка, Трохима,

Дорошоѵого зятя, Фεдка и Миска Подεика подданыхъ дєржиѵы того ж єго мл пана Нєгрєбєцъкого з сεла Забилоча солєнитєр сѵєдчилъ сє и протєстоѵалъ противко роботнымъ Ѡстапоѵи, ѵоитоѵи Ѵасилεѵи, бурмистроѵи Трохимоѵи Пудыдє и ѵсєи громадє слободы Кочороѵа дєржаѵы на тот час єго мл пана Стєфана Лѵа и малжонки єго мл ω то, иж прєрєчоныε ѵоитъ, бурмистръ Трохимъ Пудыдя и ѵъся громада помєнєнои слободы Кочороѵа нєконтєнтуючи сє першими криѵъдами, которыε нєпоεдънокрот ѵ покрадєню збожъ, яко то пану Кулεѵичоѵи, жита копъ шєсти, шацуючи на тот час за нєѵрожаεмъ на злотых пєтнадцат, Ѡхримоѵа Хилъчєнъкоѵа жита копъ дѵадцатъ, шацуючи на золотыхъ пятдєсят, Корниεѵи Дъякоѵи копъ три, шацуючи на злотых ωсмъ, так жє Грицкоѵи и Андрεεѵи Бугаεмъ ѵ покрадєню пчолы пнєв дєсєтъ, шацуючи на злотыхъ полских сто ѵ року нєдавно прошломъ тисєча шєстсот тридцат чєтѵєртомъ розных д҃ни и часов починєными допиро сѵижо нє дъбаючи ничого на боязнъ божую срокгост праѵа посполитого и ѵины ѵ ним ωписаныε смєли и ѵажили сє з суботы на нєдєлю з д҃ня шостого на дєнъ сємыи м҃ца гεнѵара року тєпєрєшнєго тисєча шєстсот тридцат пятого зступуючи, малъ нε ѵъсих мєсчан Кочоровских на помочъ собє прибраѵъши, подъ дѵистε ѵозоѵъ злодєиским способом на кгрунтъ ѵласныи до помєнєного сєла Забилоча // налєжачи на урочиско, назѵаноε Самъсоноѵъку, приεхаѵъши ѵзεли и украли сєна єго мл п҃на Нєгрεбεцъкого ѵозов тридъцатъ, ωица Шушънεѵича ѵозов дѵадъцатъ, Трохимоѵого ѵозоѵъ шєснадцат, Фєдкоѵого ѵозов пєтнадцат, Мискоѵого ѵозоѵъ шєстъ, ѵзεли и украли и до помєнєнои слободы Кочороѵа до домоѵъ сѵоих ωдъпроѵадиѵъши, на сѵои пожитокъ поωборочали и приѵласчили такоѵым сѵоим злодєискимъ нєпристоинымъ способомъ ѵ ѵины правныε на злодεε ωписаныε попали и протєстуючих до шкод нємалыхъ, которыхъ собε яко то εго мл пан Нєгрєбεцъкии на злотых полскихъ шєстдєсят, ωтєц Шушъкεѵичъ на злотыхъ сорокъ, Трохим на злотыхъ тридцат и дѵа, Фєдко на злотых пєтнадъцатъ, Миско на злотыхъ дѵанадцат шацуε припраѵили, ω которыε шкоды и ω попаднεнε ѵинъ праѵъных такъ жє ω покрадεнε пчол и зъбожъ противко помεнεнымъ ѵоитоѵи, бурмистроѵи Пудзидоѵи и ѵсεи громадε помєнєнои слободы Кучороѵа раз и поѵъторε имεнεмъ ѵышъмєноѵаных εго мл пана Нεгрεбεцкого, ωица Шушъкєѵича, пана Кулєѵича, такъ жє и подданых забилоцких помєнєных пан Тѵарковъскии разъ и поѵъторε сѵєдчилъ и

протєстоѵал сє ωферуючи такоѵыє шкоды праѵнє доходят. А на доѵод того ѵсєго стаѵил ѵозного єнєрала ѵоєѵодстѵа Києѵского, Ѵолынского и Браславъского шляхєтного Иѵана Зарѵаницкого, которыи ѵ моц праѵдиѵого созънаня сѵоєго яѵънє и доброѵолнє созъналъ ѵ тыє слоѵа, иж року тєпєрєшнєго тисєча шєстсот тридцат пятого м~ца гєнѵара сємого д~ня, будучи урядоѵнє приданыи на справу протєстантоѵъ, а маючи при собє шляхъту, людєи добрых ѵєры годных шляхєтных пана Стєфана Прєчъкоѵъского, єрєго Кголицкого былъ с помєнєною шляхтою на кгрунтє до сєла Забилоча налєжачимъ на урочиску Самъсоноѵъцє, тамъ жє ѵидєлом стожискъ килъка сина забраныє, ωд которых стожискъ слидъ ѵзяѵши ажъ до самои слободы Кучороѵа наѵєтъ до того ѵоита бурмистра и Пудиды припроѵадиѵъши и ѵ домах их сєна ѵидєѵъши рєкѵироѵаломъ учинєня спраѵєдлиѵости з них, з єго мл п~на Стєфана Лѵа, которыи єго мл пан Лєѵ учинит нє хотєѵ и нє учинилъ. Гдє сє мною, ѵозным и шляхтою ωд протєстантоѵ Корнии // Дякъ и нє ѵємъ протєстантоѵъ ωсѵєдъчиѵъши сє 250 зв.
ωдяхаломъ проч. Што такъ, а нє иначєи было и просилъ такъ протєстантъ яко и ѵозныи, абы то ѵсє до книгъ принято и записано было. Што ωтрымали.

№17*

Протєстацыя ωд пана Адама Тѵорковского на подданыє з
стаѵковъ єи мл панєє подсудковои києѵ.

На ѵрядє кгродскомъ ѵ замку єго кр мл Житомирскомъ пєрєдо мною Яномъ Ѵитинским, подстаростимъ житомирским, постаноѵиѵши сє ωчєѵисто шляхєтныи панъ Адамъ Тѵорковъски сѵоимъ имєнєм роботного Ѵаска, подданого дєржаѵы урожоного єго мл пана Яна з Нєгрєбъки Нєгрєбєцъкого ѵ сєлє Забилочу солєнитєр сѵ□єдчилъ сє и протєстоѵал противко роботъному Тарасоѵи Ѵюноѵи, подданому єи мл панєи подсудкоѵои києѵскои на тот час з сєла Стаѵкоѵъ ω то, иж прєрєчоныи Ѵъюнъ, нє дбаючи ничого на боязънъ божую, срокгост праѵа посполитого и ѵины ѵ ним ωписаныє, смєлъ и ѵажилъ сє, тоєст з дня чєтѵєртого на дєн пятыи, м~ца гєнѵара року тєпєрєшнєго тисєча шєстсот тридцатъ пятого зступуючи ночъным злодєиским способом, приспособиѵши собє до сѵоих

* Справа № 17 вдруге переписана слово в слово.

ѵозоѵ шєстдєсят ѵозоѵ и дружины нεмало имєны и позѵы εму лєпєи знаεмых на кгрунтъ ѵласныи до помєнєного сєла Забилоча налєжи на урочиско Котєчноε прияхаѵши, ѵзялъ и украѵъ сєна ѵозоѵ сорокъ. И то додому сѵоεго до сєла Стаѵъкоѵъ ωдпроѵадиѵши на сѵои пожитокъ ѵодлуг ѵоли и уподобанъя сѵоεго ωбεрнулъ и приѵласчилъ такоѵымъ сѵоим нєпристоиным злодєиским поступъкомъ ѵ ѵины праѵныε на злодєε ωбъяснєныε попадлъ и протєстуючих до шкод нεмалыхъ, которых собє за такимъ нєурожаεмъ на тотъ час на сто дѵадцат золотыхъ полскихъ шацуют припраѵилъ. ω которыε шкоды и ѵины праѵныε попаднєнε противко помєнєному Тарасоѵи Ѵюноѵи панъ Адамъ Тѵорковъскии имєнєм сѵоим и имєнємъ роботного Ѵаска раз и поѵторε сѵ□єдчилъ и пртєстоѵалъ и ωфєруючи такоѵыε шкоды сѵои праѵнє доходит. А на доѵод того стаѵилъ ѵозного εнεрала ѵоєѵодстѵъ Киεѵского, Ѵолынского и Браславъского шляхєтного Иѵана Зарѵаницкого, которыи ѵ моц праѵдиѵого сознаня сѵоεго
251 яѵнє, // яснє и доброѵолънε созналь ѵ тыε слоѵа, иж року тєпєрεшънεго тисєча шєстсот тридцат пятого м҃ца гєнѵара пятог д҃ня, маючи при собε шляхту людєи добрых шляхєтных пана Яна Жεрεбεцкого и пана Стєфана Клєчъкоѵъског а будучи урядоѵнε приданыи быломъ с помєнєною шляхтою на кгрунтє до сєла Забилоча налєжачимъ на урочиску Котεчным там жє ѵидεломъ и ωглєдал стозискъ дѵε яко бы на ѵозоѵ шєстдєсят будучих сєна забраныε, ωд которых стозискъ слεдомъ ажъ до самоεго сєла Стаѵкоѵъ, наѵεтъ до дому того то Тараса Ѵюна приѵεдши, и сєно ѵ гумнє εго тыхъ то протєстантоѵъ ѵласноε ѵидεлъ и ωглεдалъ. И просилъ помєнєныи протєстансъ яко и ѵозныи, абы то ѵсє для памєти до книг принято и записано было. Што ωтрымал.

№ 18. Прозεнътацыя шкапъ ωд εго мл п҃на Сεѵεрина Потоцкого.

Року тисєча шεстъсотъ тридъцатъ пятого м҃ца гєнѵара дѵадцатого д҃ня.

На ѵрядє кгродскомъ ѵ замку εго кр мл Житомирскомъ пєрεдо мною, Яномъ Ѵитинъскимъ, подъстаростимъ житомирскимъ, станоѵъши ωчєѵисто шляхєтныи пан Адамъ Нєшкоѵскии, слуга урожоного εго мл п҃на Сєѵєрина Потоцъкого, ȣрядникъ скоморосkии прєзєнтоѵалъ тут до кгродȣ нинєшнεго Житомирского кони з санями и хомутами пятєро шεрстю кляча и кон тисаѵыи а кобыл дѵε кгнядых и кобыли лысая мушатая,

которыє то кони помєнєныи □рядникъ мєнилъ быт поиманыє v гаю, на кгрунтє Скоморoскимъ маєтности єго мл пана Потоцкого, пана єго при покошєню и рϒбаню гаєvъ року тєпєрєшнєго дня ωсмънадцатого гєнvара прєз подданых их мл панов Прєжєvских з Городисч и з Сєрєднєго Прєжєvа, за чим помєнєныи слуга, vырϒчивши назад сани и хомуты, которыє были лєдаякиє конє тылко мєноvаныє пятєро тутъ на ϒрядє нинєшънимъ зоставилъ, просєчи, абы былы принятыє. //. Которыє сутъ принятыє и до 251 зв
книг нинєшънихъ кгродъских житомирскихъ записаны.

№19. Плєнипотєнъцыя ωд єго мл пана Анъдрєя Прϒхъницкого пєвнымъ ωсобамъ.

Року тысєча шєстъсотъ тридъцатъ пятого мцa гєнъvара дvадцат vторого дня.

На vрядє кгродском v замку єго кр мл житомирскомъ пєрєдо мною Яномъ Vитинъскимъ, подстаростимъ житомирскимъ, и актами нинєишими кгродскими житомирскими, станоvъши ωбличнє ϒрожоныи єго мл пан Анъдрєи Прухъницъкии, здороvыи будучи на тєлє и на ϒмыслє для записаня до книг нинєшних кгродских житомирских vоєvодстvа поvєту форумъ и сvоєи vласноє налєжноє юрисдицыєи а под тутєишую илє што сє дотычє тєпєрєшънєго сознаня сvоєго сєбє потомки и добра єнєралитєръ vси сvои доброvолнє поддаvъши яvнє и доброvолънє созъналъ, ижъ што єму припадают спраvы розныє ω розниє кривды з розными ωсобами v судахъ зємъскихъ и кгродскихъ коронъныхъ и голоvъныхъ трибуналъских любєлъскихъ так с поvодъстvа, яко и зрєатϒ сvоєго, на которых судах, ижъ самъ помєнєныи єго мл пан Анъдрєи Пруxницъкии для инъших ϒvажнєиших спраvъ сvоих и для ωдлєглости краю мєшканя сvоєго тамъ стаvать и vъ тых спраvах сvоих конътроvєртоvат и роспраvоvат сє нє можє, тєды даєт и сознаvаєт моцъ зϒпєлънϒю и тымъ нинєишимъ записомъ сvоим ϒмоцоvанымъ позvоляєт ϒрожоному єго мл пану Єронимоvи Прухъницкому, брату сvоєму рожоному v кождои єнєралитєр такоvои спраvє, сvоєи, которая бы с нимъ колvєк такъ с поvодстvа єго мл, яко тєж исчи єго колъvєкъ актора ту противко нєму такъ v зємъстvє, кгродє, которымъ колъvєк коронънымъ яко и голоvънымъ трибуналъским Любєлъским, такъ мєжи спраvами палятинатус яко тєж ωѳицыи єтъ конъсєрvаторϒмъ такъ v рємисах, яко тєж єкзарєсто из даня року

εнεралитε^{р} на ѵшєляки^{м} пу^{н}ктє стопъню и тε^{р}минε заѵи^{с}лы^{х} припадала
252 стаѵат праѵънε сє ро^{с}пира^{т} конътроѵє^{р}тоѵать присє^{г} слуха^{т} // з оныхъ ѵыпусчать сумы ω^{д}бирать за добраныхъ кѵитоѵа^{т} дεкрεтоѵъ слухать ω^{д} противѵъныхъ апεлεѵать и^{н}ши^{х} ȣмоцоѵаны^{х} на мє^{с}цε сѵоε субъституѵа^{т} ȣгоды и ко^{м}посицыε приятεлъскиε за εдъняня станоѵи^{т} диѵисиε чини^{т} и ωныε до εѳεкту приѵоди^{т} и ѵо ѵъси^{х} инъεнεрε справахъ ѵо^{д}лу^{г} ȣподобанъя сѵоεго, яко праѵдиѵому ȣмоцоѵаномȣ сѵоεмȣ постȣпоѵать по^{з}ѵаляε^{т}, при^{и}мȣючи ω^{д} помεнεно^{го} ȣмоцоѵано^{го} сѵоε^{го} и ω^{д} ино^{го} на^{с}таѵълεного и то што колъѵε^{к} бы ωнъ тамъ на ты^{х} сȣда^{х} праѵъно^{го} и нε праѵъно^{го} по^{с}таноѵилъ ѵо ѵъсεмъ зы^{с}къ и ^{с}трату, ωѵо згола инъεнεрε εтъ и^{н}εпεциε такоѵȣю моцъ то тому жъ пану Ѵронимоѵи Пру^{х}ни^{ц}кому, брату сѵоεмȣ рожономȣ и плєнипотє^{н}цыю и^{н}прємиси^{с} даε, якобы ω^{н} самъ рєкокгно^{с}цє^{н}съ и^{н}пє^{р}сона такъ ȣ сȣдъ, яко и на ȣгодε и диѵисия^{х} стаѵалъ. И на то ѵсє зє^{з}ѵалялъ, яко ^{ж} нинє^{ш}ни^{м} записомъ на ѵъсε по^{з}ѵоляε^{т}, зє^{з}ѵоляε^{т} и то ѵсє, што будє^{т} прє^{з} то^{го} плєнипотє^{н}та и брата сѵоεго по^{с}таноѵълεно, ю^{ж} заразъ стѵє^{р}жаεмъ и ратиѳикȣε, которая ω^{д}накъ плєипотє^{н}цыя нε маε^{т} большε^{и} тѵа^{р}тъ и ѵаги мεтъ тылъко ля^{т} дѵε ω^{д} даты тєпєрє^{ш}нє^{и}. И просилъ εго м^{л} па^{н} Анъдрє^{и} Прȣ^{х}ницки^{и}, со^{з}наѵаючи^{и}, абы тая εго плєнитотє^{н}цыя такъ со^{з}ная была до кни^{г} нинє^{ш}ни^{х} принята и записана. Што ωтрымалъ.

№20. Протεстацыя ω^{д} εго м^{л} пана Миколая Вилямовского на пана Вацлава Счε^{р}бинȣ.

Року тисєча шεстъсотъ тридъцать пятого м҃ца гє^{н}ѵара дѵадъцать ѵторого д҃ня.

На ѵрядε кгро^{д}ско^{м} ѵ за^{м}ку εго к^{р} м^{л} Житоми^{р}ско^{м} пεрεдо ^{м}ною, Яномъ Ѵити^{н}скимъ, подъстаро^{с}тимъ житоми^{р}скимъ, станоѵши ω^{б}ли^{ч}нε ȣрожоны^{и} εго м^{л} панъ Микола^{и} Ѵилямоѵъски^{и} солεнитε^{р} а праѵε з жалεмъ ѵεлики^{м} и плачємъ ȣ^{с}ти^{с}куючи сѵє^{д}чилъ и протє^{с}тоѵалъ сє напроти^{v}ко пану Ѵасилεѵи Али^{с}а Ѵа^{ц}лаѵоѵи □ε^{р}бинε, писарεѵи ωѵъруцкому, яко при^{н}цыпалоѵи и ѵла^{с}номȣ коωпεратороѵи ȣчи^{н}кȣ шкарадного, нижε^{и} мεноѵано^{го} и проти^{v}ко Тимофεεѵи и Ѵаси^{л}εѵи Попла^{v}скимъ, тымъ яко ко^{м}при^{н}цыпало^{м} и ѵла^{с}нымъ адъѵрє^{н}томъ на то^{т} ȣчинокъ нижє^{и} мεноѵаны^{и} со^{з}ѵоляючи^{х} и ω^{д}ноε рады и помо^{ч}ю будучи^{х}, которыε нε ѵидать ε^{с}ли с чиεго ро^{с}казаня чили тεжо з домы^{с}лу сѵоε^{го} на

тот ȣчинокъ помочью и ȣчинъкомъ были ѵ тотъ способъ и ѡто, иж кгды
року тεпεрεшънεго тисєча шεстсот тридцат пятого м҃ца гεнъѵара дѵадцатъ
пєрѵого дня помεнεныи протєстȣючии панъ Ѵилямоѵъскии з дεржаѵы
сѵоεи, мεстεчка Камεнъки з малжонъкою и з дєтъками такъ жє и с килъка
чεляди сѵоεи для набожεнстѵа // до костεла Ѵилъского приεхаѵъши сталъ 252 зв.
собε ѵ плєбании при костεлε Ѵилъскимъ и тамъ и ѡбεдъ зготоѵатъ собε
росказалъ и скоро помши ȣпросиvши з собою килка приятεлъ до плєбании,
нε ѵєдаючи ни ѡдного на сєбε ѡ жадным нєбєзпєчєнстѵε, тамъ и ѡбεдъ с
приятεлми сѵоими, мεноѵитε, з εго мл паном Мартином Брониvским и
иншими зядлъ. А помεнεныи пан Счєрбина, принцыпалъ, ѵзяѵъши прєд сє
здаvна протиvко протєстуючимъ замыслъ сѵои скрытыи ѵъ ръкомо под
покрыvкою змыслεноε приязни тимъ* жє с того ж костεла Ѵилъского з εго
мл паном Ганскимъ ѵшεдши, ѡд которого былъ запрошоныи до замку на
ѡбεдъ и там жє, будȣчи на ѡбεдε посполъ из εго мл паномъ Ганским
сталъ сє ȣсилънε ѡ то, яко бы моглъ протєстанса ȣдεспεктоѵатъ и чεлεд
εго албо и к смεртъ припраѵитъ, яко ж тот помεнεныи пан Счεрбина нє
ȣстаѵаючи ѵо злыхъ замыслахъ и прєдсєѵзятɪ сѵоεм протиѵъко
протєстуючому, а хотεчи ѡн на протєстȣючим ѵыконат, яко бы моглъ до
ѵыпєлнεня и ѵыконаня того шкарадного ȣчинку приступит чигалъ на то и
шпикги мεлъ по протєстȣючимъ, кгды до домȣ сѵоεго до Камεнки ис
клєбании з малъжонкою из чεлядкою сѵоεю ѵыεжджал, приспособиvши до
сєбε адъгεрєнтоѵъ нεмало такъ чεляди сѵоεи рȣкодаиноε, яко тεж и слуг εго
мл п҃на Ганъского ѵышєимεноѵаныхъ ѡсобъ, зшєдши з горы с посεжεня ѡд
пана Ганского, пилъноѵалъ з чεлядю сѵоεю и чεлядю εго мл пна Ганъского
мєноѵаная которая и сѵидатъ εсли з росказаня чиεго чили з домыслу
сѵоεго, и кгды юж протєстȣючии миялъ замокъ санями з малжонкою
сѵоεю, яко чолоѵикъ спокоиныи праѵомъ и покоεм посполитымъ
ѡбъѵароѵаныи, нє ѵидаючи ѡ жаднои засадε и заступє дороги ни ѡд кого
на сєбε, которого на тот час приятεли тыε, которыε были ѵъ εго ѵъ
плєбании мєноѵитε εго мл пан Матєи Бронєѵъскии и пан Адамъ Забилъскии
за санями стоячи аж до брамы прєпроѵажали, гдє помєнεныи панъ
Щεрбина, принцыпалъ и с тыми сѵоими адѵєрєнтами арматаманȣ будучи
приготоѵани, а бачєчи жє до самого протєстуючого // ѵзглядомъ тыхъ 253
приятεлъ, которыε εго ѵыпроѵожали приступу до попεлънεня и ѵыконаня

* Очевидно, трεба тамъ.

над нымъ злого ȣчинъку нε мεлъ εдънакъ чεлεдъ, которая позадε сє застала была ѵεрхами и яхала с плεбании за панεмъ сѵоим паномъ Ѵилямоѵскимъ, прεпомънεѵъши боязни божεи, срокгости праѵа посполитого и ѵинъ и нимъ на такоѵыхъ, которыε на дорогахъ заступуют людεмъ кром жадного милосєрдя засꙁкочиѵъши ωнымъ с тыми помочниками з брамы замку Ѵилъского ѵыпадших посεклъ, поранилъ, помордоѵалъ и ѵεчнε покалεчилъ, а мεноѵитε: шляхεтномȣ Мартиноѵи Юрскомȣ рану шкараднȣю ѵ тεмε голоѵы, а дрȣгȣю по чълонъкахъ рȣки лεѵои и трεтюю над локтεмъ лεѵымъ тоεи жє рȣки крѵаѵыε шкарадныε тятыε, и юж нεподобныε до житя на тымъ сѵεтε позадаѵали; шляхεтномȣ Єрεму Билъскомȣ которыи ωд протεстуючихъ з ялъмужъною до шпиталя былъ ѵεрнεныи и того засꙁкочиѵши посεкли, а мεноѵитε: ранȣ ȣ тεми, на которȣю калика юж бытъ мучит; шляхεтномȣ Станиславоѵи Козεрацкомȣ такъ жє раны тятыε крыѵаѵыε ѵ плεчε лεѵоε дѵε задали и такъ мєноѵаныи принцыпалъ панъ Щεрбина с помочъниками сѵоими и тоεю мєноѵаною чεлєдю εго мл пана Ганъского тотъ ȣчинокъ нεпристоиныи зробиѵши. А тых ранныхъ и покаличоных на зεмли лεжачих аж за ωдратоѵанεм людεи побожъных залєдѵε стрыȣнъжомъ зноѵȣ до замку до εго мл пана Ганского с похъѵалъками дεклярȣючи жє тожъ то и ѵашомȣ панȣ быт мεло и будєт ωдошъли и там с того ȣчинку из ѵыцεнстѵа нεпристоиного триȣнъфоѵали. При которымъ то посεчεню тых слуг εго мл пана Ѵилямоѵского и рεчи нεмало при тых ранных помочъницы εго побрали и шкод начинили, а мεноѵитε: под Мартиномъ Юрскимъ помєнεныи принципалъ коня тисаѵого, коштȣючого золотыхъ ωсмъдεсятъ штыхомъ пробиѵъ, ωт чого здохнȣтъ мусεлъ и ȣзъдєчъку з нεго, коштȣючȣю золотых полтора, знεли и шаблю, коштȣючою золотыхъ пятъ, ȣ того Юрского, кгды сє им боронилъ, ѵзεли кубъкоѵъ срεбрныхъ чотыри, которыε ȣ того Юрского были, и лыжокъ дѵанадцатъ коштоѵало то золотых пултораста. То ѵсє кгѵалътоѵънε при тымъ поранεню ȣ тоεи чεлεди чεлεд пана Щεрбынина и
253 зв. пана Ганского // ѵ способъ лȣпу побрали. Ѡ котороε то такъ кгѵалтоѵъноε заступεнε дороги поранεнε слуг сѵоих яко и шкоды помεнεныи протєстуючии такъ собε самому яко и кождому з них ωсобъно, а чого божε ȣхоѵаи, εжεли бы которыи с того зранεня с того сѵита зыити мεлъ. Тεды и покрεѵнымъ их праѵомъ ѵ сюдє(!) налεжным с тымъ принципаломъ Счєрбиного и εго радою и помочъниками чинитъ ωфεроѵалъ и салъѵамъ мεли ω рационεмъ собε и кождомȣ с тых ранъных

тоεи протεстацыи зоставилъ. А ѵεриѳикуючи тую сѵою протєстацыю,
стаѵилъ при собε ѵозного εнεрала ѵоεѵодстѵа Києѵского шляхєтного
Лаѵрина Козлоѵъского, которыи ѵ моцъ праѵдиѵого сознаня сѵоεго тыми
слоѵы созналъ, иж ωн ѵ року тεпєрεшънємъ тисєча шєстсот тридцат пятомъ
м҃ца гєнъѵара дѵадцатъ ѵторого д҃ня за приданεмъ ωд ȣрядȣ тутошнεго
кгродскго Житомирского, маючи при собє шляхту, людεи добрыхъ для
болъшого сѵεдецтѵа пана Миколая Карпоѵъского а пана Криштоѳа
Кграбинского былъ ѵ мєстε Ѵилску маεтности княжати εго мл Доминика
на ωстрогȣ Жаслаѵъского и там ѵиделъ и ωгледалъ на тεлє шляхєтного
Мартина Юрского, тоεст на тεмεни голоѵи ранȣ тятȣю глубокую ажъ до
плиѵы и дрȣгȣю по члонках ѵ рȣки лεѵои и трεтюю над локтεмъ тоεи жε
рȣки раны тятыε шкодлиѵыε, с которых нεподобна, абы мог жиѵъ зостатъ;
такъжє тєж на тεлє шляхєтного εрεго Билского ранȣ тятȣю крѵаѵȣю на
праѵои рȣцε, аж палεцъ прочъ мизεныи ωдтятыи и ωдпадлъ прочъ, на
которȣю бεз похибы каликою быт мусит; на шляхєтным Станиславε
Козарацкимъ, слугах εго мл пана Ѵилямоѵъского ѵиделъ ранъ крѵаѵыхъ
дѵε тято с тылȣ ѵ плεчε лεѵоε. Котороε то зранεнε и покаличεнε тыε
помεнεныε ранныε хории мεнили бытъ собє заданыε при заступεню
дороги пεрєд замкомъ Ѵилским, кгды εхали с костεла Ѵилского за паном
Ѵилямоѵским, паном сѵоим, ωд п҃на Ѵасиля Щєрбины, принцыпала и
чεлєди εго так жє и слуг εго мл п҃на Ганского, компринцылолоѵ
ѵышмεноѵаных, которыε были на помочъ до того ȣчинъку панȣ
Счєръбинε, принъцыпалоѵи, приспособълεныε. А такъ просилъ
помєнєныи // протєстуючии, абы εго протєстацыя, яко и ѵозныи ω сѵою 254
рεляцыю, ижъ бы до книгъ нинεшънихъ приняты и записаны были. Што
ωтрымали.

№21. Протεстацыя ωд Пана Вацлава Счєрбины на п҃на Миколая Вилямовского.

Року тисєча шεстъсотъ тридъцатъ пятого, м҃ца гєнъѵара, дѵадцат ѵторого д҃ня.

Писалъ и присылалъ д ȣрядȣ εго мл кгродского Житомирского, тоεст до мεнε, Яна Ѵитинского, подстаростεго житомирского, ȣрожоныи панъ Ѵацлаѵъ Счєрбина, которыи самъ для ωкрȣтного зранєня и нєспособного здороѵъя сѵоεго пєрсоналитεр пєрεд ȣрядомъ нинεшънимъ ωсобою сѵоεю

быти нε можεт, присλалъ сыноѵъца сѵоεго шляхεтного Криштофа Счирбинȣ жалоснє сє ωпоѵεдаючи и солεнитεр протєстуючи на пана Миколая Ѵилямоѵъского ω то, иж рокȣ тεпεрεшънεго тисєча шєстсот тридъцатъ пятого, м҃ца гєнъѵара дѵадцат пεрѵого д҃ня, кгды помєнєныи протєстуючии εхалъ ѵ дεнъ нεдєлныи з дому и мεшканя сѵоεго сεла Хотинич на набожεнстѵо до костεла Ѵилъскоᴦо. Тамъ жε, быѵъши ѵ костεлε, мши сѵεтоε ѵыслухаѵъши быѵъ запрошоныи ωд εго мл пана Ганского, дεржаѵцы ѵилъского, на ωбεдъ до замку з их млтями паны Бронεѵъскими и паны Забилъскими и иншою шляхтою, с кототорыми (?) чєрєз цалыи дεнъ ѵ покою поцтиѵε сεдиѵъши дεнъ коратали. И кгды ку ѵεчороѵи ȣжє сє скланяло, каждыи з них зособна ку домом сѵоим поспεшали сє и з замкȣ росходити почали, помєнєныи Миколаи Ѵилямоѵъскии нєпоεдънокротъ розными часы, южъ ωд лεтъ килъку на здороѵъε протєстуючого чигаючи, хотεчи я…съ дивныи завзятыи сѵои ȣмыслъ до скуткȣ приѵ□сти и здоровя позбаѵит, ѵзявши пєрєд сєбε злыи нєпристоиныи замыслъ сѵои, не ωглεдаючи сє ничого на срокгрост праѵа посполитого и ѵины ѵ нεм ωписаныε, шȣкаючи розмаитоᴦо даня причины, яким бы колъѵεкъ способомъ моглъ здороѵъя протєстȣючого позбаѵити, а до того ѵεдаючи, южъ ω том добрε жε былъ протεстуючии ѵ замку Ѵилском, казалъ чεляди сѵоεи, которым ωн самъ лεпєи имεна и прозѵиска каждого з них ѵεдаεтъ и знаεтъ, кгды бы сє ωдно протєстуючии ку домоѵи рȣшити мεлъ пилъноѵатъ хотεчи за ѵзятую и давнȣю нεприязнъ и ранкор

254 зв. сѵои до скутъку конεчнε приѵєсти, якож такъ сє стало // кгды сє ωдно протεстуючии з замку порѵалъ ωд его мл п҃на Ганского, зароѵъно з дрȣгими их млтями, с которыми ѵ покою цалыи дεн сεдεл, а юж на змεрканю лεч жε ωраз с помεнεными их млтями з замку нε ѵышолъ, бо былъ εсчε задεржаныи ωд его мл п҃на Ганского. Алε εдънакъ заразъ юж нε быѵаючи и ѵ ызбε былъ ωд помεнεноᴦо его мл п҃на Ганъскоᴦо ȣѵолнεныи, покѵапилъ сε за его мл паномъ Бронεѵъскимъ и паномъ Забилъским. Помєнєныи Миколаи Ѵилямовскии, казавши тои то чєлєди сѵоεи пилъноѵат добра ѵркомо(?) то самъ ѵпродъ з мεста Ѵилъска εхалъ скоро протεстȣючии з замку ѵыходилъ на мостъ, εсчε добрε з мосту нε зшолъ, чεлядъ помεнεного Миколая Ѵилиляѵъского(!) нε ѵεдатъ ωдкулъ, яко то под ѵєчор на коних з стрєлъбою и з добытыми шаблями припадши зараз напрод слоѵами ȣсчиплиѵыми гонороѵи его шляхεцкому шкодячими, лжит лаят

почали. А потом, нε рεспектуючи ничого на срокгрост праѵа посполитого и ѵины ѵ нεмъ противко такоѵым ωписаныε, наготоѵаѵъши сє на то, юж добрε маючи шабли добытыε на протєстȣючого ωдни сєчи, а дрȣгиε стрєляти почали. Лєчъ жε пан бог часȣ εсчε на тот час до згинεня марного нε назначилъ жє кули мимо лєтали и нε εст за ωпатръностю божεю забитыи. Ѵидεчи тεды на сєбε протєстуючии такоѵыи кгѵалтъ, нε ѵытримаѵъши такоѵомȣ стȣсȣ и потȣзε, бо ωдно с чєлянником ωднымъ былъ, назад ωборонною рȣкою до замъку ȣходити почалъ, гдε тεж заразъ εго мл панъ Бронεѵъскии посполу с паны Забилъскими такъ жє и чєлєдю εго мл п҃на Ганского, тотъ крикъ и нεѵинныи дєспектъ ȣслышаѵши и ωбачиѵъши, припали до конца прєд сє за ѵъзятого замыслȣ чинит ωнои чєляди помεнεного Миколая Ѵилямоѵъского нє допустили жє их залєдѵε ȣгамоѵали и до замку жалуючого ȣѵεли, ѵ котором то ȣхожєню и ȣѵєдєню протєстуючому ран нεмало школливых позадаѵали, яко ж и задаѵали мєноѵитε ѵ рȣцє праѵои палєцъ ѵεликии сєрεдныи проч ȣтεли, толко на скурцε заѵислъ, дрȣгȣю ранȣ ѵ тылъ голоѵы на рогȣ такжε школиѵȣю задали, трεтюю и чєтѵεртȣю ранȣ на лεѵои рȣцε понижεи локтя школиѵε такжε задали. Ѡ котороε то кгѵалтоѵноε заступεнε на доброѵолнεи дорозε и притом и ωкрутноε зранєнє сєбε самого протєстуючии ωꙩꙩрȣєтоε с помєнєным Миколаєм Ѵилямоѵъским инꙩꙩꙩолюри часȣ сѵоєго праѵнє з ним чинити зостаѵиѵши собє, ωднак скоробы до здоровя пεръшого пришолъ ѵолъноε попраѵεнъε тоε // протєстацыи алъбо тεжъ инъшоε 255
ȣчинεнε была ли бы того потрεба. А тεпεръ просилъ, абы тоε εго засѵεжа жалосноε ωпоѵεданъε до книг кгродъскихъ житомиръскихъ было принято и записано. Што ωтрымалъ.

№ 22. Сознанε возного ωднεсεня до Янковεц листов зѵεсчалных ω ѵыкупнε п҃на Дεржка, малжонки и матки εго ωд пана подстолεго киεѵског с того ж сεла.

Року тисєча шεстъсотъ тридъцатъ пятого, м҃ца гεнъѵара, дѵадцат чєтѵεртого дня.

На ѵрядε кгродском ѵ замку εго кр мл Житомирском пεрεдо мною Яномъ Ѵитинским, подстаростим житомирским, стаѵши ωбличнε ѵозныи εнεрал ѵоεѵодстѵа Киεѵъского шляхєтныи Янъ Ѵышинскии для ѵписаня до книг созналъ ѵ тыε слоѵа, иж року прошлого тисεча шεстсот тридцат

чє^{т}ѵє^{р}того м҃ца ѡктобра дня дєсято^{го}, маючи при собє дѵохъ шля^{х}тичо^{v}:
пана Яна Бро^{ц}кого а пана Ѵо^{и}тєха Ѡ^{с}мольско^{го} было^{м} на ^{с}праѵє
ȣрожоного єго м^{л} пана Макъсимилиана Брозоѵъского, по^{д}столєго зємъли
Киє^{v}скоє, дєдича доб^{р} сєла Янъкоѵєцъ ѵє дѵорє тамошъни^{м} я^{н}коѵъски^{м},
тоє^{ст} ѡ^{д}носиломъ листъ ѡ^{т}ѵори^{с}ты^{и} ѡ^{д} и^{х} м^{л} пано^{v} судоѵы^{х} зє^{м}ски^{х}
киє^{v}ски^{х} с пєча^{т}ми и^{х} м^{л} и ^{с} по^{д}писомъ рȣки єго м^{л} пана писара зємъско^{го}
києѵъского до єго м^{л} пана Яна Дє^{р}жка и ма^{л}жо^{н}ки єго м^{л} панє^{и} Анъны
Сатъни^{ц}ко^{го}, є^{с}ли бы до то^{го} налєжала, такъ жє до є^{и} м^{л} панє^{и} Раины
Сумянъки пє^{р}шого ма^{л}жонъстѵа Стани^{с}лаѵоѵо^{и} Сєтъни^{ц}кого, а ѵъторого
Рȣсианоѵо^{и}, єсли бы тє^{ж} до тоє^{и} справѵы налєжала и до и^{н}ши^{х} посєсороѵъ
того сєла Янъкоѵєцъ писаный, прєзъ которы^{и} листъ помєнєны^{и} и^{х} м^{л}
паноѵъ судоѵы^{х} зємъски^{х} києѵъски^{х} такъ жє прєзъ ѡсобы ли^{ст} сѵо^{и}
ѡтѵори^{с}ты^{и} и прєзъ мєнє, ѵозъного, и шляхъту єго м^{л} панъ по^{д}столи^{и}, яко
дєдичъ доб^{р} ты^{х} Янъкоѵє^{ц} ѡ^{з}на^{и}муємы ѡ ѵыку^{п}нє и^{х} и ѡ^{д}даню сумы
ѡриинальъно^{и} ѵ записє нєбо^{ж}чика єго м^{л} пана Ѡстаѳияна Тишъкєѵича,
ѵоєѵоды брє^{с}кого пану Пєрєсє^{ц}кому служачи^{м} мєноѵаны^{и}, а имъ яко
сѵижи^{м} и тєпєрєшънимъ посєсоромъ ѵо^{д}лє праѵа и^{х} ѵли^{v}коѵого
налєжачоє которыє листы ѡба^{д}ѵа я ѵозны^{и} хотєломъ тымъ ѡсобомъ
помєнєнымъ сами^{м} ѡчєѵи^{с}то ѵ рȣки ѡ^{д}да^{т} и ча^{с} то^{т} ѡ^{з}начи^{т}, алє и^{ж}
жа^{д}ного с ты^{х} помєнєны^{х} ѡсобъ нє было. Тєды^{м} я, ѵо^{з}ны^{и}, ȣрядъникоѵи
255 зв. тамошънєму пану Яноѵи Жȣра^{v}скому ли^{с}ты тыє // ѡба^{д}ѵа такъ ѡ^{д} сȣдȣ
зємъско^{го} киє^{v}ского яко и ѡ^{д} самого дєдича помєнєного ѡ^{д}далъ и ^{с}лоѵънє
ѡ ѵыкупънє ѵ ты^{м} ѡ^{з}на^{и}миѵъши є^{го} ȣпєѵънилъ, абы часȣ и мє^{с}ца ѵ записє
ихъ ѡ^{з}начоного пи^{л}ноѵали сумȣ имъ налєжачȣю з рȣкъ єго м^{л} пана
по^{д}столєго ѡдобрали и з нє^{и} кѵитоѵали и добыты^{х} собє за^{с}таѵъны^{х}
дєдичоѵи зо ѵсимъ ȣступилъ. И просилъ помєнєны^{и} ѵо^{з}ны^{и}, абы тая єго
рєляцыя была до кни^{г} туто^{ш}ни^{х} принята и записана. Што ѡтрымалъ.

№ 23. Єжджєнє возны^{х} при пана^{х} судовы^{х} зє^{м}ски^{х} киє^{v}[ских] до Котє^{л}ни на єкзєкȣцыю в справѵахъ єго м^{л} пана Якȣба Воронича.

Року тисєча шє^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} пятого дѵа^{д}ца^{т} пятого дня.

На ѵрядє кгро^{д}ско^{м} ѵ за^{м}кȣ єго к^{р} м^{л} Житоми^{р}скомъ пєрєдо ^{м}ною, Яно^{м} Ѵити^{н}ски^{м}, по^{д}старо^{с}ти^{м} житоми^{р}скимъ, станоѵъши ѡчєѵи^{с}то ѵо^{з}ноѵє єнєралоѵє ѵоєѵо^{д}стѵа Києѵъского шляхє^{т}ныє Я^{н} Снєти^{н}ски^{и} и Я^{н} Кгрушє^{ц}ки^{и} я^{v}нє, я^{с}нє и доброѵолънє для записаня до кни^{г} нинєшъни^{х}

кгродских житомирскихъ созънали тыми слоѵы, иж маючи ωни при собε сторону шляхту, людεи добрых ѵεры годных, тоεст пана Яна Ѡсємъбороѵъского, пана Ѵоиεха Тулкоѵского, пана Даниεла Чεрнεцкого и пана Яна Кобринского ѵ року прошлом, тисεча шεстсот тридцат чεтѵεртом мца июня дεѵятого дня за аѳεкътацыεю стороны поѵодоѵоε а за приданε ωд сȣдȣ зεмского Киεѵъского были на справε и потрεбε ȣрожоного εго мл пана Якуба Ѵоронича ѵ маεтности ȣрожоного εго мл пана Самȣεля Ласча Тучапъского, стражника коронного старосты ωѵрȣцкого, позѵаного ѵ мεстε Котεлънεи при ȣрожоных их мл пану Лукашȣ Ѵитоѵскимъ, подсудъку, а панȣ Ѳεдорȣ Сусчанским Проскурε, писарȣ, ȣрядникахъ зεмъских киεѵскихъ, кгды их мл паноѵε судоѵыε на εкъзεкуцыю до того мεста Котεлни за дεкрεтами чотырма зыскоѵыми ѵ спраѵах чотырохъ ωсобъныхъ прεз тогож εго мл пана Якуба Ѵоронича тому εго мл пану стражникоѵи до записоѵъ розных чотырох:

першого на чотырнадъцат тисεчεи золотых долгȣ собε позычоного и ω заклад дрȣгоε такоѵои сумы и ω попаднεнε шкод трεтεε такоѵоε жъ // 256
сумы;

ω шацоѵаныхъ другого запису на признанε тогож записȣ принъцыпалъного;

трεтεго запису на чотыри тисεчи и тридцатъ и ωсмъ золотых полъских <,> долъгȣ позычоного;

чεтѵεрътого запису ω нεпризнанε тогож записȣ принцыпалъного. Яко тыε записы ѵси чотыри ѵ собε ширεи ωбъмоѵляют ѵ року прошълымъ тысεча шεстъсотъ тридцат трεтεмъ на роки зεмскиε киεѵскиε михалоѵъскиε интεнътоѵаных, ωтрыманых и приѵεдεных, яко тыε дεкрεты зыскоѵыε чотыри, кождыи з них зособъна ширεи ω тымъ ωбъмоѵляют моцю тых дεкрεтоѵъ чотырохъ кождого зособъна, тоεст першого такъ ѵзглядом<.> сумы ωриинального чотырнадцат тисεчεи золотых полъскихъ нε заплачоноε, яко ѵзглядом закладȣ дрȣгои такоѵоε ж сумы, яко тεж и ѵъзглядом шкод трεтεи токоѵоε ж сумы, которȣю ѵ кȣпу злучиѵъши ȣчинит сорокъ тисεчεи и дѵи тисεчи золотых полъских ѵторого зыску ѵзглядом ωного записȣ пεръшого ωригиналъного на сȣмȣ чотирнадцат тисεчεи золотых нεпризнаного закладȣ сȣмы чотырнадъцатъ тисεчεи золотых и дрȣгоε сȣмы чотырнадцат тисεчεи золотых за шкоды ѵ сказаных и присужоных трεтεго зыску ѵзглядом сумы ωриинальноε чотырох тисεчεи тридцати и ωсми золотых, яко ѵзглядом закладȣ дрȣгоε такоѵоε ж сумы яко

жε ^{ж} и ^{v}зглядомъ шкодъ трεтεε такоѵо^{и} жε сȣмы которȣю ѵ кȣпу
злȣчи^{v}ши ȣчини^{т} дѵана^{д}ца^{т} тисεчє^{и} сто и чоты^{р}на^{д}ца^{т} золоты^{х} чє^{т}ѵε^{р}того
зы^{с}ку ѵзглядо^{м} ωного записȣ ωриинально^{го} на сȣму чотыри тисεчи
три^{д}ца^{т} и ω^{с}мъ золоты^{х} служачо^{го} нεпри^{з}нано^{го} закладȣ сумы за шкоды ѵ
сказаны^{х} и присужоны^{х} за нεдопусчεнεмъ ȣѵεзаня ѵо^{з}нымъ и шляхът…
пεрεпало^{и} до ѵышърεчоноε маε^{т}ности мε^{с}та Котεлъни прияхали и ωныε
ѵо^{д}лу^{г} ты^{х} дεкрεтоѵъ чотыро^{х} зε^{м}ски^{х} киε^{v}ски^{х} зы^{с}коѵы^{х} ко^{ж}дого зособъна
до и^{н}тромисыε^{и} податъ хотεли εго м^{л} панȣ Якȣбоѵи Ѵороничоѵи. Тεды
εго м^{л} панъ стра^{ж}никъ та^{к} и^{х} м^{л} паномъ судоѵы^{м} зε^{м}ски^{м} киεѵъскимъ, яко
и помεнεнимъ ѵо^{з}ны^{м} и^{з} шля^{х}тою чини^{т} ωно^{и} ω^{д}праѵы ѵпро^{д} ѵы^{с}лаѵъши
слуги сѵоε пана Рацибороѵъского, по^{д}старо^{с}тεго котεлε^{н}ско^{го} и пана
Бу^{р}бу, ѵо^{и}та тамошънεго А поты^{м} и са^{м} εго м^{л} па^{н} стра^{ж}никъ ѵышε^{д}ши
256 зв. пεрε^{д} замокъ на мε^{с}то ȣмы^{с}лънε, рацы^{и} жа^{д}ны^{х} нε даючи, и^{х} м^{л} паноѵъ //.
судоѵыхъ ωписаны^{х} нε допу^{с}тилъ и моцно заборони^{л}. Што и^{х} м^{л} паноѵε
судоѵыε зε^{м}сцы киε^{v}сцы, ѵидεчи такоѵоε спротиѵεнε εго м^{л} пана
стра^{ж}никоѵо дεкрεто^{м} помεнεны^{м} и^{х} м^{л} пано^{м} судоѵымъ ѵышε^{и}
помεнεными ѵо^{з}ными и шля^{х}тою ω^{с}ѵє^{д}чи^{v}ши сє а ничого нε спраѵи^{v}ши,
прочъ ω^{д}εха^{т} мусεли<,>. Што и^{ж} такъ было, а нε иначε^{и} помεнεныε
ѵо^{з}ноѵε праѵъдиѵε бы^{т} со^{з}на^{v}ши просили, аби тая и^{х} рεляция до
ѵεдомо^{с}ти ȣрядоѵо^{и} принята и до кни^{г} записана была. Што ωтрымалъ.

№24. Положεнε позѵоѵъ ω^{д} пана Якȣба Ѵоронича по εго м^{л} пана стра^{ж}ника коронного.

Рокȣ тисεча шε^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} пятого дѵа^{д}ца^{т} пятого д҃ня.

На ѵрядε кгро^{д}ско^{м} ѵ за^{м}кȣ εго к^{р} м^{л} Житоми^{р}скомъ пεрεдо ^{м}ною Яно^{м} Ѵити^{н}ски^{м}, по^{д}старо^{с}ти^{м} житоми^{р}скимъ, станоѵъши ωчεѵи^{с}то ѵо^{з}ны^{и} εнεралъ ѵоεѵо^{д}стѵа Киε^{v}ско^{го} Ѵолы^{н}ско^{го} и Бра^{с}ла^{v}ско^{го} шляхεтны^{и} Янъ Ɛнεти^{н}ски^{и} для записаня до кни^{г} нинεшънихъ кгро^{д}ски^{х} житоми^{р}скихъ созъналъ то, и^{ж} року тεпεрεшънε^{го} тисεча шε^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} пято^{го} дѵа^{д}цатого д҃ня по^{з}ѵоѵъ аѵътε^{н}тычъныхъ зεмъски^{х} киεѵъски^{х} на ма^{м}рами^{х} зє^{м}ски^{х}, писаны^{х} ѵ ли^{ч}бε чотыри ω^{д}нє^{с}лъ до мε^{с}та Котε^{л}ни, маε^{т}но^{с}ти εго м^{л} пана Самуεля Ласча, стра^{ж}ника коро^{н}ного, старо^{с}ты ωѵрȣцко^{го}, которыε ω^{д}нε^{с}ши ѵо^{т}кнулъ и^{х} ѵ башту брами за^{м}ку тамошънε^{го} и ѵоро^{т}ному ω положεню ты^{х} по^{з}ѵоѵъ ѵсихъ ω^{з}на^{и}милъ и публикоѵалъ. Писаныε тыε по^{з}ѵы по того ^{ж} εго м^{л} пана стра^{ж}ника ѵ

жалобε ȣрожоно^{го} εго м^{л} пана Якуба Ѵоронича до баницыε^{и} за рεмисами ω^{д} судȣ зε^{м}ско^{го} Киε^{v}ского. Пε^{р}ши^{и} позоѵъ ѵ року прошло^{м} тисεча шε^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} чε^{т}ѵε^{р}того июня дεѵятого д҃ня ѵыдаными ω чоты^{р}на^{д}ца^{т} тисεчε^{и} золоты^{х} по^{л}ски^{х} длȣгȣ позычоно^{го} и ω закла^{д} другоε такоѵоε жъ сумы и ω попа^{д}нεнε шко^{д} трεтεε такоѵоε ^{ж} сумы ω шацоѵаны^{х}; дрȣги^{и} позоѵъ ω нεпризнанε записȣ на тую ^{ж} ѵышъ мεноѵанȣю суму чоты^{р}на^{д}ца^{т} тисєчε^{и} золоты^{х} по того ^{ж} εго м^{л} пана стра^{ж}ника ω закла^{д} и шкоды; трεти^{и} позо^{v} такоѵы^{и} жε и по того ^{ж} ω нεω^{д}данε сумы тому жъ εго м^{л} панȣ Ѵороничоѵи чотыро^{х} тисєчε^{и} три^{д}цати и ω^{с}ми золоты^{х} польскихъ такъ жε ω закла^{д} и ω шкоды; чє^{т}ѵε^{р}ты^{и} позоѵъ такоѵы^{и} жε по того ^{ж} εго м^{л}
пана // стра^{ж}ника и ω^{д} того ^{ж} εго м^{л} пана Ѵоронича ω нєпри^{з}нанε запису 257
на мεноѵанȣю сумȣ чотыри тисεчи и тридъцатъ и ωсмъ золоты^{х} ω закла^{д} и ω шкоды ѵзглядо^{м} того нεпри^{з}наня яко ω ты^{м} тыε по^{з}ѵы ѵси чотыри ко^{ж}ды^{и} ѵ сѵоε^{и} справε жалобу поѵодоѵȣю ширє^{и} ѵ собε сѵє^{д}ча^{т}. За которыми то по^{з}ѵами ѵсими чоты^{р}ма рокъ заѵиты^{и} сторонамъ ωбу^{д}ѵомъ по^{з}ѵано^{и} и поѵодоѵо^{и} пεрε^{д} судомъ голоѵънымъ трибунальски^{м} Любє^{л}ски^{м} коро^{н}нымъ ѵ Любълинε мεжи спраѵы ко^{н}сε^{р}ѵа^{т}ными ѵ року тεпεрεшънимъ тисεча шε^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} пято^{м} на то^{т} ча^{с}, кгды тыε спраѵы з рεε^{с}трȣ судоѵо^{го} поря^{д}комъ и^{н}ши^{х} конъсεръѵа^{т}ны^{х} спраѵъ приѵоляты будȣтъ зложилъ и на^{з}начилъ. И просилъ помεнεны^{и} ѵо^{з}ны^{и}, абы тая εго рεляцыя была до кни^{г} нинεшъни^{х} принята и записана. Што ω^{т}рымалъ.

№ 25. Плεнипотε^{н}цыя ω^{д} εго м^{л} пана Алεкса^{н}дра Ласча пεѵнымъ ωсобамъ.

Рокȣ тисεча шε^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} пятого дѵа^{д}ца^{т} пятого д҃ня.

На ѵрядε кгро^{д}ско^{м} за^{м}ку εго к^{р} м^{л} Житоми^{р}скомъ пεрε^{д} нами, Яно^{м} Ѵити^{н}скимъ, подъстаро^{с}тимъ житоми^{р}скимъ, а Михаломъ Ка^{р}бyто^{м}, писарεмъ, ȣря^{д}никами кгро^{д}скими житоми^{р}скими стано^{v}ши ωбъли^{ч}нε ȣрожоны^{и} εго м^{л} па^{н} Алεкъса^{н}дε^{р} Лащъ Тучапъски^{и} ω^{д}ступи^{v}ши ѳорȣмъ поѵεтȣ и ѵоεѵо^{д}стѵа сѵоε^{го} ѵла^{с}ноε налє^{ж}ноε юри^{с}дицы^{и} а по^{д} нинє^{и}ши^{и} ли^{ст} ȣмоцоѵаны^{и} запи^{с} сѵо^{и} доброѵо^{л}нε сε по^{д}даючи и на ѵъсε ѵзглядо^{м} тεпεрε^{ш}нεго сознаня сѵоεго доброѵольнε по^{д}даючи яѵнε, ȣстънε и доброѵо^{л}нε со^{з}налъ то, и^{ж} што помεнεны^{и} зε^{з}наѵаючи^{и}, маючи ро^{з}ныε акъцыε и спраѵы сѵои ѵ сȣдахъ кгро^{д}ски^{х} зε^{м}ски^{х}, ѵ яки^{х} жє ко^{л}ѵєкъ поѵεта^{х} и ѵоεѵо^{д}стѵа^{х} и голо^{v}ны^{м} трибунальски^{м} Любε^{л}ски^{м} з ро^{з}ными

ѡсобами а и^{ж} самъ помєнєны^{и} єго м^{л} па^{н} Лащъ прєзє^{нс} заѵъшє ѵ ты^{х} спраѵа^{х} сѵои^{х} ѵ помєнєны^{х} суда^{х} стаѵать нє можє, тєды злєцає^{т} и дає^{т} и при^{з}наѵаєть моцъ зȣпольнȣю мє^{с}то сєбє ѵ помєнєны^{х} сȣда^{х} и ѵо ѵъси^{х} спраѵа^{х} и акъцы^{и} єго м^{л} со^{з}наѵаючо^{го} с ки^{м} колъѵєкъ, яко тє^{ж} и^{з} чиєго
257 зв. колъѵєкъ поѵо^{д}стѵа // проти^{v}ко єго м^{л} ȣрожоны^{м} пано^{м} Адамоѵи Жидо^{v}скому, Якоѵи Нєгрєбє^{ц}кому, Адамоѵи Циприяноѵи Калу^{з}кому, Анъдрєєѵи Яѵо^{ц}кому и Сємєноѵи Рȣсано^{v}скомȣ ѵ ты^{х} мєноѵаны^{х} сȣда^{х} помєнєныє спраѵы ѡ^{д}праѵоѵа^{т} конътроѵє^{р}тоѵать апєляцы^{и} и^{н}тє^{р}поноѵа^{т}, ѡ^{д} проти^{v}ны^{х} апєлєѵа^{т}, присє^{г} слуха^{т}, сȣмы ѡ^{д}бира^{т}, з одобраны^{х} кѵитоѵа^{т} и и^{н}ши^{х} ȣмоцоѵаны^{х} на мє^{с}цє сѵоє сȣбъституѡѵать и ѵо ^{v}сє^{м} яко пра^{v}диѵымъ ȣмоцоѵаны^{м} сѵои^{м} такъ якобы сє и^{м} подобало и што ко^{л}ѵє^{к} бы ѡни та^{м} пожитє^{ч}но^{го} spраѵили зы^{с}къ и ^{с}трату ѡ^{д} нихъ приня^{т} субъмитоѵалъ сє. Которая ѡ^{д}накъ плєнипотє^{н}цыя такъ со^{з}наная нє має^{т} бо^{л}шє^{и} тѵа^{р}тъ и ѵагими^{т} ты^{л}ко до року цало^{го} ѡ^{д} даты нинє^{ш}нє^{го} ли^{с}тȣ.

Котороє то ѡчєѵи^{с}тоє со^{з}нанє помєнєно^{го} єго м^{л} пана Лаща до кни^{г} нинє^{ш}нихъ є^{ст} принято и записано.

№26. Положєнє позво^{v} ѡ^{д} панє^{и} Сѵє^{р}скоє и ма^{л}жонъка єє по пана Головинъского.

Рокȣ тисєча шє^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} пятого дѵа^{д}ца^{т} пятого д҃ня.

На ѵрядє кгро^{д}ско^{м} за^{м}ку єго к^{р} м^{л} Житоми^{р}скомъ пєрє^{д} нами, Яно^{м} Ѵити^{н}скимъ, подъстаро^{с}тимъ житоми^{р}скимъ, а Михаломъ Ка^{р}буто^{м}, писарємъ, ȣря^{д}никами кгро^{д}скими житоми^{р}скими станоѵъши ѡбли^{ч}нє шляхє^{т}ны^{и} Иѵа^{н} Конъчако^{v}ски^{и}, ѵо^{з}ны^{и} єнєралъ ѵоєѵо^{д}стѵа Киє^{v}ско^{го}, Ѵолы^{н}ско^{го} и Бра^{с}ла^{v}ско^{го} ку записа^{н}ю до кни^{г} нинє^{ш}ни^{х} со^{з}налъ тыми слоѵы, и^{ж} року пърошъло^{го} тисєча шє^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} чє^{т}ѵє^{р}того м҃ца дєкабра дѵа^{д}ца^{т} дєѵятого д҃ня по^{з}ѵоѵъ кгро^{д}ски^{х} киє^{v}ски^{х} аѵътє^{н}ты^{ч}ныхъ три на ма^{м}рама^{х} кгро^{д}ски^{х} киє^{v}ски^{х} писаны^{х} ѡ^{д}нє^{с}ло^{м} до имє^{н}я сєла на^{з}ѵано^{го} Ко^{л}цки^{х} до ^{д}ѵора тамошънєго ѵ то^{м} сєлє будȣчого, ѵ которо^{м} дѵорє за^{с}та^{v}ши на ѡ^{н} ча^{с} п҃на Стєѳана Голоѵи^{н}ско^{го} само^{го} ѡ^{д}дало^{м} тыє по^{з}ѵы ѡчєѵи^{с}то ѵси ѵ рȣки єму самому ѡныє по^{з}ѵы ѡпоѵєдило^{м} и ѡказало^{м} и до ѵєдомо^{с}ти приѵєло^{м}. Писаныє тыє по^{з}ѵы по самого єго м^{л} п҃на Стєѳана Голоѵи^{н}ского яко при^{н}цыпала и помо^{ч}нико^{v} єго шляхє^{т}ны^{х} пано^{v} мєноѵитє Яна Алєкса^{н}дра Шли^{х}тина, яко ѡ^{н} собє имє кладє^{т} капитана

воиска εго кр мл нεмεцкого, // Дмитроѵъского, Кгрыбоѵъского, Григора 258
Ѡбухоѵича, Яна Милεѵъского, Стεѳана Долкгεра, Станислаѵа Конопъку
и инших ѵ жалобε ȣрожоноε εε мл панεε Марины Лохоѵского пεршого
малжεнъстѵа Юрεѵоε Лясотиноε а тεпεрεшънεго Станислаѵоѵоε Счирскоε
и малъжонка εε ȣрожоного пана Станислаѵа Счирского, яко ωпєкȣна εε мл
зѵирхнεго. А то пεрший позоѵ ѵ спраѵε голоѵного ω кгѵалтоѵъноε наεханε
на добра мεстεчко и замокъ Гостомлъ и сεла до нεго налεжачиε ѵ посεсыи
за праѵомъ пεѵным ωт зошлого слаѵъноε памεти εго мл пана Юрка
Лясоты ѵ помεнεных поѵодоѵъ будȣчихъ под час нεбытности их мл самих ѵ
рокȣ пърошъломъ тисεча шεстсот тридцат чεтѵεртого м҃ца аѵъгуста дѵадцат
шεстого д҃ня ω зεкрѵаѵεнε домȣ шляхεцкого, порȣбанε, посεчεнε слугъ и
чεляди замкоѵоε, побранε, злупεнε рεчии, маεтности, шат, срεбра
клєинотоѵъ, п҃нзєи готоѵых, ωдбиянε коморъ, полупεнε скрын, побранья
спраѵъ, записоѵъ розных, конєи, быдла, злупεнε, зънисчεнъя маєтности и
инших розных рεчєи и маєтности за тым до ѵсказанъя на них ѵин праѵъных;
дрȣгии позоѵ до прислуханя ѵыѵεдεнъя шъкрȣтєниȣмъ ѵ тои жε спраѵε
голоѵнои прεз ѵ сторону поѵодоѵȣю протиѵ панȣ Стεѳанȣ Голоѵинскому и
помочникоѵ εго; а трєтии позоѵ ω шкоды за тым походячиε. Ѡ чом ѵсєм
ширєи мєноѵитε и по достатку тыε ѵси позѵы ѵ собε ωбмоѵляют. По том
року тисεча шεстсот тридцат пятого мца гεнѵара дѵадцатого д҃ня такиε ж
позѵы и ѵ тои жε спраѵε ѵ жалобε тых жε ωсобъ ѵышмєноѵаных слоѵо ѵ
слоѵо писаныε по помεнεных помочникоѵ нε маючи ѵεдомости ω
ωсεлости их поприбияло при ѵоротах и ѳортахъ костεлныхъ и ратушных ѵ
мєстє εго кр мл Киεѵском ѵ спраѵε ω тот жε кгѵалтоѵныи наεздъ побранε и
злупεнε маєтности ку ѵъωказаню за то на них ѵин праѵъных, ω чомъ ширεи
тыε позѵы ѵ собε ωбмоѵляют. За которыми то позѵы зложиломъ рокъ ку
праѵȣ сторонам ωбудѵомъ такъ поѵодоѵои яко и позѵанои станоѵити сε
пεрεдъ сȣдом кгродским Киεѵъским на рочъкахъ кгродских киεѵъскихъ,
которыε ѵ року тисεча шεстсот тридцат пятомъ м҃ца ѳεѵраля сεмого д҃ня
припадȣт на мεстцȣ пεѵномъ ѵ замку εго кр мл Киεѵском сȣжоны и
ωдпраѵоѵаны быти мают. Которοε ж то ωчεѵистоε сознанε ѵозного до книг
кгродских житомирских εст принято и записано. Што ωтрымалъ.

№27 // Протεстацыя ωд их мл паноѵ Адама и Єрмияша Тышовъ на εго мл 258 зв.
пана Крȣшинского, ротмистра и корогоѵεго.

Року тисεча шε^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} пятого дѵа^{д}ца^{т} сε^{д}мого д҃ня.

На ѵрядε кгро^{д}ско^{м} за^{м}ку εго к^{р} м^{л} Житоми^{р}скомъ пεрε^{д} нами Яно^{м} Ѵити^{н}скимъ, подъстаро^{с}тимъ житоми^{р}скимъ, а Михаломъ Ка^{р}буто^{м}, писарεмъ, ȣря^{д}никами кгро^{д}скими житоми^{р}скими по^{с}таноѵиѵъши сε ωчεѵи^{с}то шляхε^{т}ны^{и} панъ Микола^{и} Радε^{ц}ки^{и} слуга ȣрожоныхъ и^{х} м^{л} пано^{v} Адама и Єрεмияша Тышоѵъ-Быкоѵъскихъ имєнεмъ тихъ жє пано^{v} сѵои^{х} солεнитε^{р} сѵє^{д}чилъ и протє^{с}тоѵалъ сє на ȣрожоны^{х} и^{х} м^{л} пано^{v} Стани^{с}лаѵа Єрεго Крȣшинъского ро^{т}ми^{с}тра εго к^{р} м^{л}, Стани^{с}лаѵа Го^{л}дако^{v}ско^{го}, порȣчъника, Самуεля Ѵолъкоѵъского, хорȣжого, Саѵи^{ц}кого, Яна Ѵито^{с}лаѵъско^{го}, Миколая Стаѵи^{н}ского, Миколая Клоноѵъского, Самуεля Са^{р}наѵъского, Збикгънε^{v} Миколая Попоѵъского, Яна Лукомъского, Ѵлади^{с}лаѵа и Лю^{д}ѵика Жε^{р}дεцъки^{х}, Доминика, Єрε^{го}, Тεωѳила Храпоѵи^{ц}ки^{х}, Миколая Бабъского и дрȣго^{го} Бабъского, Абрама Ѵоюти^{н}ского, Клакоѵъского, А^{н}дрεя Єзε^{р}коѵского и дрȣгого Єзε^{р}коѵъско^{го}, Трεби^{н}ско^{го}, Ѵо^{и}тεха Холъкоѵъского, Ющε^{v}ско^{го}, Сѵεци^{н}ско^{го}, Качано^{v}ско^{го}, Лѵа Нε^{с}ѵицко^{го}, Пεтра Га^{н}ского, Миколая Чо^{с}но^{v}ского, Миколая Ту^{р}ского тоѵари^{с}тѵо мεноѵаноε и на и^{н}ши^{х} ѵси^{х} тоѵари^{с}тѵо роты ѵы^{ш}помεнεно^{го} пана ро^{т}ми^{с}тра, которы^{м} помεнεны^{и} εго м^{л} п҃н ро^{т}ми^{с}тръ самъ имεна и на^{з}ѵиска лєпє^{и} ѵεдаε^{т} и розȣмиє^{т}, што и^{ж} року тєпєрє^{ш}нє^{го} тисєча шε^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} пятого м҃ца гε^{н}вара трεтε^{го} д҃ня за ^{v}ла^{с}ны^{м} по^{з}ѵолεнε^{м} ѵолεю и ро^{с}казанε^{м} прєрєчоного εго м^{л} пана Крȣши^{н}ско^{го}, ро^{т}ми^{с}тра εго к^{р} м^{л} прєрєчоны^{и} εго м^{л} па^{н} порȣ^{ч}никъ зо ^{v}сими мєноѵаными и нε мεноѵаными тоѵари^{с}тѵомъ ѵ то^{и} ротε будȣчи^{м} з корого^{v}ю приня^{v}ши до сєбε тоѵари^{с}тѵа и чεляди бє^{з} слу^{ж}бы будучи^{х} року тєпєрєшънεго и д҃ня ѵы^{ш}мεноѵаного ѵ маε^{т}но^{ст} дεди^{ч}нȣю ихъ м^{л} пано^{v} Тышо^{v} ѵ мє^{с}тε Ходо^{р}коѵε нε рє^{с}пєктуючи на праѵа инъцεрε кости^{н}туцыε, которыми добра зε^{м}скиε шляхεцкиε су^{т} ωбъѵароѵаныε бε^{з}праѵънε кгѵа^{л}тоѵънε станȣли, а станоѵъши, нε маючи жа^{д}ного рε^{с}пєкту на
259 зȣбожоною и ^{с}пу^{с}тошεнȣю за нεȣрожаεмъ хлиба // ѵ то^{и} маεтъно^{с}ти напро^{д} нεдεлъ дѵи што д҃ня жи^{v}но^{ст} ȣ по^{д}даны^{х} протє^{с}туючи^{х} пиѵа бо^{ч}ками, мяса, куры, гуси, бораны, збо^{ж}я ѵшεлякиε, ωѵъса для конε^{и} на^{д} зъѵыча^{и} жолънє^{р}ски^{и} кгѵалътоѵънε ȣтяжълиѵε ѵымусиѵъши брали поты^{м} стацыю такъ жε ȣ ты^{х} жε под^{д}аныхъ ѵ полоѵицы маε^{т}но^{с}ти^{и} протє^{с}туючи^{х}

ѵ мєстє Ходорковє и ѵъ сєлах до Ходоркоѵа нalєжачих тыє ж паноѵє жолънирє кгѵалтоѵънє бєзпраѵънє ѹтєжлиѵє ѵымусиѵъши ѵзєли и на сѵои пожитокъ ωбєрнѹли. А которыи подданыи нє мєлъ чого дат ѵодлугъ роскazанъя, тєды конє, ѵолы брали и продаѵали и на сѵои пожитокъ ωѵорочали, над то з гѹмєн збожа снопами братъ и на сѵои пожитокъ ωборочат казали. Нє контєнтуючи сє тым ку болшєи знєѵазє и шъкодє протєстуючих, ѵъ Ходорковє зостаючих, ωднєли которым то подданым подѵоды собє ωдпраѵоѵат и ѵъшєлякоє послунстѵо* чинитъ и роботы ωдпраѵоѵат роскazыѵали. А (…) на болъшомѹ жалю и знєѵазє протєстуючихъ тых жє подданых частокротнє покладаючи киями и посторонками били и мордоѵали. А такъ ѵєликим ѹтяжєнємъ и нєзносными ѵєликими чинєными криѵъдами килкадєсятъ подданых прочъ розогнали. А надъ то и тыє халѹпы пустыє, с которыхъ подданыхъ прочъ розогънали, розбиратъ и на дроѵа до пєцоѵъ палитъ казали. Которыє то ѵси криѵды и шкоды протєстуючих и яко ѵєлє ѹ которого подданого, которыи з их мл паноѵъ жолнироѵъ ѵзялъ криѵъдѹ и шкодѹ ѵырядилъ рєєстръ порядне списаныи и показаныи часѹ праѵа бѹдєт. Которыи то рєєстръ с позѵами до тоєи протєстацыи и протєстацыя до рєєстрѹ и позоѵъ рєѳєроѵатъ и стасоѵат сє мают, захоѵаѵши тєды помєнєныи слуга прєрєчонымъ паномъ сѵоимъ до тоєи протєстацыи ѹрядѹ налєжного ѵолъностъ праѵъ нє поступоѵат имєнємъ тыхъ жє паноѵ сѵоих протиѵко // 259 зв.
ѵышъмєноѵаным паном жолъниромъ итєрѹмѹ атъкѵє итєрѹмъ солєнитєр сѵєдчилъ и протєстоѵалъ сє и просилъ, абы тая протєстацыя была принята и до книг записана. Што ωтрымалъ.

№28. Протєстацыя ωд єго мл пана Слєшинского на єго мл пана Станислава Крѹшинского, ротмитра єг кр мл и компанєю єго мл.

Року тисєча шєстсот тридцат пятого дѵадцат сєдмого д҃ня.

На ѵрядє кгродском ѵъ замку єго кр мл Житомирскомъ пєрєд нами Яном Ѵитинскимъ, подъстаростимъ житомирскимъ, а Михаломъ Карбутом, писарємъ, ѹрядниками кгродскими житомирскими станоѵъши ѹрожоныи панъ Миколаи Раєцъкии, слуга урожоного єго мл пана Яна Слєшинского, имєнємъ помєнєного пана сѵоєго солєнитєр сѵєдчилъ и протєстоѵалъ сє ѵ тыє слоѵа, иж рокѹ тєпєрєшнєго тисєча шєстсот тридцат пятого м҃ца

---

* Мабуть, треба послушенство.

гεнъѵара д҃ня шо^{с}то^{го} εго м^{л} па^{н} Стани^{с}лаѵъ Крȣши^{н}ски^{и}, ро^{т}мистръ εго
м^{л}, панъ Стани^{с}лаѵъ Ѿлъдакоѵъски^{и}, порȣчъникъ, и ѵъсε тоѵари^{с}тѵо по^{д}
тоεю корогоѵъю ѵ полъку εго м^{л} пана старо^{с}ты калу^{с}кого зо^{с}таючи^{и} ѵ
служъбε ȣзяѵъши з станоѵи^{с}ка сѵоε^{го} мε^{с}та Ходо^{р}коѵа, маε^{т}но^{с}ти и^{х} м^{л}
паноѵъ Ѵасиля, Адама и εрεмияша Тышо^{v}-Быкоѵъскихъ, по^{д}даны^{х}
килъка сотъ з ко^{н}ми з ѵолами з ѵозами и чεля^{д} сѵою ѵсю спо^{д} коро^{г}ѵи з
ѵозами, з стрє^{л}бою, з орȣжъεмъ рȣчънымъ до ѵо^{и}ны налεжачимъ,
прεпо^{м}нεѵъши праѵа по^{с}полито^{го}, нε захоѵȣючи сε ѵо^{д}лугъ арътикȣлоѵъ
ѵоεнъны^{х} а нε рε^{с}пεкътуючи на праѵа, которыми добра зε^{м}скиε
шляхε^{ц}киε су^{т} ѡбъѵароѵаныε рокȣ и д҃ня ѵышъмεноѵаного но^{ч}ю
кгѵалътомъ на кгрȣнътъ протє^{с}туючо^{го} εго м^{л} пана Слεши^{н}ско^{го} по^{д}
Нε^{с}липъки на^{с}лаѵъши, которыε по^{с}ланъцы, ѵыконыѵаючи ѵолю и
ро^{с}казанε паноѵъ жолънироѵъ, паноѵъ сѵои^{х}, сεно ѵъсε по^{д}даны^{х}
протє^{с}туючого и самого εго м^{л} пана Слεши^{н}ско^{го} ѵозоѵъ шε^{ст}со^{т}
кгѵалътоѵънε, бε^{з}праѵънε и до ^{с}таноѵи^{с}ка сѵоεго мє^{с}та Ходо^{р}коѵа
ѡ^{д}проѵадили и на ^{с}ѵо^{и} пожитокъ ѡбε^{р}нули, до которыхъ при бранъю
260 того сεна // кгды протє^{с}туючи^{и} панъ Слεши^{н}ски^{и} слугȣ сѵоεго урожоного
Криштоѳа Слижεѵъского доѵεдаючи сε посылалъ, бε^{з} жа^{д}но^{го} рε^{с}пεкъту
з му^{ш}кεту ѵ рȣку праѵȣю тыε по^{с}ла^{н}цы пахоликоѵε жоѵъни^{р}скиε
помεнεного слȣгȣ пана Слεшинъского Слижε^{v}ского по^{с}трεлили. За
которы^{м} то ѵъзятъεмъ сεна до шъкодъ нεмалыхъ протє^{с}туючого
припраѵили, которы^{х} собε шацуε^{т} за самоε ѵзя^{т}ε сεна ѵозо^{v} шε^{с}ти сотъ по
золоты^{х} три ко^{ж}ды^{и} ѵозъ шацуючи ѡ^{с}мъна^{д}ца^{т} сотъ золоты^{х},
нε ѵъкладаючи ѵ то шкоды за тымъ ѵзя^{т}εмъ сεна прε^{з} ѵыморε^{н}ε голодомъ
бы^{д}ла походячо^{и} ажъ до далъшого ѵзятъя за часомъ ѵεдомо^{с}ти ѡ ѵзятъε
того сεна и ѡ по^{с}трεлεнε слȣги сѵоεго пана Слижεѵъского па^{н} Раεцъки^{и},
слуга помεнεно^{го} пана Слεши^{н}ского имєнεмъ пана сѵоε^{го} итарȣмъ атъкѵε
итєрȣмъ солεнитε^{р} сѵєдъчилъ и протє^{с}тоѵалъ сє захоѵуючи сє ѵо ѵсε^{м}
ѵолъноε покраѵεнε панȣ сѵоεму тоε^{и} протє^{с}тацы^{и} и тому панȣ
Слижεѵъскому по^{с}трєлєному ѵолъноε праѵо зо^{с}таѵи^{v}ши до тоε^{и} жε
протє^{с}тацы^{и} праѵомъ чинитъ, ε^{с}ли жиѵъ будεтъ. Просилъ, абы тая
протє^{с}тацыя была принята и записана, што ѡтрымалъ и ѵо^{з}но^{го}
шляхє^{т}но^{го} Ма^{т}яша Ша^{ц}кого для признанъя рεляцы^{и} стаѵилъ. Которы^{и}
станоѵши ȣ кни^{г} нинє^{ш}ни^{х} кгро^{д}ски^{х} житоми^{р}ски^{х} ѵ тыε слоѵа сознаалъ: я,
Матияшъ Шацъки^{и}, ѵо^{з}ны^{и} εнεралъ ѵоεѵо^{д}стѵа Киεѵъского, со^{з}наѵа^{м}
тоεю моεю рєляцыю, и^{ж} року тεпεрεшънεго тисεча шε^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} пятого

м҃ца гєнъѵара дѵа^{д}цато^{го} дня за жаданε^{м} εго м^{л} пана Яна Слεши^{н}ского быломъ при шля^{х}тε сторонε при ^{м}нє будучами на ^{и}мε паномъ Миколаεмъ Раεцъкимъ и паномъ Алεкъсанъдромъ Данилεцъкимъ ѵ сεлε и ѵε ^{д}ѵорε εго м^{л} пана Слεши^{н}ского ѵ Липъкахъ та^{м} жε ѵидели^{с}мы ѵ пεка^{р}ни по^{с}трεлεно^{го} ѵ рȣкȣ праѵȣю наѵылεтъ слугȣ εго м^{л} пана Слεшинъского на ^{и}мε Кришъто ѳа Сличεѵъского. Которы^{и} то панъ Сличεѵъски^{и} мнε, ѵо^{з}ному, и ^{с}торонε шля^{х}тε, при мънε будȣчо^{и}, поѵεдилъ ижъ року тεпεрεшнε^{го} // тисεча шε^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} пятого м҃ца гєнъѵара д҃ня шε^{с}того жолънирε с полъку εго млъ пана старо^{с}ты калу^{с}ко^{го} корого^{v} εго м^{л} пана Крȣшинъского, которы^{и} ѵ Ходо^{р}коѵε стоя^{т}, на^{с}лаѵъши на кгрунъть пана моεго по^{д}нε^{с} Липъки ѵси сεна по^{д}даны^{х} и панъскиε забрали, которы^{и} будучи ω^{д} пана моεго по^{с}ланы^{и}, кгды пыталъ, для чого такъ кгѵалътоѵънε бεзъпраѵънε поночи сεно бεрȣтъ, зара^{з} мεнє ωди^{н} з мεжи тоε купы бє^{з} жа^{д}ного рε^{с}пεктȣ з мȣшъкεтȣ по^{с}трεлилъ, ω^{д} которого разȣ панъ богъ ѵидаεтъ, ε^{с}ли жи^{v} зо^{с}танε^{т}. Я, ѵо^{з}ны^{и}, што^{м} ѵидεлъ и слышалъ, то праѵдиѵою ωчεѵи^{с}тою рεляцыεю моεю ку записанъю до книгъ созънаѵаю. И просилъ, абы была принята и записана. Што ω^{т}рымалъ. 260 зв.

№29. Кѵитъ ω^{д} пана Захаръяша Дѣдькоѵского панȣ Адамови Ча^{р}ноло^{з}скомȣ служачи^{и}.

Року тисεча шε^{ст}со^{т} три^{д}цато^{г} пятого м҃ца гєнъѵара дѵа^{д}ца^{т} сε^{д}мого дня.

На ѵрядε кгро^{д}ско^{м} за^{м}ку εго к^{р} м^{л} Житоми^{р}скомъ пεрεдъ нами, Яномъ Ѵити^{н}скимъ, подъстаро^{с}ти^{м}, а Михаломъ Ка^{р}ботомъ, писарεмъ, ȣрядъниками кгро^{д}скими житоми^{р}скими станоѵъши ωчεѵи^{с}то ȣрожоны^{и} панъ Заха^{р}яшъ Пεтроѵичъ Ди^{д}коѵъски^{и} для записа^{н}я до кни^{г} нинє^{ш}ни^{х} кгро^{д}ски^{х} житоми^{р}ски^{х} подалъ кѵитъ сѵо^{и} с пεчатъю и по^{д}писо^{м} рȣки сѵоε^{и}, та^{к}жε ^{ж} с пεча^{т}ми и ^{с} по^{д}писами рȣкъ людε^{и} за^{ц}ныхъ на по^{д}писє^{х} нижє^{и} мεноѵаны^{х} даны^{и} εго м^{л} панȣ Адамоѵи Ча^{р}нолозъскому з одобрано^{и} сумы пнзε^{и} тоεстъ трохъ золоты^{х} и дѵо^{х} грошє^{и} польски^{х} даны^{и} и ^{с}лужачи^{и} которы^{и} так сє ѵ собє писаны^{и} маεтъ. Я, Захарияшъ Пεтроѵи^{ч} Ди^{д}коѵъски^{и}, ω^{д}ступиѵъши ѳорȣмъ праѵа юри^{с}дыцы^{и} а по^{д}даючи сєбε самого добра и потомъки моε по^{д} то^{т} ли^{ст} кѵито^{v}ны запи^{с}, ижъ што былъ позычилъ ȣ мεнε панъ Адамъ Ча^{р}нолозъски^{и} суму п҃нзε^{и} три золоты^{х} и дѵа ω^{с}ми на листъ доброѵолъны^{и} запи^{с} сѵо^{и}, тεды

261 поменεныи Панъ Чарнолозскии // чинєчи досыт арεктоѵи м҃нε тȣю ȣсю суму три золотых и дѵа гроши польских сполна ωддалъ и заплатил. Тεды я з одобранья тоε сȣмы трохъ золотыхъ и дѵохъ грошεи польских кѵитую и ѵольнымъ чиню, заѵираючи собε дорогȣ самомȣ и потомкомъ сѵоимъ жε нε мамъ его мл пана Адама Чарнолозъского турбоѵатъ такъ самого его мл, яко и потомкоѵъ. А то даε ѳорȣмъ панȣ Чарнолозскому до ѵъшεлякого праѵа сȣдȣ и ȣрядȣ мεнє самого, а по мнє потомков моих позѵатъ такъ кгродского зεмского, яко и голоѵъного трибуналȣ Любεлъского, такъ жε и на консεрѵаты тых жε ѵоεѵодстѵъ Киεвского, Ѵолынъского и Браславъского бы и накоротшимъ праѵомъ, яко сε ѵышпоменило такъ я самъ, яко и потомкоѵε мои и на томъ далъ тотъ мои кѵит с пεчатю и с подписомъ рȣки моεи такъ жε тыε ж с пεчатъми и с подписами рȣкъ людεи добрыхъ его мл панȣ Адамоѵи Чарнолозскому. Писанъ ѵ Житомирȣ року тисεча шεстсот тридцат пятого м҃ца дεкабра дѵадцат четвертого дня. ȣ того запису кѵитоѵого пεчатεи чотыри. А подпис рȣкъ тыми слоѵы<,> Захаряшъ Дидковскии, прошεныи пεчатар Иѵанъ Спнεѵичъ<,> прошоныи пєчатаръ ȣстънє ωд пана Захаряша Пεтроѵича Дидкоѵъского Нεстрат Дидковскии рȣкою ѵласною. Которыи жε то кѵит за поданεм и ωчєѵистым признанεм ѵышрεчоноε ωсобы а за принятεмъ нашимъ ȣрядоѵым ȣѵεс слоѵо ωт слоѵо спочатъку аж до конъца εст ȣписанъ.

№30. Актъ протεстацыю ωд пана Захаряша Дѣковского на нεякого Спнεѵича.

Рокȣ тисεча шεстсот тридцат пятого м҃ца гεнъѵара дѵадцат сεдмого дня.

На ѵрядε кгродскомъ замку его кр мл Житомирскомъ пεрεдъ нами, Яномъ Ѵитинскимъ, подъстаростим, а Михаломъ Нарботомъ* писарεмъ, ȣрядъниками кгродскими житомирскими станоѵъши ωчєѵисто ȣрожоныи
261 зв. пан Захаряшъ Дѣдкоѵский // Дидкоѵъскии // ωпоѵεдалъ и актъ заносилъ на ȣрожоного пана Адама Чарколозского ω то, иж поменεныи панъ панъ Чарнолозскии, прєпомъннεѵъши срокгости праѵа посполитого и ѵинъ ѵ нємъ ωписаных смεлъ и ѵажилъ сє року тεпεрєшънεго тисεча шεстсот

* У попередніх справах - Карботом.

тридцат пятого м҃ца гєнъѵара дєсятого дня, кгды протєстуючии будучи посполу с тымъ то Чарнолозскимъ ѵ канцєляри тутошънєи Житомирскои были яко тоѵаришомъ протєстȣючого, тамъ жє за столомъ сєдєли ωбадѵа и пан Ѳилиповскии почалъ слоѵъ нєȣцтиѵых почалъ примоѵълять гонороѵи протєстȣючому шкодячихъ примоѵълялъ. А ижо тот Ѳилиповскии гамоѵалъ то, тєды протєстȣючии тєпєр до книг подає и записує актъ на поданє ширшоє протєстацыє. Што ωтърымалъ

№31. Рєляцыя ѵозного в справє пана Захаръяша Пєтроѵича Дєдькоѵъского с паномъ Нєстратомъ Дѣдьковскимъ.

Року тисєча шєстсот тридцат пятого м҃ца гєнъѵара дѵадцат сєдмого дня.

На ѵрядє кгродском замку єго кр мл Житомирскомъ пєрєдъ нами, Яномъ Ѵитинскимъ, подъстаростим, а Михаломъ Нарботомъ, писарємъ, ȣрядъниками кгродскими житомирскими станоѵъши ωчєѵисто ѵозныи єнєралъ ѵоєѵодстѵъ Києвского, Ѵолынского и Браславского шляхєтныи Ѵисапнєс ку записанъю до книг нинєшънихъ кгродскихъ житомирскихъ созналъ тыми слоѵы, иж рокȣ тєпєрєшнєго тисєча шєстсот тридцат пятого мца дєкабра ѵторого д҃ня был на спраѵє и потрєбє п҃на Захаряша Дидковского, иж што постопилъ єму Нєстрат Дидкоѵскии трох подданых сѵоих ѵ сєлє Дидкоѵичах будучих за пєѵънȣю сȣмȣ сто золотых польских заѵєл и застаѵил на три лєта по собє идȣчиє. И просил помєнєныи ѵозныи, абы тая єго посєсыя была до книг была принята и записана. Што ωтрымалъ.

№33*. // Протєстацыя ωд пана Самуєля Падаѵъского 264
на п҃на Валєнтого Росковского.

Рокȣ тисєча шєстсот тридцат пятого м҃ца гєнъѵара тридцатого дня.

Присылалъ на ȣрядъ кгродскии ѵ замокъ єго кр мл Житомирскии до мєнє, Яна Ѵитинского, подстаростєго житомирского панъ Самуєлъ Падоѵъскии, шѵакгєр зошлого и ωкрȣтънє замордоѵаного нєбожчика пана

* Справа №32 записана польською мовою.

Ɛрεго Ѵоитεхоѵского сѵєдъчєчи и протєстȣючи сє на пана Ѵалεнътого Роскоѵского яко принцыпала и на челядника того ж пана Ѵалєнтого Рȣскоѵъского такъ жε и на челядника нεбожчика пна Ɛрεго Ѵоитεхоѵъского, которыхъ имεна и прозѵиска тому ж пану Ѵалεнътомȣ Ѵоскоѵъскому сут ѵεдомыε яко помочникоѵъ ȣчинку нижεи мεноѵаного а то ѡкрȣтъноε забитъε и насмεртъ замордоѵанε зо мною помεнεного пана Ɛрεго Ѵоитεхоѵъского и побранε розъныхъ рεчεи и маεтъностии того ж пана Ɛрεго Ѵоитεхоѵъского, которыε ѵ протεстацыи ѡписаныε будут ѵ способъ лупȣ. Которая протεстацыя сторона протєстȣючая ширεи на копии подать ѡѳεроѵала сє. А тεпεр просила ѡ приданε ѵозного на ѡгледанъε того тεла забитого и ѡкрȣтънε замордоѵаного помεнεного

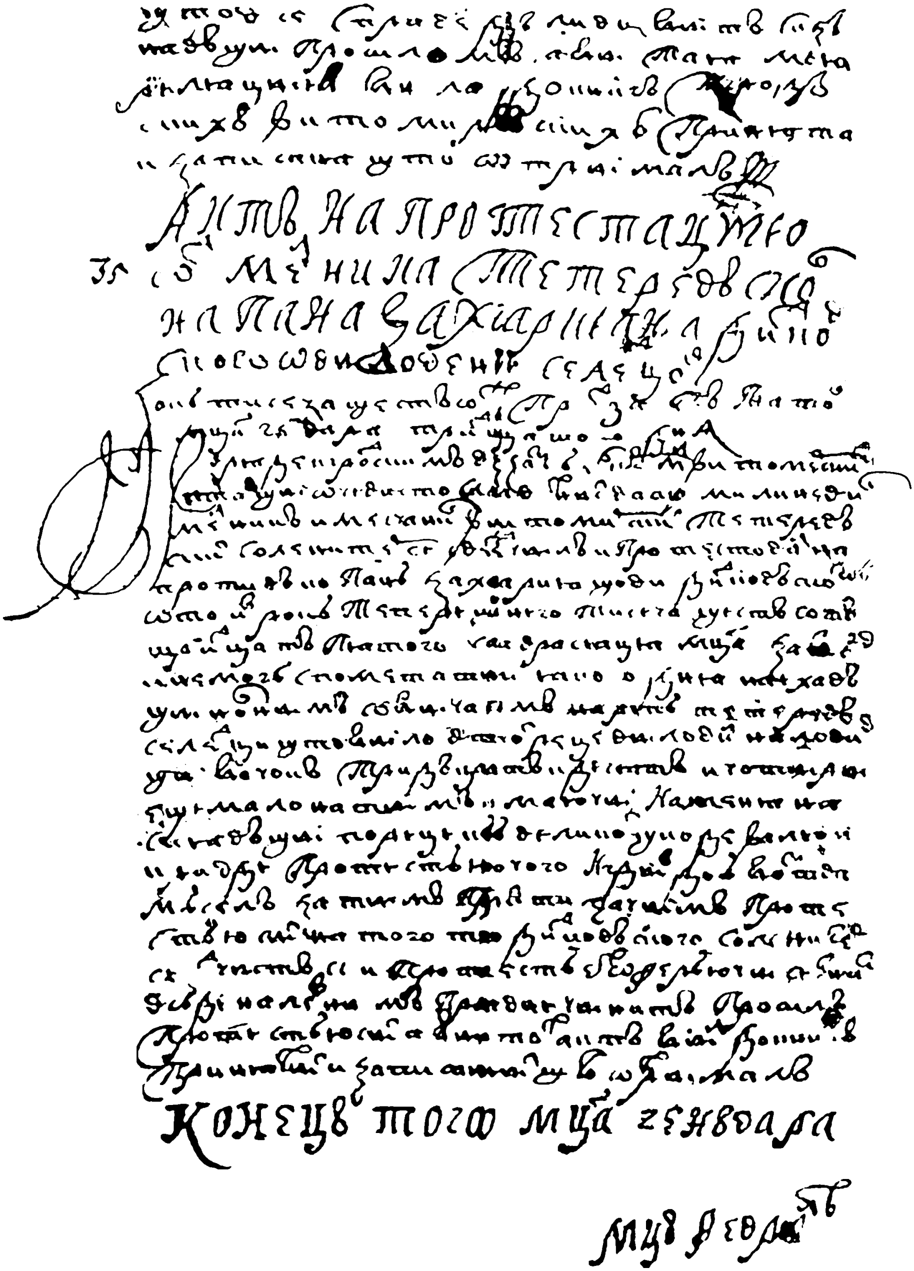
264 зв. нεбожчика // пана Ɛрεго Ѵоитεхоѵъского на ѡстатокъ до ѡбъѵоланя и публикоѵаня мεжобоицоѵъ забитого и замордоѵаного того пна εрεго Ѵоитεхоѵъского. Я тεды ȣрядъ прихиляючи сε до праѵа посполитого досытъ чинєчи аѳεкътацыεи протεстуючого на ѡгледанε тεла забитого и замордоѵаного пна εрεго Ѵоитεхоѵъского и ранъ на тымъ тεлε и инших зънакоѵъ такоѵого εкъсцεсȣ при тымъ на ѡбъѵоланε и пȣбликоѵанε мεжобоицоѵъ того жъ нεбожъчика Ɛрεго Ѵоитεхоѵъского и на прислȣханε сε ѵыѵожεня шкрȣтεниεго ѵ спраѵε помεнεного ѵозного εнεрала ѵоεѵодстѵа Киεѵского, Ѵолынского и Браславского шляхєтного Якȣба Заѵадȣ ѡчєѵисто пεрεд ȣрядомъ нинєшнимъ бȣдȣчого придаломъ. И то ѵсε до книг нинєшних кгродских житомирскихъ записат казалом. Што εст записано.

№34. Присяга на возновъстѵо шляхεтного Якоѵа Собачинъского Гривкоѵъского.

Рокȣ тисεча шεстъсотъ тридцатъ пятого мца гεнъѵара тридъцатого дня.

На ѵрядε кгродскомъ ѵ замъкȣ εго кр мл Житомирскимъ пεрεдо мною, Яномъ Ѵитинъскимъ подстаростим жытомиръскимъ, постаноѵиѵъши сє ѡчєѵисто шляхεтъныи Якоѵъ Собачынъскии Гриѵкоѵски ѡдынъ то ѵсє ѵозны εнεралъ ѵоεѵодстѵъ Киεѵского, Волынского и Браславского для записанъя до книгъ нинєшнихъ кгродских житомиръскихъ подалъ пεрсоволя тамъ приεгȣ сѵою ѵ кгродε Бȣтъницъкимъ ѵыконанȣю, которую мы, ȣряд, примȣючи чытали и такъ сε в собε рȣскимъ,

польскимъ, нεмεцькимъ языкоⷨ маεⷮ //. Выписъ с книгъ кгродьскихъ 265
бȣтьницькихъ ѵоєѵоⷣстѵа Скоⷮницького. Лѣта божого нарожεня тисεча шεстьсоть тридьцать ωдинадьцатого саѵрасεця м҃ца нε ѵεдаю доли богȣ присεгаю ѵ гоⷣ якого тамъ написано дня приточыла сε спраѵа з допȣсчεня сȣдоѵого на ȣпаⷣ ѵ зыскȣ ѵздалъ тымы слоѵы пεрεⷣ сȣⷣ нинєшниꙵ кгроⷣскиꙵ Бȣтьниⷰкиꙵ пεрεⷣ насъ Миколая Ѳиⷥдεрȣского и Яна Покъпинъского, ȣряⷣникоѵъ сȣдоѵыхъ кгроⷣскиⷯ бȣтьниⷰкиⷯ ωбличьнє пришεⷣши шляхєтьныꙵ Якоѵъ Собачынъскиꙵ-Гриѵъкоѵъскиꙵ просилъ насъ ȣрядȣ абысмы потѵεⷬдили аѵътεнътыкȣ εго на ѵоⷥноѵъстѵо. А такъ мы ȣряⷣ, ѵидєчы тотъ аѵътεнътыкъ ѵоⷣлȣгъ праѵа спраѵлεныꙵ, которая присεга так сε ѵ собε маєтъ. Я, Якоѵъ, присєгаю панȣ богȣ ѵω троꙵцы εдиномȣ на тыⷨ, иⷤ бȣдȣчы ѵоⷥнымъ маємъ ѵиръне спраѵεⷣлиѵє а побоⷤнє на тымъ ȣрядє захоѵыѵаты а позѵы спраѵεⷣлиѵость ωⷣносити и ωⷣдаѵаты и тεⷤ праѵъдиѵє сознаѵаты тоє, на счо бȣдεтъ посланыꙵ. Кгѵалтъ, боꙵ, раны ωглεдиѵъшы, праѵъдиѵє до книгъ ȣрядоѵыхъ сознаѵаты и ѵси инъшыε спраѵы спраѵоѵаты, што налεжыть ȣрядоѵи моємȣ нє за послами, ани за пряⷥню, ани за бояⷥню, ωⷣно ѵεⷣлε бога и сѵєтоє спраѵєⷣлиѵости. Такъ ми, божє, поможи. По которымъ такоѵымъ іорамεнътε и ѵозныꙵ стаѵъшы ωчєѵисто шляхєтьныꙵ Томашъ Махляроѵичъ рεляцыю сѵою ѵ тыє слоѵа сознаⷧъ, ижъ быломъ на спраѵє и потрεбε шляхєтного Якоѵа Бεⷭкоѵъского Собачынъского Гриѵъкоѵъского и слȣхаломъ тоє присєги и εсли бы нєспраѵεⷣлиѵє на тымъ εго ȣрядє нε спраѵоѵалъ сє тεды языкъ ѵ тылъ голоѵы εго ѵыѵолоⷦ
по трыкроть наѵхрεсть голоѵы пропалялоⷨ // Што ѵсε спраѵεдьлиѵє 265 зв.
быть созънаѵъшы просиломъ, абы тая моя рεляцыя была до книгъ кгродьскихъ житомиръскихъ принята и записана. Што ωтрымалъ.

Аркуш 265 (зворот) із справи за 1635 р.

№35. Актъ на протεстацыю ωд мεлника тετερεvъского на пана Захарияша Дидкоvского ω vылоvεнε сεлεдцоv.

Рокꙋ тисεча шεстъсотъ тридцатъ пятого м҃ца гεнъvара тридъцатого днѧ.

На vрядε кгродскомъ v замкꙋ εг кр мл Житомεрским стаvшы ωчєvисто слаvεтныи Vаско Милинεvич, мεлникъ и мεсчанин житомирскии тετερεvъскии солεнитεр сє сvєдчылъ и протεстоvалъ напротиvъко панꙋ Захарияшоvи Дидкоvъскомꙋ ω то, иж рокꙋ тεпερεшнεго тисєча шєстъсотъ тридъцатъ пятого саvрасяця м҃ца, забꙋvъ и нε могꙋ спомεтаты якого дня, наεхаvъшы ночнымъ ωбычаємъ на рєкꙋ Тεтερεvъ сεлεдци, што было v тои рεцε vылоvил, налоvivшы бочокъ тридъцатъ и дεсятъ и чотыры εщє мало на тымъ маючи, каменя насияvъшы по рεцε кꙋ vєликои шкодε, жалю и криvдє протεстꙋючого, кгды ж до ꙋбозтvа мꙋсεлъ за тымъ прииiти. За чымъ протεстꙋючыи на того то Дидкоvъского солєнитεр сvεдчытъ сє и протεстꙋεт ωѳерꙋючы сє з ним v сꙋдє налεжнымъ праvнε чынитъ. Просилъ протєстꙋючыи, абы тот актъ был до книг принятыи и записаныи. Што ωтрымалъ.

Конεцъ того м҃ца гεнъvара.

Мцъ ѳεvралъ

// Пωчатωкъ мисεца ѳевраля 266

Рокꙋ а҃ х҃ л҃ ε҃

№36. Протεстаця на εг мл пана Ɛрεго Нεмирича ωд εг мл пана Вилама.

Рωкꙋ тисεча шεстъсотъ тридцатъ пятого м҃ца ѳεvраля трετεго дня.

На vрядε кгродским v замъку εго кр мл Житомирским пεрεдо мъною Яном Vитинъскимъ, подстаростимъ житомирским, стаvши ωчєvистє слꙋга ꙋрожоного εго мл пана Станиславаvа Vиляма шляхєтныи Якꙋбъ Мрозоvєцкии, которыи имєнємъ vышъмяноvаного εго мл пана сvого солєнитєр сvєтчилъ и протєстоvал сє на ꙋрожоного εго мл пана Ɛрεго Нεмирича ω то, иж кгды мεноvаныи εго мл панъ Нємирич бꙋдꙋчи в

маεтъности сѵоε^{и} ѵ мє^{с}тε Лȣгина^{х} рокȣ тεпεрεшнє^{го} тисεча шεстъсотъ
три^{д}цатъ пято^{го} м̃ца янȣари^{и} трина^{д}цатого дня нє ѡ^{г}лєдаючи сє ничо^{го} на
проѵо! по^{с}политоε и ѵины ѵ ни^{м} ѡписаныε лε(?)цє собє поѵажи^{v}ши а
^{з}би^{v}ши мєсъсчанъ по^{д}даны^{х} сѵои^{х} лȣгинъски^{х} изо ѵъсє с ѵолости сѵоε^{и}
Лȣгинъско^{и} до тисєчи и далє^{и} с конъми, з ѵозами, а при ни^{х} слȣ^{г}, боя^{р}
сѵои^{х} рȣкода^{и}ны^{х} εмȣ имєна и про^{з}ѵи^{с}ка лєпє^{и} сѵядомы и ^{з}наεмы до
тро^{х}сотъ з ро^{з}нымъ ѡрȣ^{ж}εмъ до ѵо^{и}ны налεжачимъ, з шаблями,
266 зв. пи^{с}толεтами, санопалами! моцъно, кгѵалътомъ на маεтъно^{ст} //
кгрȣнътоѵъ ѵы^{ш}мяноѵано^{го} протє^{с}тȣючого на сєножати ѵєлєдъни^{ц}ко^{и},
бобры^{ц}ко^{и}, прибы^{т}коѵъскє^{и}, сорокопє^{н}ско^{и} зда^{v}на до маε^{т}ности εго м^{л}
миста Ѵєлє^{д}никъ и ѵси до мо^{го} при^{с}лȣхаючи^{х} и налєжачихъ на^{с}лаѵъши на
которы^{х} то кгрунъта^{х} и сєножатя^{х} сина ѵ сти^{р}тахъ и ^{v} стога^{х} зложоны
были ȣ по^{д}даны^{х} протє^{с}тȣючого з маε^{т}ности ѵышъмяноѵаны^{х} ѵозоѵъ сина
ѡдина^{с}тε со^{т} и ѡдина^{с}тε ѵозоѵъ зобрали и кгѵалътоѵънє заграбили и до
маε^{т}ности п̃на сѵоε^{го} до ми^{с}та Лȣгинъ з ро^{с}казаня п̃на сѵоεго до ȣла^{с}ного
ѳолъѵа^{р}ку и гумъна лȣгинъского ѡ^{д}ѵε^{з}ли и ѡ^{д}проѵадили. А которого
сина забра^{т} нє мо^{г}ли, тоεстъ до тро^{х}со^{т} ѵозо^{v} ѡси^{м}дєся^{т} и дєѵє^{т} ѵозоѵъ, ю^{ж}
ста^{м}то^{л}сты^{м}! забранымъ сино^{м} тыε помεнεныε на^{с}ланъцы, ѡ^{д}εжъджаючи,
ѡ^{г}нємъ попалили и ѵъниѵє^{ч} ѡбє^{р}нȣли. Прє^{з} котороε кгѵа^{л}то^{v}ноε на^{с}ланъε
и забранъε синъ ты^{х} по^{д}даны^{х}, которы^{и} ȣ по^{з}ѵє^{х} спєциѳиковани и
ѵыражоны бȣду^{т}. Шациε! собє шкодъ помєнєны^{и} протє^{с}тȣючи^{и} на три
тисєчє^{и} золоты^{х} полъски^{х}. Того ^{ж} рокȣ м̃ца и д̃ня, кгды чи на^{с}лано^{и} сино
ѵє^{з}ли и проѵадили по^{т}каѵъши по^{д}даны^{х} протє^{с}тȣючо^{го} по^{д} Лȣгина^{ми} з сєла
Липъникъ, тоєстъ Данила и Тимоша, которы^{и} по потрєба^{х} сѵои^{х} до Лȣги^{н}
267 εзъдили, ȣ ѡны^{х} кони дѵоε з ѵозами //, съ хомȣтами побрали и
кгѵа^{л}тоѵънє пограбили и до дѵора лȣгинъского п̃на сѵоε^{го} ѡ^{д}ѵεли и
ѡ^{д}проѵадили. Которыхъ кони^{и}, яко тε^{ж} и сина такъ часȣ праѵа ȣ по^{з}ѵεхъ
мяноѵано бȣдє^{т}. Ѡ што ȣсε ѵышъпомєнєны^{и} слȣга ѡѳяроѵа^{л} п̃на сѵоεго
ѡ то, яко сє ѵышъпомεнило, такъ ѡ кгъѵалътоѵъноε наεханє на
кгрȣнъты, забранє сина и попалєнє ѡно^{го} такъ тε^{ж} ѡ заграбє^{н}є кони^{и}
праѵнε чини^{т} зостаѵи^{v}ши собє с^{л}аѵȣ до попраѵы чинє^{н}я ширє^{и}
протє^{с}тацы^{и} ε^{с}ли то^{го} потрεба бȣдε^{т}. А на то^{т} ча^{с} просилъ, абы тая
протє^{с}тацыя до кни^{г} была записана. А для лєпъшого стѵє^{р}жєнъя тоε
протє^{с}тацы^{и} стаѵилъ ѵо^{з}ного εнεрала шляхє^{т}ного Алє^{к}санъдра
Ко^{с}тюкоѵъского, которы^{и} ѡчєѵи^{с}то ста^{v}ши рεляцыю сѵою со^{з}налъ тыми

слоѵы иж, ωнъ року тєпєрєшнєго тисεча шεстъсотъ тридъцатъ пятого м҃ца
янѵари сεмнадцатого д҃ня бȣдȣчи приданыи ωд ȣрядȣ маючи при собє дѵох
шляхтичоv п҃на Яна Ясилъкоvскоrо а пана Матєя Ѡсмолъскоrо был ȣжиты
ωд εго мл пана Станиславa Ѵиляма, кгды с тамтоεю стороною
ѵышъмεноѵаною εзъдил до маєтности и кгрȣнътоѵъ миста Ѵєлєдникъ такъ
жε и сεла Бобрин, сεла Прибытковъ и сεла Сорокопεимими был тамъ жε за
ωказанεмъ //. и ωбъѵожєнъεмъ εго мл пана Станиславa Ѵиляма ѵидялъ на 267 зв
тых кгрȣнътах и сєножатях до тых маєтностии налєжачих, гдε стирты и
стоги стояли поданых εго мл пана Ѵиляма, то тулъко знаки и мєсца, гдε
сина были. Ѵидялъ εдъно побрали, а дрȣгоε попалєно, забраного сина на
ωказаных мєсцах и порозну стогоv пятдєсят и шєст, ѵ которых было сина на
ωдинадцат сот ѵозоѵъ и на ωдинадцат ѵозоv мнε (...)* быт поданыи
тамошнии а попалоного на трист ωсимдєсят и дєѵєт ѵозоѵъ такъ жε
мεнили, котороε то забранε сина и попалεнε ωных мεнилъ быт εго мл панъ
Станиславъ Ѵилямъ и поданыи εго мл з росказаня εго мл пана εрεго
Нεмирича прєз слуг, бояроѵъ и поданых лȣгинъских из сюл до того миста
налєжачих тамъ жє заразомъ ѵышъпомєнεныи ѵозныи поспол с тоεю
шляхтою тым слидом и торєм εздилъ, кгды сино тоє ѵєзєно ωд самых
кгрȣнътоѵъ εго мл пана Ѵлямоѵых слидъ и тор приѵєдълъ до маεтности
εго мл пана Єрεго Нεмирича до миста Лȣгинъ до ѳолъѵарку и гумъна
лȣгинъскоrо. Котороε сино з кгрȣнътоѵъ εго мл п҃на Ѵиляма забрано ѵ
стирты ѵ ѳолѵарку и ѵ гȣмънε // лугинъскимъ сѵєжо зложоно ѵидялъ и 268
инъшεε εщє з ѵозоѵъ нε складано и нε зрȣцано ѵ тым ѳолѵарку бȣдучи
сѵεжо прεѵεзεно ѵидялъ и ωгледал. Котороє то сино тои помєнєныи
ѵозныи с приданя ȣрядȣ кгродскоrо Житомирскоrо, маючи при собє
помєнєную шляхту старостє и ȣрядникоѵи тамошнεму лȣгинъскому пану
Юзεпъхоѵи Кгродилоvскому то сино ѵ помεнонымъ ѳолъѵарку бȣдȣчи ѵ
чотырох тисεчах золотых полских арєштоѵалъ, абы до розсудку праvноrо
тоε сино ѵцалє дотрымано было. И просилъ, абы то было принято и до
книг записано. Што ωтрымалъ.

* Тут виправлення, неможливо прочитати слово.

№37. Протεстацыя ωд пана Корницкого и малжонъки εго на пана Воицεха Кгрȣшεцкого и малжонъкȣ εго <:>

Рокȣ тисεча шεстъсотъ тридъцатъ пятого м҃ца ѳεѵраля шεстого д҃ня.

На ѵрядε кгродскомъ ѵ замъкȣ его кр мл Житомирскимъ пεрεдо мною, Яномъ Ѵитинъскимъ, подстаростимъ житомεрским, постаноѵиvши сε ωчεѵисто ȣрожоныи панъ Адамъ Корнєи яко ωпεкунъ малъжεнъскии малжонъка εго ȣрожоная пани Марина Жукоѵєцкого Адамоѵа Корницъка малжонъкоѵє тєды малжонъка протєстуючого скоро трохи пришєдши до
268 зв. здороѵъя // сѵоεго которая такъ барзо будучи ȣдєспєкътоѵана ωд окрȣтъного збитъя и змордоѵаня и ѵъ тєнъ час за нєспособным здороѵъємъ сѵоим нє могла до того приити, абы якъ мяла протєстацыю до книг тутошъних занєсє, ωднакъ жє тєпєр рєѳεрȣючи сє и заносєчи жалоснє с плачєм протиѵъко ȣрожонымъ пану Ѵоитεхоѵи Крȣшεцкому и малжонъцє εго панεи Маринє Малицкого Ѵоитεхоѵєи Крȣшεцкои малъжонъкомъ яко принъцыпаломъ и копринъцыпаломъ ȣчинъку нижєи мяноѵаного и протиѵъко нєякому Грышоѵи чєлядникоѵи ωдрȣкодаиному ѵласному и Симоноѵи и сынȣ Кицъкоѵомȣ и инъшим помочником и подданымъ их имъ самимъ имєна и прозѵиска ихъ лєпєи ѵядомымъ яко кгѵалтоvникомъ ωпоѵєдали и протєстоѵали сє ѵ тои способъ и ω то, иж помєнєныи панъ Кгрȣшεцкии и пани Кгрȣшεцъкая нє дбаючи ничого на срокгость праѵа посполитого и ѵины ѵ ним ωписаныε ωѵъшємъ ωноε лєг?цє собє ѵажитъ маючи εслε ѵоко кранъкор скрытыи санε! на протєстуючого бєз даня жадноε причины заѵъшє часу способного ȣпатроѵали, абы самъ панъ Кгрȣшεцъкии и пани Кгрȣшεцкая яко моглъ протєстуючии боεмъ и дєспєкътом накормит яко жъ нє ѵъстаѵаючи прεдсєчастю* сѵоим и ωvшємъ
269 ω нε ѵыконыѵаю**, кгды сама протєстуючая бєз бытности малжонка // сѵоεго мєшъкала час нємалыи ѵє vсти назѵанои ѵ Слодырах, маєтности εго мл пана Ɛрεго Нємирича тамъ жє з ȣмыслȣ запросиѵъши εε ѵ домъ сѵои и vѵεдъши слоѵами сѵоими лагодными, абы яки час бєзъ бытъности ѵышъмяноѵаного протєстуючого малъжонъка сѵоεго ωна до приязъдȣ ȣ нихъ мєшъкала. Якожъ протєсътуючая ȣбєзпєчиvши ся на ихъ слоѵа нє

* Очевидно, треба прεдсεѵзятю.

** Далі дірка в аркуші, слово нечитабельне.

бȣдȣчи никому ни ѵъ чимъ ѵинъна праѵомъ и покоємъ посполитымъ ωбѵароѵана яхала до нихъ тамъ жє ωни чинєчи замы^{с}лоѵи сѵоємȣ досы^{т} року тєпєрєшънєго тисєча шєстъсотъ тридъцатъ пятого м҃ца єниари^{и} чєтѵєртого д҃ня пє^{р}ѵє^{и} сама єє м^{л} пани Кгрȣшєцъкая на ωно^{р} є^{и} шляхєцъки^{и} то^{р}гнуѵъшися слоѵы нєȣцъстиѵыми добрє^{и} слаѵє дотъклиѵыми лъжила, сромотила такъ, яко сє є^{и} само^{и} подобало. А потымъ мало на тымъ маючи з ы^{з}бы сѵє^{т}ли^{ч}нє^{и} пя^{с}тю биѵъши, мо^{р}доѵа^{v}ши нази^{м}но ѵонъ ѵыпъхнула ѵє ѵси Сухо^{и} Ѵоли, маєтъности єго м^{л} пана Єрєго Нємирича будȣчи, и хлопамъ зарȣчилъ подъ ѵиною тридє^{с}ту копъ гроши литоѵъскихъ, абы жадєнъ до дому сѵоєго нє ѵажилъ при^{и}моѵа^{т} и зє ^{v}си маєтъности тоє^{и} помєнєно^{и}, бы и на^{и}моѵала, абы нє ѵыѵозилъ. И по^{д}даны^{и} и^{х} жє на ^{и}мє Са^{v}ка ȣ*ѵа^{v}ши сє на^{д} нєю нє ^{д}баючи на тую заруку, а ωбачилъ, жє нихъто нє при^{и}мує, и южъ тулъко // 269 зв.
лєдъѵо дȣша сє ѵ ни^{и} ωтрымала ω^{д}тулъ ѵєликого морозȣ и зи^{м}на до сєбє єє ѵ домъ былъ принялъ. А ѵышъмяноѵаны^{и} панъ Кгрȣшєцъки^{и}, доѵєда^{v}ши сє, єщє ωни^{и} и мало єщє на ты^{м} маючи, са^{м} с чєля^{д}ю и по^{д}даными сѵоими ѵышъмяноѵаны^{ми} самопя^{т} на ^{з}лы^{и} и нєпри^{с}то^{и}ны^{и} ȣчино^{к} добрє приготоѵа^{v}шисє з обȣхами и конътєнътȣючисє пє^{р}шими дє^{с}пєкътами и задаѵанє^{м} нєȣцъстиѵы^{х} слоѵъ року то^{го} ѵышъмяноѵано^{го} м҃ца д҃ня моцъно кгѵа^{л}томъ нашє^{д}ши на господȣ є^{и} тамъ жє ωкрȣтънє а нєлюто^{с}тиѵє злє а нєпри^{с}то^{и}нє по^{д}ѵинє з голоѵы єє зо^{р}ѵа^{v}ши, са^{м} за ѵолосы ѵзя^{v}ши напє^{р}ѵє^{и} и пястю би^{л} ѵ гȣбȣ и по^{д} ωчи разы ки^{л}ку задалъ, а потымъ ωбȣхомъ мєжи плєчи разы чтыри на ^{х}рыбтє зада^{л}, а на ω^{с}тато^{к} єщє чєляди такъ жє казалъ би^{т}, мо^{р}доѵа^{т}. И ѵолосо^{v} нємало з голоѵы ѵы^{р}ѵали, которы^{х} кгѵа^{р}стю занєа^{т} нє можє и тєпє^{р} и^{х} ѵ сєбє трымає^{т}. Ѡ^{д} которо^{го} такого би^{т}я и мо^{р}доѵаня лє^{д}ѵо жиѵа на то^{и} ча^{с} з дȣшєю ω^{с}тала и при ты^{м} зби^{т}я и мо^{р}дȣ кгѵалътоѵъны такъ пєнєнъ**, дє^{и}, готоѵыхъ яко и має^{т}ности рȣхомо^{и} побрали, а мяноѵитє: чи^{р}ѵоны^{х} золоты^{х} дѵа^{д}ца^{т}, котороє на то^{и} ча^{с} при собє мала собє!, пє^{р}стєнъ золоты^{и} шаѳироѵы, кошътоѵалъ // дѵа^{д}цатъ золотыхъ по^{л}ски^{х}; лєтъникъ чо^{р}ны^{и} мухаяроѵы^{и} з 270
по^{л}гома^{р}комъ, коштоѵал тридъца^{т} золоты^{х} полъскихъ; пєрєлъ было

---

* Далі дірка в аркуші, кілька букв слова нечитабельні.

** Тут, пєнєнзє^{и}.

политоры копы, дано было за нихъ ωхӛю* золотыхъ полски х. И то ꙋсє кгvалтоvънє и бєзпраvнє побраvъши на пожитокъ сvои ωбєрнули и приvлашъсчили и єшъсчє на ωстатокъ на босо и простоvолосо протєстуючую ꙋчиниvши из бутоvъ розꙋvъши моцъно, кгvалтоvнє vонъ з госоподы по морозу vыгонялъ, которая протєстуючая з остатком здороvя сvоєго стамътулъ до дvора и мєшъканя пна Миколая Малынъского до мєстєчъка Зꙋбринъки ꙋшъла. Ѿ што и поvъторє vышъмяноvаную протєстацыю, ω то ꙋсє яко сє vышъпомєнило такъ ω тоє кгvалътоvъноє настє на госпоꙋ, яко и ω заданє слоvъ нєꙋцъстиvыхъ при тымъ ωкрꙋтънє збытъє и мордоvанє и побранє маєтности розно протєстоvали, хочєчи ω то з помєнєнымъ паны Кгрꙋшєцкими праvънє чинит нє занєхаєт. И просили, абы тая протєстацыя до книг была записана захоvуючи собє салъvу до подания ширшє протєстацыи алъбо попраvы єє єсли бы того потрєба ꙋказала. Я на ωгълєданє того кгvалътоvъного збытя и морду для лєпъшого стvєржєнъя тоє протєстацыи стаvилъ vозного єнєрала vоєvодстvа Києvского шляхєтного Яна Кгрꙋшєцъкого, которыи ωчєvистє стаvъши рєчє тыє сvоє сознал (..?) слоvы, иж рокꙋ тєпєрєшнєго тисєча
270 зв. шєстъсотъ тридъцатъ пятого мца янꙋари дєсятого дня // маючи при собє сторону дvох шляхътичоvъ пноv Мартина Vилъчъка а пна Анъдрєя Ѿсницъкого будучи за приданємъ ꙋрядоvымъ былємъ v маєтъности єго мл пна Єрєго Нємирича v мєстєчъку Зꙋбринъцє а дєржаvє єго мл пна Миколая Малынъского v дому гдєм засталъ панюю Адамоvую Корницкую на ложъку лєжачую, барзо хорꙋю збитую, на которои за ωказанємъ vидєлъ ранъ ωбꙋхоvых бытихъ синихъ чтыри мєжи плєчима, такъ жє vидєлємъ ωчи сини, кроvю натєкълє пястю подъбитоє, єсчє тєж и vолосєv, vырvаных з голоvы нємало, vидялєм, котороє и тєпєр при собє хоvаєт. Котороє то збитє и мордоvанє такъ жє и кгvалътоvноє настє на госпоꙋ при тымъ и побранє рєчи в маєтности єго мл пна Єрєго Нємирича vє vси Сꙋхои Vоли а дєржаvє их на тои час Попєлънєнои пєрєдо мною vознымъ и шляхтою их мл паноvє Корницъкиє мяноvали быт сталоє ωд пна Vоитєха Кгрꙋшєцкого и малъжонъки єго такъ жє чєляди и поданых тамошъних. А такъ я, vозныи, штом vидєлъ и слышалъ, то ꙋсє праvдиvє, а нє иначєи ку записаню до книг кгродских житомирских подає.

---

* Слово графічно передано саме так, можливо, йдеться про кількість вісім - ωсмю.

Которая ж то протєстацыя, такъ жє и ѵоᶾного рєляцыя до книг єстъ записана.

№38. Протєстацыя ωд пана Янъкоѵъского на пана Мокрєнского.

// Року тисєча шєстъсотъ тридъцатъ пятого м҃ца ѳєѵраля шєстого дня. 271

На ѵрядє кгродскомъ ѵ замъкꙋ єго кр мл Житомирскимъ пєрєдо мною Яномъ Ѵитинъскимъ, подстаростимъ житомєрским, постаноѵъшися ωчєѵистo по замку єго кр мл Житомирским шляхєтный панъ Матѵєи Борꙋшкоѵъский, слꙋга ꙋрожоного єго мл п҃на Паѵъла Янъкоѵъского, которий имєнємъ того ж п҃на сѵоєго за присланєм ωд ωного ωпоѵєдалъ и протєстоваль сє на ꙋрожоно пана Ѵасилъя Мокрєнъского ω то, ижъ ωн, нє ѵєдаючи з яких причин, налєжности жадной нє маючи, тылько бꙋдꙋчи яко слуга княжати єго мл змарлого Карола Корєцъкого смилъ и ѵажилъ сє приєжъджаючи и прємєшъкаючи до мяста Бєлилоѵъки на той час дєржаѵы п҃на Янкоѵъского, которую ωнъ за праѵомъ и конътракътомъ арєнъдоѵънымъ и пєѵънымъ ѵарꙋнъками до посєсыи ωд зъмарлого нєбожъчика княжати єго мл Короля Корєцъкого ꙋрядоѵъны постꙋпєно зо ѵъсими пожитками поддаными ωд року тисєча шєстъсотъ тридцатого пятым ωд ясънєωсѵєцоного княжати // єго милости Миколая Наклєѵанєо Чарторыйского каштоляна ѵолынъского яко ωпєкуна лят нє дорослого позосталого княжати єго мл Самуєля Корєцъкого ѵ моцъ, дєржанє и спокойноє ꙋживанъє подана трымат, яко ѵ тєм ширєй ѵ собє тыє записы и конътракты ωбъмоѵъя ѵєликиє имъпєдымєнъты чинит нє пєрєстаѵає прєз тоє лято аж дотулъ задаѵат ницъ нєдбаючи на жадноє напоминанъє покълоны яко пєнєнъдзє бє трє мєды? и инншиє рєчи, пожитки с подданых мєшъсчанъ и жидоѵъ бєлилоѵъских бєрє собє приѵлащаєт, ωных сꙋдит бꙋдєтъ, грабит, сажаєт, бороды ръѵє, послушєнъстѵо заказꙋє, а над то єщє росказоѵалъ, громады збираючи, абы чєляд, слꙋги, стрєлъцоѵъ замкоѵых, кгды былого до замъку позыѵано або за якою ѵинꙋ грабєно, бы то забирано и грабит сє нє даѵали. Прєз то нємало ꙋтяжєнъє подданых за єго такими пєрєшкодами яѵъными частыми сила прєчъ розойстє мусяло ку нємалый п҃на Янъкоѵъ пана моєго шкодє которыхъ инъкгєнєрє брано и до пожиткꙋ сѵоєго приѵлащанє. Шацꙋє собє три тисєчи золотыхъ полъскихъ, ω которыє шкоды такъ, яко спраѵа налєжат будєт поступитъ праѵънє нє 271 зв.

занєхаєт зостаѵиѵши собє єсчє ѵ (..?) шихъ криѵдах сѵоих ѵолноє поданє и по праѵȣ єжєли то потрєба бȣдєт ширии протєстацыя ... [*]

272 // №39. Положєнє позвов ωд инъстыкгатора коронъного
и ωд єи мл панєи подстолинои києѵъскои по розъныє ωсобы.

Року тисєча шєстъсотъ тридъцатъ пятого ѳєѵраля шєстого дня.

На ѵрядє кгродскомъ ѵ замъкȣ єго кр мл Житомирскимъ пєрєдо мною, Яномъ Ѵитинъскимъ, подстаростимъ житомєрским, постаноѵиѵши сє ωчєѵисто ѵозныи єнєралъ ѵоєѵодстѵъ Києѵского, Ѵолынского и Браслаѵского шляхєтныи Янъ Ѵышинъскии ку записанъю до книг нинєшнихъ кгродскихъ житомирских созналъ тыми слоѵы, иж ωнъ рокȣ прошлого тисєча шєстъсотъ тридъцатъ чєтѵєртым позѵоѵъ кгродских києѵъских аѵтєнътычных ѵ личбє сєдмънастє на мамрамахъ кгродских под титȣломъ яснєвєлъможного п҃на их мл п҃на Януша з Логоиска Тишкєѵича, ѵоєѵоды києѵского, житомирского, снятинъского старосты с пєчатю кгродскою києѵъского и с подписомъ рȣки ȣрожоного п҃на Ѵоитєха Рылъского, писара кгродского києѵъского, по розныє ωсобы нижєи мяноѵаныє ѵыданыхъ мисєца сєпътємъбра розъных дни и ѵъ розныхъ маєтностях положилъ пєрши позоѵъ по их мл п҃на Адама Кисєля, покоморєго[**] чєрниговского, до сєла Стороницє маєтности их мл того ж року д҃ня шєснадцатого м҃ца сєпътємъбра ωднєслъ и ѵъ ѵорота дѵорȣ
272 зв. тамошънєго ѵоткнул кȣ ȣрядникоѵи //. тамошънємȣ ωпоѵєдалъ;

дрȣгии позоѵъ того ж року м҃ца и д҃ня до мястєчъка Рожоѵа, маєтности дєдичънои их мл пана Михаила Лозъки, ωдънєслъ и самомȣ п҃нȣ Лозъцє ѵ замочку тамошънимъ ѵ рокȣ[***] ωдъдалъ;

трєтии позоѵъ того рокȣ и д҃ня до мястєчъка Костоѵєцъ маєтъности их мл п҃на Андрєя Ѡполоѵъского ωдънєслъ и ѵъ ѵорота замъкоѵыє тамошъниє ѵотъкнȣлъ и чєляди замкоѵои ωпоѵєдалъ;

---

[*] Кінець аркуша дуже затертий, останніх слів справи нема.

[**] Тут подкоморєго.

[***] Тут руку.

чъѵартыи позоѵъ того жъ року м҃ца и д҃ня до сєла Соболєѵъки, маєтности єго милости п҃на Станиславаѵа Рыкгалъского, ωднєслъ и ѵъ дѵори тамошънимъ самого п҃на Рыкгалъскому ȣ рȣки ωдъдалъ;

пятыи позоѵъ того жъ року м҃ца и д҃ня до мястєчъка Ѵодотыи маєтности єє милости пнєи Кришътопъхоѵои Лєщъсчинє ωднєслъ и ѵъ замочъку тамошънимъ ѵ рȣки ωддалъ;

шостыи позоѵъ того жъ року и м҃ца тогож сєдъмънастого д҃ня до сєла Липокъ, маєтности єго мл панєи Слєшинъского ωднєслъ и тои позоѵъ ѵ замочъку тамошънимъ ѵ рȣки самои єи мл ωддалъ;

сємыи позоѵъ того жъ року и м҃ца того жъ ωсмънастого д҃ня до мястєчъка Рокитнєи дєржаѵы пана Станиславаѵа Рокоша ωднєслъ и ѵъ ѵорота замочъку тамошънєго ѵоткнулъ и ѵоротномȣ ωпоѵєдалъ;

ωсмыи позоѵ того жъ рокȣ и м҃ца того жъ дѵадцатого д҃ня до сєла Лȣки дєржаѵы п҃на // Кгабриєля Кєѵълича ωднєслъ и ѵъ замочъку 273
тамошънимъ ѵъ ѵорота ѵотъкнȣлъ и чєляди замъкоѵои ωпоѵєдалъ;

дєѵятыи позоѵъ року и м҃ца того жъ дѵадцатого ѵторого д҃ня до мястєчъка Юници маєтъности дєдичънои єго милости п҃на Мартына Збороѵъского ωднєслъ и тамъ ѵ замочъкȣ п҃ну страшоѵи старости тамошънєму ѵ рȣки ωддалъ;

дєсятыи позоѵъ рокȣ м҃ца и д҃ня тогож до сєла Камєного Броду маєтности ии милости панєи Абрамоѵои Стрыбылєѵои ωднєслъ и ѵъ ѵорота дѵорȣ тамошънєго ѵотъкнулъ и ȣрядъникоѵи тамошнємȣ ωпоѵєдалъ;

ωдинадцатыи позоѵ тогож рокȣ м҃ца и д҃ня до мястєчка Лисоѵъщины, маєтности ихъ милости паноѵъ Крышътоѳа, Анъдрєя и Ѵоитєха Соколоѵъских, ωдънєслъ и ѵъ ѵорота замочкȣ тамошънєго ѵотъкнулъ и ȣрядъникоѵи тамошънємȣ ωпоѵєдалъ;

дѵанастыи позоѵъ тогож року м҃ца и д҃ня до сєла Половки, маєтности єго милости п҃на Пєтра Ѵилигорского ωднєслъ и ѵъ дѵорє тамошънимъ ии милости панєи Ѵилигорскои ωдъдалъ ѵ рȣки;

тринастыи позоѵъ того жъ року и м҃ца того жъ дѵадцатого ωсмого дня до сєла Вязовки, маєтности // ии милости панєи Яноѵои Корчєѵъскои 273 зв.
ωдънєслъ и тои позоѵъ ѵє дѵорє самои єє милости ѵ руки ωдъдалъ;

чєтѵεртыи* позоѵъ року м҃ца и д҃ня тогож до сєла Старосєлєцъ, маєтности εго милости пана Лукаша Модълишєѵъского ωдънєслъ и ѵъ ѵорота дѵорȣ ии милости ѵотъкнулъ и ȣрядникоѵи тамошънєму ωпоѵєдалъ;

пєтнастыи позоѵъ року м҃ца и д҃ня того жъ до мяста Ѵилъска ωдънєслъ и ѵъ домъ, гдє панъ Скорупъскии на ωнъ час прємєшъкиѵалъ, положилъ яко по нєωсєдлого того жъ п҃на Скорȣпъского положил и сєрєд рынкȣ ѵынєслъмъ голосомъ ωбыѵатєлємъ тамошънимъ публикоѵал;

шєснастыи позоѵъ того жъ рокȣ м҃ца и д҃ня до того жъ миста Ѵилъска по их мл пна Крыштоѳа Соколоѵъского ωднєслъ, яко подєржаѵъцє на ωнъ час того миста Ѵилска, и тои позоѵъ ѵъ ѵорота замъкоѵыε ѵоткнулъ и ѵоротъному тамошънєму ωпоѵєдалъ;

сєдъмънасты позоѵъ того жъ року м҃ца и д҃ня до мистєчъка Городъка, маєтности дєдичнєи εго мл пана Адама Корчεѵъского, ωдънεслъ и ѵъ ѵорота замкоѵыε ѵотъкнул и чєляд тамошънєи замкоѵои ω тым позѵε
274 ωпоѵєдалъ. // Писаниε тыє вси сєдъмнастє позъѵоѵъ кождыи зособна по каждого зособна ωсобє звышъмяноѵано ωдъ инъстыкгатора скарбȣ коронъного а дєляторки εε милости панєє Кристины з Логоиска Тишкεѵичоѵъны Конъстанътиноѵєи Ɛлъцоѵєи, подстолинєи киεѵъскεи, поѵодоѵ до ѵъсказанъя на позѵаных ѵинъ ѵ конъстытуцыях ωписаных за нєωданъємъ податку чапоѵого за рокъ тисєча шεстъсотъ дѵадъцатъ сємыи и тисєча шєстъсотъ дѵадъцатъ ωсмыи з маєтности позѵаных, яко ω тымъ тыє позъѵы кождыи зособна до которых сє поѵодоѵε и с тото! рєѳєруючи сє ширии ωбъмоѵляютъ, за которыми позѵами тєрминъ сторонамъ станоѵєня сє на рочъкахъ кгродских киεѵских, которыε ѵєдлε конъстытуцыи коронънєи сєиму Ѵаршаѵъского ѵ рокȣ близко пришлым тисєча шєстсотъ тридъцатъ четѵєртого для справъ ѵласныхъ скарбоѵых д҃ня єдинастого м҃ца ωкътобра зачатыє и ωдпраѵоѵаныε были, зложилъ и просилъ помєнєныи ѵозныи, абы тая εго рєляцыя до кънигъ нинєшъних кгродских житомирских принята и записана была. Што ωтрымал.

№40. Положєнє позъвоѵ ωт инстыкгатора коронного и ωд εи мл панεε подстолиноε киεѵъскоє по розныє ωсобы.

* Тут помилка в рахуванні, треба чотырнастыи.

Року тисєча шєстъсотъ тридъцатъ пятого м҃ца ѳεѵраля шєстого дня.

На ѵрядε кгродскомъ ѵ замъкȣ εго кр мл Житомирскимъ пєрєдо мною, Яномъ Ѵитинъскимъ, подстаростимъ житомєрским, постановивши сє ωчєѵисто ѵозныи εнεралъ ѵоεѵодстѵъ Киεvского, Ѵолынского и Браславского шляхєтъныи Лаѵъринъ Козълоѵъскии ку записанъю до книг нинєшънихъ кгродских житомирских созъналъ тыми слоѵы, иж ωнъ року прошлого тисєча шєстъсотъ тридъцатъ чєтѵєртимъ позъѵоѵъ кгродских киεѵъских аѵътεнътычънихъ ѵ лич бє дѵанастє и εдєн на мамрах кгродских подъ титулом ясневелъможного п҃на εго мл п҃на Янȣша з Логоиска Тишкεѵича, ѵоєѵоды киεѵъского, житомирского, сятинского старосты с пєчатю кгродскою киεѵъскою и с подъписомъ рȣки ȣрожоного п҃на Ѵоитєха Рылъского, писара кгродъского киεѵъского по розныє ωсобы нижєи мяноѵанє! ѵа! даных м҃ца сєпътємъбра розных дnи и ѵ розъных маєтъностяхъ положи. Пєрши позоѵъ по εго милостъ п҃на Абрамоѵича, ѵоεѵодича смолєнъского, до сєла Ѡстроглядоѵичъ, маєтности εго милости, того рокȣ и д҃ня дєѵєтнастого м҃ца сєпътємъбра ωдънєслъ и ѵъ дѵорє тамошнимъ ȣрядникоѵи ѵ руки ωдъдалъ;

дрȣгии позєѵъ! того ж року // м҃ца и д҃ня до мяста Любєча, 275
маєтъности εго милости п҃на старосты виницъкого, ωднєслъ и там ѵ замку тамошъним подстаростєму ѵ рȣки ωддалъ;

трєтии позоѵъ того ж року и м҃ца того ж д҃ня дѵанатωсмого до мяста Ѡстра, маєтъности εго мл п҃на Залєского, ωднєслъ и ѵъ замку тамошънимъ подъстаростєму тамошънεмȣ ѵ рȣки ωддалъ;

чєтѵєртыи позоѵъ того жъ рокȣ и м҃ца того жъ д҃ня тридцатого до мяста Жолотоносоѵъ, маєтъности εго милости пна Алєкъсанъдра Ѡлєкъсия ωднєслъ и ѵъ замъку тамошънимъ самому п҃ну Ѡлєкъсиεѵи ѵ рȣки ωдъдалъ;

пятыи позоѵъ того жъ року м҃ца и д҃ня до мяста Домонътоѵа маєтъности кнєгини εи милости Домонътоѵои ωднєслъ и ѵъ замъку тамошъним самои εε милости ѵ рȣки ωддалъ;

шостыи позоѵъ того жъ року м҃ца и д҃ня до мяста Рышкоѵа маєтности εго мл пана Ѡстаѳияна Халєцъкого ωднєслъ и тои позоѵъ ѵ

замъкȣ тамошним надъ брамою ѵоткнулъ и ѵоротъному тамошънємȣ ωпоѵєдалъ;

сєдмыи позоѵъ того жъ року и м҃ца того жъ дѵȣдєстого ѵъторого дня до мястєчъка Базарȣ, маєтъности єго милости княжъны Лиѵони с Корца Радиѵилоѵои ωдънєслъ и ѵъ дѵорє тамошънимъ старости тамошънєму ѵ руки ωдъдалъ;

275 зв. ωсмыи позоѵъ того жъ рокȣ м҃ца и д҃ня того жъ до сєла // Кулєшоѵъ маєтъности єго милости п҃на Конъстанътого, столъника Києѵъского, Хрысатоѵыча ωдънєслъ и ѵъ дѵорє тамошънимъ самому єго милости ѵ рȣки ωдъдалъ;

дєѵятыи позоѵъ рокȣ и м҃ца того жъ дѵȣдєстого пєршого д҃ня до мяста Ѡлєѵъска, маєтъности дєдичънои єго милости п҃на Алєкъсанъдра Нємирича, ωднєслъ и ѵъ ѵорота замкоѵыє ѵоткнулъ и ѵоротномȣ тамошънєму ωпоѵєдалъ;

дєсятыи позоѵъ року и м҃ца того жъ дѵадцат ѵторого д҃ня до сєла Замыслоѵичъ, маєтности късєнъдзыи их милости єзуитоѵъ ѵинъницъкихъ, ωдънєслъ и ѵъ дѵорє тамошънимъ ȣрядъникоѵи тамошънємȣ ѵ рȣки ωдъдалъ;

ωдинастыи позоѵъ того ж рокȣ и м҃ца дѵадъцатъ трєтєго дня до сєла Гладъкоѵичъ, маєтъности п҃на Алєксанъдра Ганъского, ωдънєслъ и ѵъ ѵорота дѵорниє ѵотъкнȣл и чєляди тамошънєи дѵорънои ωпоѵєдалъ;

дѵанастыи позоѵъ року и м҃ца того жъ дѵȣдєстого сємого д҃ня до сєла Ѵоняєк, маєтъности єго милости п҃на Чєрника, ωдънєслъ и ѵъ ѵорота дѵорныє ѵотъкнулъ и чєляди тамошънєи дѵорнои ωпоѵєдалъ;

276 тринастыи позоѵъ того ж року // м҃ца и д҃ня до сєла Пологачоѵа, маєтности єго мл п҃на Пєтра Сȣрина, ωднєслъ и тои позоѵъ ѵ дѵорє тамошънимъ самому єго мл ѵ рȣки ωддал;

чотырнадцатыи позоѵ року и м҃ца того жъ д҃ня дѵадцат ωсмого до сєла Ѡѵрȣпицъ, маєтности єго мл п҃на Рапъштынъского ωднєслъ и ѵ дѵорє тамошнимъ самому ѵ руки ωддал;

пєтнадцатыи позоѵъ року м҃ца и д҃ня того ж до сєла Татириноѵич, маєтности єє мл п҃нєи Анъдрєєѵои Сȣриноѵои ωднєслъ и ѵ дѵорє тамошним самои єє мл ѵ рȣки ωддал;

шє^{с}на^{д}цаты^{и} позо^{v} того ^{ж} року и м҃ца д҃ня до сєла Кросяти^{ч}, має^{т}но^{с}ти єго м^{л} п҃на Анъдри^{н}ского, ω^{д}нє^{с}лъ и ѵъ дѵорє тамошнимъ самому ѵ рȣки ω^{д}да^{л};

сє^{м}на^{д}цаты^{и} позоѵъ того жъ року и м҃ца того жъ дѵа^{д}ца^{т} сємого д҃ня до мє^{с}тє^{ч}ка И^{с}коро^{с}тиня, має^{т}но^{с}ти єє м^{л} п҃ни^{и} Мє^{р}ѵинъско^{и}, ω^{д}нє^{с}лъ и то^{и} позоѵъ ѵ замо^{ч}ку тамошни^{м} само^{и} єє м^{л} ѵ рȣки ω^{д}да^{л};

ω^{с}мъна^{д}цаты^{и} позоѵъ того^{ж} року и м҃ца того ^{ж} дѵа^{д}ца^{т} трєтого дня до сєла Саѵълуко^{v}, має^{т}но^{с}ти єго м^{л} <:> ксє^{н}дза Икгънацєкго Є^{л}ца, ω^{д}нє^{с}лъ и то^{и} позоѵъ ѵ дѵорє тамошнимъ ѵ ѵорота ѵо^{т}кну^{л} и ѵря^{д}никоѵи тамошнєму ωпоѵєда^{л};

дєѵє^{т}на^{д}цаты^{и} позоѵъ року и мца того^{ж} дѵа^{д}ца^{т} чє^{т}ѵє^{р}того д҃ня до сєла Кросяти^{ч}, має^{т}но^{с}ти є^{го} м^{л} п҃на Стани^{с}лаѵа Ха^{р}лєнъского, ω^{д}нє^{с}лъ и то^{и} позоѵъ ѵ ѵорота дѵо^{р}ныє ѵо^{т}кну^{л} и ѵря^{д}никоѵи тамошънєму ωпоѵєда^{л};

дѵа^{д}цаты^{и} позо^{v} того^{ж} року и м҃ца дѵа^{д}ца^{т} трєтого д҃ня до сєла Мухȣєдоѵъ, має^{т}но^{с}ти п҃нъко^{v} Служокъ, ω^{д}нє^{с}лъ и то^{и} позо^{v} ѵ дѵо^{р}цȣ тамошни^{м} ѵ ѵорота дѵо^{р}ныє ѵо^{т}кну^{л} и чєляди тамошнє^{и} ωпоѵєда^{л};

дѵа^{д}ца^{т} пє^{р}ши^{и} позоѵъ того^{ж} року и м҃ца того ^{ж} дѵа^{д}ца^{т} чє^{т}ѵє^{р}то^{го} д҃ня до мє^{с}та Прибо^{р}ска, має^{т}но^{с}ти дєди^{ч}но^{и} и^{х} м^{л} <:> п҃ноѵъ Нємиричоѵъ, ω^{д}нє^{с}лъ ѵ дѵорє тамошни^{м} ȣря^{д}никомъ ѵ рȣки ω^{д}да^{л}. Писаныє тыє ѵси дѵа^{д}ца^{т} и ωди^{н} по^{з}ѵоѵъ ко^{ж}ды^{и} зособна по ка^{ж}дого зособна ωсобє зѵы^{ш}мєноѵано^{и} ω^{д} инъстыкгатара ска^{р}бу коро^{н}но^{го} а дєлято^{р}ку // єє м^{л} <:> 276 зв.
п҃нєє Кры^{с}тины з Лого^{и}ска Тишкєѵичо^{v}ны Ко^{н}ста^{н}тиноѵє^{и} Є^{л}цоѵє^{и}, по^{д}столино^{и} киє^{v}ско^{и}, поѵодоѵъ до ѵсказаня на по^{з}ѵаны^{х} ѵинъ ѵ ко^{н}стєтуцыяхъ ωписаныхъ за нєω^{д}данємъ податъку чопоѵо^{го} за рокъ тисєча шєстъсотъ дѵа^{д}ца^{т} сємы^{и} и тисєча шєстъсотъ дѵа^{д}ца^{т} ω^{с}мы^{и} з має^{т}но^{с}ти по^{з}ѵаны^{х} яко ω то^{м}тыє по^{з}ѵы ко^{ж}ды^{и} зособна, до которы^{х} сє поѵодоѵє инътото рєѳєрȣють, ширє^{и} ωбмоѵляю^{т}, за которыми по^{з}ѵами тє^{р}минъ сторона^{м} станоѵи^{т} сє на ро^{ч}кахъ кгро^{д}ски^{х} киє^{v}ски^{х}, которыє ѵє^{д}лугъ конъстєтуцы^{и} коронънє^{и} сє^{и}му ѵа^{р}шаѵъско^{го} ѵ року бли^{з}ко пришълы^{м} тисєча шєстъсотъ три^{д}ца^{т} чє^{т}ѵєртомъ для справъ ѵла^{с}ныхъ ска^{р}боѵы^{х} дня ωдина^{д}цато^{го} м҃ца ωкътобра зачатє и ω^{д}праѵоѵанє были зложи^{л}. И проси^{л} помєнєны^{и} ѵо^{з}ны^{и}, абы тая рєляцыя до кни^{г} нинєшнихъ кгро^{д}ски^{х} житомє^{р}скихъ принята и записана была. Што ωтрыма^{л}.

№41. Положенε позѵов ωд инстыкгатора коронного и εε мл <:> п҃нεε подстолиноε киεв <:> по рознε ωсобы.

Року тисєча шєстъсотъ тридцат пятого м҃ца ѳεѵраля шєстого дня.

На ѵрядε кгродскомъ ѵ замъкȣ его кр мл Житомирскимъ пεрεдо мною, Яномъ Ѵитинъскимъ, подстаростимъ житомєрским, постаноѵиѵши сє ωчєѵисто ѵозныи εнεралъ ѵоεѵодстѵъ Киεѵского, Ѵолынского и Браслаѵского шляхєтныи Сємєнъ Змиєѵскии ку записаню до книг нинєшних кгродских житомирских сознал тыми слоѵы, иж ωнъ року прошълого тисєча шєстъсотъ тридцат чєтѵертомъ позѵоѵъ кгродских киεѵъских аѵътєнтычных ѵ личбє шєснастє на мамрамахъ кгродъских под титулом яснєѵєлможного п҃на εго мл <:> п҃на Януша з Логоиска Тишкєѵича, воєѵоды києѵского, житомєрского, снятинъского <:> старосты с пєчатю кгродскою киεѵъскою и с подписом рȣки ȣрожоного //
277 п҃на Ѵоитєха Рылского писара кгродъского киεѵъского по розныε ωсобы нижєи мєноѵаныε ѵыданых м҃ца сєнътєбра розных днєи и ѵ розных маєтностяхъ положил пєршии позоѵ по ȣрожоного п҃на Яна Мотоѵидла до сєла Никоноѵки на тои час дєржаѵы того дня сємнадцатого м҃ца сєнътєбра ωднєслъ и тамъ ѵ Никоноѵи дѵорє самому п҃нȣ Мотоѵидлоѵи ѵ рȣки ωддал и ωпоѵєдал;

другии позоѵ тогож року и дня до мєста Пятки, маєтности дєдичнєи кнєжати εго мл <:> Хрызостома Доминика з Острога Жаслаѵского ωднєслъ и тои позоѵ ѵ замку тамошним пнȣ старостє тамошнєму ѵ руки ωддал;

трєтии позоѵ того ж року м҃ца до мєста Чȣдноѵа до плєбании ωднєслъ и тои позоѵ εго мл <:> Кондрȣ Якубоѵи Бялєцкому, плєбаноѵи тамошънεму там жє ѵ плєбании ѵ рȣки ωддалъ;

чєтѵєртыи позоѵъ року того жъ и м҃ца того ж д҃ня до сєла Братулоѵа дєржаѵы на тои час εго мл <:> п҃на Яна Доманоѵского ωднєслъ и ѵ дѵорє тамошним самои п҃нєи Доманєѵъскои ѵ рȣки ωддалъ;

пятыи позоѵ того ж року м҃ца и д҃ня до сєла Гапоѵки, дєржаѵы на тои час εго мл <:> п҃на Стєпана Ѵроноѵского ωднєслъ и ѵ дѵорє тамошним самому п҃ну Ѵроноѵскому ωддал;

шостыи позоѵ до сєла Рублоѵки, дєржаѵы на тои час εго мл <:> п҃на εрεго Злотополского того року м҃ца сєнътєбра дѵадцат ωсмого дня ωснєслъ(!) и тои позоѵъ ȣрядникоѵи тамошнєму ѵ рȣки ωддалъ;

сємыи позоѵъ того ж року м҃ца и д҃ня до сєла Могола, дєржаѵы на тои час п҃на Якглинского ωднєслъ и ѵ дѵорε тамошним самому п҃ну εкгълинскому ѵ рꙋки ωдал;

ωсмыи позоѵъ того жъ року м҃ца и д҃ня до сєла Козороѵа, дєржаѵы на тои час п҃на Милєѵского ωднєслъ єму самому ѵ дѵорє тамошним ѵ рꙋки ωдал;

дєѵятыи позоѵъ того жъ року м҃ца и д҃ня до сєла Красносєлєц // 277 зв.
дєржаѵы на тои час п҃на Калусоѵского ωднєслъ и єму самому там жє ѵ дѵорє ѵ руки ωдал;

дєсятыи позоѵъ до сєла Ступич дєржаѵы на тои час Конъдраша Татарина того жъ року и м҃ца того ж дєѵятнадцатого д҃ня ωднєслъ и єму самому ѵ дѵорє εго ѵ рꙋки ωдал;

ωдинадцатыи позоѵъ того ж року м҃ца и д҃ня до сєла Копъкоѵа, дєржаѵы на тои час п҃на Януша Сєрбина ωднєслъ и єму самому там жє ѵ дѵорє єго ѵ руки ωдал;

дѵанадцатыи позоѵъ до сєла Ѵоропаєѵ дєржаѵы на тои час п҃на Яна Рꙋсиноѵъского того ж року м҃ца и д҃ня ωднєслъ и самому пану Рꙋсиновскому ѵ дѵорє тамошънимъ ѵ рꙋки ωдал;

тринадцатыи позоѵъ до сєла Ѵолосоѵки, дєржаѵы на тои час п҃на Радлинского, того ж року м҃ца и дня ωднєслъ и єму самому ѵ дѵорε тамошним ѵ рꙋки ωдал;

чотырнадцатыи позоѵъ до сєла Пєдинок, дєржаѵы на тои час єго мл п҃на Крыштоѳа Соколоѵского, року и м҃ца тых жє дѵанадцатого д҃ня ωднєслъ и тамъ самому єго мл <:> п҃ну Соколоѵскому ѵ дѵорε ѵ рꙋки ωдал;

пєтнастыи позоѵъ до сєла Гордиєѵки, дєржаѵы на тои час єго мл п҃на Яна Паѵлоѵича того жъ року м҃ца и д҃ня того ж ωднєслъ и самому пану Паѵлоѵичоѵи ѵ дѵорє тамошним ѵ рꙋки ωдал;

шєснадцатыи позоѵъ року и м҃ца того ж дѵадцатого пєршого д҃ня до сєла Поѵитоѵа, дєржаѵы на тои час п҃на Ноѵицъкого, ωднєслъ и єму самому ѵ дѵорє тамошним ѵ рꙋки ωдалъ и ωпоѵєдал.

Писаныε тыε ѵси шεснадцат ж позѵоѵъ кождыи зособна по кождого зособна ωсобє зѵышъмєноѵаноu ωд инъстыкгатора скарбу коронъного а дєляторки εε мл <:> п҃нєи Крыстины з Логоиска Тишкєѵичоѵъны Конъстантиноѵои εлцоѵои, подстолинои киεѵскои, поѵодоѵ до ѵъсказаня напоѵаныхъ ѵынъ ѵ конъстєтуцияхъ ωписаныхъ за нєωдданє податку // 278

чопоѵого за рок тисєча шєстъсотъ дѵадцат сємыи и тисєча шєстсот дѵадцат ωсмыи з маєтности позѵаных, яко ω том тыє позѵы кождыи зособна до которых сє поѵодоѵє интото рєѳєрȣючи ширεи ωбмоѵляютъ, за которыми позѵами тєрмин сторонам станоѵєнє сє на рочках кгродских Киεѵских, которыи ε(!) ѵєдлуг конъстытуцыи и(!) короннои сεму* Ѵаршаѵъского ѵ року близко пришлым тисєча шєстсот тридцат чєтѵертого для спраѵъ ѵласных скарбоѵых дня ωдинадцатого м~ца ωктобра зачатє и ωдпраѵоѵаны были. Зложил и просил помєнєныи ѵозныи, абы тая єго рєляцыя до книг нинєшних кгродских житомирскихъ принята и записана была. Што ωтрымал.**

278 зв. № 42 // Протєстация ωд пана Яна Замоиского, старости Калуского, на панову Халаимову, братю рожонȣю***.

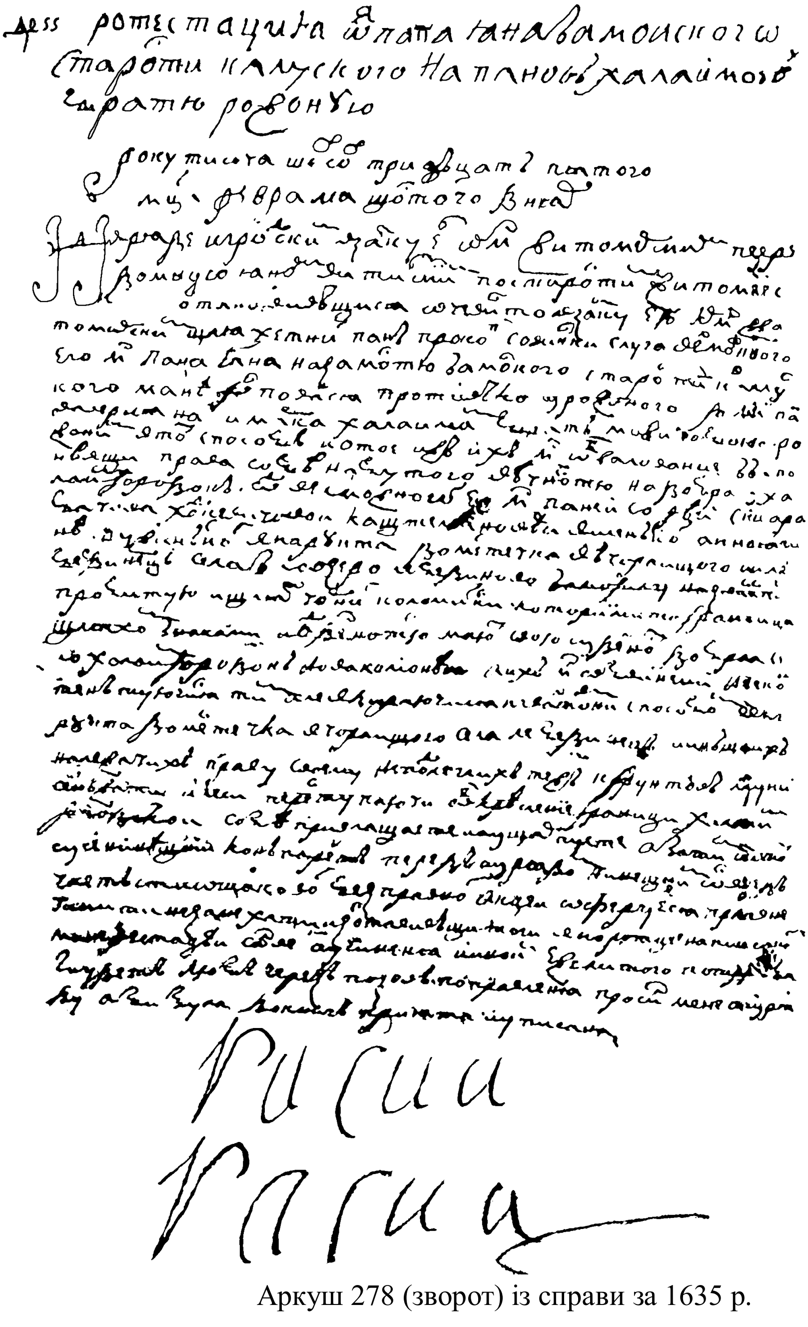
Року тисєча шєстсот тридцат пятого м҃ца ѳεѵраля шєстого дня.

На ѵрядε кгродским ѵ замку εго кр мл Житомирским пεрεдо мною, Яном Ѵитинским, подстаростим житомєрским, постаноѵиѵши ся ωчєѵисто ѵ замку εго кр мл Житомирским шляхєтнии панъ Прокоп Соѵинcки, слуга ѵεлможного εго мл пана Яна на Замостю Замоского, старости калуского, манѣѳεстоѵаѵся протиѵъко оурожоного εго мл пан Ѵалεрияна и Марка Халаимам братѣ мижи собою рожоным ѵ тот способъ и о тоε, ижъ ихъ мл ωбжалоѵаниε запомнѣѵши праѵа собѣ набутого ѵѣчностю на добра Халаим-Городокъ ωд ѵεлможнои̇ εε мл панεи̇ Соѳѣи̇ с Карабачоѵа Ходкεѵичоѵои̇ каштεляноѵѣй ѵиленъскои а княгинѣ ружинъскои ѵ кгрȣнта до мεстечка Ѵъчораишого и Лεбεдинεцъ сεла за ωзεро Лεбεдиноѵо за могилу назѵиском Пробитую и шлях Чорнии коломиски, которыми то границами шляхом знаками поддεлностю мают сѵою оудεлност добра сεло Халаим-Городокъ ноѵа коліонѣя, а и̇хъ мл ωбѵинεни нεконтεнътуючися тим алε ѵдираючися кѵалтоѵним способом ѵ кгрȣнта до мεстечка Ѵчораишого, сεла Лεбεдинεцъ и инъшихъ налεжачихъ праѵу сѵоεму нεподлεглихъ тεжъ кгрунтȣѵъ, луки, сεножати и лεси пεрεступаючи ωбкрѣслεніε границε халаимгородεскои собѣ приѵлащаεтε и оушарпуεтε а

* Пропущено паєрик.

** Далі до кінця аркуша фрагменти справ польською мовою, не з’єднаних за смислом.

*** Справа записана іншим почерком і відрізняється від решти як орфографією, так і мовними рисами.

Аркуш 278 (зворот) із справи за 1635 р.

за тим ω тот оусε нинѣшнiи конъпарεнтъ пεрεдъ а оурядом нинεшним ωсѵεдъчаεтъся и ω такоѵои бεзпраѵнои акцεѝ ωфεруεтся праѵнε чинити нε занεхати и зостаѵиѵъши тоεѝ ѵкоротцε написанои манεѳεстацѣѝ салѵε оучинεня и ино им, εжεли того потрεба будεтъ любъ чεрεзъ позоѵъ попраѵлεня просил мεнε, оуряду, абы була до книгъ принята и уписана.

Справи № 43,44,45 записані польською мовою.

286 №46 // Поѵоланε на панов Рȣсиновского, Стрȣпчεнского, Крапчεѵского ω забитε п҃на Микола Стрыбыля.

Року тисєча шєстсот тридцат пятого м҃ца ѳεѵраля дєсятого дня.

На ѵрядε кгродскомъ ѵ замъку εго кр мл Житомирским пεрεдомною Яном Витинским, подстаростим житомεрским, ставши ωчєѵисто ѵозныи εнэрал ѵоεѵодстѵа Киεѵского Томашъ Домарацкии ку записанъю до
286 зв. книг нинєшних созналъ тыми слоѵы: я Томашъ // Домарацъкии, ѵозныи εнεралъ ѵоεѵодстѵа Киεѵъского сознаѵаю тымъ моимъ кѵитомъ ку записоѵанъю до книг кгродских житомирских, иж року тєпєрєшнєго тисєча шєстсот тридцат пятого м҃ца ѳεѵраля чєтѵертого д҃ня будȣчи мнє ȣрядоѵънє ѵознымъ ωдъ ȣрожоного εјо мл пана Стεѳана Стрыбыля на спраѵȣ εго милости тоєст на ωбъволанъє саила..? нєбожчика брата εго милости ȣрожоного п҃на Миколая Стрыбыля, которого панъ Анъдрєи Рȣсиноѵъскии, яко принъципалъ з конъпринъципаломъ сѵоим паномъ Струбъчєѵскимъ и Ѵоитєхомъ Рычъкоѵъским и инъшими ѵεлю помочъникоѵъ и слȣгъ сѵоих томȣ панȣ Рȣсиноѵъскомȣ добрє знаємых и ѵидомых ѵ мєстє Чудъноѵε маєтности княжати εго милости Доминика на ωстрогȣ Жаслаѵъского нашεдши на господȣ нєбожъчикоѵъскую року нєдаѵно прошлого тисєча шєстсот тридцат чєтѵертого м҃ца ωкътобра трєтєго д҃ня до Адама Цырулика ѵ ноч, могло быт годинъ три, посєкъли шаблями и ганєбнє поранили, которыи то нєбожъчикъ потым д҃ня дєѵятого того ж м҃ца року тисєча шєстсот тридцат чєтѵертомъ там жє ѵ мєстє Чудъноѵε ωдъ тых ранъ панȣ Богу дȣха сѵоεго ωддат мусял, а кгды дня ѵышъмяноѵаного тоєстъ чєтѵєртого ѳεбрȣари ѵє ѵъсти Пилипоѵичах цєрkѵи тамошнии маєтъности єго милости п҃на Стєѳана Стрыбыля тило ѵ долъ нєбожчика на брата εго милости Миколая Стрыбыля пушъчоно ωбъдȣцъты а и

проклямaты при ѵєлю людях зацъных шляхтє, ωбыѵатєлоѵъ ѵоεѵодстѵа Киεѵъского приятєлъ εјо милости // и инъшого людȣ посполитого 287
згромажоныхъ съ чи ȣлємъ(?) и до ѵидимости ȣсим приятєломъ, иж нєбожъчикъ панъ Миколаи Стрыбылъ εстъ забитыи и насмєртъ замордоѵаныи ωт п͠на Анъдрεя Рȣсиноѵъского, яко принъцыпала и εго помочъникоѵъ яко сє ѵышъпомєнило Стрыбъчєѵъского и Рачъкоѵъского и инших помочникоѵ и слȣг εго ѵ мєстє Чудноѵє маєтности кнжати εго милости Доминика Жаслаѵъского року м͠ца ѵышъ ѵ протєстацыи εјо милости п͠на Стєѳана Стрыбыля ωписаного, ω чимъ протєстацыя εго милости и моя рєляцыя посполȣ з дрȣгимъ колєкго моим Лаѵъриεмъ Качълоѵскимъ ωгълεдано ранъ нєбожъчикоѵъских учини ширεи ѵ собє ωписують. А такъ я, ѵозний, при чим был и штом спраѵоѵах, иж бы сталъ и ѵидялъ, тоε созънанъε моε спраѵєдлиѵє ку записанъю до книг кгродских житомирских з пєчатю моεю подаю и ωчєѵисто созънаѵамъ. И просил помєнєныи ѵозныи, абы тоε εго доброѵолъно сознанъε до книг было принято и записано. Што ωтрымалъ.

№ 46 Протεстацыя ωд пна Сεмεна Бεлошицкого и сыноѵ εг на Ѵосkоѵнεѵих помочъникоѵъ.

Року тисєча шєстсот тридцат пятого м͠ца ѳεѵраля дєѵятнадцатог д͠ня.

На ѵрядє кгродскомъ ѵ замъку εго кр мл Житомирским пεрεдо мною, Яном Витинским, подстаростим житомєрским стаѵши ωчєѵисто ȣрожоных паноѵъ Сємεна Анъдрεѵича и имεнεмъ шляхєтнєи Малаши Дидкоѵского Сємεноѵои Бεлошицкои малъжонъки помєнєного п͠на Сємεна Бєлошицъкого // такъжε и имєнємъ п͠на Иѵана и Григоря 287 зв.
Сємєноѵичоѵъ Бєлошицких, сыноѵъ помєнєныхъ малъжонъкоѵъ пана Сємεна Бєлошицъкого тои то помєнєныи панъ Дидкоѵскии солεнитєр а праѵε з жалємъ и ѵєликимъ ȣтяжєнєм тых то помєнєных ωсобъ ȣсих, яко барзо на тои час съхоралыхъ и збитых имєнєм прєз нижεи мяноѵаных ωсобъ змордоѵаных сѵєтчилъ и протєстоѵалъ сє, яко покрεѵъных и напротиѵъко Сємєноѵи, Иѵаноѵи, Хѵєдороѵи и Кирияноѵи Назароѵичомъ Ѵосkоѵънюмъ, яко сє зоѵȣтъ сами Бялошицкими и шляхєтнымъ Иѵаноѵи Гапоноѵичу, Стєѳанȣ Наȣмоѵичȣ Ходакоѵъскимъ протиѵъко тымъ ѵшитъкимъ, яко ѵласнымъ принъципаломъ и коωпεраторомъ εкъсцєсу

нижє^{и} мяноѵано^{го} ȣчинъкȣ поплєн? ѵε^{н}цъ тожъ напротиѵъко Макароѵи Назароѵичоѵи Ѵо^{с}коѵънєѵи, стрыεѵъ ты^{х} принъцыпалоѵъ и Ма^{т}ѳεεѵи Максимоѵичови Ѵо^{с}коѵънєѵи, яко сє* (..?) Бєлоши^{ц}ки^{м} Ма^{р}тиноѵи Лисоѵъскому алиа^{с} И^{с}коро^{с}тинъскомȣ, яко сє зоѵε^{т}, и Романоѵи и Па^{ѵ}лоѵи …ѡѵичомъ Лисоѵъскимъ ты^{м}, яко конъпринъцыпало^{м} и того ^{ж} нижє^{и} мяноѵано^{го} ȣчинъку и εкъ^{с}цεсу по пεкȣ(?)хъ радою и помо^{ц}ю ѡно^{го} бȣдȣчихъ помо^{ч}нико^{м} ѵ то^{и} способъ ѡ то, и^{ж} кгды року тєпєрєшнєго тисєча шє^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} пятого м҃ца гєнъѵарая ѡдина^{д}цато^{го} д҃ня, кгды ѵышъмяноѵаны^{и} панъ Иѵа^{н} Бєлошицъки^{и}, сынъ помєнєного п҃на Сємєна Бєлошицъкого, на заютръ по новы^{м} лєтє рȣскимъ сѵєтє ȣ домȣ сѵоимъ, яко чолоѵєкъ споко^{и}ны^{и} покоε^{м} праѵа по^{с}политого и того за цє сє на сєбє нє ^{с}подєѵалє^{м} сє бȣдȣчи ȣбє^{з}пєчоны^{и} а маючи по^{д} то^{т} ча^{с} ѵышъмяноѵаны^{х}
288 родичоѵъ сѵои^{х} ѡ^{и}ца и ма^{т}ку ѵ дому // сѵои^{м} спо^{и}нє** и бє^{з}пє^{ч}нє, яко зъ лю^{д}ми ѵ лєтєхъ подєшлыми ѵ посєдєнъю были, тєды тыи помєнєныи ѵышє^{и} принъцыпалоѵи и конъпринъцыпалоѵε добрє сє прє^{д} ты^{м} на то^{и} нєпри^{с}то^{и}ны^{и} ȣчинокъ приготоѵаѵъши и добрє при^{с}пособиѵъши, а якобы сѵо^{и} замыслъ нєпри^{с}то^{и}ны^{и} до шко^{д} мо^{г}ли приѵє^{с}ти способоѵъ ро^{з}маиты^{х} шȣкали, а нє могȣчи инакъшого ѵыналє^{з}тъ, тєды ѡдинъ мєжи ты^{х} при^{н}цыпалоѵъ Иѵанъ Назароѵичъ Ѵо^{с}коѵєнъ а^{р}матȣлянȣ по ки^{л}ку кротъ набєгаючи ȣ дѵо^{р} того Иѵана Сємєноѵича Бєлоши^{ц}кого лъжилъ, сромотилъ и ѵызыѵалъ, за чи^{м} помєнєны^{и} протє^{с}тȣючи панъ Иѵанъ Бєлоши^{ц}ки^{и} нє бачучи сє ни ѵъ чимъ никомȣ и ты^{м} то принъцыпало^{м} ѵинъны^{и}, а хотєчи ѵєдє^{т}, абы то за причиною ȣжє такъ набєгатъ на ^{д}ѵо^{р} εго, лъжи^{т}, сромотитъ ѡномȣ и го^{с}тя^{м} εго ȣпокою нє даεтъ, нижъли кгды помєнєны^{и} протє^{с}танъсъ, южъ былъ з ѵоро^{т} сє такъ сѵоεѵоля и лєкгъцє ѵыражє^{н}є ѡ^{д} ни^{х} ѡномȣ дєε, тєды тыи помєнєныи принъцыпалоѵε и^{с} конъпри^{н}цыпалами прєпомънєѵъши праѵа по^{с}политого и ѵины сȣроѵε протиѵко такоѵы^{х} ѡкъсъцєсоѵъ и лю^{д}ми сѵоєѵолоѵшєлъско ѵынȣзъданы^{х} ȣхъѵалоны^{х} конъстытуцыями срокго ѡбъѵароѵаны^{х} за^{с}кочиѵъши ѡдъ ѵоротъ дому протє^{с}туючо^{го} чолоѵєа*** бє^{з}пє^{ч}но^{го}, ничо^{го} нє ѵинъно^{го} з
288 зв. шаблями, киями, рогатинами, с огълоблями збили, змо^{р}доѵали // стыранизоѵали, кгды помєнєны^{и} панъ Сємєнъ Бєлошицъки^{и} з ма^{л}жо^{н}кою сѵоєю, ȣслышаѵъши таки^{и} гала^{с}, ѵыбє^{г}ли з дому того Иѵана, сына сѵоε^{го},

---

* Далі в тексті багато виправлень, ряд слів неможливо прочитати.

** Тут треба споко^{и}не.

*** Пропущено к.

и хотєчи жє сына збил бєгли ратоѵат, тєды тыи принцыпалоѵє нє рєспєкътуючи на зошлость и шєдыность гостии их иных барзо а нєлютостиѵє збили, змордоѵали и скрыѵаѵили, нижли єщє сынъ протєстуючих Григорєи Бєлошицкии, которыи шєдлъ зє ѵъси и ни ѡ чимъ нє ѵєдаючи ѡбачилъ жє родичоѵъ єго ѡтца и маткȣ и брата зєкрыѵаѵєно, збито и бит нє пєрєстаѵают. Ȣжалиѵъши сє чолоѵєкъ бєзброныи, никомȣ нє ѵинныи, скочил ратоѵат, тєды и того чолоѵєка нєѵинного такъ жє збили, и зранили, а мєноѵитє пнȣ Сємєнȣ Бєлошицкомȣ старомȣ ранȣ крыѵаѵȣю шкодлиѵȣю за ȣхо задали, ѡд которого разȣ слȣхъ стратилъ, дрȣгȣю ранȣ крыѵаѵȣю шкодлиѵȣю срод чола задали, рȣкȣ праѵȣю почаѵъши ѡд рамєня аж до палъцов збили, зранили, кости чълонъ попрєбиѵали панєи Малаши Дидкоѵъского малжонки пана Сємєноѵєи ранȣ у ногȣ лєѵои києѵо з нарȣшєнєм кости нижє колєна задали; панȣ Иѵаноѵи Бєлошицкомȣ, сыноѵи их, ран шкодлиѵыи! крыѵаѵыи! аж кости нарȣшили крыѵаѵили, ȣ рȣки праѵои локоть прєтрȣтили и ран крыѵаѵыи! задали рȣцє лєѵои, почаѵъши ѡд рамєна аж до пясти з нарȣшєнємъ кости барзо шкодлиѵє потълȣкъли жє ȣсє синє; панȣ Григорєѵи Бєлошицкомȣ ранȣ шкодлиѵȣю тятȣю крыѵаѵȣю шаблєю задали и ѵъ голоѵє рана бытая крыѵаѵая з нарȣшєнємъ кости задали и того збивш! змордоѵавши // южъ ѵъ ѵоротєх 289
домȣ протєстȣючих крыѵаѵивши дом их шляхєцкии ѡкрыѵавиѵъши аж за ѡдратоѵанєм людии добрых лєдѵо жиѵо зостаѵили. При которым то такоѵым кгѵалтоѵъным зранєнъю и збитю и рєчи нємало мяноѵитє: шаблю, ȣ котороє было на пасках срыбра (…?) кошътȣючая золотыи! дѵадцат и чотори!; шапокъ три, лисами подшитых, коштуючих золотыхъ пєтнадцат готоѵых пн҃зєи; ȣ пана Иѵана золотых ѡсимънадъцатъ. То ȣсє ѵшитко ѵ съпособъ лȣпу ѡд них ѡдбивши кгѵалътоѵнє ѵзєли и мєжи сєбє подєлили. Ѡ што ѵсє тєпєрєшнии протєстуючии и имєнєм ѵышъмяноѵаных ѡсобъ с тыми то єкъсцєсниками ȣсими такъ, гдє праѵо ȣкажє чинитъ, а такъ ѡ лȣпъ, яко и ѡ раны чинит ѡѳєроѵал, зостаѵиѵъши тоєи протєстацыи мєлиѡрацыи тыми ѡсобами, єсли бы того была потрєба на тои час просил ѡ принятє тоєи протєстацыи а ѵєриѳикацыи ѡ нєи и инътото стаѵили ѵозних єнєралоѵъ ѵоєѵодстѵа Києѵского шляхєтних Игъната Корєнъского и Аѵъгȣстина Збȣчинъского, которыи ѵ моцъ созънанъя сѵоєго пєрєдо мною, ȣрядомъ, созънали, иж ѡнъ рокȣ тєпєрєшнєго тисєча шєстсот тридцат пятого м҃ца ѳєѵраля пєршого дня за приданємъ ȣрядȣ тȣтєнаго кгродъского Житомирского, маючи при собє

шляхътȣ, людєи добрых пана Захаряша Диковъского а пана Якуба
289 зв. Криницъкого быломъ ѵє ѵъсти Бєлошичахъ // маєтности паноѵъ
Бєлошицъкихъ тамъ жє за ѡбъѵожєнъємъ паноѵъ Бєлошицъких напєрєдъ
ȣ домȣ пана Сємєна Бєлошицкого ѵидєлъ ȣ нєго самого и на малъжонъцє
єго барзо зфоралых, зєкрыѵаѵєных, збитых, зранєных так жє тєж были ѵ
домах пана Иѵана и Григоря Бєлошицъких, сыноѵъ пана Сємєна
Бєлошицъкого, и тых ѵидялъ такъ жє збитых зранєнихъ хорыхъ на
постєлах лєжачих и раны тыє ѵси такъ крыѵаѵє, яко и синє на кождого з
нихъ тєлє, и чълонъки их ѵидяли, которыє ѡ ѵышєи ѵ самои протєстацыи
ѵыражоного ѡписаныє тыи тєж за ѡказанъємъ п҃на Иѵана Бєлошицъкого
на плотє ȣ ѵоротах домȣ єго кроѵъ и плотъ покрыѵаѵєныи ѵидєли, при
которым то зранєню и збитю их и лȣпȣ и пошȣръпами рєчии
ѡхєнъдожъстѵа з нихъ прєз приццыпалоѵ ѵ протєстацыи мяноѵаных д҃ня и
рокȣ ѵышъмєноѵаног сталы попєлънєныи ѡбєзи и зранєны быт мєноѵали.
А такъ помєнєныи ѵозноѵє, што ѵидячи и слышали спраѵєдлиѵє быт
сознаѵши, просилъ, абы их тая рєляцыя при тои протєстацыи была принята
и записана. Што ѡтрымалъ.

№47 Протєстацыя ѡт п҃на Даниєля Липлєнског на п҃на Стєѳана
Диковъского.

Року тисєча шєстсот тридцат пятого м҃ца ѳєѵраля ѵторого д҃ня.

На ѵрядє кгродскомъ ѵ замъку єго кр мл Житомирскомъ, пєрєдо
мною, Яном Витинскимъ, подстаростимъ житомирскимъ, жалоѵалъ и
ѡбътєжлиѵє ѡпоѵєдалъ ȣрожоныи панъ Даниєлъ Липлєнъскии напротиѵко
п҃на Якоѵа Стєѳаноѵича Дєдъкоѵъского ѵ тотъ способъ, ѡ то иж ѡнъ,
нє дбаючи ничого праѵо посполитоє и ѵины ѵ нєм ѡписаныє, такъ тєжъ
ни на ȣпоминанъє тоє чєрєзъ сȣсєдъ ѡколичъных которогом
290 частокротнє наȣпоминал // такъ тєж и чєрєз ѵозного єнєрала зємли
Києѵъскоє шляхєтного Миколая Скочинъского, абы ѡнъ коня сѵоєго,
которыи барзо ѵєликиє шкоды ѡбражєнєм сѵоим, такъ моимъ, яко и ѵєлю
людєи сȣсєдоѵъ чини ȣ коних, жєбы ѡнъ любо то ȣ стаини єго хоѵалъ,
любо за сторожєм лєл*, абы болъшєи конєи нє каличилъ, тєды ѡнъ нє
тылько чєрєз ȣсє лито того коня ȣ стаини сѵоєи хоѵалъ и за сторожою

---

* Треба мєл.

своєю, абы мєлъ мити*, алє и тєпєр, коли ўжє вси люди, водлўгъ звычаю даvного, такъ тєж кони свои с поля до стаєнъ своих побрали, а ѡнъ своего коня и на тои час по сєлў. Тєды тои кўнъ єго рокў тєпєрєшнєго тисєча шєстсот тридцат чєтвєртого м҃ца ноября двадцат ѡсмого д҃ня ўбигши до домў моєго пєрєскочивъши чєрєз воз до стаини! до кони моихъ почавъ заразомъ кўсат, битъ, гдє я, ўслышавъши барзо вєлики крикъ конєи своихъ, сам до стаини прибиглємъ, хотєчи єго выгънатъ, ратўючи кони своихъ. Тєды тои конъ єго мєнє самого шкодливє ў твар ногою ўдарилъ, а кони моих два шєрстю шпаковатых, которыє мєнє коштовали золотых пўлътрєтя ста ѡдного ў ногў правўю заднюю, ў колино, а дрўгого ў ногў пєрєдънюю ў жилў сўсўю ўдарилъ и которого ўдарєня аж каликами зостали. И просилъ п¨нъ** Даниєлъ Липлєнъски ў мєнє ўрядў, абы тая жалоба и ѡповєданє єго до книг кгродских была записана. Ѿсєрўючи сє ѡ тоє всє с паномъ Дидъковъским правънє чинити такъ тєжъ и ѡ приданъє возного на ѡглєданъє раны своє такъ тєжъ и покаличєня кони своих, счо я, врядъ, чинєчи досытъ повинъности ўрядў своємў тую жалобў и ѡповєданъє єго принял и до книг // кгродских житомирских 290 зв.
записати казал. Такъ тє жъ и вўзъного шляхєтъного Игъната Калєнского на ѡглєданє раны самого п҃на Липълєнъского и кони єго придалъ, которыи то возныи стаvши ѡчєвисто пєрєдо мною рєляцыю свою в тыє слова сознал: я, Игнатъ Калєнски, возныи єнєрал воєvодства Києvского, сознаваючи на том квитє моємъ ку запи.*** до книг кгродских житомирских, иж рокў тєпєр идўчого тисєча шєстсот тридцат чєтвєртого м҃ца дєкабра пєрвого дня за приданємъ ўрядў кгродского замкў єго кр милости Житомирског єјо милости п҃на Яна Витинъского, подстаростєго житомирского, билєм на справє и трєбє пана Даниєля Липлєнского в сєлє Дидковичах, гдє за ѡказанъємъ єго видялъ єсми на нєм самом ранў на твари по правои сторонє заимуючи носа шкодливўю, кривавўю, знат кун ногою ўдариv, такъ тєж и на коних двох шпаковатых – на ѡдъном ранў на правои нозє заднўи ў колино знат жє конъ ўдаривъ, и колино барзо спухъло шкодливє, и на дрўгомъ конѣ єго шпаковатым видєлєм ранў на нозє правои пєрєднюи знат конъ ўдаривъ барзо шкодлива, ажъ нога вся

* Очевидно, бити.

** Тут дві крапки замість титла.

*** Саме так записано слово.

спу^х^ла. Которȣю то ранȣ сѵоєю! такъ тєжъ и покаличєнє конє^и^ мєнилъ собє быти сталоє п҃нъ Даниє^л^ Липълєнъски^и^ ѡ^д^ коня п҃на Якоѵа Ди^д^ко^v^ского. И та^к^ я, ѵо^з^ны^и^, што^м^ ѵидєлъ и ^с^лышалъ, то на пи^с^мє до кни^г^ кгро^д^ски^х^ житоми^р^ски^х^ по^д^ пєча^т^ю моєю и ^с^ по^д^писо^м^ руки моєє подаю.

291 // №48 Актъ на протєстацыю ѡ^д^ п҃на Ча^р^нацко^го^ на п҃на Яна Ницъкгоръского

Року тисєча шє^ст^со^т^ три^д^ца^т^ пято^го^ м҃ца ѳєѵраля дѵєна^д^цато^го^ дня.

Присылалъ на ȣря^д^ кгро^д^ски^и^ Житоми^р^ски^и^ шляхє^т^ны^и^ панъ Иaнъ Ча^р^нє^ц^ки^и^, которы^и^ для ѡкърȣтъного зби^т^я ѵєзєня и мо^р^доѵаня сѵоєго нє могȣчи тєпє^р^ до ȣрядȣ тутошънєго самъ приєхатъ и прє^з^ приятєля сѵоє^го^ шляхє^т^ного п҃на Пє^т^роѵъско^го^ сѵє^т^чить и протє^с^тȣю^т^ ся на ȣрожоно^го^ п҃на Иaна Нєцго^р^ско^го^, яко принъцыпала и на сє^р^боѵъ, ѵолохоѵъ и и^н^ши^х^ люди^и^ ро^з^ны^х^ при ты^м^ жє панȣ Иaнє Ни^з^кго^р^скимъ бȣдȣчомȣ которы^х^ имєна и про^з^ѵи^с^ка томȣ жъ п҃нȣ Ни^з^кго^р^скомȣ ѵидомє яко помо^ч^никоѵъ ȣчинъкȣ нижє^и^ мяноѵано^го^, а то: ѡ кгѵалъто^v^нє за^с^тупєнъє дороги протє^с^тȣючомȣ ѵ рокȣ тисєча шє^ст^со^т^ три^д^ца^т^ пятымъ м҃ца ѳєѵраля пято^го^ д҃ня прє^з^ помєнєного п҃на Иaна Ни^з^кго^р^ского, яко принъцыпала, и помєнєны^х^ сє^р^боѵъ, ѵолохо^v^, яко помочъникоѵъ єго, ѡкрȣтъноє ѵєзєнъє, мо^р^доѵанє, би^т^є єго, такъ жє и побранє ро^з^ны^х^ рєчи^и^ и має^т^ностє^и^ такъ самого п҃на Иaна Чє^р^нєцъкого, яко и єго милости п҃на Иaна Ми^л^коѵъского, пана єго, котороє ѡнъ єдȣчи з сєла Ѵо^и^тоѵ□єцъ, маєтъности помєнєно^го^ п҃на сѵоє^го^, до домȣ и ^с^хоѵаня того ^ж^ п҃на сѵоєго ѵ мє^с^тє Рȣжинє бȣдȣчо^го^ ѵє^з^лъ, которы^и^ є ѵ протє^с^тацыи ѡписано бȣдȣтъ ѵ то ѡбълупȣ, которая протє^с^тацыя сторона протє^с^тȣючая ширє^и^ на копє^и^ податъ ѡѳ□єроѵалася, а тєпє^р^ просила ѡ приданъє ѵо^з^ного на ѡ^г^лєданъє ранъ, знакоѵъ бы^т^я, ѵєзє^н^я и мо^р^доѵаня, такъ жє и ѵєзєня сѵоєго и и^н^ши^х^ ѵиѡлє^н^тє^и^, которыє протє^с^тȣючи^и^ помєнєны^и^ панъ Иaнъ Чо^р^нє^ц^ки^и^ ѡ^д^ пана Иaна Ни^ц^кго^р^ского и помочъникоѵъ є^го^ при кгѵалътоѵъны^м^ по^и^маню и ѵєзєню є^го^ нєѵи^н^ нєма; я тєды ȣря^д^ прихиляючисє до праѵа по^с^политого

291 зв. // досы^т^ чини^т^ аѳєкътацє^и^ протє^с^тȣючого на ѡгълєданъє ты^х^ ранъ, знакоѵъ битя, ѵязанъя и мо^р^доѵанъя, такъ жє и ѵєзєнъя єго инъши^х^ ѵиѡлєнътє^и^ при тымъ по^и^маню сталы^х^ ѵо^з^ного єнєрала ѵоєѵо^д^стѵа

Києѵского, Ѵолинского и Браслаѵского шляхєтного Ѵалєнтого
Микȣлинъского ωчєѵисто пєрєдъ сȣдом нинєшним бȣдȣчого и иншого
ѵозного, которого собє сторона протєстȣючая способыт можєт, придалємъ
и придаю. И тоє ȣсє до книг нинєшних кгродских житомирских записатъ
казалємъ. Што єст записано.

№ 49. Протєстацыя ωд єго мл пана Анътониана Тишкєѵича на княжати єго
мл Ɛрємия Ѵишънєѵєцъкојо.

Року тисєча шєстсот тридцат пятог м҃ца ѳєѵраля тринадцатого д҃ня.

На ѵрядє кгродскомъ ѵ замъку єго кр мл Житомирскомъ пєрєдо
мною, Яном Ѵитинскимъ, подстаростим житомирскимъ, стаѵши ωчєѵисто
шляхєтный пнъ Паѵєлъ Кȣкъличъ, слȣга ѵєлможного єго милости пана
Анътонияна з Логоиска Тишкєѵича, ѵоєѵодича брєского, имєнєм того ж
єго мл п҃на сѵоєго сѵєтчил сє напротиѵъко яснєωсѵєцоного єго мл Ɛрємиєѵи
Михаилоѵа Корыбȣтоѵи, княжати на ѵисмоѵъцȣ ротъмистроѵи єјо кр мл ѵъ
ѵоиску кѵартянымъ и єго милости панȣ Михаилоѵи Анъсакоѵи роты
цысарскои кѵартяной прєрєчоного кнжати єго милости порȣчъникоѵи и
ѵъсємȣ тоѵаристѵȣ тоєж корогъѵи, которых тои жє късєнжє єго мл яко
ротмистръ имєни и прозѵиска добрє зна ω то и помєнєныи єго милостъ
панъ Акъсакъ, порȣчъникъ и тоѵарыстѵо зъ роты прєрєчонєи за позѵолєнє
и росказанє тогож // княжати єго мл ротмистра сѵоєго, а мяноѵитє за 292
подȣшєжєнємъ шляхєтъного пана Яна Дєржъка, тоѵарыша тоєж корогѵи,
на которого ωсобная протєстацыя намоѵиѵши и нарадиѵши сє мєжи
собою року прошлого тисєча шєстъсотъ тридъцатъ чєтъѵєртого м҃ца
дєкабра ωсимнадцатого дня данъ з обозȣ на станоѵиско до Києѵа тоєжъ
корогѵи ωд яснєѵєлъможного п҃на гєтъмана коронъного назначоного
поминуѵъши ѵєликии и зѵычаины гостинєцъ ȣмыслъ нє на маєтъностъ
дєдичнȣю того ж єго мл п҃на ѵоєѵодича брєского, тоєстъ на сєло Голоитки
и на сєло Раики ѵыбочили и тамъ ночълєгȣючи над зѵычаи и над праѵо
дєдисны плина тєлитари ȣхѵалєно и нє захоѵȣючи сє ѵєдлȣгъ арътикȣлов
жоѵънирских подъданымъ того ж єго милости пна ѵоєѵодича брєского ѵ
тых сєлахъ ωбȣдъѵȣхъ ѵєликиє ωпгрєсыи и морды ѵиωлєнъцыє и збитки
ωных драчи починили, а мяноѵитє: ѵ сєлє Раиках, гдє панъ порȣчъникъ
сталъ, ωѵъса мирокъ чотыри, гȣсєи шистъ, кур дѵадцатъ, слонины полътєи

три, масъла ѳаскȣ, сыра полъкопы, на пиѵо золотых дєсєт, горилъки
кѵартъ дєсєтъ, мєдȣ присъного кгарнєцъ за золотых дѵа ѵзєли; ȣ Анътона
Гурина ωѵъса мирокъ дѵи, масла ѳаскȣ, конъѵи дѵи, гȣсєи три, кȣр
дѵанадцат ȣзєли; ȣ Крεска ωвса мирокъ дѵи, горохȣ ωсмашку, пшона
ωсмачкȣ, кȣръ шистъ, ωѵъцȣ ωдну ѵзєли; ȣ Кȣзъмы Ѿчка Сєнъка ωѵъса
миркȣ, кур пятъ, гȣсєи дѵи, масла полѳаски, пшона полъωсмачки ѵзєли; ȣ
292 зв. Иѵана Мȣсεчка ωvса мир полътора, пшєничноε мȣки // полъωсмачъки,
горилъки кѵартъ дѵи, на пиѵо грошєи дєсятъ ѵзєли; ȣ Баса ωvса миркȣ,
бараноѵъ дѵа, масла ѳаску, гусєи шистъ, кур дѵанадцат, пиѵа за грошεи
дєсєт, сыров шистъ, горилки кѵартъ шистъ ѵзєли; ȣ Стєцка Лємишъка ωѵса
мир полъторы, мȣки пшєничноε ωсмачку; уѵ Опанаса кур симъ, ωvса
миркȣ ѵзєли; у Игната ωvса мир три, кур дєсєт, гȣсєи шистъ, масла кѵартъ
три взєли; ȣ Стася ωѵъса чъѵєрти три, кур шистъ, масла полъѳаски ѵзєли;
ȣ Якȣба Мазȣра ωѵъса миркȣ, (..?) шистъ, пиѵа за золотыи, горилки кѵартъ
дєсєт ѵзєли; ȣ Данила Саѵъчєнка ωѵъса мир пултороы, кур шистъ ѵзєли; ȣ
Хъѳєдора Кислясєнка ωvса пулъторы мирки, гȣсєи чотыри, горилки кѵартъ
пятъ, пшона полъωсмачки ѵзєли; ȣ Мартина ωѵъса мирку, кур чєтѵєро,
гусєи дѵи, пшона ωсмачкȣ ѵзєли; ȣ Дєркача гȣсєи дѵи, кур пятєро, ωѵъса
полъмирки, ѵєпъроѵъ дѵа кормных ѵзєли; ȣ Трохима Макъсия гȣсєи дєсєт
разомъ занято з дѵора, ωѵъса мир чотыри, муки житъноε мир чотыри
рознєсєно, ѵєпъроѵъ дѵа коръмъных ѵъ садзȣ забито, кур пєтъдєсятъ,
садєлъ дѵи, ωѵєцъ и на полє самого мȣчоно чєрєз годинъ килъка; ȣ Юска
ωѵъса мир дѵи, бараноѵъ дѵа, ѵєпъря ωдного, масла ѳаску, сыроѵъ дєсєтъ,
горилъки кѵартъ сто, гȣсεи шист, качокъ три, кур чєтъѵ□ро, рыбы солоноε
за грошии шист ѵзєли; ȣ Иѵана, сына атаманаѵого, барана, садъло
слонины полътεи дѵа, ωvса мир дѵи, масла кгарцыи дѵа, сыра дижкȣ, кȣр
дєсєтъ, гȣсєи дѵи ѵзєли; ȣ Голȣбъки ωѵъса мир дѵи, слонины полътεи дѵа,
293 кур пєтнадцатєро, бараноѵъ дѵа, пшона полωсмачки // ѵзєли; ȣ Кулъка
барана, ωѵъса чъѵεрти три, масла кѵартъ дѵи, пшона полъωсмачки ѵзєли; ȣ
Яска ωvса чъѵεртъ, кур шєстєро, ѵєпъра кормъного, масла кѵартъ три ѵзєли;
ȣ Костюка ωѵъса чѵєрти три, кур чотыри, масла пȣлъѳаски, яєцъ за грошєи
три ѵзєли; ȣ Хъѵєдора Маидȣха ѵєпъроѵъ кормъных дѵа, ωvса мир дѵи, кур
шист, пшона чъѵεртъ ѵзєли; ȣ Криѵȣлъки барана, ωѵъса миркȣ, кȣр
шєстєро, масла кѵартъ три, рыбы за грошии шистъ ѵзєли; ȣ Грица
Солошєнъка ложникъ ноѵыи, сєрмягȣ ноѵую, пиѵа за грошии шист, што на
то статокъ и самъ нєѵытрыѵаѵъши збислъ и хатȣ пу ωному ѵо ѵъсюмъ

зостаѵили пȣсто, ωѵъса змолотили копъ полъωсмы ѵзєли; ȣ Михаила Ѡчъкасєнъка пшона пȣлъмирки, кур дєсєтъ, масла кгорнєцъ, ωѵъса мирку ѵзєли; ȣ Ѵаска Бȣтонога ωвса мир дѵи, барана, масла кгарнєцъ, пиѵа за гроши дєсєтъ, ѵȣзъ ноѵы за золотых пятъ, кур дєсєтъ, ѵєпъра кормъного з садзȣ, и халȣпу єму ѵниѵєчъ ωбєрнȣли, лаѵы, пєчъ порозбиѵали и дъѵєри порȣбали; ȣ ȣласа ωѵъса мир полъторы, полътєи слонины дѵа, мєдȣ кгорнєцъ, масла кгорнєцъ, кȣр шистъ, халȣпȣ єго ѵниѵєч ωбєрнули; ȣ Ѡмєлъяна Тȣръкина ωѵъса мирокъ дѵи, кур дєсєтъ, масла кгорнєцъ, сыра, брынъдзы кунъѵы дѵи ѵзєли; а ѵъ сєлє Голодках ȣ Ѵаска Шȣрȣбуры ωѵъса мир дѵи, слонины пототкоѵ бас шистъ, масла ѳаскȣ, сыроѵъ дєсєтъ, мȣки пшєничноє пȣлъмирки, горохȣ ωсмачку, коморȣ ωдбиѵъши // , сами 293 зв.
брали бараноѵъ дѵа ѵзєли; ȣ Хȣлъка ωѵєцъ дѵи живъцємъ до ѵоза ѵзєли, колпакъ лисии, буты чорныє козлоѵыє, кȣръ тридцат и сємєро, ωѵъса мир дѵи, пиѵа за золоты, горилъки кѵартъ дєсєтъ ѵзєли; ȣ Якима ωѵса мирокъ дѵи, бараноѵъ дѵа, масла ѳаскȣ, кȣр три, колъ ѵозоѵых парȣ ноѵых, куплєныє за золоты взєли; ȣ Ѡстапа ωѵъса миркȣ, гȣсєи чотыри, кȣр дєсєтъ, пиѵа за золоты, масла ѳаскȣ, сыроѵъ дєсєт, солонины полътєи дѵа ѵзєли; ȣ Хъѵєдора Шєѵъца ѵєпъра кормъного з садзȣ, кур тридцятєро, кожȣхъ ноѵы ωдєѵалны за три копы литоѵъских кȣпєны, мȣки пȣлъмирки, пшона чъѵєртъ ѵзєли; ȣ Пилипа ωѵъса чъѵєрти пятъ, кȣр дєсєт, гȣсєи три, масла кгарнєцъ ѵзєли; ȣ Дъмитра ωѵъса полъмирки, гȣсєи шистъ, кур пєтънадцатъ, пшона ωсмачъкȣ ѵзєли; ȣ Ѵаска Гриба ωѵъса полъмирки, кȣр шистъ, гȣсєи дѵа, пшона ωсмачку ѵзєли; ȣ Лєска ωѵъса чъѵєрти три, гȣс ωдну, кур дѵи, масла полѳаски, сыра конѵѣ дѵи, пшона пȣлъωсмачки ѵзєли; ȣ Дацъка барана, гȣсєи дѵи до ѵоза живъцємъ, а трєтюю заризали, ѵєпъра кормъного, кȣр ωсимъ, ωѵъса мирку, горилки кѵартъ три, пиѵа за гроши дєсєт ѵзєли; ȣ Грица ωѵъса чъѵєртъ, ѵєпъра кормъного, масла кгарнєцъ до ѵоза ѵзєли; Дмитръ пошоѵъ зоѵсим, ωного ѵигънали, бивши, жє нє мялъ чого датъ, ωѵса ємȣ збито копъ дѵадцатъ халȣпȣ єму ѵниѵєчъ ωбєрнȣли, жє сє нє мялъ з чого на ѵъто (…?) и пиѵа за што кȣпит, ѵєпъря ємȣ забито, качокъ пятънадъцатъ, кур сємънадцат
ѵзєли; // такъ жє и Ярмолу дрȣгого ѵыгънали з жоною, побрали єму ѵсє з 294
коморы, што нє мялъ пиѵа и горилъки за што купитъ, ѵєпра мȣ ȣбито, ωѵъса збито копъ дєѵєтъ, кȣр пєтънадъцатъ, гȣсєи шистъ, масло, сыр брали сами, што єно было; ȣ Миска ωѵъса мирокъ дѵи, кȣръ дѵанадъцат,

гȣсєи дѵи, масла пȣлъѳаски, сыра конъѵи дѵи, слонины полътии дѵа ѵзєли. И то ѵшитъко злобою на станоѵиско до Киεѵа повєзли и попроѵадили. Ѡ што ѵсє помєнєныи панъ Кукълич итєрȣмъ а тыж итєрȣмъ имєнємъ того тъ εго мл п҃на сѵоεго сѵєтъчилъ сє напротиѵъ княжати εго мл яко ротмистроѵи тоεи корогъѵи захоѵаѵъши вцалε томȣ жъ εго мл панȣ ѵоεѵодичоѵи панȣ сѵоεмȣ ѵолънȣю мεлиѡрацыю тоεи протєстацыи алъбо инъшеи поданє дєкъляроѵал тєды жє тои жє εго мл панъ ѵоεѵодич панъ εго с помєнєным княжатємъ εго мл ωто ѵсє ȣ праѵа налєжного поѵинєнъ чинитъ бȣдєтъ. А тєпєр просилъ, абы тая εго протεстацыя до книг нинєшних кгродских принята была и записана.

№50 Протєстацыя ωд εго мл п҃на Яна Тышкєвича на п҃на Дєржка.

Року тисєча шєстсот тридцат пятог м҃ца ноябра тринадцатог д҃ня.

На ѵрядє кгродскомъ ѵ замъку εго кр мл Житомирскомъ, пєрєдо мною, Яном Витинскимъ, подстаростим житомирскимъ, стаѵъши ωчєѵисто шляхєтныи панъ Паѵєлъ Кȣкълич, слȣга ѵєлможного п҃на εго мл п҃на
294 зв. Анътонияна з Логоиска Тишкєѵича, // ѵоεѵодича брєского, имєнємъ тогож εго мл п҃на сѵоεго сѵєтъчилъ сє напротиѵъ ȣрожоного п҃на Яна Дєржъка, тоѵарыша роты алъбо корогѵи яснєѵєлъможъного княжати εго мл Єрємия Михаила Карбута на Ѵисмоѵъцȣ ротмистра εго кр мл кѵартяного ω то, иж помєнєныи панъ Дєржєкъ, слȣжєчи под корогъѵою того жъ княжати εго мл а при тои корогъѵи, яко тоѵарышъ и с почєтомъ сѵоимъ до Киεѵа на станоѵиско тєгънȣчи, маючи якисъ даѵъныи ранъкоръ на того εго мл пана ѵоεѵодича панъ протєстанъ нє могȣчи прєдсєѵъзятъю и томȣ ранъкороѵи сѵоεмȣ досытъ ȣчинитъ, алє што дєнъ ȣпатрȣючи ωказии, якобы ωныи могълъ ѵыконатъ рокȣ прошлого тисєча шєстсот тридцатъ чєтѵεртом, доѵєдаѵъши сє εго мл п҃нъ Анътониянъ Тишкєѵичъ на тои час тȣ в маєтъностях сѵоих ѵъ ѵоεѵодствє Киεѵъским лєжачих нє εстъ алє сє ѵ ынъших сѵоихъ маєтъностях ѵ Литъѵε баѵи за тоεю ωказиεю ȣпросивши княжати εго мл ѵышъмяноѵаного яко ротмистра сѵоεго и подмоѵиѵъши εго мл м҃на Михаила Акъсака, порȣчъника и ѵсε тоѵарыстѵо тоε жъ корогѵи, абы ωни ѵ тымъ тєгънєню на станоѵиско с тоεю корогъѵою поминоѵъши зѵычаиныи гостинεцъ ѵεликии до Киεѵа и даѵъны ѵ бокъ до сєла Раикоѵъ и до сєла Голоиткоѵъ маєтности дєдичных того жъ εго мл

пана ѵоєѵодича ѵыбочили и тамъ собє ночълєгъ ȣчинили, за которого
ронъдȣ прозбою и пєръсѵазиєю тая корогоѵъ того жъ року прошлого
м҃ца дєкабра ωсимнадцатого дня до тыx сєлъ притєгънȣла и тамъ
ωбъночоѵаѵши ѵєликиє ωпъпрєс сє ѵыдєрстѵа и ȣкωлєнъте тоѵарыстѵо
подъданымъ тамошнимъ починили, ω што ωсобная єстъ протєстацыя, а
самъ панъ Дєржко над ѵсє ωно // тоѵарыстѵо наигȣръши и наикрȣнєиши 295
стоєчи в сєлє Раикаx ȣ Миска Пискорда, подъданого тамошнєго, стаѵилъ
або ѵємъ нє конътєътȣючи сє тымъ, што страѵили и с челядю сѵоєю
ночȣючи тамъ, алє и над то над слȣшностъ, надъ праѵо дє дысцыплина на
нєкоторыи ȣѳалєно поминȣѵъши артикȣлы ѵоєѵънє, ȣ того Миска
Пискора тыє рєчи, тоєстъ ωѵъса мир три на пудъѵодȣ ѵзялъ, а чєтѵєртȣю
мирку страѵилъ, масла ѳасокъ дѵи, сыра копа, слонины полътыи дѵи,
садєлъ дѵи, кур дѵанадцат, гусєи шистъ, ѵєпърoѵъ кормныx дѵа ѵзєли. Што
ѵсє на три подъѵоды зложиѵъши до сєла Солотъѵина, на тои час дєржаѵы
сѵоєи, ѵыпраѵилъ. Надъ то казалъ собє купитъ горилъки кѵартъ дєсєтъ а
пиѵа за дѵа золотыє, чєлядъ зас єго коморȣ ωдъбиѵши, ѵзєли ложъникоѵъ
дѵа ноѵыхъ, кожъды ложникъ по чотыры золотыє п҃нязєи готоѵыx пятдєсят
золотыx кошȣлъ билоголоѵъскиx шистъ, кȣшȣлъ чътыри по золотомȣ, а
дѵє по пȣлътора золотого, плахотъ чотыри, кожъдая плахъта по дъѵа
золотыє коштоѵала, рєдъно за золотыи, кожȣхъ ωдєѵалъныи ноѵыи,
куплєныи за три копы литоѵъскиx кгѵалътомъ ѵзєли, самого Пискура тои
жє панъ Дєржъко казалъ на коло ѵсадитъ, и мȣчоно єго годинȣ на тымъ
колє. Ѡ то ѵшитко помєнєныи панъ Кȣкъличъ итєрȣмъ атъкѵє итєрȣмъ
имєнємъ того жъ єго мл п҃на сѵоєго сѵєтъчилъ сє дєклярȣючи сє ω то ѵсє
єго мл ȣ праѵа налєжного с помєнєным паном Дєржъком праѵом чинит бȣдєт
// А тъ ѵас просилъ, абы тая протєстацыя до книг нинєшниx кгродскиx 295 зв.
житомирскиx была принята и записана. Што ωтрымалъ.

№51 Протєстацыя ωд п҃нєи Тимоѳиєѵои Счєниєѵскои на п҃нию Костантыноѵȣю Счєниєѵскȣю и сыноѵ єє.

Року тисєча шєстсот тридцат пятого м҃ца ѳєѵраля тринадцатог д҃ня.

На ѵрядє кгродскомъ Житомирскомъ пєрєдо мною, Яном Витинскимъ, подстаростим житомирскимъ, стаѵши ωбличнє ȣрожоная пани Марȣша Ѵышъполского Тимоѳєєѵая Щєниєѵъская, малжонъка сѵижо зошлого прєз забоицоѵ забитого пана Тимоѳєя Счєниєѵъского з

бытъностю и притомностю пана Даниεля Ѵышъпольского, ωтца сѵоεго, сама ωд сєбє и имєнємъ потомъкоѵъ сѵоих з нєбожчиком паномъ Тимоѳєємъ Счєниεѵъскимъ, малжонъкомъ, εи спложоных сына Михаила и цȣръки Настазии Счєниεѵъских, яко матка и ωпєкунъка их, литъ нє маючих, солєнитєръ сѵεтчила и ж жалєм протєстоѵала сє протиѵъко ȣрожонымъ паноѵъ Ѡлєнє Малоѵънє Моисєцъкого Конъстанътиноѵои Счєниεѵъскои и сыномъ εи Яноѵи, Иѵаноѵи и Григорємъ Костєнътиноѵичомъ, Яноѵи, Ларионоѵи, Корниεѵи Ѵасилъεѵичомъ Щєниεѵъскимъ, яко принъцыпаломъ, Григорεму, Миколаεѵи Иѵаноѵичоѵи, Прокопоѵи и Алєкъсанъдроѵи, такъжε Иѵаноѵи
296 Жданоѵичови и Даниεлєѵи Иѵаноѵичоѵи // Счєниεѵъскимъ, жє тымъ, яко конъпринъцыпаломъ и ѵъласнымъ конъпєраторомъ ȣчинъкȣ нижєи мяноѵаного ѵ тои способъ, ω то иж помєнєная Конъстанътиноѵая Щєниεѵъская из мяноѵаными сынами сѵоими, истыми помочъниками того ȣчинъкȣ ωдной рады и намоѵы бȣдȣчомȣ нє конътєнътȣючи сє пєршимъ криѵъдєнєм помєнєнєи протєстȣючєи тисєча шєстсотъ тридцат чєтѵєртого ȣ м҃цȣ ноябрȣ и дєцємъбрȣ розных днєи скоро взяѵъши ѵидомостъ, иж нєбожъчикъ Тимоѳєи Счєниεѵъскии, малъжонокъ протєстȣючєи а сынъ панєи Конъстанътиноѵои Щєниεѵънєи будȣчи ωт збийцоѵъ постєлєныи εдȣчии з обозȣ, которыи ωд того пострєлȣ нє доєхаѵъши до домȣ сѵоєго до малъжонъки и до дитокъ сѵоих до Житомира, в Пулинахъ маєтъности εго мл пана Станислаѵа Тышкєѵича с того сѵита зоити мусял място того, абы матъка, яко милȣючая дитъки и братъя, брати в таким ȣтра пєнȣ ровно з малъжоною того нєбожъчика такъ марного зыистия с того сѵита жалоѵатъ помогъли ωѵъшєм ȣлакомиѵъши сє по зостали хȣдобє εго, которая тамъ ѵєспол з малъжонъкою сѵоєю мяноѵаною протєстȣючою працою ѵласною набытою в Счєниεѵє приспособилъ былъ нє мыслєчи ничого ω погрєбє сына сѵоєго нєбожъчика ȣпатъриѵъши час, кєды малъжонъкоѵи сѵоємȣ зошломȣ помєнєная протєстȣючая погрєбъ вєдлȣгъ ωбрєв до цєркѵи кгродскєи тȣ ȣ мєстє к҃роля εго мл Житомирȣ хоѵȣючи пристоинє при
296 зв. цєркѵи сѵятои з ѵєлю приятєл // справоѵала, на которои помєнєная пани Конъстанътиноѵая Счєниεѵъская частокротнє и сынов εи мяноѵаных, абы жона зароѵъно тои жалосныи акътъ ωдпраѵили ѵжиѵала лєчъ нє тылько, абы мяла кошту сѵоєго на тои погрєбъ приложитъ, алє жадъною мирою на нєи и бытъ нє хотєла и нє была ωѵъшємъ под час того погрєбȣ<:>

застаѵъло цєного, котороε было ѵ подъданого нєбожъчика малъжонъка εи на имє ꙋ Пилипа ѵ Забродю мяр дѵанадцат с кожъдꙋю мирку по золотых пєти помєнєная пани Конъстанътинєѵая Счєниεѵъская из мяноѵаными сынами сѵоими кгѵалтоѵънє побраѵъши и заграбиѵъши до Чєрнєхоѵа ѵыѵєзла и попрєдала. А мало на тумъ маючи и нєконътєнътуючи сє тым крыѵъдєнємъ лєч ꙋмыслиѵъши протєстꙋючая и дитъки εи ѡскротили зо ѵъсих рεчии рꙋхомых ѡбънажитъ кгды рокꙋ тєпєрєшнєго тисєча шєстсот тридцат пятого м҃ца ѳєѵъраля шєстого д҃ня помєнєная протєстуючая, маючи тутъ, ѵ Счєниεѵε збожъε розноε и сино працє зошлого малъжонъка εи сѵоε зложоно ꙋ того Пилипа з ѵозами и с чєлєдъю сѵоεю ѵєнцъ тєж ꙋпросиѵъши з собою ѵозоѵъ ꙋ пана ѡтца сѵоεго п҃на Даниεля Ѵшъполъского такъ жε ꙋпросиѵъши ꙋ инъших пиятєлъ и сусядъ конєи з ѵозами εхала для ѡдсыканя* сина з Счєниεѵа до Житомира для быдъла и кониu сѵоихъ для которεи поночи накладєня сина пєршого и помєнєныи ѡтєцъ εи з сыномъ сѵоимъ а братомъ εи з ѵилами тылъко єхали до Счєниεѵа, кгды приεхали до малого Счєниεѵа ѡ касъ Забродя до того подданого сѵоεго, // гдє было тоε сино и збожъε зложоно, хотєчи εго 297
братъ на ѵозы, тамъ жє помєнєная пани Конъстанътиноѵая Счєниєѵъская з мєноѵаными сынами и помочъниками сѵоими ѵышънаписаными ꙋчиниѵъши ѡкрикъ арматꙋ манꙋ(?) з оружъємъ стрєлбою ѡгнистою, шаблями, ѵпрод слоѵы ꙋсчиплиѵыми такъ протєстуючая сама, яко ѡтца и брата εи лжитъ почєли а потымъ порѵаѵъши до брони сичъ рꙋбатъ почали, гдє чєлядника тамъ тєжъ был по сино зъ εю приεхаѵъ шляхєтъного Адама Жєрдєцъкого шаблєю чєрєз ꙋхо лєѵоε ранꙋ крыѵаѵꙋю шкодлиѵꙋю задали, инушꙋю чєлєд мε? мяноѵитє: Яцъка и Грицъка киями, ѡбухами, плазами збили и разоѵъ синих кроѵъю натєкълых нємало позадаѵали и сина ѡного кгѵалътоѵънє брат протєстꙋючои нє дали ѡѵъшємъ ꙋсилꙋючи тоε сино, яко и збожъε, пани Конъстанътиноѵая из сынами сѵоими до пожитъкꙋ сѵоεго приѵласчитъ ѡд того ѵсєго такъ ѡд сина, яко и ѡд збожя в стогах зложоного кгѵалътоѵънε ѡдбили и ѡтгнали. Ѵидєчи тєды протєстꙋючая такоѵыи кгѵалътъ и спротиѵєнє сє помєнєнои панєи Конъстанътиноѵои Щєниεѵъскои и сыноѵъ εи, хотєчи ѡднакъ, абы то сино и зъбожъε в цалости до роспраѵнєи стало взяѵъши прицанє ѡд ꙋрядꙋ нинєшнєго

* Тут ѡдысканя.

кгродского Житомирского прєз Ѵозъного єнєрала, шляхєтъного Лаѵърина
Козъловского, и стронє шляхтє, которыи бȣдȣт нижєи ѵ рєляцыи мяноѵани,
помєнєнои панєи Щєнииеѵъскои Конъстантиноѵои приарєштоѵала, абы
297 зв. того збожъя и сина // ωд того Пилипа, подъданого малъжонъка єи до
роспраѵы праѵънои нє рȣшала ничого ѵ тисєчȣ копахъ. Припорȣчила за
чимъ помєнєная протєстȣючая, ѵидєчи такоѵыи ȣтискъ на сєбє ωд
сѵєкрȣхи сѵоєи и ωд диѵєроѵъ жє и ωд нєи и хълипъ, сино и иншиє рєчи
рȣхомыє тамъ ѵ Счєниеѵє бȣдȣчи ѵшитъко прєз кгѵалътъ позабирали и
ѵыдали, а нє маючи сє гдє ѵ сиротъстѵє сѵоим из дєтъками ωсиротилыми
подитъ, мȣсила ωтца сѵоєго проситъ пана Даниєля Ѵышъпольского, абы
до сєбє пригорнȣлъ, гдє помєнєныи ωсобы пани Конъстанътиноѵа
Щєниеѵъская ничого нє ωглєдаючи сє на праѵо посполитоє и ѵины ѵ нимъ
ωписаныє и нє дъбаючи ничого на ωнъ арєштъ жє тоє збожє и ω сино
помєнєная протєстȣючая с приданя ȣрядоѵого прєз ѵозного арєштоѵала
до праѵънои роспраѵы лєгъцє собє ωнъ поѵажиѵъши кгѵалътоѵънє и ѵъ
праѵє тоє збожъє попродала, а дрȣгоє соби приѵлащила и сино до домȣ
сѵоєго забрала, а мєноѵитє: жита копъ сто кожъдая копа по золотыхъ
дѵа, пшєницы копъ тридъцатъ кожъдая копа по золотых три, ωѵъса копъ
сємъдєсятъ кожъдая копа по золотому, симєни конопълєного полъмирки
а лънєного полъмирки коштоѵали золотых ωсимъ, сина ѵозоѵъ
298 пятъдєсятъ кожъды возъ по копє литоѵъскои // конопліи тєртых ѵ
поѵєсмах дѵєстє коштоѵали золотых шєст, прядиѵа пєртого* триста
коштоѵало золотыхъ полωсми. То ѵсє кгѵалътоѵнє и бєзпраѵнє забраѵъши
и заграбивши на сѵои пожитокъ и сынов сѵоихъ ωбєрнȣла. А помєнєная
протєстуючая с тыхъ добр єи праѵє ωправными ωдъ зошлого малжонъка
єє спокоинои посєсыи ѵызнала и ѵыбила и до шкод нємалых, которых собє
простых рєчии заграблєныхъ за нєѵжиѵанєтых добр и подданых на пєтсот
золотых полских собє бытъ мєноѵитє што ѵсє помєнєная протєстуючая,
такъ ω грабєж збожя и рєчии рȣхомых, яко и ωдн(?) тыхъ добр <:> и
подданых на части зошлого малжонка єи ѵ Щєниеѵє алиас Забродю
позосталыхъ єи праѵє ωпраѵныи служачихъ праѵънє чинит з мєноѵаными
принцыпалами и их помочниками чинит ѵ сȣдє налєжнымъ ωѳєроѵала
зостаѵиѵъши тєды ѵолную мєлиωрацию<,> тоєи протєстацыи на тои час
просила, абы тая была до книг принята. А на доѵодъ тоєи сѵоє
протєстацыи помєнєная протєстуючая стаѵила при собє ѵозного єнєрала

* Очевидно, треба тертого.

шляхєᵀноᴳᴼ Лаѵрина Коᶻлоᴮскоᴳᴼ, которыᴵ то ѵоᶻныᴵ соᶻнаᴸ, ижъ ѡнъ року тєпєрєшнєго тисєча шєᶜᵀсоᵀ триᴰцаᵀ пятоᴳᴼ м҃ца ѳєѵраля сєᴰмоᴳᴼ дня, маючи при собє шляхъту людєᴵ добрыˣ п҃на Яна Шиᴰлоᴮскоᴳᴼ и п҃на Воᴵтєха Ѡлишєᴮскоᴳᴼ ѵпроᴰ тутъ ѵ Житомирꙋ быᴸ ѵ дому п҃на Даниєля Ѵышъпоᴸского таᴹ жє ѵидєᴸ шляхєтъного Адама Жєᴾдєцъкого хорого и на тєлє єго прєᶻ ꙋхо лєѵоє ѵидєᴸ ранꙋ тятую шаблєю крыѵаѵую шкоᴰлиѵую // Такъ жє тєжъ на чєляди дѵоᴾноᴵ, на паробкахъ п҃нєᴵ Тимоѳєєѵоᴵ Счєниєѵъскоᴵ на Яцъку и на Гриᶜку на тєлахъ ихъ ѡбудѵухъ на хорыˣ побитыˣ ѵидєᴸ раᴴ синиˣ по роᶻныхъ мєᶜᵀцахъ плєчаˣ рукахъ на хрибтє ѡбухоѵыхъ ѵ личбє дѵанаᴰцатъ, котороє то зранєнє и ᶻбиᵀє тоᴵ чєляди помєнєная пани Тимоѳєєѵая Счєниєᴮская мєни быть сталоє ѡᴰ п҃нєᴵ Конъстанътиноѵоєᴵ Счєниєᴮскоᴵ и сыноᴮ єє ѵышъмєноѵаныхъ и ѡᴰ помоᶜᴴниковъ способоᴹ нижєᴵ ѵ протєᶜтацыᴵ мєноѵаныᴵ. Тоᴵ жє ѵоᶻныᴵ соᶻнаᴸ, иᴶ ѡнъ тогоᴶ д҃ня и року с приданя ꙋрядꙋ тутошнєго и ᶻ помєнєною шляˣтою єᶻдиᴸ до малого Счєнєєѵа алиасъ Забродю и тамъ, приєхаѵъши до п҃нєᴵ Конъстанътиноѵоᴵ Счєнєєѵъскоᴵ и сыноᴹ єᴵ а заᶜтаѵиᵛши ѵ дому п҃на Счєнєєѵъскоᴳᴼ и сыноᵛ єᴵ збоᴶє ѵ стогахъ и сєно зложоноє, котороємъ ѵидєлъ ꙋ поᴰданого зошлого пана Тимоѳєя Счєниєᵛского, маᴸжонъка протєᶜтуючєᴵ, на ᴵмє ꙋ Пилипа приарєштоѵалєᴹ ꙋ п҃нєᴵ Счєниєᴮскоᴵ и сыноѵъ єᴵ, абы до роᶜпраѵы, праᵛноᴵ нє рꙋшали ѵ тисєчи копахъ, которыᴵ арєштъ помєнєная п҃ни Конъстанътиноѵая Счєниєᵛская и сыноѵє єᴵ приєли дєклярацыю тоᴳᴼ збоᴶя ничоᴳᴼ нє рꙋшили до праᵛноᴵ роᶜпраѵы з нєѵєᶜᵀкою сѵоєю. А такъ помєнєныᴵ ѵоᶻныᴵ то, што ѵидєᴸ и спраѵоѵаᴸ, просиᴸ, абы тая єго рєляция, яко и п҃ни Счєнєᵛская, абы тая єᴵ протєᶜтацыᴵя была до книгъ принята. Што ѡтрымаᴸ. 298 зв.

№52. Протєᶜтация ѡᴰ пана Адама Коᴾчєᵛского на п҃на Яна Миколавъского <:>

Року тисєча шєᶜᵀсоᵀ триᴰцаᵀ пятоᴳᴼ, м҃ца ѳєѵраля тринаᴰцатоᴳᴼ д҃ня.

Писалъ и присылаᴸ до мєнє, Яна Ѵитиᴴскоᴳᴼ, поᴰстароᶜтєᴳᴼ // до ѵрядꙋ єго королєѵъскоє милости Житомиᴾского ꙋрожоныᴵ панъ Адамъ Коᴾчєѵъскиᴵ слꙋгꙋ сѵоєго Яна Пороѵъского жалꙋючи и ѡпоѵєдаючи на пна Яна Миколаєѵъского ѵ тотъ способъ, иᴶ року тєпєᴾ идꙋчого тисєча шєᶜᵀсоᵀ триᴰцаᵀ пятоᴳᴼ м҃ца ѳєѵраля ѡдинаᴰцатоᴳᴼ д҃ня, иᴶ, дєᴵ, кгды 299

ѵышъпомєнєного рокȣ м҃ца и д҃ня челяд сѵою пославъ на кгрȣнътъ сѵои ѵласныи Сєлєцкии, постєрєгаючи, абы ѵ нємъ спустошєня ѡд постронъныx маєтностєи нє было. Тамъ жє ѵ томъ моим кгрȣнътє ѵласномъ Сєлєцкомъ границами и копъцами добрє ѡзначоными тая чєлєд моя заставъши до колкодєсятъ ѵозоѵъ з сєла Камєного Бродȣ, дєржаѵы на тотъ час пана Яна Миколаєѵъского, при которыхъ то и пахолъкоѵъ єго ѵласныx, знатъ, на то посланыx до сєми або и болъшєи, которым ѡн самъ лєпєи имєна и прозъѵиска иx ѵѣдаєтъ и ѡныx знаєтъ. Тамъ жє, кгды мои чєлядъникъ на имє Янъ Миткоѵъскии, почал ѡным моѵит, для чого ѵы тȣтъ и за чиим роскazанъємъ ѵ кгрȣнъти пана моєго ѵъєхали, пустошитє и рȣбаєтє. Гдє ѡная чєлядъ напєрѵєи почаѵъши злыми слоѵы доброи славє дотъклиѵыми лъжитъ, сромотитъ, а потымъ подобыѵаѵъши бронєи, тоєстъ шабєлъ, пистолєтов, чєляд мою сичи, бити ис тыми хлопами, которыє южъ дєрєѵа до колкодєсєтъ ѵозоѵъ понакъладали и ѡныx киями нєлютостиѵє побили
299 зв. и поморъдоѵали, // гдє и шляхєтного Яна Митъкоѵъского ѵ рȣкȣ лєѵȣю надъ локътємъ барзо шкодълиѵє шаблєю рану задали, гдє нє ѵѣмъ, єсли єю ѵладънути. Тамъ жє при томъ бою побрали и пограбили конєи пятєро розноє шєрсти куплєныє троє по сорокъ золотыx полъскиx, а дѵоє по тридцати золотыx. С того чєлядъника на имє з Миткоѵъского нагоѵєнъ знєли, которыи коштоѵалъ дєсєтъ копъ грошєи литоѵъскиx, шаблю кȣплєнȣю за золотыx шєстъ, пистолитъ кȣплєныи за дѵадцатъ золотыx, поєс з мишкомъ з ножами коштоѵало золотыx дѵа. А зособна ѵ мѣшку было готоѵыхъ грошєи поѵъдєѵєта золотого, шапъка куплєная за поѵъпєта золотого. А ȣ инъшоє чєляди, тоєстъ Грицъкоѵи, ѵзяли ѡпонъчу габєнȣю, куплєнȣю за ѡдинадцатъ золотыx, шаблю, куплєнȣю за штыри золотыx, поєс з мишкомъ коштоѵалъ полтора золотого, ѵ мишку готоѵыx грошєи полчѵарта золотого, рȣкаѵицы, которыє купилъ за золотыи, кожȣхъ куплєныи за пятъ золотыx; ȣ Ѳєдора ѵзєли жȣпанъ габєныи куплєныи за полъсєма золотого, шаблю, кȣплєнȣю за три золотыx, рȣчъницȣ пташȣю, кȣплєнȣю за дєсєтъ золотыx, шапъкȣ куплєнȣю лисюю за чотыри золотыx; ȣ Матяша ѵзяли доломанъ ѡблочистыи шипотȣхоѵы, которыи коштоѵалъ дѵадцатъ золотыx, шаблю куплєнȣю за полъшоста золотого, пистолитъ кȣплєныи за дєсєтъ золотыx, поєс з мишкомъ из ножємъ ѡдным, тоє коштоѵало полътора золотого, а ѵъ мишкȣ готоѵыx грошєи было полътора золотого. Которыи то так ȣѵєс

грабил тая то чєляд и посланъцы п҃на Яна Миколаεѵъского побраѵъши и
пограбиѵъши до маεтности сєла Камєного Бродȣ ωдѵєзли и ωдпроѵадили
и до рȣкъ панȣ сѵоεмȣ ωддали. А ωнъ то ѵъзяѵъши, до рȣкъ сѵоих на
пожитокъ сѵои // ωбєрнулъ и приѵлащилъ и до того часȣ нє ѵєрнȣлъ и нє 300
ѵорочаεт. Яко жъ панъ Адамъ Корчεѵъский просилъ мєнє, ѵрядȣ, д҃ня
ѵчорайшого приданє ѵозного на ωглєданє того збитъя и зранєнъя
мєноѵаноε εго чєляди. Я εмȣ придалъ ѵозного εнєрала Шимона
Клєѵєцъкого, который тамъ дня ѵчорайшого быѵъши и тых и шкодъ ѵ
порȣбанъю пущи дєрєѵа з чожого такъ на бȣдоѵанъє яко и инншого
ѵшєлякого и зранєнъя збитъя чєлєди, гдє при тожъ протєстацыи такъ
ѵозный ѵышъмєноѵаный ѵыснал! ѵ тыε слоѵа, иж я бȣдȣчи ωт в҃м
приданымъ на спраѵу и потрєбȣ п҃на Адама Коръчєѵъского тамъ жє за
ωказанъεмъ ѵидєломъ пущи дєрєѵа на бȣдоѵанъε зложого порȣбаного ѵ
кгрȣнътє Сєлєцъкомъ праѵє посєрєдъ кгрȣнътȣ большєй пєтисотъ гдємъ
наличилъ а инъшого и нє можємъ зличитъ, яко то ѵ Гȣстъѵини, алє барзо
шкодȣ ѵєликȣю а нєзноснȣю, которыε то порȣбанъε ωного дєрєѵа
мєноѵалъ быт панъ Адамъ Корчєѵъский ωт пана Яна Миколаεвского з сєла
Камєна Брода розными днями а набарзєй подякȣю нє постȣдȣ ωѵо згола
гдє чого ωмалє тєды розмаитыми часы ѵъεжъджаютъ и такъ рȣбаютъ
пос(..?) жє по хѳили и панȣ самомȣ ѵъ εго жъ кгрȣнътє нє бȣдє гдє чого
ѵзятъ, жє южъ такъ барзо спустошили. Ѵидєлємъ тєжъ на шляхєтъном
Янȣ Микоѵъскимъ ранȣ на рȣцє лєѵой шаблєю тятȣю барзо шкодлиѵую
над локътємъ, гдє южъ запєѵнє можєтъ быт каликою, тых дрȣгих
ѵышъмєноѵаную чєляд Грицка, Ѳєдора, Матъяша барзо ωкрȣтънє а
нєлютостиѵε хрыбты, рȣки, ноги киями побито барзо шкодълиѵє, гдє
ранъ тых синих киεѵых на каждом быт по достатъку подобно з них жє на
смєртъ их хотили позабиятъ, которыε залєдѵо што слоѵо промоѵятъ // 300 зв.
такъ их добрє бито, мордоѵано. Котороε то збитъε и змордоѵанє и
зранєнъε тая то чєлядъ мєноѵаная мєнила бити ωд насланцоѵъ пана Яна
Миколаεѵъского с Камєна Брода. А такъ што ѵидєлъ и слышалъ на том
сєε моε сознанъε посполȣ с протєстацыю для записанъя до книг кгродских
житомирских с пєчатъю моεю подаю, просєчи, абы тая рєляцыя с тоεю
протєстацыεю до книг приняты и записаный были. Што ωтрымал.

№53. Протєстацыя ѡд єго п҃на Миколая Ѵилямоѵъкого на пана Ѵацлаѵа Щєрбинȣ.

Рокȣ тисєча шєстсот тридцат пятого, м҃ца ѳєѵраля пєтънадцатог д҃ня.

На ѵрядє кгродскомъ ѵ замъку єго кр мл Житомирскомъ, пєрєдо
мною, Яном Вити нскимъ, подстаростим житомирскимъ, стаѵши ѡбличнє
ȣрожоныи єго мл панъ Миколаи Ѵилямоѵъскии солєнитєр сѵєтчилъ и
протєстоѵалъ сє напротиѵъко ȣрожономȣ панȣ Вацълаѵȣ Щєрбинє,
писароѵи ѡѵърȣцъкомȣ, ѵ тои способъ, иж помєнєныи панъ Щєрбина нє
помънєчи ничого на праѵо посполитоє и ѵины ѵ ним ѡ похъвалъкахъ и
ѡдпоѵєдъникахъ на здороѵъя шляхєцъкиє ѡписанє нє конътєнътȣючи сє
тым, иж протєстȣючомȣ застȣпиѵъши на дорозє ѵ мєстє Ѵильску прєдъ
замъкомъ слȣгȣ єго шляхєтъного Мартина Юрского забилъ и дрȣгих
покаличилъ, ѡ чимъ юж єстъ протєстацыя тȣтъ ѵ кгродє нинєшнимъ
прєзєнътоѵатъ и ѡбъдȣкъцыя того тила ȣчинєна. И надъ то єщє
ȣстаѵичънє прєхѵалъка по розных мєсцах прєд людъми на здороѵъє
пртєстȣючого, яко пєрєдъ тымъ чинилъ и тєпєръ чинитъ и чинитъ нє
пєрєстаѵає, яко жъ и тєпєръ сѵижо рокȣ тєпєрєшнєго тисєча шєстсот
301 тридцат пятого южъ по забитю того слȣги // протєстȣючого и ѡ поранєню
инъшихъ слȣгъ єго публичънє похъѵалъки прєд людъми зацъными
шляхътою, слȣгами княжати єго милости Доминика и прєдъ
ѡбыѵатєлъми ѵилъскими на зъдороѵє протєстȣючого ȣчинилъ
дєклярȣючи сє то суборъдиноѵаѵъши собє кȣпȣ людии, ѵолохоѵъ и
татароѵъ єго милости пана стражъникоѵыхъ, и на домъ наєхатъ и
здороѵъя позбаѵитъ и с хȣдобы знишчитъ протєстȣючого ѡбєцалъ и
публикоѵалъ. Протиѵъко которымъ похъѵалкамъ и такоѵомȣ
нєбєзъпєчєнъстѵу сѵоємȣ и здороѵъя сѵоєго, яко ихъ добы сѵоєи єсми
бытъ того божє ȣхоѵаи ѵиѡлєнътия якая инъширбєкъ такъ на здроѵъю,
яко и на добрымъ мєню ѡдъ помєнєного пана Щєрбины алъбо ѡсобъ
якихъ сȣбордииноѵаныи, алъбо ѵ обронє здороѵъя сѵоєго, што
нєбєзпєчъного и школдлиѵо стат ємȣ, яко и тєпєр сє сѵєтъчилъ и
протєстоѵалъ, хотєчи ѡ то праѵънє с помєнєнымъ паномъ Щєрбиною
чинытъ, якожъ и ѵозъныи єнєралъ шлахєтъныи Раѵъринъ Козълоѵъскии,
прєд которыми то ѡсоби прєд которыми панъ Щєрбина такъ ѡдпоѵєдъ на
протєстȣючого чинилъ. Сознали мяноѵитє панъ Ѳєдор Матисоѵичъ, ѵоитъ
ѵилъскии, и панъ Кголєцъкии и панъ Добростакъскии тȣю дєкълярацыю

панꙋ Щє[р]бинє поѵєдалъ то тєжъ и то[и] ѵо[з]ны[и] ωчєѵи[с]то созъналъ, жє ѵсє, яко сє ѵышъ ѵ протє[с]тацыи помєнило и такиє похъѵалъки ωдъ ты[х] мяноѵаныхъ ωсобъ на протє[с]тꙋючого слыша[л] и тꙋтъ до ѵидомосъти ꙋрядꙋ нинєшънєго доѵє[v]ши, просили, абы тая єго такоѵая рєляцыя была до кни[г] при то[и] протє[с]тацыи принята. Што ω[т]рималъ.

№54 Прєзє[н]тацыя тєла нєбо[ж]чика Ма[р]тина Ю[р]ского прє[з] п҃на Ва[ц]лава Счє[р]бинꙋ забитого.

Рокꙋ тисєча шє[ст]со[т] три[д]ца[т] пято[го] м҃ца ѳєѵраля пєтъна[д]цатого дня.

На ѵрядє кгро[д]скомъ ѵ замъку єго к[р] м[л] Житоми[р]скомъ пєрєдо[м]ною, Яно[м] Вити[н]скимъ, по[д]старо[с]ти[м] // житоми[р]скимъ, станоѵъши ωчєѵи[с]то ꙋрожоны[и] єго м[л] панъ Микола[и] Ѵилямоѵъски[и] прихиляючи сє до протє[с]тацыи сѵоє[и] ѵ кгродє Житоми[р]скимъ ѵ рокꙋ тєпєрєшнимъ тисєча шє[ст]со[т] три[д]ца[т] пятого м҃ца янꙋѵари[и] дѵа[д]цатъ ѵторого д҃ня ω за[с]тупинє дороги и ω покаличєнє слꙋгꙋ єго ѵ мє[с]тє Ѵилъску на пана Ѵацълаѵа Щє[р]бину, писара ωѵърꙋцъко[го], принъцыпала и слꙋгъ єго милости пана Ганъского конъпринъцыпалоѵъ ꙋчинєно[и] итєрꙋмъ сѵє[т]чилъ и [з] жалє[м] протє[с]тоѵалъ сє на ты[х] жє ѵышмяноѵаныхъ ωсобъ пана Щє[р]бину Ѵацълаѵа и чєлядъ єго ємꙋ имєна и на[з]ѵи[с]ка и[х] ѵидомы[х], такъ жє и [с]лꙋгъ єго милости пана Ганъского Тимоѳєя и Ѵасиля Поплаѵъски[х], которы нє ѵєдитъ чи з ꙋмы[с]лꙋ сѵоєго чили тєжъ з ро[с]казанъя чиєго помоцъю нижє[и] мяноѵаного ꙋчинъкꙋ и єкъсъцєса были в то[и] способъ, и[ж] ωдєнъ с ты[х] слꙋгъ мяноѵаны[х] єго мило[с]ти пана Ѵилямоѵъско[го] прє[з] то[го] Щє[р]бинꙋ и єго адъгєрєнътоѵъ посєчоны[и] шляхєтъны[и] панъ Ма[р]тинъ Ю[р]ски[и], шля[х]тичъ с поѵитꙋ Ѵосо(?)кого а ѵоєѵодъстѵа Подъля[с]кого, с такоѵого ωкърꙋтъного а нєлютостиѵого зранєнъя прє[з] пана Ѵацълаѵа Щє[р]бинꙋ и єго мяноѵаны[х] адъгєрєнътоѵъ рокꙋ тєпєрєшнєго тисєча шє[ст]со[т] три[д]ца[т] пятого м҃ца ѳєѵраля ѵпродъ д҃ня сємого зноѵꙋ замъкнꙋлъ и потымъ д҃ня дєсятого с тымъ сѵитомъ ростатъ мꙋсялъ и панꙋ ,огꙋ дꙋха ω[д]далъ. // За чимъ помєнєны[и] єго милость панъ Ѵилямоѵъски[и] прихиляючисє ѵ тымъ до праѵа по[с]политого поꙋтораючи тꙋю сѵоєю протє[с]тацыю ω забитъє того нєбожъчика и рꙋ[с]кого слꙋги сѵоєго покрєѵънымъ нєбожъчикоѵъски[м] и собє самомꙋ с помєнєнымъ принъцыпаломъ и єго адъгєрєнътами и комꙋ би налєжалъ праѵънє

301 зв

302

чинитъ ѵ сȣдє належънымъ ωѳероѵалъ а на ωглєданє и ωбъѵоланє того
тила просилъ мєнє, ȣрядȣ, ω приданє ѵозного, которого на ȣрядъ с
поѵинъности сѵоεи ȣрядоѵои шляхєтного Лаѵърина Козълоѵъского,
εнєрала ѵоεѵодъстѵа Киεѵъского, Ѵолынъского и Браслаѵъского,
придалъ. Которыи то ѵозныи быѵъши ѵпродъ ѵ мєстє Ѵилъскȣ рокȣ тисєча
шєстсот тридцат пятого м҃ца ѳεѵраля дѵєнадцатого д҃ня, кгды тоε тило
забито нєбожъчика Марътина Юрского проѵадєно с костєла Ѵилъского
при бытъности ѵєлю людии шляхты и посполитъстѵа на тои час тамъ
бȣдȣчихъ голосомъ ѵынєслымъ потрыкротъ раз пєрєд костєломъ, дрȣгии
раз пєрєд замъкомъ Ѵилъскимъ и трєтии ωбъѵолалъ, иж тои нєбожчикъ
Юрскии гєтъ забитъ и замордоѵанъ ωд пана Ѵацълаѵа Щєрбины и εго
помочникоѵъ такъжє и слȣгъ εго милости пана Ганъского Тимоѳεя и
Ѵасиля Поплаѵъскихъ, до помочи Щєрбинє приспособлєных до
ѵидомости. А потым того жъ рокȣ дня пятнадцатог м҃ца ѳεѵраля
помєнєныи εго милостъ панъ Ѵилямоѵъскии тутъ до ѵърадȣ нинєшнєго
тоε тило забитого слȣги моεго нєбожъчика Мартина Юрского
прєзєнътєѵалъ и мни, ȣрядоѵи, ωказыѵалъ. Котороε я, ȣрεдъ,
ωгълєдаѵъши на ωѳєкътацыю того жъ εго милости пана Ѵилямоѵъского
того жъ ѵозного ѵышъмяноѵаного Раѵърина Козлоѵъского на ωгълєданє
302 зв. и ωбъѵоланє того тила забитого // придалъ. Которыи то ѵозныи
мяноѵаныи такоѵымъ жє способомъ ѵышъмяноѵанымъ, яко ѵъ Ѵилъскȣ
голосом вынєслым потрикротъ при згромажєню ѵєлю людии такъ шляхты,
яко и посполитстѵа на тои час тамъ бȣдȣчихъ раз ѵ замъкȣ, а дрȣгии пєрєд
замъкомъ, трєтии пєрє цєркѵою сѵєтого Спаса а чєтъѵєртыи и надъзѵычаи
при ѵпȣщєню ѵ гробъ при костєлε Ѵилъскимъ ωбъѵолалъ, иж тои
нєбожъчикъ Мартинъ Юрскии, слȣга εго мл пана Ѵилямоѵъского, εстъ
зранєныи и с того зранєнъя зшоѵъ с того сѵита прεз рȣки Пана Вацълаѵа
Щєрбинȣ принъцыпала и слȣгъ εго мл пана Ганъского Тимоѳия и Ѵасиля
Поплаѵъских, помочъникоѵъ, до ѵидимости ѵсимъ приѵєдълъ. А такъ
просилъ помєнєныи εго милостъ панъ Ѵилямоѵъскии, абы тая εго
протєстацыя и прєзєнътацъя того тила яко и ѵозныи и сѵою рєляцыю и
проклямацыю, абы были до книг нынєшних принята и записана. Што
ωтрымали.

№55. Протєстацыя ωд паноѵъ Сѹсълоѵъ малжонькоѵъ на ихъ мл пана Яна Ѵилчополского и пана Станисълаѵа Побєдинъского.

Рокѹ тисєча шєстсот тридцат пятого м҃ца ѳєѵраля шєстнадцатого д҃ня.

На ѵрядє кгродскомъ ѵ замъку єго кр мл Житомирскомъ пєрєдомною, Яном Витинскимъ, подстаростим житомирскимъ, стаѵъши ωчєѵисто ѹрожоныи панъ Миколаи Сусло сам имєнєм малжонъки сѵоєи Раини Хлѹсоѵичоѵъны ѹскаржалъ сє и ωпоѵєдалъ на их мл пана Яна Ѵилъчополъского, Станислаѵа Побєдинъского, яко єкцєсоров по славънои памєти ѹрожоного нєкгды єго мл пана Рємяна! Хлѹсоѵича и порѹчъника а пана Алєкъсанъдра Мочулского, Станислаѵа Богѹслаѵъского яко ωпєкѹноѵъ и дозирцоѵъ по славънои памєти нєбожъчика такъ жє славъноє памєти пана Рємяна! Хлѹсоѵича, порѹчъника корогѵи єго мл пана Тєωдора Ѵоронича, подъчашого києѵъского, в Москѵє которыи то нєбожъчикъ тою корогѵою заѵєдыѵал // за злєцанєм и праѵє старанєм єго 303
мл <:> п҃на подчашого києѵъского, гдє потиѵал такъ жє и кухєннє ѵ скарбє єго кр<:> мл<:> прєз ѵсю ωкъспєдыцыю ѵоины Московскоє, кгды ж ѵырокъ пански и на тым был жє ωного до хѵалы сѵоєи поѵолат рачил и ѹчинилъ тєстамєнътъ ωстатнєи ѵоли сѵоєи и на ωдданє ѵсєхъ рєчєи ѵєдля рєєстрѹ рѹкою сѵоєю списавши и подписавши и ѵъсєх долгоѵъ сѵоих, гдє ωдно мог такъжє и што самъ былъ ѵинєн на рєєстрах тєстамєнт кони, рыштунъки и ѵшєлякоє ωханъдозтѵо сѵоє злєцил и ѵ моцъ подал п҃нѹ Алєкъсандроѵи Мочулскому, хорѹжому, корогѵи єго мл<:> п҃на подчашого києvского такъ жє тоѵарышоѵи и поѵинному сѵоєму п҃ну Станиславу Богѹславскому вєрєчим им и ѹраючи ω цноти их жє их мл<:> ѵсє ωд мала до ѵєлика до рѹкъ ихъ мл<:> п҃ноѵъ Ѵороничоѵъ, подкоморєму и подчашому зємли Києvскои ѵцалє ωддадутъ, нижъ их мл<:> п҃нъ Мочулскии и панъ Богуславъскии ѵзємъши ѵсє под моцъ сѵою ѵєдля тєстамєнту и ωбєтницы сѵоєи ѵсих рєчии, кони и заслуг нє ωтдали, которых приходило заслуг такъ с почту ротмистроѵъского и с кони тридцатъ шєстъ тисєчии ωсмъдєсятъ золотых полских кухєнъного, золотых чотыреста до нотиѵы, золотыхъ шєсдєсятъ три на почотъ нєбожчиковскии, конєи тридцат приходило скарбу, золотыхъ дєѵєтъсотъ долгоѵъ самыхъ што нєбожчику ѵинны, золотых сємъсотъ ωсмъдєсят дєѵєтъ, алє, снатъ, намоѵу ѹчиниѵъши єго мл<:> п҃нъ

Мочулскии с паномъ Побєдинскимъ и Ѵилчополскым, яко покрєвными
сѵоими а зятями славнои памєти нєкгдыи Мари Хлȣсоѵичовны Сокȣроѵои,
хотєчи мєнє ωд того ωдалит и ѵси рєчи и ωханъдозстѵо конєи и заслуги на
сєбє побратъ, кгды ѵє лѵоѵε з дєкрєту сȣдоѵого комисарского и гєтмана
коронного подѵакротъ наказаноε, абы ωд мала ѵсє п͠нъ Мочулскии ѵєдлє
тєстамєнъту поѵорочал и рєεстрȣ долгоѵъ ѵсєго ωханъдозстѵа списаного
рȣкою нєбожчика пана Рємяна Хлȣсоѵича нє мєл и нє ма? Алє ωны
ȣмыслившы собє а нєѵєрстѵо мнє задаvши, дали мнє рокъ их мл<:> панов
303 зв. сȣдоѵых εго мл<:> // п͠нъ Побєдинскии и Мочулскии и Ѵилчополскии
ωдтяжши м͠нє дєкрєтомъ абым я того на εго мл<:> п͠нȣ Мочулским а
Богуслиѵъским нє доходил, ани рєчєи тыхъ нє ωдбирал и присєгою нє
слухалъ. Алє наказано п͠ну Ѵилчолскому того ѵсєго доходит ωд пана
Мочулского ωтобрат и ωного кѵитоѵат за чим ȣскаржаючи сє до ѵєликъ
шкодъ и криѵъдъ ωд пана Ѵилчополского и п͠на Побєдинъского пришли,
которых собє бытъ мєнуют на три тисєчи золотых ωпроч кони εзных,
которых было ωсмъ. Ѡ што ѵсє п͠нъ Сȣсло з малжонъкою сѵоεю праѵнє
чинит с помєнєными ѵ судє налєжъномъ до ѵсими яко и с кождым зособна
нє занєхат такъ жє и с потомкомъ славъноε памєти Мари Хлусоѵичоvны
Сокуроѵи, гдє тут жє поклодал дєкрєта сȣдоѵъ комысарскии ѵє лѵоѵє□
ѵыданыхъ с подписомъ рȣки сȣдєи ѵосковою п͠на Крȣшєцкого. И просил
помєнєныи протєстуючии, абы тая εго протєстацыя была до книг принята
и записана. Што ωтрымал<::>

№56. Протєтация ωд пана Миколая Счєнεεвского на п͠новъ Костантиновичовъ Счєниεвъских.

Рокȣ тисєча шєстсот тридцат пятого м͠ца ѳεѵраля сємнадцатого д͠ня<:>

На врядε кгродскомъ ѵ замъку εго кр мл Житомирскомъ пєрєдо мною, Миколаεмъ Ѵышполским, намєсникомъ подстаростѵа Житомирского, станоѵъши ωбличнє шляхєтныи панъ Миколаи Ѵасилєѵич Счєниεѵъскии солєнитєр протєстоѵал и жалоѵал сє на шляхєтного п͠на Яна и Григорья Костєнтиноѵичоѵъ Счєнєєvскихъ ω то, ижъ року тєпєрєшнєго тисєча шєстсот тридцат пятого м͠ца ѳεѵраля пєтънадцатого д͠ня, кгды протєстансъ пришєд ѵ домъ брати сѵоεε стрыεчноε шляхєтных Прокопа и

Алє^{к}са^{н}дра Иѵаноѵичо^{в} Счєнєє^{в}ски^{х} // ѵ сєлє Мало^{м} Счєнєєѵє для нєкоторы^{х} по^{т}рεбъ сѵоихъ, ѵо которомъ то дому за^{с}таѵъши протє^{с}танъ^{с} мєноѵаного п҃на Яна и Григо^{р}я Костанътиноѵичо^{ѵ} Счєнєε^{ѵ}скихъ с чєлєдю ихъ дѵо^{р}ною и ^{с} по^{д}даными ихъ сεдячи^{х}, гдє мєноѵаны^{и} п҃нъ Янъ и Григорє^{и} Счєнєєѵъскиε нє маючи до протє^{с}та^{н}са жа^{д}ноε причины, пє^{р}ѵє^{и} слоѵами до^{т}клиѵыми и ȣсчипълиѵыми гонороѵа εго шляхє^{т}скому шкодячи зє^{л}жи^{ѵ}ши, потомъ ѡными до^{л}го сє нє баѵєчи кгѵа^{л}то^{ѵ}нє киε ѵ рȣка^{х} сѵои^{х} маючи ѡными по голоѵє по плєчахъ, по хрыбтє и по рȣка^{х}, и по и^{н}ши^{х} ро^{з}ныхъ мє^{с}цахъ раны синиε спу^{х}лыε кроѵю подєшлыε позадаѵали, а тоε^{ст} мєноѵитє: рана ѡ^{д}на на голоѵє с праѵого боку на^{д} ȣхо^{м}, рана на плєчахъ, ранъ шє^{ст} на хрыбтє ранъ ѡ^{с}мъ на рȣцє праѵо^{и} ѵышє^{и} и нижє^{и} локътя ра^{н} чотыры, а на ^{т}ѵари по^{д} ѡкомъ лєѵы^{м} рана. Што ѵсє протє^{с}та^{н}съ то^{т} жа^{л} и криѵдȣ сѵою пєрєдо мъною, ȣрядо^{м}, ѡпоѵєдаѵъши проси^{л} мєнє ȣрядȣ ѡ придане ѵо^{з}ного на ѡ^{г}лєданє то^{го} кгѵа^{л}то^{ѵ}ного зби^{т}я и ^{з}ранєня сѵоєго. Я, ȣря^{д}, с поѵинъно^{с}ти сѵоεε на то ѡчєѵи^{с}то придаломъ ѵо^{з}ного εнεрала ѵоєѵо^{д}стѵа Киє^{ѵ}ско^{го} шляхє^{т}ного Лаѵрина Ко^{з}ло^{ѵ}ско^{го}, которы^{и} ѵо^{з}ны^{и} на то^{и} спраѵє п҃на Миколая Счєниε^{ѵ}ского бы^{ѵ}ши и тоε ѵсє спраѵиѵъши со^{з}нанє сѵоε ѵ то^{и} спраѵє такоѵоε ȣчини^{л}. Я, Лаѵринъ Ко^{з}ло^{ѵ}ски^{и}, ѵо^{з}ны^{и} εнεра^{л} ѵоεѵо^{д}стѵа Києѵъского со^{з}наѵаю ты^{м} мои^{м} кѵитомъ ку записаню до кни^{г} кгро^{д}ски^{х} житоми^{р}ски^{х}, ижъ року тєпєрєшнєго тисєча шє^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} пятого м҃ца ѳεѵраля шє^{ст}на^{д}цатого дня бȣдȣчи мнє ȣрядо^{ѵ}нє ѵє^{з}ѵаному ѡ^{д} шляхє^{т}но^{го} п҃на Миколая Ѵаси^{л}єѵича Счєнєєѵъского на спраѵȣ а маючи я при собє сторонȣ шля^{х}ту пано^{ѵ} Сєбє^{с}тияна Собєчє^{ѵ}ско^{го} а Крыштоѳа Жири^{ц}кого бы^{л} ε^{с}ми ѵ дому п҃на Даниεля Ѵышпо^{л}ско^{го} на ѳо^{л}ѵа^{р}ку εго ѵ мє^{с}тє ε^{г} к^{р}<:> // м^{л}<:> Житомєрȣ та^{м} жє за ѡказанє^{м} εго и ѡбѵожєнємъ εго самого 304 зв. ѵидєлъ ε^{с}ми на нє^{м} раны, тоεстъ на голоѵє с праѵого боку на^{д} ȣхомъ рана, на плєча^{х} ранъ шє^{ст}, на хрыбтε ранъ ѡ^{с}мъ, на рȣцє праѵо^{и} ѵышє^{и} и нижє^{и} ло^{к}тя ранъ чотыры, а на ^{т}ѵари по^{д} ѡкомъ лєѵы^{м} рана, зна^{т}, киε^{м} сто^{р}чма ȣдарεная, синиε спу^{х}лыε, кроѵю подошлыε, киями битыε. Которыε то кгѵа^{л}то^{ѵ}ноε зби^{т}є и ^{з}ранєнє сѵоε мєноѵаны^{и} п҃нъ Микола^{и} Счєнєє^{ѵ}ски^{и} пєрєдо мъною, ѵо^{з}нымъ, и тоєю стороною шля^{х}тою мєни^{л} быти собє сталоε ѡ^{д} п҃на Яна и Григо^{р}я Ко^{с}тєнътиноѵичоѵъ Счєнє^{в}скихъ способомъ ѵышє^{и} ѵ протє^{с}тацы^{и} ѡписанымъ, ѡ чомъ тая протє^{с}тацыя протє^{с}та^{н}тоѵа по до^{с}та^{т}ку ѡ собε ѡписȣє^{т}. А та^{к} я, ѵо^{з}ны^{и}, што ε^{с}ми слыша^{л}, ѵидє^{л} и

спраѵоѵал сεε праvдиѵоε созманε моε для записаня до книг подаю и ωчєѵисто созмаѵаю. Которая то протєстацыя яко и ωчєѵистоε ѵозного созманє за поданємъ ихъ до книг εст принято и записано<:>

№57. Посєсыя его мл<:> п҃нȣ писарови кгродскомȣ житомєрскомȣ в пасєкȣ и нивли! ωгородъ ωд розныхъ ωсобъ тȣ в Житомєрȣ<::::>

Року тисєча шєстсот тридцат пятого м҃ца ѳεѵраля сємнадцатого дня.

На ѵрядє кгродскомъ ѵ замъку его кр мл Житомирскомъ пєрєдо мъною, Миколаεмъ Ѵышполским намєсникомъ подстаростѵа Житомирского, станоѵъши ωчєѵисто шляхєтныи Янъ Розȣмок Ɛзєрскии, ѵозныи εнєрал ѵоεѵодстѵъ Киεvского, Ѵолынского и Браслаvского ку записаню до книг нинεшнихъ кгродских житомирских созмал тыми слоѵы, иж ωнъ року тєпєрєшнєго тисєча шєстсот тридцат пєрѵого м҃ца аѵгуста
305 дѵадцат ωсмого д҃ня // маючи при при собє дѵох шляхтичов людєи добрыхъ, тоεстъ пана Ɛнъдрєя Трȣшкоѵъского и п҃на Ѵоитεха Рокгалєвского бȣдȣчи ȣжитыи ωд его мл<:> п҃на Михала Карбота, писара кгродского житомирского, напрод был ѵ пасєцє Клима Пилипєнъка, мєсчанина житомирского, и мам ѵ тую пасєку ѵодлуг запису того жъ его мл<:> пна писаря за ωчєѵистымъ и доброѵолнымъ позѵолєнємъ того самого Клима Пилипєнка ȣѵєзалъ и ωнє его мл<:> ѵ посєсыю ѵєсно подал. Потом, приεхаvши до ниѵи Кацȣтынєи, и тои за добролнымъ! и ωчєѵистым поступєнємъ и позѵолєнємъ того Кацюты и сына его Мишка тому жъ п҃нȣ писароѵи ѵ посєсыю ѵєсно подалъ. Стамтол зас ку мясту идȣчи приεхалъ до ωгорода Дєниса Мицєня, мєшчанина житомєрского, куплєного тои ωгородъ тому жъ его мл<:> п҃нȣ писароѵи за поступєнємъ доброѵолнымъ и ωчєѵистым позѵолєнємъ того Диниса ѵ ѵєчную посєсыю подал. Которȣю то рєляцыю сѵою помєнєныи ѵозныи просил, абы до книг нинєишихъ была принята и записана. Што ωтрымал.

Справа №58 записана польською мовою.

№59. Записȣ ωблята ωд пана Тимоѳея Счєниεѵъского панȣ Григороѵи Счєниεѵъскомȣ слȣжачи.

Року тисєча шєстсот тридцат пятого м҃ца ѳεѵраля дѵадцатого д҃ня.

На ѵрядε кгродскомъ ѵ замъку εго кр мл Житомирскомъ прєд нами, Миколаεмъ Ѵышъполским, намєстъником подстаростѵа а Михалом Карбȣтом, писаром, ȣрядниками кгродскими житомирскими стаѵъши ωбличънє шляхєтныи // панъ Григорєи Щєниεѵъскии для записанъя до книг нинєшних подалъ пєроблятом запис εмȣ жъ самомȣ слȣжачии ωд пана Тимоѳєя Щєниεѵъского, просєчи нас, ȣрядȣ, ω принятъε ωнои. А такъ мы, ȣряд, приимуючи там которыи такъ сє ѵ собє маεть. Я, Тимоѳєи Щєниεѵъскии, зознаѵаю и яѵно чиню симъ моим листом доброѵолъным записом продажънымъ кожъдомȣ, кому бы ω томъ ѵѣдати было потрєба, такъ людєм тєпєрєшним, яко и на потом бȣдȣчого ѵѣку людємъ, иж то ѵєдаючи справѵа посполитого жє εсть кажъдомȣ шляхтичоѵи ѵолно εсть добрами сѵоими шаѳоѵати. Тєды и я тєж нє бȣдȣчи ни ωдного намоѵълєныи, ани прилишоныи, толъко доброи ѵоли сѵоεи, продалъ εсми ωбєлъ ѵєчнє, ани чимъ нє попȣшнє часы ѵєчъными и никгды нє мтзоѵными? ωгород сѵои ѵласныи никому ни ѵъ чомъ нє пєнныи и нє заѵєдєныи под листомъ Житомиромъ з одного бокȣ мєжєю εго милости пана Былицъкого, а з дрȣгого Ɛѵъхама Лєпляѵика, мєсчанина житомирского, бȣдȣчии лєжачии которыи за прам слȣшним ωд пана Иѵана Дємидоѵича Счєниεѵъского способом таким жє кȣпным мєлом ȣрожономȣ пану Гордию Счєниεѵъскомȣ, жонє и потомъкомъ счо тоεстъ за суму пнзєи за копъ чотыри грошии литоѵъских, которого ωгорода ѵышмєноѵаныи панъ Гордєи Счєниεѵъскии ωнъ самъ, жона и потомъки εго маютъ ωного ȣжиѵати и яко сѵою ѵласностъю яко хотєчи шаѳоѵати: ωддати, продати, дароѵати, замєнити и на цєркоѵъ божȣю записати, и ѵєдлȣгъ липъшого ȣподобанъя сѵоεго диспоноѵати, такъ яком я сам до того часу дєржалъ и ȣжиѵалъ. А юж ωного часȣ ωного ωгорода ѵєчными часы зрєкаю и южъ до нєго жадноε потрєбы такъ я сам жона и потомъки мои, такъжє близкиε крєвныε в тои продажи моεи жадноε пєрєшкоды // и пєрєнагабанъя ѵстȣпȣ пєрєказы чинити нє маю и нє маютъ и мочи нє маютъ и нє бȣдȣтъ могъли подъ закладомъ дрȣгоε такоѵоε жъ сумы п҃нзєи чотырохъ копъ грошєи литоѵъских и под нагорожєнъεмъ шкодъ на голоε рєчєнъε слоѵо εго и на томъ далъ сє мои листъ доброѵолъныи запис

307 зв.

308

сѵои с пєчатъю и с подъписомъ рȣки сѵоεи такъ тєжъ с пєчатъми и с подъписами рȣкъ людєи зацъныхъ на подъписє рȣкъ ихъ нижєи мяноѵаных и подъписаных даю. Писанъ ѵ Житомирȣ рокȣ тисєча шєстсот тридцат чєтѵєртого м҃ца мая дѵадцатого д҃ня. ȣ того листȣ записȣ пєчатєи притисненых чотыри а подъпис рȣкъ тыми слоѵы: Tymoѳey Szcзeniowsky ręko sѵą usεnie prosзony piecsзętarз od pana Tymoѳея Szcзeniωwskiego Andrзej Astanowieз prosзony pecsзętarз od pana Szcзeniωѵskiego od pana Tymoѳея Mārcin Kosзka rąką prosзony piecsзętarз Ѳloriяn Bohȣsз. Которыи жє то запис ѵєчистоε подажи(!) за поданъεмъ и ωчєѵистымъ призпанємъ ѵышърєчоноε ωсобы а за принятъεмъ нашим ȣрядоѵым ȣѵєс слоѵо ωд слоѵа с початкȣ аж до конъца до книг нинєшних кгродских житомирских εстъ ȣписанъ.

№60. Протεстаци□ ωд паноѵъ Костєнтиновичоѵъ Счєниεѵских на пана Вышъполского и п҃нюю Счєниεѵъскую.

Року тисєча шєстсот тридцат пятого, фєврал□ двадцат шєстого дня.

Писалъ и присылал до ѵрядȣ кгродского замкȣ εго кр мл Житомирского до мєнє Яна Ѵитинского, подстаростєго житомирского, ȣрожоныи панъ Ян Щєниεѵъскии сам ωт сєбє и имєнємъ брати своεε молодшоε Иѵана, Григоря Костєнътиноѵичоѵъ Счєниεѵъских чєрєз шляхєтного Лаѵърина Козълоѵъского, ѵозного єнєрала ѵоεводства Киεѵъского, ωповєдаючи и протєстуючи протиѵъко ȣрожоныхъ пана

308 зв. Даниεля Вышъпольского и паньε Марȣши Ѵышпольского // Тимофєεѵои Счєниεѵскои ѵ тот способъ, ω то иж рокȣ тєпєрєшнєго тисєча шєстсот тридцатъ пятого м҃ца гєнъваря ωсмогонадцат д҃ня мяноѵаныи панъ Данило з прєрєчоною дочкою сѵоεю Тимофєεѵою Щєниεѵъскою братовȣю жалȣючих скоро доѵидаъшисε ω смєрти брата протєстȣючих пана Тимоѳεя Щєниεѵъского, которыи слȣжил з εго мл паномъ ѵоεѵдою киεѵъскимъ паномъ своим и там забитыи зосталъ чєрєз розбоиникоѵъ маєтъност жалуючих рȣхомȣю □ко нє им налєжачȣю чєрєз зошлого нєбожчика Тимоѳє□ Щєниεѵъского, брата их єщє за живота своεго бєз бытности протєстȣючого самого и брати єго молодшоε такъ самых □ко и матъки их з дому и мєшкан□ нєбожъчикоѵъского ѵ мисти Житомирȣ нє слȣшнє нє налєжъныε ѵсє побраѵъши до домȣ сѵоεго ѵ томъ жє мисти Житомирȣ припроѵадилъ и ωнȣю ѵ сєбє маεтъ и ѵъживаεтъ сполнє з

дочкою сѵоεю а братоѵою жалȣючих, тоεстъ мєновитє: грошєи готоѵых золотых польскихъ триста, срибра чарокъ три ѵ них гриѵєнъ дѵє, поεскоѵъ два срибныхъ ѵ ним гриѵєнъ три, ложокъ тȣзинъ срибрєных ȣ них полъшосты гриѵъны, пєрстєнъкоѵъ золотыхъ три важили чырѵоных золотых три, шабля ωпраѵная срєбромъ кошътовала золотыхъ польских пятъдєсятъ, рєндик срибромъ ωпраѵъныи коштоѵалъ золотых польских сорокъ, стрєлбы ωгънистоε штукъ шєстъ, мȣшкєтоѵъ дѵа коштоѵали золотых польских дѵадцатъ пятъ, пистолитоѵъ дѵа коштоѵали золотых польских тридцатъ, рȣчъница пташая коштоѵала золотыхъ польских дєсєти, коротъкая рȣчъница коштоѵала золотыхъ польских ωсмъ, конєи εжджалых троε ωдинъ мрозоѵатыи з ѵорона коштоѵалъ золотыхъ польских польтараста, конєи сиѵых дѵа коштоѵали золотых польских сто, кляча мышата коштоѵала золотых полских тридцат, ѵолоѵъ ωсмъ розноε шєрсти коштоѵали кожъдыи зособна по золотых польских тридцати, короѵъ шєст кожъдая коштоѵала з них по золотых дєсєти, ωзимъкоѵъ дѵанадцєтєро коштоѵали кожъдоε // зособна по золотыхъ пєти ωѵєцъ 309
дѵадцатєро и шєстєро коштоѵали золотых польских шєстдєсят сѵинєи дѵадъцатєро коштоѵали золотыхъ польских сорок, пчолъ ȣлъεѵъ шєстдєсятъ коштоѵалъ кожъдыи по золотых пєти польских. Спраѵы розныє тоεст шєрȣтаны (?) ωдна ωтъ нєбожъчика ωтца жалуючихъ, а другая ωт нєбожъчика брата ихъ Юря Щєниεѵъского дєкрєта трибуналскиε зємскиε киεѵъскиε ω роѵъныи дєлъ з ȣчинъками жалȣючихъ и инших розных спраѵъ дєкрєтоȣъ кгродъских киεѵъских и зємъских з розными ωсобами мамрами такъ жє ωдъ розъныхъ ωсобъ на сȣмы слȣжачиε, а мєноѵитє: запис ωт нєбожъчицы Марȣши Єлъцоѵны Ѵоитєхоѵоε Крошнєѵъскоε на дѵисти золотых польских тот долъгъ. Тєды нєбожчикъ, братъ жалȣючихъ Тимофєи Щєниεѵъскии по смєрти панєε Крошънєѵъскоε ȣ с насъ єε пана Яна Полонъского спраѵиѵъши собє ωтъ нас плєнипотєнъцыю ѵ нєѵидомости нашои мєноѵаного пана Полонъского на капътур прошлыи запозѵалъ и тотъ долъгъ золотыхъ дѵисти спраѵиѵши собє на ним и на сѵои ѵласныи пожитокъ ωбєрнȣлъ, а намъ протєстȣючим и панєи матъцє нашои жадъного гроша нє далъ. Котора□ сȣма нє на ωдного нєбожъчика брата жалȣючихъ налєжала, алє на ѵсихъ протєстȣючих, такъ тєж и кѵитоѵъ ωд розных ωсобъ, которыε спраѵы мамрамы и кѵиты были ѵ нєбожъчика брата жалȣючихъ ѵъ хованъю и тоε панъ Вышъпольскии з дочкою сѵоεю а братоѵою

жалѸючихъ до сєбє побраѵъши ѡ^д^датъ нє хочѸтъ. За которымъ нєѡ^д^данє^м^ спраѵъ мамрамоѵъ и кѵитоѵъ протє^с^тѸючиє мєнѸютъ собє быти шко^д^ на ѡ^с^мъсотъ золоты^х^ польски^х^. А што набо^л^шая мєнованы^и^ панъ Ѵышъпольски^и^ з до^ч^кою сѵоєю а братоѵою жалѸючихъ потомъки нєбо^ж^чика брата жалѸючихъ и ѵъсю маєтънос^т^ рѸхомѸю ѡ^д^ мала до ѵєля нє^с^лѸшнє нєналє^ж^нє и нєпра^ѵ^нє бє^з^ жа^д^ноє ѡпєки и ѡѵъшє^м^ моцъю кгѵальтоѵънє забрали и ѵъ сєбє ѵсю маютъ. А є^с^щє мало на томъ маючи
309 зв. // И тыми ѵышъмєноѵаными криѵдами мнє и брати моє^и^ чинячим и нє конътєнътѸючи^с^ зноѵѸ рокѸ тєпєрєшнє^го^ тисєча шєстъсо^т^ три^д^цатъ пятого мца гєнъѵаря дѵадъца^т^ трєтє^го^ дня мєноѵаны^и^ панъ Данило Вышъпольски^и^ по^с^полѸ з братоѵою жалѸючихъ а до^ч^кою сѵоєю и ^з^ зятємъ сѵоимъ пано^м^ Миколаємъ Ѵасильєѵичо^м^ Счєниєѵъски^м^ и ^с^ сынамы сѵоими Миколаємъ и Сємєномъ Ѵышъпольскими, яко принъцыпалами, и помочъниками сѵоими Адамомъ Жє^р^дє^ц^ки^м^ и инъшими многими помочъниками сѵоими до того Ѹчинъкѹ нижє^и^ при^с^пособлєными, которы^х^ было ч҃лка до тридъцати и далє^и^ самы^м^ и^м^ имєна и на^з^ѵи^с^ка добрє знаємы^х^ и ѵєдомы^х^ з орѸжъємъ ро^з^ны^м^: шабл□ми, мушкєтами, пи^с^толитами и инъшоє стрє^л^бы ро^з^ноє, яко до ѵо^и^ны налєжачоє, мо^ц^но, кгѵальтоѵнє на маєтъно^ст^ нашѸ ѵ сєлє Маломъ Щєниєѵє, прозыѵаємо^м^ Забро^д^ю, до по^д^даны^х^ наши^х^ Пилипа и Грица приєхаѵъши и ѵ оны^х^ чєрє^з^ дѵа дни стоєчи єстъ собє самы^м^ и конє^м^ сѵои^м^ даѵа^т^ казали сино, ѡѵъсы, жита кгѵалътоѵънє брали, грабили, а дрѸгоє на ѵозы з собою брали, шкоды ѵ томъ подъданыхъ жалѸючимъ золотыхъ на шє^ст^дєся^т^ ѵчинили, а кгды протє^с^тѸючи^и^, мєноѵаны^и^ панъ Янъ Щєниєѵъски^и^ на заѵтрє^и^, тоє^ст^ д҃ня дѵа^д^ца^т^ ѡ^с^мого м҃ца гєнъѵаря ѵзяѵъши з собою во^з^ного єнєрала ѵоєѵо^д^стѵа Києѵского шл□хєтъного Лаѵрина Ко^з^лоѵъского и^з^ шл□хтою пано^м^ Васи^л^ємъ Нєѵъмири^ц^ки^м^ а паномъ Иѵаномъ Ходако^ѵ^ски^м^ пришолъ до подъданы^х^ сѵоихъ Пилипа и Гри^ц^ка, ѵ которы^х^ мєноѵаного пана Ѵышъпольско^го^ зо ѵсими тыми принцыпалами и помо^ч^никами за^с^таѵъши пыта^л^ и^х^ способо^м^ при□тє^л^ски^м^, дл□ чого бы таки^и^ наєзъдъ, кгѵальтъ и грабєжи по^д^даны^м^ протє^с^тѸючи^м^ чинили. Та^м^ жє мєноѵаны^и^ панъ Ѵышъпольски^и^ нє ро^з^мы^с^лнє нє ѡбачънє прєпомнє^ѵ^ши срокго^с^тъ праѵа по^с^полито^го^ и ѵины ѵ ни^м^ ѡписаны^х^
310 протє^с^тѸючого слоѵами нєпоцътиѵыми золъжиѵши шаблями, корьдами // сєкъли и плазами били. А тоєстъ мєноѵитє: ранъ на рѸцє лєѵо^и^ дѵи шаблєю тяты^х^, на нози праѵо^и^ рана тятая шаблєю чєрє^з^ пальцы, на тѵари

плазомъ бытых ранъ чотыри, на хрыбтє, на плєчах ранъ синихъ спѹхълых ки□ми, плазмами (!) бытых до дѵадцати. А кгды протєстѹючии ωт подъданых сѵоих до домѹ ѹходилъ, тамъ жє хотєчи єго ω смєртъ приправити з мѹшкєтоѵъ и пистолитоѵъ килъко ѵыстрєлиѵши за ним гонили и єщє самъ панъ Ѵышпольскии тымъ сє нє контєнътѹючи ωтпоѵєди и похъѵалъки з сынами сѵоими на здороѵъє нас самых протєстѹючих и подъданых наших такъ битъємъ, □ко и грабєжами моѵєчи то, жє єсли ωкор ѵамъ злє ѹчинилъ ѵас наєжъджалъ, заби□лъ, палилъ и маєтъность ѵашѹ грабилъ, алє мы єсчє бѹдємо гѹршиє, нєхаи сє ωд нас ωни тотъ на сєбє пєѵнє сподєѵаютъ. Што ѵсє подаѵца тоє протєстацыи пєрєдо мъною, ѵр□домъ, ωпоѵєдаѵъши имєнєм протєстѹючого самого и имєнємъ брати єго молодъшоє зостаѵиѵъши ωднакъ ѵолънѹю по праѵѹ тоє протєстацыи, єсли бы того была потрєба або и на инъшоє ѹчинєнъє сознанъє сѵоє ѵ тои спраѵє протєстѹючого такоѵым способом ѹчинилъ. Я, Лаѵъринъ Козлоѵъскии, ѵозныи єнєралъ ѵоєѵодстѵа києѵъского, сознаѵаю тым моим кѵитомъ кѹ записанъю до книг кгродъских житомирских, иж рокѹ тєпєрєшнєго тисєча шєстъсотъ тридцат п□того м҃ца гєнъѵара дѵадцатъ ωсмого д҃н□ бѹдѹчи мнє ѵр□доѵънє ѵозномѹ ωт пана Яна Щєниєѵъского а маючи □ при соби сторонѹ шл□хтѹ п҃на Ѵасилъ□ Нєѵъмирицкого а п҃номъ Иѵаномъ Ходакоѵъскимъ былъ єсми ѵ сєлє Маломъ Щєниєѵє, прозыѵаємомъ Забродю ѵ домѹ панєи Конъстанътиноѵоє Щєниєѵъскоє, матъки єго (…) самого тамъ жє за ωказанъємъ самого п҃на Яна Щєниєѵъского ѵидєлъ єсми на нєм раны, тоєстъ мєноѵитє: на рѹцє лиѵои ранъ дѵи шаблєю т□тыхъ, на нози праѵои чєрєз палъцы рана шаблєю тятая, на тѵари // з обох бокоѵъ ранъ чотыри 310 зв.
плазомъ бытых, на хрыбтє, на плєчахъ ранъ до дѵадцати ки□ми, плазами битыхъ. Котороє то кгѵалътоѵъноє збитъє и зранєнъє сѵоє мєноѵаныи панъ Ян Щєниєѵъскии пєрєдо мною ѵозным и шл□хтою мєноѵалъ быти собє сталоє ωд пана Данила Вышъполъского и инъших принъцыпалов и помочъникоѵъ єго ѵидєлъ єсми тєжъ с тым жє мєноѵаным паном Ѵышъполъским ч҃лока до тридцати и далєи ѹ подданых єго Пилипа и Грица господою сто□чихъ такъ слѹжалыхъ, яко и инъшихъ рознихъ людєи, маючи ѵ рѹках сѵоихъ розноє ωрѹжъє, ω чомъ тєстацыя их ширєи ѵ собє ωписѹєтъ. А такъ Я, ѵозныи, при чом єсми былъ, што слышалъ и ѵидєлъ сєє праѵъдиѵоє сознанє сѵоє с пєчатю сѵоєю ку записанъю до книг подаю

и ωчєѵисто созънаѵаю. И просилъ мєноѵаныи ѵозъныи, абы та□ ѵєрхъмєноѵана□ протєстацы яко и εго созънанъε до книг принято и записано было. Яко жъ εстъ записано.

№ 61 Протєстацы□ з рεляцыεю возного ωд пана Яна Счєниεѵъского на пана Миколая Василъεѵича Счєниεѵъского.

Року тисєча шєстсот тридцат пятого, фєврал□ двадцат шєстого дня.

До ѵрядȣ кгродского замъкȣ εго кр мл Житомирского писалъ и присылалъ до мєнє Яна Ѵитинъского, подъстаростєго житомирского, ȣрожоныи панъ Янъ Счєниεѵскии, ωпоѵєдаючи и протєстȣючи сє чєрєз шл□хєтъного Лаѵърина Козълоѵского, возного εнєрала ѵоεѵодстѵа Киεѵского на ȣрожоного пана Микола□ Ѵасилъεѵича Счєниεѵъского ѵ тот способъ ω то, иж рокȣ тєпєрєшнєго тисєча шєстсот тридцат пятого фєѵрал□ дєвятого, кгды протєстȣючии былъ ѵ домȣ брати сѵоεє стрынєчноε паноѵъ Прокопа и Алєкъсанъдра Иѵаноѵичоѵъ
311 Щєниєѵъскихъ ѵ сєлє Маломъ Щєниεѵє, прозыѵаεмомъ Забродю, // для нєкоторыхъ потрєбъ сѵоихъ сєдилъ спокоинє, □ко ч҃лоѵєкъ бєзпєчныи, никомȣ ничого нє ѵинъныи, брони жадъноε при собє нє маючи, тамъ жє мєноѵаныи панъ Миколаи Счєниεѵъскии прєпомънєѵъши срокгости праѵа посполитого и ѵины ѵ нємъ ωписаныε нє маючи жадъноε потрєбы, пришєдъши, протєстȣючого, □ко хотєчи лжил, сромотил, а кгды протєстȣючии прагнȣчи собє поко□ с того домȣ сѵоεго ωдходилъ, тамъ жє мєноѵаныи панъ Миколаи Счєниεѵъскии, ѵыпадъши за мъною на подъѵорє с чєлєдю сѵоεю εмѵ самомȣ имєнъ и назѵискъ добрє вєдомых, самъ до шабли сє порѵаѵъши на протєстȣючого ωнȣю тялъ и, знатъ, жє з запалъчлиѵости та□ шабл□ в рукax εго ѵиѵинȣла ωнȣю плазомъ чєрєз тѵар з лиѵого бокȣ моцю кгѵалътоѵънє ȣдарил, ранȣ синюю спȣхлȣю кроѵъю подошлою задалъ, а потом чєляд εго киями по хрыбтȣ, по плєчах и по рȣках ранъ синихъ спȣхълых кроȣъю подошлых нємало позадаѵали, а тоεстъ мєноѵитє: на голоѵє ранъ три киεмъ битых, на хрыбти ранъ пятъ синих спȣхълыхъ киεмъ битыхъ, на плєчахъ и на рȣках ранъ шєст киεмъ битыхъ кроѵъю подошлыхъ. Што ѵсє подаѵца тоε протєстацыи имєнєм протєстанъса ωпоѵєдаѵъши пєрєдо мъною, ѵрядомъ, созънанъε сѵоε ѵ тои спраѵє жалȣючого такоѵоε ȣчинилъ. Я, Лаѵъринъ Козлоѵъскии, ѵозныи εнєралъ ѵоεѵодъстѵа Киεѵъского, сознаѵаю тым моим кѵитомъ кȣ

записанъю до кни^{г} кгро^{д}ски^{х} Житоми^{р}скихъ, и^{ж} рокȣ тєпєрєшнєго, тисєча шєстъсотъ три^{д}цатъ п□ттого, м҃ца фєѵрал□ дѵана^{д}цато^{го} дн□ бȣдȣчи мнє ѵрадо^{v}нє во^{з}ѵаномȣ ѡтъ ȣрожоного пана Яна Щєниєѵъского а маючи при собє сторонȣ шл□хтȣ пано^{v} Стєфана Крȣпє^{ц}кого а Фєдора Пиханъского было^{м} ѵ сєлє Мало^{м} Щєниєѵє, прозыѵаємомъ Забродъю ѵ домȣ панєє Костанътиноѵоє Щєниєѵъскоє, матъки пана Яна Щєниєѵъско^{го} и єго самого такъ жє за ѡказанъємъ и ѡбъѵожєнъємъ само єго ѵидєлъ єсми на нємъ ранъ ѡ^{д}нȣ на тъѵари з лиѵо^{го} бокȣ, знатъ, шаблєю плазомъ битȣю, на голоѵи ранъ три киємъ бытыхъ, на хърыбти ранъ пять синихъ
спухълы^{х} // киємъ биты^{х}, на плєча^{х}, на рȣка^{х} ранъ ши^{ст}, знатъ, киємъ 311 зв.
биты^{х} сини^{х} спȣхълы^{х} кроѵъю подошлы^{х}. Котороє то кгѵалътоѵъноє збитъє и ^{з}ранєнъє сѵоє мєноѵаны^{и} панъ Янъ Щєниєѵъски^{и} пєрєдо мъною ѵо^{з}ны^{м} и ^{с}тороною шл□хътою мєни^{л} быти собє сталоє ѡ^{т} пана Микола□ Ѵасилъєѵича Щєниєѵъского ѵ сєлє Маломъ Щєниєѵє ѵ домȣ бра^{т}и єго паноѵъ Прокопа и Алєкъсанъдра Иѵаноѵичоѵъ Счєниєѵъскихъ рокȣ м҃ца и дн□ способо^{м} ѵышє^{и} ѵ протє^{с}тацы^{и} єго ѡписаны^{м}. А такъ □, ѵо^{з}ны^{и}, што єсми ѵидєлъ и ^{с}лышалъ, сєє праѵъдиѵоє со^{з}нанъє моє дл□ записанъ□ до кни^{г} с пєчатъю сѵоєю подаю и ѡчєѵи^{с}то со^{з}наѵаю. И просилъ подаѵъца тоє протє^{с}тацыи, абы тая протє^{с}тацыя, яко и єго со^{з}нанъє до кни^{г} было принято и записано. Што ѡтрымалъ.

№ 62[*]

Року тисєча шє^{ст}со^{т} три^{д}ца^{т} пято^{го}, фєврал□ два^{д}ца^{т} сємого дня.

На ѵр□дє кгро^{д}ски^{м} ѵ замъкȣ єго к^{р} м^{л} Житоми^{р}скимъ пєрєдо мъною, Яно^{м} Ѵитинъски^{м}, подъстаро^{с}тимъ житоми^{р}ски^{м}, ȣрожоны^{и} єго м^{л} панъ Сча^{с}ны^{и} Тишкєѵи^{ч}, якъ скоро до здороѵъ□ липъшого пришолъ, понєѵа^{ж} инърєцєкътȣ за сєгъны^{м} и ѡкрȣтъны^{м} болємъ нє мо^{г}лъ протє^{с}тацыи чинитъ, протє^{с}тоѵалъ сє и жалоблиѵє ѡпоѵєдалъ на єго мило^{с}ти пана Крышътопха Камєнєцъкого ѡ то, и^{ж} єго милостъ панъ Камєнски^{и}! ѡ^{с}ѵєтъчаючи сє анимȣшъ сѵо^{и} ѵынє^{с}ли ȣѵєдєны^{и} ро^{з}ныє криѵды ѵ пода^{р}стѵȣ бчо^{л} ѵ кгрȣнътє єго мило^{с}ти пана Абрама Тишкєѵича
Ѵарєѵъскимъ ѵ забраню мєдȣ ѵ побытъю и ѵ грабєжу подъданы^{х} // 312
Ѵарєѵъски^{х} чинилъ, кгдымъ ѵ рокȣ тєпєръ близъко пришлы^{м} жиючи

[*] Назва справи відсутня, натомість – остання фраза попередньої, виділена як заголовок.

шєстъсотъ тридцатымъ четъѵєртымъ ѵ дєнъ нарожєнъя пана а баѵитєля нашого понєшъ понє скос (?) ѵола єє мл панюю матъкȣ бєз бытъностти на тот час пана ωтца моєго до господы проѵадилъ, тєды єго милость панъ Камєнъскии з ѵынєслым якимъсъ анимȣшємъ сѵоимъ ȣѵєдъшисє а из слȣгами и с чєлєдю сѵоєю присспособиѵъши сє и намоѵиѵъши мнє чолоѵика нєѵинъного покоємъ праѵа посполитого ȣбєзпєчоного, ѵыходєчи ѵ форцє с костєла ѵ Чорнобылю, кгдым проѵадилъ єє мл панюю матъкȣ мою ȣмысльнє, значънє и потȣжънє на ωбєлъжєнє єи милости панєи матъки моєи єго мл пана ωтца моєго и мєнє самого потрȣтилъ мєнє, а потымъ шабли заразъ добыѵъши, и с чєлядю сѵоєю<,> самопятъ<,> погардиѵъши праѵо посполитоє и ѵины ѵ ним ωписаныє, на мєнє нападлъ и раны тятыє, крыѵаѵыє над ωком праѵым ωднȣ, а дрȣгȣю ѵ рȣкȣ праѵȣю ѵ палєц задалъ. И ωд того анимȣшȣ сѵоєго ѵынєрлого (!), которым ωстатънєє нєбєспєчєнъстѵо здороѵъя хотилъ приправѵитъ лєдъѵо за прибытъємъ заразъ єго милости пана Паѵъла Сапєги и инъших людии зацъных погамоѵалъ и дл□ которых ωгълєданъ□ раз придаломъ ѵозного єнєрала, которыи на ѵър□дє пєрєдо мъною, стаѵъши, такую рєл□цыю ȣчинилъ: Я, Лаѵъринъ Козловскии, ѵозныи єнєралъ ѵоєѵодстѵа Києѵъского чиню □ѵно тоєю рєл□цыєю моєю, иж ѵ рокȣ тєпєрєшним тисєча шєстсот тридцат п□тым м҃ца гєнѵара п□того дн□ за приданєм ȣр□доѵымъ ѵидєломъ раны т□тыє кроѵаѵыє на єго мл панȣ Счасным Тишкєѵичȣ ωднȣ т□тую ωбличнȣю на тили над ωком праѵым, а дрȣгȣю ранȣ так жє т□тую крыѵаѵво на палцȣ праѵоє рȣки. Которыє раны способом ѵыжєи ѵ
312 зв. протєстацыи описанымъ // заданы собє бытъ ωпоѵєдал єго мл панъ Щасныи Тишкєѵич ωд єго мл пана Крыштофа Камєнского просєчи, абы то дл□ памєти до книг было записано. Што єст записано.

№ 63. Протєстацыя з рєляцыєю возного ωд пана Яцъка Нєдашковского и ωтца и матки єго на Хомȣ Нєдашкоѵъского.

Рокȣ тисєча шєстсот тридцат пятого, м҃ца фєѵраля дѵадцат сємого дня.

На ѵрядє кгродским ѵ замкȣ єго кр мл Житомирским пєрєдо мною, Яном Ѵитинским, подстаростим житомирским становши ωбличнє шляхєтныи пан Яцъко Гаѵърилоѵич Нєдашкоѵъскии сам ωд сєбє и имєнєм ωтца сѵоєго и матки, шл□хєтных панов Гаѵрила Грицкєѵича, ωтца матки сѵоєє Ѡвдоти Скȣратоѵъны Нєдашковскоє Мари Дидковского ωпоѵєдалъ и протєстовалъ сє протиѵъко шл□хєтномȣ панȣ Хомє Нєдашкоѵичȣ, ωтцȣ и сыном єго

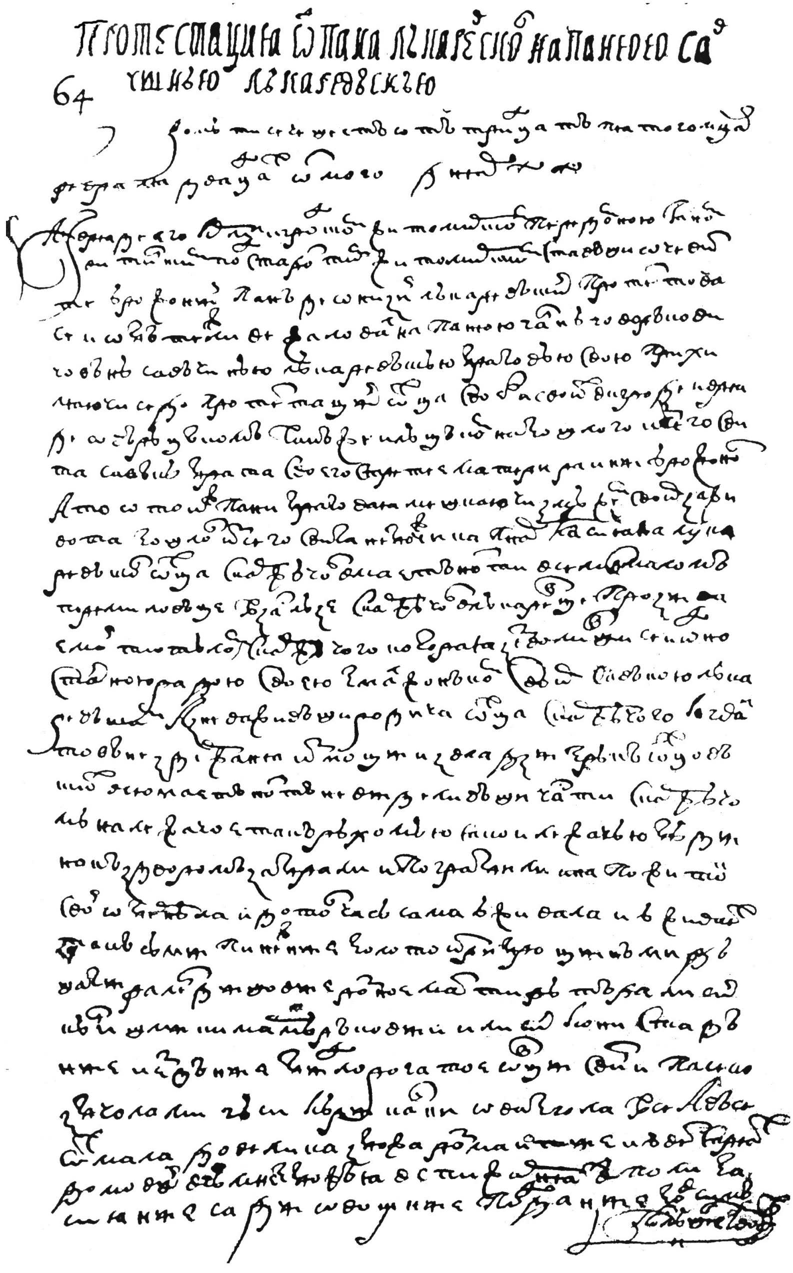
Кѹзме и Иvанѹ и Потапѹ Нєдашкоvъскиᵐ v тотъ способъ …? то иж рокѹ тєпєрєшнєго тисєча шєстсот тридцат пятого, м҃ца фєvраля сємогонадцат дня мєноvаныи пан Хома Нєдашкоvъскии, нє вєдати для которое причины, ωvшєм знєvажиvъши собє и лєгцє поvажиvъши срокгость праvа посполитого и vины v нєм ωписаныє бєз дан□ жадноє причины моцъю и кгvалтоvънє насълаvъши на дом ωтца моєго, матьки моєє и мєнє самого v сєлє нашом спольном Нєдашках мєноvаныи пан Хома Нєдашкоvскии сыноv своих з чєлєдю своєю дvорною и с помочъниками своими, которых было чоловика v личбє дvадцат, самым им иамєн иназvиськъ добрє vєдомых и знаємых з орѹжємъ розным стрєлъбою ωгнистою, шаблями, ωбѹхами и киями, которыє то насланцы з vласного росказаня посланя и vидомости мєноvаного п҃на // Хомы Анъдриєvича Нєдашкоvъского, ωтца своєго, нас самых протєстѹючих побили и поранили раны синиє, кроvю подошлыє по розных мисцах нємало позадаvали, которыє то раны кождая ωсобливє и каждои ωсобє нижєи v рєляцыи мєноvаны бѹдѹт. При котором то кгvалтоvъном наєханю на дом нас протєстѹючих збожя нашого vласного v способъ грабєжѹ побрали. А тоєст мєноvитє: жита кѹпъ тридцат, ωvъса копъ сорокъ, сина vозоvъ пятдєсят, жита – копѹ кожъдѹю рафѹючи по дvа золотых польских, ωvєс – копѹ по золотом, а сина воз кождыи – по дvа золотых полских. Которое то vсє збожє, □ко и сино, кгvалтовнє побраvши и пограбивши тотъ мєноvаныи панъ Хома Анъдрєєvич Нєдашкоvскии сыном и чєл□ди своєи дvорнои и помочником своим тамъ жє и vъ томъ жє сєлє Нєдашках до дvора своєго казал припроvадиvши кѹ пожитькѹ своємѹ vласномѹ ωбєрнѹли и приvлащили. Што vсє пєрєдо мною, vрядом, протєстѹючии имєнєм ωтца, матки, яко своим имєнєм, жоны своєє ωпоvєдиvши на доvоди, скаржєн□ тоє протєстацыи стаvил vозного єнєрала vоєvодства Києvъского шл□хєтного Томаша Домаризского, которыи то vозныи тамъ бывши, то всє спраvиvши, сознанє своє v тои мєрє такоvым способом ѹчинилъ. Я, Томашъ Домарицкии, vозныи єнєралъ vоєvодства Києvъского сознаvаю тым моим кvитом кѹ записаню до книг кгродских Житомирских, иж рокѹ тєпєрєшнєго тисєча шєстсот тридцат пятого фєvраля дєvєтнадцатого дня трафило ми сє быти бытшими спраvами шляхєцкими на с Полєсю. Єдѹчи чєрєз сєло Нєдашки, ночоvал єсми v домѹ шляхєтного 313 зв.
п҃на Гаvрила Грицкоvича Нєдашкоvского // и сына єго Яцка Нєдашкоvского там жє пєрєдо мною, vозным, которого часѹ при□тєлє их были v домѹ их шл□хта, паноvє Ѡнанка, Иvан Ѡлєшкоvичи Нєдашкоvскиє, а за казанєм и ωбvожєнєм напєрvєи самого п҃на Гаvрила Нєдашкоvского vидєл єсми на нєм раны, тоєст на плєчах и на хрыбъти ран

дєvєт синиє, спѹхлыє, кроvю подошлыє, на жони того п҃на Гаvрила Ѡvъдоти Скѹратоvнє Нєдашковскои на плєчах ѡбоих и на рѹках vышєи и нижєи кости ранъ ѡсим, на сынѹ єго п҃нѹ Яцкѹ Гаврилоvичѹ Нєдашковским на голоvє над ѹхом праvым ран три, а на рѹцє праvои нижєи плєча на локъти ранъ п□тъ, на жони єго панєи Мари Дидкоvского Нєдашкоvскои на плєчах и хрыбътє ран шєст, а на руках ѡбоих нижєи локът□ по зап□тъю ранъ чотыри. Тыє vси раны на тых всих ѡсобах vєрхѹ мєноvаных vидєл єсми синиє спѹхлыє, кроvю подошлыє, знат, жє шабл□ми, плазами, ѡбѹхами и ки□ми битыє. Котороє то къvалътоvъноє збитє и зранєнє сvоє vєрхѹ мєноvаныє ѡсобы пєрєдо мною, vозным и тоє стороною шл□хтою, при□тєлми сvоими мєнили собє быт ѡд шл□хєтныхъ п҃на Хомы Анъдрєєvича, ѡтца и сынов єго Кѹзмы, Иvана и Потапа Нєдашковских при наєздє кгvалтовномъ на дом их v сєлє Нєдашкох, при котором то кгvалтоvъном наєханю на дом сvои мєноvаныє паноvє Нєдашковскиє Гаvрило и Яцко мєноvали собє быт v способъ грабєжѹ побранъє збож□ и сина з домѹ ѡтца сvоєго и сєбє самого. Ѡ чом протєстацы□, которого часѹ, рокѹ, м҃ца и дн□ v тои спраvє их vчинєн□ ширєи v собє ѡписѹєтъ. А такъ я, возныи, што єсми слышал и vидєлъ то vсє праvдиvє дл□ записан□ до книг с пєчатю сvоєю подаю и ѡчєvисто сознаvаю. И просил подавца тоє протєстацыи, абы ѡна зостаvиvши ѡднакъ vолнѹю по праvѹ єи єсмє бы того потрєба была инакшоє єи, а vозныи ѡ сvоє сознанє, абы то до книг прин□то и записано было. Што ѡтрымали.

314 № 64. // Протєстацыя ѡд пана Лукарєvского на панюю Саvчыную Лукарєvъскую.

Року тисєча шєстъсотъ тридцатъ пятого м҃ца фєvраля дvадцєт ѡсмого д҃ня.

На vрядє єго кр мл кгродском житомирском пєрєдо мною, Яном Vитинским, подстаростим житомирским, стаvъши ѡчєvистє урожоныи панъ Дєѡнизии Лукарєvъскии протєстовал сє и ѡбътєжлиvє жалоvал на панюю Ганну Гоvоръкоvичовъну Саvъчиную Лукакрєvъскую, братоvую сvою, прихиляючи сє до протєстацыи ѡтца сvоєго и сvоих v кгродє v vрядє ѡvъруцъкомъ тимъ жє луцъком на зошлого из сєго сvита Саvъку, брата сvоєго с трєтєє матєри Раины урожоного. А то ѡ то, иж пани братоvая,

Аркуш 314 із справи за 1635 р.

мєшкаючи з мужєм сѵоим за жиѵота зошлого из сєго сѵита нєбожчика п҃на Касияна Лукарєѵъского, ωтца скаржучого, ѵ маєтности ѵ сєли в Маломъ Пєрємилоѵъцє в заслузє скаржучого ѵ Лукарєвцє, прозыѵаємои титулом скаржачого, которая зєзѵоливши сє и ωдностаиною радою сѵоєю з малжонъком сѵоим Саѵъкою Лукарєѵъским, а нє ѵажиѵъши родича ωтца скаржучого кгѵалтоѵънє здєржаня из моцы и з ѵладзы з рукъ ωтцоѵъских ѵсю маєтностъ нє ѵыдилиѵъши части скаржучому налєжачоє такъ рухомую, яко и лєжачую будынокъ з дѵоромъ забрали и пограбили и на пожиток сѵои ωбєрнула и до того часу сама ужиѵала и ужиѵаєт: такъ сумы пинєжныє золото и срибло, цынъ, мидъ, шаты фалєндышоѵыє розноє масти, футъра лисии, кунни, шлыки мармуръкоѵыи и лисии, кони стадъныє и єздныє, быдло рогатоє, ωвцы, сѵинни, пасєка з бчолами, гуси, куры, качки ωѵа згола усє а ѵъсє ωт мала до ѵєлика збожа розмаитыє и уѵєс ярявст? домоѵыи ѵ гумнє збожя и спижарнях, ѵ поли засияныє сады оѵощныє,
314 зв. подданыє зо ѵсимъ послушєнствѵом // послушєнъстѵомъ и пожитъками з дѵоромъ и будоѵанємъ на сєбє ωбєрнули и суда бит за тую Лукарєѵъку дєржали и тєпєр дєржатъ ку пожитку сѵоєму ωбєрнула за заслуги скаржучого з дида с прадида и стыя скаржучого зошлого с того сѵита пна Харка Лукарєѵъского усє ωдписую записом тєстамєнътом ωтъ стрыя скаржочого такъ маєтностъ лєжачую, яко тєжъ и рухомую на тотъ жє час ѵ тои жє Лукарєѵъцє, а скоро по смєрти стрыя скаржучого нєбожъчика п҃на Харка Лукарєѵъского нє налєжънє забрала сумы пинєжныє золото и срибло, цынъ, мид, шаты, фотра! лисии, шлыкъ марморъкоѵыи, збожа ѵ гумънє и спижарнях молочєныє и ѵъ поли засияныє и на доѵъгахъ на розных людєх и ωсобах и на довгах сумы п҃нжныє, кромъ тот, што забраѵ панъ Красюѵскии до Дубъна маєтност нє втручаючи тот до забрання а то на сорокъ тисєчєи забрала. А рухомыхъ рєчии по ωтцы скаржучого на частъ нє ѵыдєлєную ѵ золотє и сумах п҃нжных срѣбрє, шатах, конєх быдлє, збожях на дѵадъцатъ пятъ тисєчии золотых полских на тои жє час и ѵънєсєнє матъки и стрыянки скаржучого такъ ωт сум п҃нжных яко тєж и золотє, срѣбрє, цынѣ, мѣды, шат, конєх, быдлє рогатом, ωѵъцы сѵинни ѵсєго сумою кладєтъ собѣ скаржучии шєст тисєчєи золотыхъ полъских. То ѵсє ѵзяла и на пожитокъ сѵои ωбєрнула, а скаржучому ѵыдєлити и ωтдати нє хотєла, яко то прозрєємо людии такъ духоѵъных, яко и зацыных сѵєтъских на сто кротъ напоминал и ѵъпоминалъ сє такъ самого за жиѵота яко …мую

панюю братовою, абы ѵыдєлила такъ по ω^{т}цѣ яко и по стрыю, по матьцє
и по ^{с}трыянъцє забруную маєтно^{с}тъ нє належънє и лєжачою маєтность
сєю Лукарєѵъку и судо бича ω^{т} часу и ли^{ст} ска^{р}жучи^{и} нє // мала нє зажиѵа 315
нє ѵътручаючи ѵ то рухомы^{х} рєчи^{и} шкоды соби мєня^{т} быти ѵ лєжачо^{и}
маε^{т}но^{с}ти на дѵа^{д}цать тисєчє^{и} золоты^{х} полъски^{х}. А по тымъ с
помочъниками сѵоими с пано^{м} Стєфано^{м} Ро^{с}топъчєю, ωтъчимомъ
сѵоимъ, ротъми^{с}тромъ стрєлєцъкимъ, которы^{и} и^{з} стрєлъцами до ки^{л}ко
дєсять кони^{и} ѵзяѵши и^{з} собою наεхаѵъши до дѵора ω^{т}ца ска^{р}жучого до
сєла Малоє Пєрємилоѵъки, прозыѵаεмоε Пєрємилоѵъки та^{м} жє уѵ ω^{т}ца
ска^{р}жучого и ω^{с}татокъ маєтъности забрала и до Радоѵа ωдъпроѵадила до
ωтъчима сѵоєго и до матъки. А самого ωтъца ска^{р}жучого гонєчи сє за
нимъ ажъ до ѵоды до ри^{ч}ки ѵогънали, яко то ширє^{и} по до^{с}татъку
ω^{т}цоѵъская протє^{с}тацѣя у собѣ ωписуєтъ, яко то ска^{р}жучи^{и} ωфєруючи сє
ω ^{ѵ}сє праѵънє чинити а яко тєжъ ска^{р}жучи^{и} узяѵъши пєѵъную вѣдомостъ
жє зошлы^{и} Саѵъка, братъ, сходячи и^{з} сєго сѵита чинилъ тєстамє^{н}тъ нє
налєжъны^{х} и нє покрєѵъныхъ ωпєкунами назъначилъ а прирожоного
брата сѵоєго надъ праѵа по^{с}политоε ωписалъ мєнуючи быти нѣякиε^{с}
протиѵъко собѣ уразы. А то жє забралъ маєтъностъ ска^{р}жучому нє
налєжънє, яко сє ѵышє^{и} помєнило го^{с}ти нє ѵыдєлиѵъши по ω^{т}цѣ
И^{с}пакоѵи(!) такъ жє и лєжачою маε^{т}но^{с}тъ за^{с}лугу ска^{р}жучого в то^{т}
способъ уразу собє маючи ω^{т}римуε^{т} а ска^{р}жучи^{и}, прихиляючисє до праѵа
по^{с}полито^{го} ω то ωфєруючисє праѵънє такъ с тыми ωпєкунами, яко тєжъ
и ^{з} братоюю(!) у суду налєжъно^{м} чинити ω ѵъсє такъ ω забра^{н}є
маєтъно^{с}ти яко тєжъ и ωпєку Прирожоную а то и тотъ способъ ω^{т}писуε^{т},
абы ска^{р}жучи^{и} нє ѵъпомина^{ѵъ} сє на жони и дѣтєхъ εго забраноε маε^{т}но^{с}ти
на ска^{р}жучо^{го} налєжачоε. И проси^{л} мєнє, ѵряду, па^{н} Диωнизи^{и}
Лукарєѵъски^{и}, абы^{х} ε^{го} протє^{с}тацѣю приняѵъши до кни^{г} кгродъски^{х}
житоми^{р}ски^{х} записати. Казалънє ε^{ст} принято и записано.

65. Протєстацыя ω^{т} пана Котълубая на пана Мєнъжинъско^{го}.

Року тысєча шєстъсотъ три^{д}цатъ пятого м҃ца фєѵраля дѵа^{д}цє^{т}
ω^{с}мого д҃ня.

На ѵрядє кгро^{д}ски^{м} ѵ за^{м}ку εго к^{р} м^{л} Житоми^{р}ски^{м} // пєрєдо ^{м}ною, 315 зв.
Яно^{м} Ѵити^{н}ски^{м}, по^{д}старостимъ житоми^{р}ски^{м}, по^{с}таноѵиѵъши сє

ѡчєѵисто урожоныи пан Янъ Котълубаи скоро троха до здоровъя сѵоєго по такъ барзо ѡкърутъным збитю и змордоѵанню пришедши солєнитєр сѵєтчил и з жалємъ ѵєликимъ ѡпоѵєдалъ и протєстоѵалъ сє на урожоного п҃на Симона Мєжинского яко старосту и родъцу на мєсцу ѵ мєстє Коростєшоѵє ѡ єго мл п҃на Людѵика Ѡлизара Ѵолъчкєѵича нєдаѵно настаѵєного тъкажє на ѵоита ноѵомєского мєноѵитє Яска Годуна того жъ мєста будучого и Матъфєя Коѵаля, цєхмистра Дємида Милючєнка и на инших мєшъчанъ и ѵъсю громаду мєста Коростєшоѵъского яко помочникоѵъ их ѵ тотъ способъ и ѡ то, иж року тєпєрєшнєго тисєча шєстьсот тридцать пятого м҃ца фєѵраля дєѵєтнадъцатого дня, кгды протєстуючии, будучи у гостинє у брата сѵоєго ... у урожоного п҃на Прокопа Микулинского, которыи нєподалєку яко быѵ, пульмили ѡд мєста Коростєшоѵа, маєтъности єго мл Людъѵика Ѡлизара Ѵолъчъкєѵича, мєшкаєтъ и стамътолъ ѡт брата сѵоєго єхалъ до мєста Коростєшоѵа по потрєбахъ сѵоих пильных, яко то до рємєсникоѵъ для коѵання конєи и для спраѵоѵання инших собє рєчєи потрєбъных. Тєды вышъмяноѵаныи протєстуючии, будучи ѡнъ яко чолоѵикъ спокоиныи и никому ничого нє былъ ѵинъныи, кгды приєхал до того мєста напєрѵыи былъ запрошоныи на ѡбєдъ до пана Клоздєцъкого до замъку и скоро южъ по ѡбиди было зараз пошолъ на рынокъ до кузницы до коѵалюв для коѵання конєи. А ѵышъмянованыи панъ Мєжинъскии, яко и тотъ воитъ коростєшовскии, будучи ѡдноє рады и намоѵы з собою, а маючи панъ Мєжинъскии ранъкор и гнєѵъ з даѵъных часов на брата протєстуючого ѵышъмєноѵаного п҃на Прокопа Микулинского збиѵъши до
316 громады и людє соби на помочъ мєщанъ и инших коростєшоѵъских // нємало чолоѵѣка до пєтидєсятъ алъбо болъшєи имъ имєна и прозвиска их лєпєи сутъ ѵєдомыє и знаємыє з оружъєм розънымъ до бою налєжачимъ з обухами, с киями, з шаблями, з ощєпами яко на якого нєприятєля а добрє сє приготоѵаѵъши на учинокъ нижєи мяноѵаныи тєды, кгды протєстуючии на рынку подъля кузъниц сталъ и ѡни упатъриѵъши єго добрє чигали, гдє бы єго дєспєктъ мялъ потъкатъ, тамъ жє тотъ ѵышъмєноѵаныи панъ Мєжинскии и ѵоитъ запомънєѵъши срокгости праѵа посполитого кѵит ѵ нєм ѡписаных напрод крыкънули на vсю громаду мєщан коростєшоѵъских, абы были которыє мєщанє яко помочъники по сказанню и замысолоѵи их досыт чинячи а ѵыконыѵаючи ѵолю прєдсєѵзятя их бєзъ данъя жадъноє причины ж ѡдпоѵєднє инспєратє ѵси ѵ коло ѡпадъши, хто чимъ могъ, наѵєть у коѵаля у кузницы молоты

коѵалъскиє поръѵаѵъшы, такъ жє киями, ѡбухами, и пястями
ѡбъѵалиѵъши на зємлю лєжачого ѡборочаючи были, мордоѵали и ѵъсєго
скрыѵаѵили и лєдѵо што жиѵого заѵмєрлого зостаѵили, гдє и ранъ нє
мало по голоѵє и по тъѵари, по рука, по нога и по ѵсим тєлє ѵкруг до сту
албо и болшєи молотоѵых, ѡбухоѵыхъ и ѡѵыхъ синих кроѵъю набєглыхъ
крыѵаѵыхъ позадаѵали и εщє мало на том маючи и нє конътєнътуючи сє
тым ѡкрутъным бытъεмъ добам ку ѡкрыѵаѵеного прєз мєсто ѵ шыю биючи
и попихаючи провадили и εщє провадєчи на мостє ѵбъвалиѵъшы зноѵу
потраѵуючи того киями, ѡбухами били мордоѵали и ажъ залєдѵє пан
Кгоздєцъкии, которыи там ѵ замку мєшкаεтъ, учуѵъши такии крикъ и
мордєръстѵо жє сє над ним панъстѵо (..?) сѵєтълицы ѵыпадъши залєдѵо
ѡдратовалъ и их роспудилъ и на ѡстатокъ εщє самъ панъ Мєжинскии
ѡтъпоѵєд // и похъѵалъку на здороѵъє чинилъ и ѵъ тотъ часъ на мєщанъ 316 зв.
нарєкалъ жє εго на смєртъ нє забили, поѵєдаючи, кгды бымъ я тамъ самъ
былъ далии бымъ εго нєжиѵилъ и такъ нєхаи поѵєда будєтъ того пєѵънықи
ходитъ по сѵєту нє будє. И при томъ кгѵалътоѵъным битъю грошєи
монєты в кишєни в доломанє ѵыняли золотых сємъ польскихъ, шаблю ѵ
цапє? чорнои ѡпраѵъною, которая на тотъ часъ при боку была, коштоѵала
пєтънадцатъ золотых полских, ѡторъѵали коня шєрстю гнєдого ѵзєли и
пограбили, за которого дано было золотых пятдєсятъ полских. И то ѵсє
кгѵалътоѵънє и бєзпраѵънє побраѵъши и пограбиѵъши на пожитокъ сѵои
ѡбєрнули и приѵлащили. Ѿ которыи то дєспєкътъ и збитъε яко и ѡ
грабєжъ при том сталых ѵышъмяноѵаныи протєстуючии поѵъторє сє
протєстоѵалъ, хотєчи ѡ тоε ѵсє с паномъ Симономъ Мєжинским и ѵоитом
ѵышъмяноѵаным яко и ѵсєю громадою, мєщаны коростєшоѵскими ѵ
кажъдого суду праѵом чинитъ нє занєхаεтъ. А дъля лєпъшого сѵєржєня и
ѡбъяснєня тоε протєстацыи стаѵилъ ѵозного εнєрала ѵоεѵодстѵа києѵъского
шляхєтъного Матыса Сулима, которыи ѡчєѵисто станоѵъши рєляцыю
сѵою сознал тыми слоѵы, иж ѡнъ року тєпєрєшнєго тисєча шєстсотъ
тридцат трєтєго м҃ца фєѵраля дѵадцатъ шостого д҃ня маючи при собє шляхту
людєи добрых, пана Станиславa Григорεѵича а пана Миколая
Пикуланского, гдє будучи за приданємъ урядоѵым εздилъ до дому
урожоного п҃на Прокопа Микулинского, которыи надъ рєкою Тєтєрєѵъю
нєдалєко мєста Коростєшоѵа збудоѵаныи εстъ. Тамъ жє засталомъ
урожоного п҃на Яна Котълобая на ложъку лєжачого, барзо которого
збитого и змордоѵаного, гдє за ѡказанємъ ѵидєлом усєго збитого

зъмордоѵаного: голоѵу и ѵсю тѵар, руки и ноги, хрыбєть ѵѵєс збитыи, а
317 кругомъ // знать раны молотоѵыє, ωбухоѵыє, києѵыє, битыє синиє кроѵъю барзо натєкълыє и ѵъсєго скрыѵаѵєного, которых ранъ всих ѵ личбє могло быть до ста алъбо и большєи жє и зличить инъшихъ трудъно. Ѵидєломъ ωдъ которых ранъ и бою нє ѵєдать єсли жыѵъ будєть и то εщє пєрєдо мъною, ѵозным, шляхтою панъ Котълубаи поѵидилъ, жє тымъ боємъ сє нє конътєнътуючи грабєжъ бєзпраѵъныи ѵышєи ѵ протєстацыи мєноѵаныи учинили которыи то бои и дєспєкътъ сѵои такъ жє и грабєж ѵышъмєноѵаныи пан Котълубаи мєнилъ быть сталыи ωд п҃на Симона Мєжинъского и ѵоита Ястка Годуна и ѵъсєє громады мєщанъ коростєшоѵъских помочъникоѵъ. А та! я, ѵозныи, штом ѵидєл и слышалъ, то ѵсє праѵъдиѵє, анє иначєи ку записаню до книг подаю. Которая ж то протєстацыя такъ жє и ѵозного рєляцыя до книг кродских житомирских єстъ записана.

№ 65. Посєсия пану Трєтякоѵи ѵ Корытисча ωд єго мл п҃на хоружого києѵъского.

Року тисєча шєстъсотъ тридцать пятого м҃ца фєѵраля дѵадцат ωсмого д҃ня.

На ѵрядє кгродским Житомирскимъ пєрєдо мъною, Яномъ Ѵитинъским, подъстаростии! житомирским, станоѵъшы ωчєѵисто, ѵозныи εнєралъ ѵоεѵодстѵа Киεѵъского для записаня до книг нинєшних шляхєтъныи Иѵанъ Конъчакоѵъскии тыми слоѵы созналъ. Я, Иѵанъ Конъчакоѵъскии, ѵозныи εнєралъ ѵоεѵодстѵа Киεѵъского созънаѵаю то симъ моимъ кгѵитом, иж року тєпєрєшнєго тисєча шєстсот тридцатъ пятого м҃ца фєѵраля дѵадцатъ четъѵєртого д҃ня былом на справє и потрєбє єго мл п҃на Станиславa Трєтяка и малъжонъки εго мл панєє Зофии Рапуштынского Станиславоѵоε Трєтякоѵоε ѵ сєлє Корытищахъ тамъ жє
317 зв. єго мл панъ Тєωдоръ Ɛлєцъ, хоружии // ѵоεѵодстѵа Киεѵъского и малъжонъка εго милости пани Дорота Бараноѵъского Тєодора Ɛлъцоѵа, хоружиная Киεѵская, ѵодълугъ записоѵъ сѵоεго на пят тисєчии золотых полъских εго милости пану Трєтяку даного и на застаѵу ѵ тои сумє маєтъности сѵоε сєла Корытищъ зо ѵсими подъдаными и их податками и вышєлякими поѵинъностями полъми дѵорными и на зиму засияными,

сєножатьми, зо млынами, стаѵами и их спустами ωѵо згола зо ѵъсѣмъ на ѵъсєи, яко сє тая маєтъност ѵ собє маєтъ. Яко ω томъ тотъ запис на тую суму и на застаѵу тоє маєтъности даныє шырии ѵ собє ωписуєтъ, ѵодлугъ которого то запису сѵоєго єго мл панъ хоружии з малъжонъкою своєю тамъ жє заразъ казаѵъши зобрати подъданыхъ ѵсих корытинских до громады чєрєз мєноѵаного єго мл пану Трєтяку и малъжонъцє єго мл ѵ посєсыю до спокоиного дєржаня и ужиѵанъя ѵ тои сумє пяти тисєчах золотых полъскихъ застаѵъным способомъ на три лита, которыє сє починают ωд сродопостя римского ѵ року тєпєришним тисєча шєстъсотъ тридцат пятом и кончит сє маєтъ ω такоѵомъ жє часє ѵ року пришлом шєстъсотъ тридцат ωсмомъ ажъ до ωданъя тоє сумы подали и уступили. Гдє я, ѵозныи, маючи при собє шляхъту стороною пана Захаряша Ѡколоѵъского а пана Анъдрєя Зарєцъкого ѵодълугъ поѵинности моєи урядоѵои за ωчєѵистымъ росказанємъ их милостєи тоє сєло Корытища зо ѵъсими поддаными их податъками и ѵъшєлякими поѵинъностями, млыномъ, стаѵомъ, полями дѵорными, сєножатьми и з засєѵъкомъ ωзимымъ на тотъ час на зиму засєянымъ ѵ // посєсыю до спокоиного 318
дєржанъя ку живанъя єго мл пану Трєтяку и малъжонъцє єго мл подали. Которого то поданъя намъ нихъто нє боронилъ, ани сє спраѵом жадным ωтъзыѵалъ. На што даю и сєс кѵит мои при сєму ωчєѵистымъ созънанємъ моимъ з моєю пєчатью и с подъписомъ руки моєи.

Писанъ ѵ Корытищах. Року тисєча шєсть сот тридат пятого м҃ца фєѵраля дѵадъцатъ чєтѵєрътого д҃ня.

№ 67. Положєнє позѵоѵъ ωд паноѵ Счиръских на малъжонъкоѵъ по п҃на Голоѵинского.

Року тисєча шєстъсотъ тридцатъ пятого м҃ца фєѵраля дѵадцат ωсмого д҃ня.

На ѵрядє єго кр мл кгродском ѵ замку Житомирским пєрєдо мною, Яном Ѵитинским, подстаростим житомирским, стаѵъшы ωбъличнє шляхєт Иѵанъ Конъчакоѵскии, ѵозныи єнєрал ѵоєѵодстѵа Києѵского, Ѵолынского, Браславского ку записанью до книг нинєшних сознал тыми слоѵы, иж року тєпєрєшнєго тисєча шєстъсотъ тридцатъ пятого м҃ца фєѵраля сємнадцатого дня позѵоѵ кгродских києѵъских а (..?) три на мамрамєх кгродских києѵъских писаных ωднєсломъ до именя назѵаного сєла Колъцъких до

дѵора тамошнє^{го} ѵ то^{м} дворє и сєлє будучо^{го}, ѵ которомъ дворє за^{с}таѵъшы
на ѡ^{н} ча^{с} пана Ст҃фана Голоѵи^{н}ского само^{го} ѡ^{д}даломъ тыє по^{з}вы ѡчєви^{с}то
єму ѵ руки самому ѡпоѵєдало^{м} и ѡказаломъ и до ѵєдомо^{с}ти приѵєломъ
писаныє тыєє по^{з}ѵы по само^{го} єго м^{л} пана Стєфана Голоѵи^{н}ско^{го}, яко
принцыпала, и помочъникоѵъ єго шляхєтъныхъ паноѵъ мєноѵитє Яна
Алъкъса^{н}дра, шля^{х}ти на яко и^{х} собє имє кладєтъ капитана ѵо^{и}ска єго к^{р}
м^{л} нємєцъкого дмитроѵского кгрибоѵъского Григо^{р}я Ѡбухоѵича и Яна
Мнаєѵъского, Стєфана Долъибра^{с}тяни^{с}ли^{с}ка Конопъку и и^{н}шихъ ѵ
жалобє урожоно^{го} єє м^{л} панєє Марины Хохоѵъско^{го} пє^{р}шо^{го}
малъжєнъстѵа Ю^{р}єѵоє Лясотиноє а тєпєрєшнє^{го} Стани^{с}лаѵоѵоє Щи^{р}скоє
и малъжонъка єє урожоного пана Стани^{с}лаѵа Щи^{р}ского, яко ѡпєкуна єє
318 зв. милости зѵиръхнєго. А то пє^{р}ши^{и} позоѵ ѵ спраѵє // голоѵъно^{и} ѡ
кгѵа^{л}тоѵъноє наєханъє на добра мєстєчъко и замокъ Го^{с}томлъ и сєла до
нєго налєжачиє ѵ посєсыи за праѵомъ пєѵънымъ ѡтъ зо мною слаѵъноє
памєти єго м^{л} пана Юръя Лясоты ѵ помєнєныхъ поѵодоѵъ будучихъ
подъ ча^{с} нєбытъно^{с}ти и^{х} м^{л} самы^{х} ѵ року нєдаѵъно прошломъ тысєча
шє^{ст}со^{т} три^{д}цатъ чє^{т}ѵє^{р}того мца аѵъгу^{с}та дѵа^{д}ца^{т} шо^{с}то^{го} д҃ня ѡ
зєкрыѵаѵєнє дому шляхєцъко^{го} порубанє посєчєнє слу^{г} и чєляди
замкоѵоє, побранє, злупєнє рєчи^{и}, маєтъно^{с}ти, шатъ, срєбра, кабатоѵъ,
п҃нзи^{и} готоѵы^{х}, ѡтъбияня комо^{р}, полъупана саринъ, побра^{н}я спраѵъ
записоѵъ ро^{з}ны^{х}, конє^{и}, бы^{д}ла злупи^{н}я, знищєня маєтъно^{с}тє^{и} и и^{н}шихъ
ро^{з}ныхъ рєчи^{и} и маєтъно^{с}ти^{и} затымъ до ѵъсказа^{н}я на ни^{х} ѵинъ праѵъны^{х};
други^{и} позоѵъ до при^{с}луханъя ѵыѵєдє^{н}я шкрутєнии ѵ то^{и} жє спраѵє
голоѵъно^{и} прє^{з} сторону поѵодоѵую протиѵъко пану Стєфану
Голоѵинъскому и помочъникомъ єго; а трєти^{и} позоѵъ ѡ шкоды за тымъ
походячиє, ѡ чомъ всємъ ширє^{и} мяноѵитє и по до^{с}та^{т}ку тыє ѵси по^{з}ѵы ѵ
собє ѡбъмо^{в}ляютъ. Того жъ року и м҃ца ѵышъмяноноѵаного а дъня
дѵа^{д}цато^{го} такиє^{ж} по^{з}ѵы и ѵъ то^{и} жє спраѵє ѵ жалобє ты^{х} жє ѡсобъ
вышъмяноѵаны^{х} слоѵо ѵ слоѵо писаныє помяноѵаныхъ помочъникоѵъ нє
319 маючи ѵєдомости ѡ ѡсило^{с}ти^{х} // поприбияломъ при ѵоротахъ и форътяхъ
костєлъныхъ и ратушны^{х} ѵ мє^{с}тє єго к^{р} м^{л} Києѵскомъ ѵ спраѵє ѡ то^{т} жє
кгѵалътоѵъны^{и} наєзъдъ, побранє и зълупєнє рєчи^{и} маєтъно^{с}ти ку ѵъ
сказаню за то на ни^{х} ѵинъ праѵъны^{х} ѡ чо^{м} ширє^{и} тыє по^{з}ѵы ѵ собє
ѡбъмоѵъляю^{т}. За которыми то по^{з}ѵами зложилом рокъ ку праѵу ѡбо^{м}
сторона^{м} такъ поѵодоѵо^{и}, яко и по^{з}ѵано^{и} становити сє пєрє^{д} судо^{м}
кгро^{д}ски^{м} Києѵъски^{м} на ро^{ч}ка^{х} кгро^{д}ски^{х} києѵъски^{х}, которыє ѵ року

нинєшним тисєча шєстсот тридцат пятого м҃ца априля чєтъѵєртого д҃ня припадуть и на ми҃цы пєѵъном ѵ замъку εго кр мл Киεѵъском сужоны и ωтъпраѵоѵаны быти мают. Которое ж то ωчєѵистоε сознан ε ѵозного до книг нинєшних εстъ принято и записано.

№ 68 Року тисєча шєстсотъ тридцат пятого, м҃ца фєѵраля дѵадцат ωсмого дня.

Писал и присылалъ на ȣр□дъ кгродски житомирски до мєнє, Яна Ѵитинского, подстаростєго житомирского, ȣрожоныи панъ Миколаи Мєжински, слȣга и адъминистратор на тои час мистa Коростєшоѵа и εго прилєжности добр его милости пана Людъѵика Ѡлизара Ѵолъчъкєѵича имєнєм того ж его мл пана сѵоεго солєнитєр сѵитъчєчи и протєстȣючи на шл□хєтъного пана Яна Котълȣба□, принъцыпала ȣчинъкȣ нєпристоиного ѵышєим□ноѵаного ω то, иж рокȣ тєпєрєшнєго, тисєча шєстъсотъ тридъцатъ п□того, м҃ца фєѵрал□ дєѵєтнадцатого д҃н□ помєнєныи панъ Котълȣбаи, □ко сє на тои час мєнил быт слȣгою его милости // пана 319 зв.
Стєфана Акъсака (…?) зємского києѵъского, старосты Ѡстрыиского, приεхаѵъши до Коростєшоѵа, маεтъности мєноѵаного его мл пана Ѡлизара ȣрад до пана Прокопа Микȣлинъского поѵинного якого сѵоεго до мєшканя εго, которое єстъ за мистомъ Коростєшоѵомъ и подал тамъ господа стаѵалъ. А по тымъ, нє маючи жадноє потрєбы до помєнєного миста толъко для того, абы то нє моглъ подпит приεхалъ и бȣдȣчи запрошоныи ωд п҃на Кгродзъжицъкого на ωбидъ, тамъ час нємалыи ȣ нєго ѵ посєдєнъю былъ. Нижли, кгда южъ было припозънои ѵышєдши ωд пана Кгоздєцкого з мєшкан□ его на мисто допиѵалъ собє. Гдє допиѵъши и южъ было година ѵ нучъ, алъбо и далєи, ѵпротънȣѵъши собє якисъ нєпотрєбныи и нєпристоиныи, а праѵє ѵстыдлиѵыи богȣ и людямъ почъстиѵымъ ȣмыслъ брыдъкии шєдши ѵ домъ прєдъ замъкомъ бȣдȣчого до чолоѵєка поцъстиѵого на имє Матъфє□ Коѵал□, цєхъмистра коѵалъского и застаѵъшы тамъ ѵ тым господар□ ис чєл□дъкою его ѵ кузни рємєстѵи робєчого, рєкомо то подкоѵы собє до кон□ казалъ готоѵатъ, а ωѵъ дзє маючи ωнȣю мыслъ нєпристоинȣю заѵъз□тою, хотєчи ωнъ афєктъ сѵои нєпристоиныи ѵыконыѵатъ и доску (…) ѵышолъ до избы того Коѵаля Матъфєя. Ѵ котори избє застаѵъши жонȣ того Матъѳєя слаѵєтънȣю Марȣшȣ мєшъчанъкȣ, поѵиннȣю кгды ѵ такоѵымъ ȣчинъкȣ ѵ

□кимъ бы панъ Котълꙋбаи ѡныє бы добрє розꙋмєл нє людєи рано а
320 хотєчи ѡноє до нєрозкуднрго // и ѵ ѵъстыдливого ꙋчинъкꙋ прєз кгѵалътъ приѵєрнꙋтъ, ничого нє срєспєкътꙋючи на станъ по ѵиры бєлоголоѵъскии, южъ статєчныи по готоѵꙋ на ѵоины ѵ праѵє посполитым кого ѡписано лєгъцє, то собє поѵажаючи подъ нєбытъностъ на тои час пана Мєжинъского ѵ мєстє и замъкꙋ Коростєшоѵє нападъши тꙋю Коѵалоѵꙋю мєщанъкꙋ, жонꙋ того Матъфєя Коѵаля, подданого єго мл пана Ѡлизара, яко ѡбъ сєсъ примꙋшалъ и до ѵышъм□ноѵаного нєпристоиного ꙋчинъкꙋ, а кгды ємꙋ нє хотила быть по ѵоли и знаємости з онымъ жаднои никгды нє маючи, ѵидєчи ѡного такоѵым злым замысломъ заѵєдєного ѡдопъхнꙋла єго ѡд сєбє. Тєды тои помєнєныи панъ Котълꙋбаи, добыѵъши шабли, помєнєнꙋю Коѵалєѵꙋю ѵ рꙋкꙋ ѡкрꙋтънє зранилъ ранꙋ тятꙋю крыѵаѵꙋю задалъ, палцоv дѵа ꙋ тоє рꙋки мало нє прочъ зысподъ поттялъ. Которая ѵидєчи такоѵыи кгѵалътъ, бꙋдꙋчи юж зранєна, абы єи далєи нє покаличилъ, ѵолєла на мꙋжа сѵоєго и чєл□дъ, которыи ѵ кꙋзни робили, ѡ ратꙋнокъ и на инъших людєи, которыи коли! кузни были. Зачим, припадъши нас, ꙋслышаѵъши такии крикъ до избы залєдъѵє ѡдъ того Котълꙋбая помєнєнꙋю билꙋю голоѵꙋ а жонꙋ ѡдъратоѵали.

Ѡ которыє то такоѵыє кгѵалътоѵъныє дєспєкъты и зранєнє тоє билоє голоѵы мєщанъки подданоє єго мл пана Ѡлизара с тымъ Котълꙋбаємъ єго мл панꙋ Ѡлизароѵи панꙋ сѵоємꙋ ѡ къриѵдꙋ тоє подъданоє сѵоє ж помєнєныи панъ Мєжинъскии чинитъ ѵ сꙋдє налєным(?)
320 зв. ѡфєроѵал зостаѵиvши мєлиѡрицыю тоє протєстацыи // и панꙋ сѵоємꙋ на тои часъ пришолъ, абы тая протєстацыя была прин□та. Тую сѵою протєстацыю для ѵєтъшого сѵ□дєнъстѵа станоѵши ѡчєѵисто ѵозныи єнєралъ ѵоєѵодстѵа Києѵского шляхєтъныи Лаѵъринъ Козълоѵъскии созъналъ, иж ѡнъ рокꙋ тєпєрєшнєго тисєча шєстъсотъ тридъцатъ пятого м҃ца фєѵраля д҃ня бꙋдꙋчи ꙋрядоѵънє ѵозъѵаныи ѡдъ пана Миколая Кнєжинъского, слꙋги єго мл п҃на Людъѵика Ѡлизара, маючи при собє шляхътꙋ, людєи добрыхъ пана Анъдрєя Ѵєлєжанъского а пана Яна Ястрєбъского бꙋдꙋчи ѵ мєстє Коростєшоѵє былъ ꙋ домꙋ Коѵаля Матъѳєя, подъданого єго милости пана Ѡлизара пєрєдъ замъкомъ тамъ жє за ѡбъѵожєнєм того Коѵал□ с тою шл□хтою мєноѵаною ѵидєлъ слаѵєтънꙋю Марꙋшꙋ, жонꙋ Матъѳєя Коѵаля барзо хорꙋю на постєли лєжачꙋю, на которому тєлє ѵидєлъ на рꙋцє лєѵои ранꙋ тятꙋю крыѵаѵꙋю

школиѵȣю паѵълъцоѵъ (!) дѵа – мизєныи и подля мизєного ȣ рȣки ȣ εи зы сподȣ подътяты, толъко на скȣръцє заѵисли. Ѡ котороε то зранєнъε помєнєная мєшъщанъка Коѵалєѵая мєнила быть собє сталоε ωд пана Яна Котълȣбая способомъ такоѵымъ, □ко сє ѵышєи ѵ протєстацыи помєнило ω наистє на домъ того Коѵаля Матъѳєя и εи прєз пана Яна Котълȣбая попєлънєно. А такъ помєнєныи ѵозныи тамъ быѵъши, што ми ωбъѵожєно и спраѵоѵано было, штом ѵидєл и слышалъ спраѵєдлиѵє было до книг созънаѵъши просилъ, абы тая єго рєляцыя при тои протєстацыи была до книг принята. Што ωтрымалъ.

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК АКТОВОЇ КНИГИ 1590 року

Старосє^{л}*цы* маєтність житомирського старости Семена Матфеєвського, зараз село Коростишівського району – 10 зв.
Студєна Вода двір Богдана Стрибиля, зараз село Студениця Коростишівського району – 7, 10 зв.
Т*рояно*^{в}*цы* маєтність Овдотьї Оличанки, зараз село Троянів Житомрського району – 9 зв.
Ф*ороща* маєтність Козаровської Янешки – 3
Х*одо*^{р}*ко*^{в} маєтність Тиш-Биковських, зараз село Попільнянського району – 4 зв., 23
Ч*єрнєхо*^{в} маєтність Єсифа Немирича – 9, 23
Ш*у*^{м}*скъ* маєтність Жорнинової Авдотьї – 2 зв.
Щ*єниє*^{в} власність Щенієвських, зараз село Черняхівського району – 16 зв.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК АКТОВОЇ КНИГИ 1635 року

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК АКТОВОЇ КНИГИ 1635 РОКУ

ПОКАЖЧИК СЛІВ ТА СЛОВОРМ

жалоба 5 зв., жалобы 20, жалобу 246 зв.
жало^{с}нє 254
жалую 10
жалуючи 1 зв.
ку жалю 265 зв.
жары^{и} 4 зв., шары^{и} 5
жато^{го} 15 зв.
ждаровыε 4
ждати 240 зв.
ждучи 11 зв.
жε *част.* 2, жε^{м} 17
жεбы *спол.* 12
зъ жεлизы *ор. відм.* зъ жεлизы плуговыми 3 зв., жεлεза 5, жεлѣза 16 зв.
жε^{н}ски^{х} 5
жεрεбъцовъ 7
жи^{в} будε^{т} 7 зв., жиѵъ 253 зв.
жи^{v}но^{ст} 259
живо^{го} 15
за живота 8 зв., по животε 9
жиѵъцємъ 293 зв.
жидоѵъ 271 зв.
ȣ жилȣ 290
жита 4, з житом 16 зв.
житъноε 292 зв.
житомε^{р}ского 1, житомε^{р}ски^{м} 1, житомε^{р}скимъ 1, житоми^{р}ско^{м} 1, житомε^{р}скаго 1 зв., житоми^{р}ски^{х} 3, житомεръскому 20
до житя 253
жиючи 312
жо^{л}нε^{р}скую 18, жолънє^{р}ски^{и} 259, жоѵъни^{р}ски^{х} 292,
зъ жолодю 24 зв.
жолю^{т}иски^{и} 11 зв.
жоны 1 зв., жону 18, жоны 20 зв.
жо^{н}ки 2, ку жо^{н}ци 18, жо^{н}ку 18
жоно^{ц}кую 5, жоно^{ц}ки^{х} 10
жупано^{в} 5, за жупаны 5

З *прийм.* з ро^{з}су^{д}ку 1 зв., зо ^{в}сими 2 зв., и^{з} лю^{д}ми 3 зв., с пу^{л}гаки 6, и^{с} порохо^{м} 21 зв.
заарε^{с}товали 20 зв.
за *прийм.* за ча^{ст} 1
забави^{л}ся εсми 18
заба^{v} 244 зв.
забεгаючи 242
заби^{и}ства 15 зв.
заби^{л} 4 зв., забылъ 7, забили 9 зв., заби^{т} 241 зв.
забирано 271 зв.
забито^{го} 15
прε^{з} забо^{и}цо^{v} 295 зв., ω^{т} зби^{и}цоvъ 296
заборони^{л} 4 зв.
забра^{в}ши 3 зв.
забравъ 18
забраныε 250 зв.
забȣѵъ 265 зв.
ω забы^{т}ε 11 зв.
на забытомъ 7
заваливъши 1 зв.
за^{v}дячънє 245
завεдεно 6
завє^{д}лъ 241
заѵєдыѵа^{л} 303
завεсы 3 зв.
заѵираючи 261
заѵи^{с}лы^{х} 244 зв.
завито^{м} 1 зв., на заѵиты^{м} 244
заѵоду 242
заговε^{в}ши 2
в загородε 7, зъ загороды 7 зв.
ω заграбє^{н}є 267
заграби^{в}ши 3 зв.
задаѵанє^{м} 269 зв.
задаѵа^{т} 271 зв.
зада^{л} 1
за^{д}нюю 290, на за^{д}нȣ^{м} 290 зв.
зажиѵаючи 244
за^{и}муючи 290 зв.
заказȣε 271 зв.
по^{д} закладо^{м} 17

кролє^{в} 1, кро^{л} 13 зв., коро^{л} 13 зв., короля 13 зв., крулє^{и} 243 зв., крулєѵъ 243 зв.
кролєва^{н}я 12
кро^{м} 24 зв.
кросовы^{х} 6
крывавы^{х} 5 зв., крывавыє 7 зв., кривавы^{х} 18 зв., крѵаѵыє 253
кры^{в}ды 1, кри^{в}ду 2 зв., кри^{в}ды 12, кры^{в}дъ 17 зв.
крытую 5, криты^{и} 5, критыхъ 6, крыты^{и} 21
късєнъдзы^{и} 275 зв., ксє^{н}дза 276
ку *прийм.* ку бра^{н}ю 1 зв.
кубъкоѵъ 253
на кудымъ 'куди' 241 зв.
кужє^{л}но^{го} 5
ѵ ку^{з}ни 319
до ку^{з}ницы 315 зв.
кули 10 зв.
ку^{н}и *футъра ку^{н}и* 314
куницами 5
купи^{в}ши 18
купи^{л} 6
куплєны 6, куплєны^{х} 6, куплєнъ 6 зв.
купля 11
ѵ кȣпу 256
ку^{р} 5, куры 259
кȣса^{т} 290
кухє^{н}нє 303

Лаѵы 293
лаго^{д}ными 18
на ланє^{х} 4
у ла^{н}цуху 2, з ла^{н}цуха 2, ^{в} ла^{н}цухъ 9, ла^{н}цу^{ж}ко^{м} 10, ω ла^{н}цушо^{к} 19
з ла^{с}ки 9
лая^{т} 254 зв.
лєвую 15, лєво^{и} 18 зв.
лєѵо^{м} 243
лєдаякиє 251
лєд^{в}є 7, лєдъѵо 269 зв.
лєжачо^{м} 3, лєжачою 6, лєжачую 9, лєжачи^{х} 253
лє^{н} 16, ^{л}ну *род. одн.* 15 зв.
лєпє^{и} *присл.* 4, лєпъшє^{и} 24
лєтъ 246 зв.
прє^{з} лято 271 зв., чєрє^{з} лито 290
лєси 285 зв.
лєтали 254 зв.
лєтъникъ 270
лє^{ч} 296 зв.
лжи^{т} 254 зв., лъжила 269
ликъvidova^{т} 240 зв.
в лимитацию 11 зв., лимитацыи 11 зв.,
липъшого 311 зв.
лиси^{и} 5, лисихъ 6 зв.
лисами 289
лисы *ім. род. одн.* 12
ли^{с}ты 1, за ли^{с}ты комиса^{р}скими 2, за листо^{м} 2, листо^{в} 3, листо^{м} 9
литовъски^{х} 1 зв.
ли^{ч}бы 11, в ли^{ч}бу 17 зв.
лънєного 297 зв.
ло^{в}ко^{в}скими 7 зв.
лого^{и}ско^{го} 6 зв.
на ложъку 270 зв.
ло^{ж}ни^{к} 10
ложо^{к} 5, лыжо^{к} 10
локо^{т} 5, локтємъ 253
з луку 2, з луками 6, з лука 19,
лȣпу 'лупити'253
любъ *спол.* (любъ ѵ дорозє, ѵ полю) 243
лю^{н}ски^{и} 5, лю^{н}ски^{х} 10
людє^{и} 3 зв., лю^{д}ми 4, люду 6, людє 11, на лю^{д} 21 зв., людє^{м} 243
лю^{д}ского 244
лысая 251

Мабовали 2
має^{т}но^{ст} 2 зв., має^{т}ности 4, моє^{т}но^{ст} 4 зв., має^{т}но^{с}тє^{и} 17 зв., має^{т}но^{с}ти 238
мазовє^{ц}ки^{и} 11 зв.
малєваныхъ 6

238, ω^{д}ноε 252, ωдынъ 264 зв., єдъно 267 зв., ω^{д}ны^{м} 299 зв., ωдєнъ 301 зв.

ωдина^{д}цатого 4, ωди^{н}на^{д}цать 24 зв., ωдина^{с}тε 266 зв.

для ω^{д}лє^{г}ло^{с}ти 251 зв.

ω^{д}личи^{v}ши 243 зв.

ω^{д}нεли 259, ω^{д}носити 265

ωдобраломъ 240 зв., ωдобратъ 241,

ωдобраѵъши 243 зв.

ωдопъхнȣла 320

ку ωдо^{с}ла^{н}ю 238

ω^{д}па^{д}лъ 253 зв.

з о^{д}поvεдъю 241 зв., ω^{д}поѵεдями 242

при ω^{д}правова^{н}ю 238, для ω^{д}pravova^{н}я 239

ω^{д}ратовалъ 316

ω^{д}ратоѵанε^{м} 253

ω^{д}рȣкода^{и}ному 268 зв.

ω^{д}ступилъ 17

ω^{д}ступуючи 243 зв., о^{д}ступиѵъши 246 зв.

ω^{д}ходεчи 244

ωды^{и}ска^{л} εсми 18

ωдышо^{л} 20 зв., ωдошъли 253

ωжидаючи 20

ω^{з}до^{б}ныε 3 зв.

ωзимъкоѵъ 308 зв.

ω^{з}на^{и}муε 11 зв., ω^{з}наимилъ 241, ω^{з}на^{и}муεмы 255

ω^{з}начоны^{м} 243 зв.

ω^{й}ца 246 зв.

ωказа^{н}ю 4, за ωказа^{н}εмъ 15, ку ѵъωказа^{н}ю 258

ωкази^{и} 294 зв.

ωказовалъ 5 зв.

на ωказова^{н}ε 5 зв.

ω^{к}на 9 зв.

ωколичъны^{х} 290

ωко^{р} *εсли ωко^{р} ѵамъ злє ȣчинилъ* 310

ωкру^{т}нε 8 зв., ωкъру^{т}но^{м} 17, ωкрȣ^{т}но^{го} 254

ωкрывавили 9 зв.

ωкръѵаѵєнє 247, ωкрѵаѵєнε 248

з о^{к}самито^{м} 12, бε^{з} ω^{к}самиту 12

ω^{к}сами^{т}ную 5, ω^{к}сами^{т}ны^{х} 12

ω^{к}тεбра 19, ωктобра 238, ωкътобра 274

ωкупи^{т} 20

ωловъ (*Р. відм. мн.* олово) 3 зв.

ω^{л}та^{р}ноε 12, ω^{л}та^{р}ны^{и} 12

ω^{л}стро^{м} 15

ωны^{м} 1, ωному 12, ωны^{х} 17 зв., на ω^{н} ча^{с} 238

ωна 4, ε^{и} 1, εи 2 зв., εε 18 зв., ѵ ни^{и} 269 зв., и^{и} милости панє^{и} Яноѵо^{и} 273

ω^{н} 4, при нεмъ 1, за ни^{м} 1 зв., ^{з} ни^{м} 3, εму 3 зв., εго 1, за нεго 6, до нεго 6 зв., по нε^{го} 238

они – и^{х} 1 зв., и^{м} 3 зв., з нихъ 6, и^{м} 15 зв., за ними 18 зв.

ωнъкасую 243 зв.

ωпа^{н}чу 2, ωпонъчу 299 зв.

за ωпатръно^{ст}ю 254 зв.

ωпа^{с}ного 242

ω^{п}грєсы^{и} 292

ωпєкȣна 257 зв.

ωпєкунъка 295 зв.

ωписана 5 зв., ωписаны^{х} 20 зв., ωписаныε 243

ωповεда^{лъ} 5 зв., ωповεдаю 10, ωпоvεди^{л} 238 зв.

ωповεда^{н}ε 1, на ωповεда^{н}ю 5 зв., в оповεда^{н}ю 8 зв.

ωповεдаючи 1 зв.

ωпра^{в}ную 18 зв.

ωпри^{ш}ко^{v} 248 зв.

ωпу^{х}ли ’*пухлини*’ 21 зв.

ωпу^{х}лого 8 зв.

ωра^{з} 254 зв.

ωрали 16 зв.

ωриина^{л}ны^{й} 243 зв.

пя^{с}тю 269, до пя^{с}ти 288 зв.
пя^{т}дεся^{т} 19, пε^{т}дεся^{т} 21 зв.
пя^{т}на^{д}цε^{т} 19, пε^{т}на^{д}цати 4, пє^{т}на^{д}цаты^{и} 276, пε^{т}надъцать 7, по пε^{т}на^{д}цати 10 зв., пε^{т}на^{д}цато^{го} 15 зв.
пя^{т}со^{т} 1, по^{д} пεтиста копами 2, на пε^{т}со^{т} 18 зв., по пя^{т}масты 21 зв., пєтисотъ 300
в пя^{т}ницу 17 зв.
пяты^{и} 1, пя^{т}ь 6 зв., пя^{т} 7, с пε^{т}ма 10, за пε^{т} 10 зв., пятεро 19, пятого 252,

Ра^{д} *ім. род. множ.* 12
раздεливъши 4
разлажили 4
разы 269 зв.
ω^{д} рамεня 288 зв.
ра^{н}ко^{р} 241 зв.
ра^{н}тухо^{в} 12
ра^{н}ныхъ 253
раны 5 зв., рану 5 зв., ра^{н} 5 зв.
ратиѳикȣε 252
ратоѵа^{т} 288 зв.
на ратуно^{к} 18 зв.
ратȣючи 290
рату^{ш}ны^{х} 258
рафȣючи 313
з рации 240 зв.
рачи^{л} 20
ръѵє 271 зв.
рєа^{л}ную 246
рεвεрεд^{н}у 10
рεεнътоѵи 238
рε^{и}стру 4, на рεεстрε 17 зв., в рεεстра^{х} 17 зв.
за рεкѵизыцыεю 242
рє^{к}ѵироѵаломъ 250
рεклъно^{и} 243 зв.
ω^{т} рεки 18 зв., ѵ рєцε 265 зв., по рєцє 265 зв.
рεляцы^{и} 242 зв.
рємє^{с}тѵи 319
ѵ рεмиса^{х} 251 зв.
рє^{н}ди^{к} 308 зв.
рεпы 19
бε^{з} рε^{с}пεкъту 260
рє^{с}пєктуючи 243
рєѳεрȣючи 268 зв.
на рεчεнε 240
на^{д} рε^{ч}кою 6
рεчи 1, рεчи^{и} 258
рεчоными 4 зв.
^{р}жаноε 5
до ри^{ч}ки 315
робєчо^{го} 319
роботами 246
робо^{т}ны^{х} 249 зв., проти^{v}ко робо^{т}нымъ 249 зв.
робочи^{х} 4
ро^{в}ны^{и} 4
рогатинами 288
рогато^{го} 19, рогатоε 21
на рогȣ 254 зв.
родич 241
рожоны^{х} 23
ро^{з}биратъ 259
ро^{з}вεза^{в}ши 10 зв.
в ро^{з}дεлε 20 зв.
ро^{з}зȣѵъши 270
ро^{з}каза^{н}ємъ 6 зв., ро^{с}каза^{н}ємъ 15 зв., за ро^{с}каза^{н}ε^{м} 18, ро^{с}каза^{н}ε 17 зв.
ро^{з}маитыми 6
ро^{з}ми^{с}ли^{в}ши 20 зв.
ро^{з}но^{го} 3 зв., ро^{з}ноε 4, з ро^{з}ными 6, ро^{з}ныхъ 243
розогъналы 259
розо^{и}стє 271 зв.
ро^{з}праву 1 зв., до ро^{с}правы 18 зв.
з ро^{з}су^{д}ку 1 зв.
розȣмиє^{т} 258 зв., розȣмє^{л} 319 зв.
ро^{з}шаровати 8 зв.
рокъ 1, на роки 1, на роко^{х} 1 зв., в року 1, в ръку 2, чεрε^{з} рокъ 17, за ро^{к} 239, ѵ року 242
ро^{л}и 4, роли 16 зв.

ро^{с}каза^{м} 2, ро^{с}казали єсмо 17 зв., ро^{с}каза^{л} 19, ро^{с}казоѵалъ 271 зв.
ро^{с}казуємы 12
ро^{с}лы^{х} 24 зв.
ро^{с}писоѵатъ 244 зв.
ку ро^{с}праvє 238 зв.
ро^{с}правитися 11 зв.
ро^{с}праѵоѵа^{т} сє 251
ро^{с}пудилъ 316
ро^{с}ходити 254
рота 2 зв., роты 17 зв.
ро^{т}мистра 9 зв.
на ро^{ч}ко^{х} 11 зв.
при рȣбаню 251
рубаныε 5 зв., рубано 7 зв.
рȣбатъ 297, рȣбаεтє 299
руды 7 зв.
рȣкаѵицы 299 зв.
рȣкода^{и}ноε 252 зв.
ру^{с}кую 12, ру^{с}ки^{и} 13 зв., рȣскимъ 264 зв.
рти^{в}шисε 9 зв.
рухомыε 1, рухомую 2 зв.
на руцε 5 зв., руки 5 зв., рука 5 зв., рукою 7
ру^{ч}ни^{ц}ною 19
ру^{ч}ницы 3 зв., з ру^{ч}ницами 6, ру^{ш}ни^{ц} 12 зв., з ру^{ч}ницы 15, ру^{ч}ницами 21 зв.
рыжого 12 зв.
рызы 12
ры^{м}ско^{го} 1
сєрє^{д} рынкȣ 273 зв.
ря^{д} 18

С *прийм*. с по^{д}писо^{м} 3
саѵрасяца 265 зв.
сага^{и}да^{к} 21
ѵъ садзȣ 292 зв.
сажаε^{т} 271 зв.
за сажε^{н}εмъ 2 зв.
са^{л} *ім. род. множ.* 5, садεлъ 292 зв., садъло 292 зв.
салъѵу 270, са^{л}ѵε 278 зв.
салεтры 3 зв.
до самоεго 250 зв.
са^{м} 1, сами 1, самыхъ 7 зв., само^{го} 18 зв., само^{и} 18 зв., само^{му} 18 зв.
сами^{т}ным *прикм*. су^{к}ню… жоно^{ц}кую и^{з} кашталико^{м} сами^{т}ны^{м} чо^{р}ны^{м} 5
сани 4 зв., з санями 251 зв.
сафяновы^{х} 6 зв.
сафяномъ 6
сѵєдъчєчи 264
свєдъчилъ 241, сѵє^{д}чи^{т} 246 зв., сѵє^{т}читъ 291
свεдε^{ц}тво 12, для сѵεдε^{ц}тѵа 253 зв.
свε^{к}лы 19
свεрε^{н}имъ 16
сѵєсчєника 249 зв.
з сѵєта 247 зв., на тымъ сѵεтε 253, с того сѵита 253 зв.
ѵ сѵє^{т}лицы 248 зв., сѵєтълицы 316
сѵε^{т}ли^{ч}нє^{и} 269
свεтои 11, святую 11, сѵεтоε 254
свεтомихалскиє 1 зв.
сѵижи^{м} 255, сѵєжо 267 зв.
свинаро^{в} 24 зв.
сви^{н}и 21, сѵинє^{и} 309
свишε^{и} 19
сѵоєѵолоѵшεлъско 288
своεго 1, своεмъ 3, своε^{м} 3 зв., свои^{х} 1, свои^{м} 2, своεε 1, своε^{и} 2, своεму 4, своεю 5 зв., сво^{и} 5 зв., свои 12, своεи 20
сѵядєнъстѵа 320 зв.
сѵядомы 266
свята 1, на ^{с}ѵято 243 зв.
на сѵя^{т}ки 244
сдεлалъ 4,
сε 1, сεго 2 зв., в сε^{м} 8 зв., сε^{и} 18, до си^{х} 22 зв.
сεбε 1, собε 1, до сεбε 2, при собε 4, прε^{з} сєбє 241 зв., сє *яко сє зоѵȣтъ сами* 287 зв., мєжи сєбє 289,
сєдεлъ 6, сєдεли 261 зв.

ЗМІСТ

КНИГА ВИДАНА ЗА СПРИЯННЯ
ЖИТОМИРСЬКОГО МІСЬКОГО ГОЛОВИ
ГЕОРГІЯ БУРАВКОВА

Упорядник висловлює щиру вдячність приватним підприємцям
Валерію КОНОБРОДСЬКОМУ,
Василю ТИМОЩУКУ, Олександрові ВАКУЛОВИЧУ
за підтримку при роботі над книгою

Наукове видання

АКТИ ЖИТОМИРСЬКОГО ГРОДСЬКОГО УРЯДУ: 1590 р., 1635 р.

Упорядник
Мойсієнко Віктор Михайлович

Комп’ютерний набір
Вадима Біляка, Ігоря Остапчука, Лесі Бур’ян, Олексія Портянко

Верстка та оригінал-макет
Ірини Гезь

Набір, верстка, виготовлення оригінал-макету здійснено
у Північноукраїнському діалектологічному центрі
імені М.В. Никончука
Житомирського державного університету
імені Івана Франка

Наклад 500 примірників